

SUBOTIČKA DANICA

KALENDAR

1984

SUBOTIČKA DANICA

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA

KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

kalendar

za **1984.** god.

zkvvh.org.rs

AMERICAN
LIBRARY

AMERICAN LIBRARY
100 N. 10th St.
P.O. Box 100
Minneapolis, Minn.

AMERICAN LIBRARY

AMERICAN LIBRARY

POZDRAV " DANICI "

(1884.)

Ko u zoru što zvizda Danica
Svitla, lipa i vesela lica
Budi ljudstvo iz noćna počinka
Navišćuć blagost mlada danka,

Tako i ti, oj " Danice " mila,
Uzdigni se na laganih krila,
Budi puk svoj starog iz mrtvila
Potičuć ga na sva dobra dila:

Svoje braneć, tuđe da poštiva,
Blagostanje sve veće uživa.
Bogu dade što se Njega tiče
I poštuje to najveće Biće.

(odlomak)

(Bunjevačko-šokačka Danica
ili Subotički kalendar za 1884.
godinu, str. 2.)

POZDRAV " DANICI "

(1984.)

Oj, Danice, uzdanice
Budi toplo pozdravljena,
Jer od svojih čitalača
Još nisi zaboravljena!

Radosno te mi čekamo,
Da se sretni načitamo,
Što si nama ti spremila
da bi nas razveselila.

Dugo smo te mi čekali
Pa te sretno dočekali,
Stoto ljeto da slavimo
I za sve ti zahvalimo!

Topla ti hvala Danice draga,
Jer ti si puna narodnog blaga!

T. K.

SUBOTIČKA DANICA, kalendar za 1984. godinu

Godište LXIII

**Uredio
Urednički odbor**

**Objavljuje
ŽUPNI URED SVETOG PAVLA**

21420 BAČ, Trg maršala Tita 5

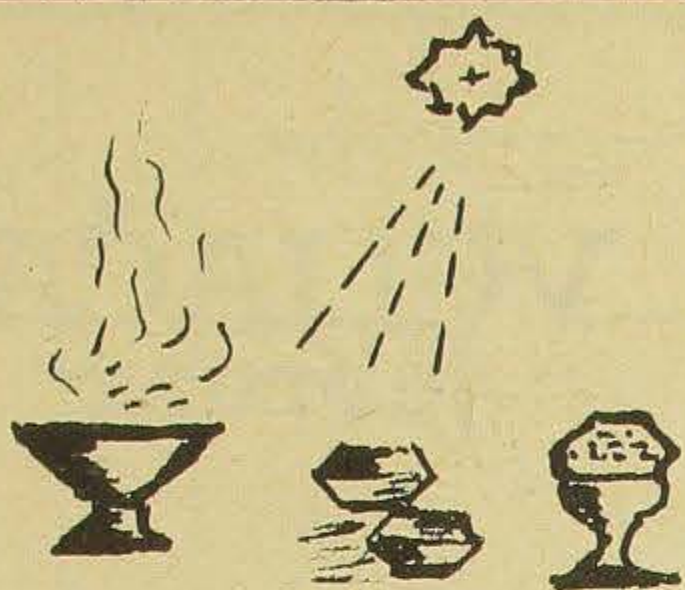
**Glavni urednik Stjepan Beretić
21420 Bač, Trg maršala Tita 5**

**Odgovorni urednik Lazar Ivan Krmpotić
21400 Bačka Palanka, Trg bratstva jedinstva 28**

Crteži: Andrija Kopilović, Subotica

Tisak: "Globus" 54306 Batina, Vl. Nazora 47

1983. godine

SIJEČANJ januar

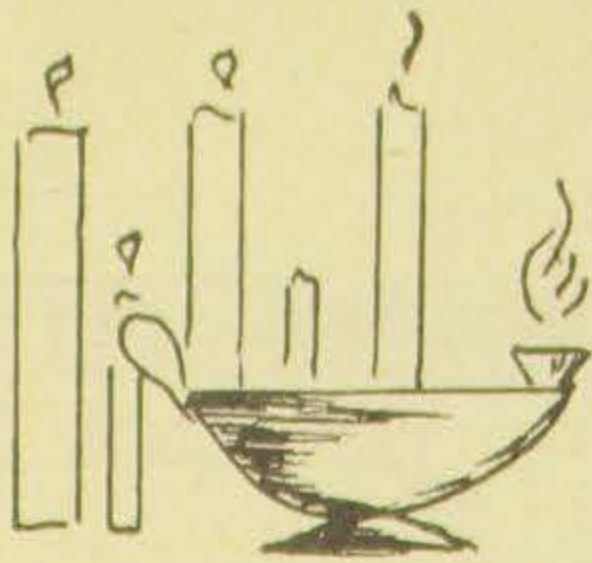
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
N 1 NOVA GODINA. Marija Bogorodica P 2 Bazilije, Grgur Nazijanski U 3 Genoveva, Anastazija Srijemska, Cvijeta ● S 4 Dafroza, Borislava Č 5 Telesfor, Emilijan, Miljenko P 6 BOGOJAVLJENJE (TRI KRALJA). Gašpar S 7 Rajmund, Rajko, Zoran	N 1 NOVA GODINA, N. PRIJE BOG. P 2 Silvestar papa U 3 Malahija pror. S 4 Sabor 70 uč., Teoktisto Č 5 Teotempto, Teona P 6 BOGOJAVLJENJE S 7 Ivan Krstitelj
N 8 KRŠTENJE ISUSOVO. Severin, Tcoff P 9 Julijan, Miodrag, Živko U 10 Agaton, Dobroslav, Dobriša S 11 Honorata, Higin, Neven ☾ Č 12 Ernest, Tatjana, Živana P 13 Hilarije, Veronika, Radovan S 14 Feliks, Srečko	N 8 NEDJ. PO BOGOJ. GI. 8 P 9 Polieukto muč. U 10 Dometijan, Markijan S 11 Teodozije Č 12 Tatijana P 13 Ermil, Stratonik S 14 Sinajski mučenici
N 15 2. KROZ G. Pavao pustinjač, Mawo P 16 Marcel, Oton, Mislav U 17 Antun opat, Lavoslav, Vojmil S 18 Priska, Liberata, Premila ☺ Č 19 Mario, Kanut, Ljiljana P 20 Fabijan i Sebastijan S 21 Agneza, Janja, Neža	N 15 NEDJ. 29. PO DUH. GI. 1 P 16 Verige sv. Petra U 17 Antun pustinjač S 18 Atanazije i Ćiril Č 19 Makarije P 20 Eutimije S 21 Maksim, Neofit
N 22 3. KROZ G. Vinko. Anastazije, Irena P 23 Emerencijana, Ema, Vjera, Milko U 24 Franjo Saleški, Bogoslav S 25 Obraćanje sv. Pavla, Ananija ☽ Č 26 Timotej i Tit, Bogoljub P 27 Anđela Merici, Živko, Pribislav S 28 Toma Akvinski, Tomislav	N 22 NEDJ. 30. PO DUH. GI. 2 P 23 Kliment U 24 Ksenija S 25 Grgur Č 26 Ksenofont, Akadije P 27 Ivan Zlatousti S 28 Jefrem Sirski
N 29 4. KROZ G. Valerije, Konstancije, Zdeslav P 30 Martina, Gordana, Darinka U 31 Ivan Bosko, Saturnin	N 29 NEDJ. 31. PO DUH. GI. 3 P 30 TRI SVETITELJA U 31 Kir i Ivan

SUNCE U SIJEČNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	7 h 38 m	16 h 21 m
8.	7 h 37 m	16 h 28 m
15.	7 h 35 m	16 h 36 m
22.	7 h 30 m	16 h 45 m
29.	7 h 23 m	16 h 56 m

MJESEČEVE MIJENE U SIJEČNJU

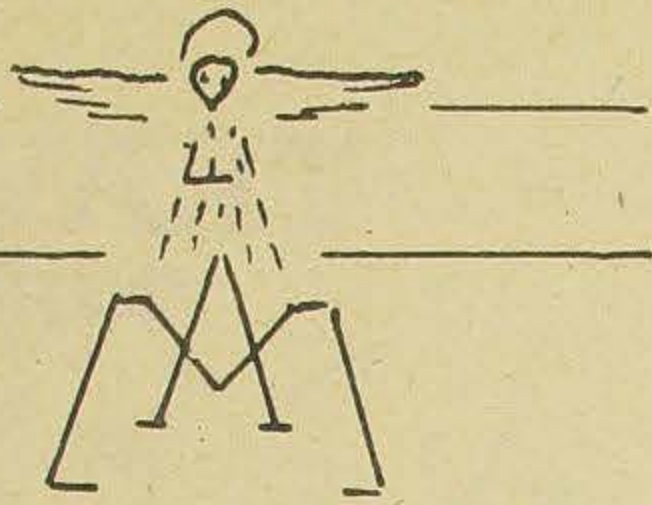
● Mlađak	3. u 06 h 17 m
☾ Prva četvrt	11. u 10 h 49 m
☺ Uštap (pun)	18. u 15 h 06 m
☾ Posljednja četvrt	25. u 05 h 49 m

VELJAČA

februar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR		GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR	
S 1 Sever, Brigita, Miroslav		S 1 Trifun	
Č 2 Svijećnica . Marijan, Svjetlana	☉	Č 2 SRETENJE GOSPODINOVO	
P 3 Blaž, Vlaho, Tripun, Dubravko, Oskar		P 3 Šimun i Ana	
S 4 Andrija Korsini, Veronika, Hrabren		S 4 Izidor	
N 5 5. KROZ G. Agata, Jagoda, Dobrila, Silvan		N 5 NEDJ. 32. PO DUH. GI. 4	
P 6 Pavao Miki i drugovi, Doroteja		P 6 Vukol	
U 7 Rikard, Držislav		U 7 Partenije, Luka	
S 8 Jeronim Emiliani, Jerko, Mladen		S 8 Teodor, Zaharija	
Č 9 Apolonija, Sunčana, Borislava		Č 9 Nikifor	
P 10 Skolastika, Hijacint, Vilim	☾	P 10 Haralampije	
S 11 Gospa Lurdska, Mirjana		S 11 Lurdska Gospa, Vlasije	
N 12 6. KROZ G. Eulalija, Zvonimir, Damjan		N 12 NEDJ. MIT. I FAR. GI. 5	
P 13 Katarina Ricci, Božidarka		P 13 Martinijan	
U 14 Valentin, Zdravko		U 14 Ćiril, slavenski učitelj	
S 15 Agapa, Georgija, Vitomir		S 15 Onisim	
Č 16 Julijana, Onezim, Miljenko		Č 16 Pamfilije, Porfirije i dr.	
P 17 Sedam osnivača Reda slugu BDM, Darko	☺	P 17 Teodor Tiron	
S 18 Bernardica, Simeon, Gizela		S 18 Lav papa	
N 19 7. KROZ G. Konrad, Ratko, Blagoje		N 19 NEDJ. RASIPNOG SINA. GI. 6	
P 20 Eleuterije, Leon, Lav, Lea		P 20 Lav Katanski biskup	
U 21 Petar Damiani, Eleonora		U 21 Timotej, Eustatije	
S 22 Katedra sv. Petra, Tvrtko		S 22 Eugenski muč.	
Č 23 Polikarp, Grozdan	☾	Č 23 Polikarpo	
P 24 Montan, Goran, Modest		P 24 Ivan Krstitelj	
S 25 Viktorin, Valpurga, Hrvoje		S 25 Zadušna subota	
N 26 8. KROZ G. Aleksandar, Sandra, Branimir		N 26 MESOPUSNA NEDJ. GI. 7	
P 27 Gabrijel od Žalosne Gospe, Tugomil		P 27 Prokopije	
U 28 Roman, Teofil, Bogoljub		U 28 Bazilije	
S 29 Prijestupni dan		S 29 Kasijan	
SUNCE U VELJAČI		MJESEČEVE MIJENE U VELJAČI	
Dan	Izlazi	Zalazi	
5.	7 h 15 m	17 h 06 m	☾ Mladak 2. u 00 h 47 m
12.	7 h 06 m	17 h 16 m	☾ Prva četvrt 10. u 05 h 00 m
19.	6 h 54 m	17 h 27 m	☺ Uštap (pun) 17. u 01 h 42 m
26.	6 h 43 m	17 h 37 m	☾ Posljednja četvrt 23. u 18 h 13 m

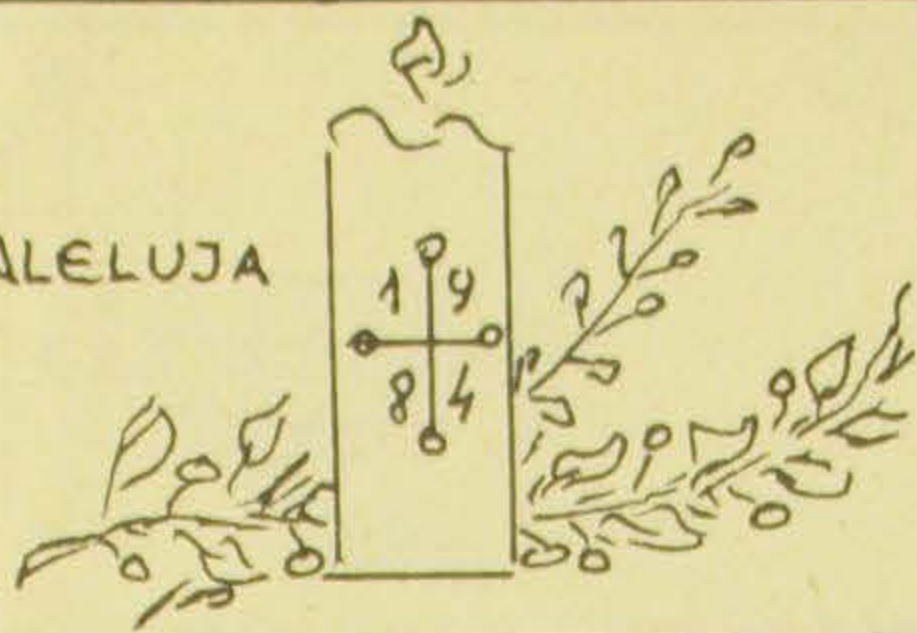

OŽUJAK

mart

RIMOKATOLIČKI KALENDAR			GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR		
Č	1	Albin, Hadrijan, Zoran, Jadranko	Č	1	Eudokija
P	2	Lucije, Iskra, Čedo	P	2	Teodot
S	3	Kunigunda, Marin, Kamilo	S	3	Siropusna subota
N	4	9. KROZ G. Kazimir, Eugen, Natko	N	4	SIROPUSNA NEDJ. GI. 8
P	5	Euzebije, Teofil, Vedran	P	5	Početak Velikog posta
U	6	Marcijan, Viktor, Zvezdana	U	6	Amorijski muč.
S	7	Pepehnica (post). Perpetua i Felicita	S	7	Hersonski muč.
Č	8	Ivan od Boga, Ivša, Boško	Č	8	Teofilakto
P	9	Franciska Rimski, Franjka	P	9	40 sebastijskih muč.
S	10	Emil, Makarije, Krunoslav	S	10	Teodorova subota
N	11	1. KORIZMENA. Eutimije, Kandid, Tvrtko	N	11	1. NEDJ. POSTA. GI. 1
P	12	Teofan, Bernard, Budislav	P	12	Grgur papa, Teofan
U	13	Rozalija, Modesta, Ratka	U	13	Nikifor
S	14	Matilda, Miljana, Borislava (Kvatre)	S	14	Benedikt
Č	15	Longin, Veljko	Č	15	Agapije, Aleksandar
P	16	Agapit, Smiljan, Hrvoje (Kvatre)	P	16	Savin
S	17	Patrik, Domagoj, Hrvatini (Kvatre)	S	17	Zadušna subota
N	18	2. KORIZMENA. Ćiril Jeruzalemski, Cvjetan	N	18	2. NEDJ. POSTA. GI. 2
P	19	JOSIP, zaručnik BDM. Joško, Josipa, Zlata	P	19	Hrizanto i Darija muč.
U	20	Niceta, Dionizije, Vladislav	U	20	Monasi sv. Save
S	21	Serapion, Vesna	S	21	Jakov
Č	22	Oktavijan, Jaroslav, Lea, Orlan	Č	22	Bazilije muč.
P	23	Turibije, Oton, Pelagija, Dražen	P	23	Nikon
S	24	Latin, Simon, Javorka	S	24	Zadušna subota
N	25	3. KORIZMENA. Blagovijest. Maja, Marijar	N	25	KRESTOP. N. BLAGOVIJES
P	26	Montan i Maksima, Emanuel, Tekla	P	26	Gabrijel
U	27	Lidija, Rupert, Lada	U	27	Matrona
S	28	Priska, Sonja, Nada, Polion	S	28	Klarion
Č	29	Jona, Bertold, Eustazije	Č	29	Marko biskup
P	30	Kvirin, Viktor, Vlatko	P	30	Ivan Ljestvičnik
S	31	Benjamin, Amos, Ljubo	S	31	Zadušna subota
SUNCE U OŽUJKU			MJESEČEVE MIJENE U OŽUJKU		
Dan	Izlazi	Zalazi	●	Mlađak	2. u 19 h 32 m
4.	6 h 31 m	17 h 46 m	☾	Prva četvrt	10. u 19 h 28 m
11.	6 h 17 m	17 h 56 m	☺	Uštap (pun)	17. u 11 h 11 m
18.	6 h 04 m	18 h 05 m	☾	Posljednja četvrt	24. u 08 h 59 m
25.	5 h 51 m	18 h 14 m			

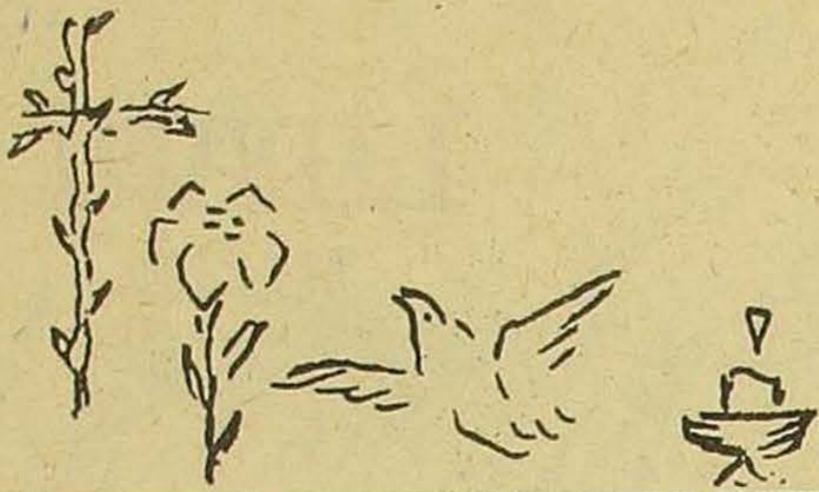
ALELUJA

TRAVANJ

april

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR																														
1 4. KORIZMENA. Hugo, Teodora, Božica ● P 2 Franjo Paulski, Dragoljub U 3 Rikard, Cvijeta, Radojko S 4 Izidor, Žiga, Strahimir Č 5 Vinko Ferrerski, Berislav P 6 Vilim, Celzo, Rajko S 7 Ivan de la Salle, Herman	N 1 4. NEDJ. POSTA. GI. 4 P 2 Tito čudotvorac U 3 Nikita S 4 Josip Himnograf Č 5 Teodul P 6 Metodije, slavenski učit. S 7 Akatistova subota																														
N 8 5. KORIZMENA. Dionizije, Alemka ☾ P 9 Marija Kleofina, Demetrije U 10 Ezekijel, Apolonija, Sunčica S 11 Stanislav, Radmila Č 12 Julije, Zenon, Viktor, Davorka P 13 Martin papa, Ida S 14 Tiburcije, Valerijan i Maksim, Dunja	N 8 5. NEDJ. POSTA. GI. 5 P 9 Eupsihije muč. U 10 Terencije S 11 Antipa Č 12 Bazilije P 13 Artemon S 14 Lazarova subota																														
N 15 CVJETNICA. Anastazija, Stošija, Bosiljka ☺ P 16 Josip Benedikt Labre, Bernardica U 17 Rudolf, Robert, Inocent S 18 Eleuterije, Apolonije, Amadej Č 19 Veliki četvrtak. Konrad, Ema, Rastislav P 20 Veliki petak (post). Marcijan, Teotim, Bogoljub S 21 Velika subota. Anzelmo, Fortunat, Goran	N 15 CVJETNA NEDJELJA P 16 Veliki ponedjeljak U 17 Veliki utorak S 18 Velika srijeda Č 19 Veliki četvrtak P 20 VELIKI PETAK S 21 Velika subota																														
N 22 USKRS (VAZAM). Soter i Kajo, Teodor ☾ P 23 Uskrсни pon. Juraj, Đuro, Đurdica U 24 Fidelis, Vjeran S 25 Marko evanđelist, Maroje Č 26 Kleto i Marcelin, Zovko P 27 Ozana Kotorska, Jakov Zadranin S 28 Petar Chanel, Euzebijije i Polion	N 22 USKRS (PASHA) P 23 USKRS U 24 USKRS S 25 Svijetla srijeda Č 26 Svijetli četvrtak P 27 Svijetli petak S 28 Svijetla subota																														
N 29 2. USKRSNA (BIJELA). Kafarita Sijenska P 30 Pio V, Josip Kotolengo	N 29 TOMINA NEDJELJA P 30 Jakov apostol																														
SUNCE U TRAVNJU <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dan</th> <th>Izlazi</th> <th>Zalazi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>5 h 37 m</td> <td>18 h 24 m</td> </tr> <tr> <td>8.</td> <td>5 h 24 m</td> <td>18 h 33 m</td> </tr> <tr> <td>15.</td> <td>5 h 11 m</td> <td>18 h 42 m</td> </tr> <tr> <td>22.</td> <td>4 h 58 m</td> <td>18 h 52 m</td> </tr> <tr> <td>29.</td> <td>4 h 47 m</td> <td>19 h 00 m</td> </tr> </tbody> </table>	Dan	Izlazi	Zalazi	1.	5 h 37 m	18 h 24 m	8.	5 h 24 m	18 h 33 m	15.	5 h 11 m	18 h 42 m	22.	4 h 58 m	18 h 52 m	29.	4 h 47 m	19 h 00 m	MJESEČEVE MIJENE U TRAVNJU <table border="1"> <tbody> <tr> <td>☾</td> <td>Mladak</td> <td>1. u 13 h 10 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Prva četvrt</td> <td>9. u 05 h 52 m</td> </tr> <tr> <td>☺</td> <td>Uštap (pun)</td> <td>15. u 20 h 12 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Posljednja četvrt</td> <td>23. u 01 h 27 m</td> </tr> </tbody> </table>	☾	Mladak	1. u 13 h 10 m	☾	Prva četvrt	9. u 05 h 52 m	☺	Uštap (pun)	15. u 20 h 12 m	☾	Posljednja četvrt	23. u 01 h 27 m
Dan	Izlazi	Zalazi																													
1.	5 h 37 m	18 h 24 m																													
8.	5 h 24 m	18 h 33 m																													
15.	5 h 11 m	18 h 42 m																													
22.	4 h 58 m	18 h 52 m																													
29.	4 h 47 m	19 h 00 m																													
☾	Mladak	1. u 13 h 10 m																													
☾	Prva četvrt	9. u 05 h 52 m																													
☺	Uštap (pun)	15. u 20 h 12 m																													
☾	Posljednja četvrt	23. u 01 h 27 m																													

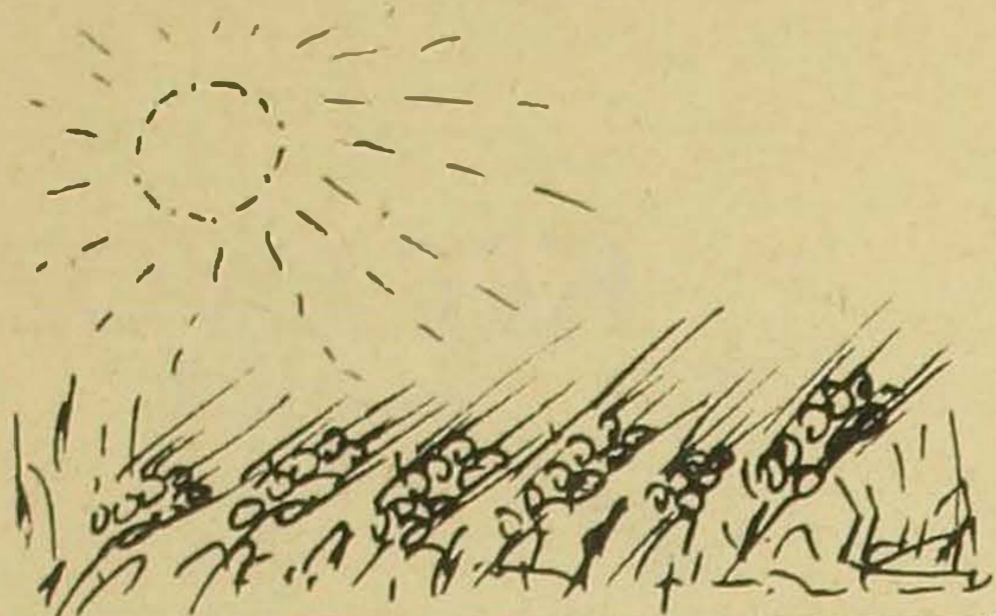
SVIBANJ maj

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR																														
U 1 Josip radnik, Jeremija ● S 2 Atanazije, Eugen Č 3 Filip i Jakov apostoli, Mladen P 4 Florijan, Cvjetko, Iskra S 5 Peregrin, Maksim, Anđelko	U 1 Josip radnik, Jeremija S 2 Atanazije Č 3 Teodozije Pečerski P 4 Pelagija muč. S 5 Irena muč.																														
N 6 3. USKRSNA. Dominik S., Dinko, Nedjeljko P 7 Dujam, Duje, Duško, Ivan, Petar U 8 Marija Posrednica, Bratoljub ☾ S 9 Pahomije, Herma, Mirna Č 10 Gospa Trsatska, Antonin, Job P 11 Mamerto, Franjo Hieronymo S 12 Leopold Mandić, Pankracije, Svevlad	N 6 NEDJ. MIRONOSICA. GI. 2 P 7 Akakije U 8 Ivan evanđelist S 9 Prijenos moći sv. Nikole Č 10 Šimun Zelota P 11 Ćiril i Metodije S 12 Epifanije, German																														
N 13 4. USKRSNA. Servacije, Ema, Vjerko P 14 Matija apostol, Matko, Justa U 15 Sofija, Sonja, Mudroslava ☽ S 16 Ivan Nepomuk, Ubald, Nenad Č 17 Paskal, Paško, Bruno, Akvilin P 18 Ivan I. papa, Venancije S 19 Celestin, Rajko, Ivon, Teofil	N 13 NEDJ. O UZĚTOM. GI. 3 P 14 Izidor muč. U 15 Pahomije Veliki S 16 Prepolovenije Pashe Č 17 Andronik P 18 Teodor Ankirski S 19 Petrikije																														
N 20 5. USKRSNA. Bernardin Sijenski, Zvezdan P 21 Andrija Bobola, Dubravka, Zdravko ☽ U 22 Helena, Jagoda, Milan, Renata S 23 Deziderije, Željko Č 24 Marija Pomoćnica, Suzana P 25 Beda Časni, Grgur VII. S 26 Filip Neri, Zdenko	N 20 NEDJ. O SAMARITANKI. GI. P 21 Konstantin i Jelena U 22 Bazilisko S 23 Mihajlo isp. Č 24 Simeon P 25 Moći sv. Ivana Krstitelja S 26 Karpo muč.																														
N 27 6. USKRSNA. Augustin Canterbur., Vojtjeh P 28 German, Vilim, Velimir ● U 29 Maksim, Ervin, Većeslav S 30 Ivana Arška, Ferdinand, Srećko Č 31 SPASOVO (UZAŠAŠĆE). Pohod BDM, Kruna	N 27 NEDJ. O SLJEPOROĐ. GI. 5 P 28 Nikita U 29 Teodozija djev. S 30 Odanije Pashe Č 31 UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO																														
SUNCE U SVIBNJU <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dan</th> <th>Izlazi</th> <th>Zalazi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>6.</td> <td>4 h 37 m</td> <td>19 h 09 m</td> </tr> <tr> <td>13.</td> <td>4 h 27 m</td> <td>19 h 18 m</td> </tr> <tr> <td>20.</td> <td>4 h 19 m</td> <td>19 h 26 m</td> </tr> <tr> <td>27.</td> <td>4 h 13 m</td> <td>19 h 33 m</td> </tr> </tbody> </table>	Dan	Izlazi	Zalazi	6.	4 h 37 m	19 h 09 m	13.	4 h 27 m	19 h 18 m	20.	4 h 19 m	19 h 26 m	27.	4 h 13 m	19 h 33 m	MJESEČEVE MIJENE U SVIBNJU <table border="1"> <tbody> <tr> <td>●</td> <td>Mladak</td> <td>1. u 04 h 46 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Prva četvrt</td> <td>8. u 12 h 51 m</td> </tr> <tr> <td>☽</td> <td>Uštap (pun)</td> <td>15. u 05 h 29 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Posljednja četvrt</td> <td>22. u 18 h 46 m</td> </tr> <tr> <td>●</td> <td>Mladak</td> <td>30. u 17 h 49 m</td> </tr> </tbody> </table>	●	Mladak	1. u 04 h 46 m	☾	Prva četvrt	8. u 12 h 51 m	☽	Uštap (pun)	15. u 05 h 29 m	☾	Posljednja četvrt	22. u 18 h 46 m	●	Mladak	30. u 17 h 49 m
Dan	Izlazi	Zalazi																													
6.	4 h 37 m	19 h 09 m																													
13.	4 h 27 m	19 h 18 m																													
20.	4 h 19 m	19 h 26 m																													
27.	4 h 13 m	19 h 33 m																													
●	Mladak	1. u 04 h 46 m																													
☾	Prva četvrt	8. u 12 h 51 m																													
☽	Uštap (pun)	15. u 05 h 29 m																													
☾	Posljednja četvrt	22. u 18 h 46 m																													
●	Mladak	30. u 17 h 49 m																													

LIPANJ juni

RIMOKATOLIČKI KALENDAR			GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR		
P	1	Justin, Juvencije, Mladen	P	1	Justin muč.
S	2	Marcelin i Petar, Eugen	S	2	Nicefor isp.
N	3	7. USKRSNA. Karlo Lwanga i drugovi	N	3	NEDJ. I. NIK. SABORA. GI. 6
P	4	Kvirin Sisački, Optat, Predrag	P	4	Mitrofan
U	5	Bonifacije, Valerija, Darinka	U	5	Dorotej
S	6	Norbert, Neda	S	6	Visarion, Ilarion
Č	7	Robert, Sabinijan, Radoslav	Č	7	Teodor muč.
P	8	Medard, Vilim, Žarko	P	8	Teodor Stratilat
S	9	Efrem, Ranko	S	9	Zadušna subota
N	10	DUHOVI. Margareta, Greta, Biserka	N	10	DUHOVI
P	11	Marija Majka Crkve, Barnaba apostol, Borna	P	11	PRESV. TROJSTVO
U	12	Ivan Fakundo, Bosiljko, Ninko	U	12	Onufrije
S	13	Antun Padovanski, Antonija, Tonka (Kv.)	S	13	Akilina muč.
Č	14	Rufin, Elizej, Marcijan	Č	14	Jelisej pror
P	15	Vid, Modest i Krescencije (Kvatre)	P	15	Amos pror., Jeronim
S	16	Franjo Regis, Gvido, Borko (Kvatre)	S	16	Tihon
N	17	PRESVETO TROJSTVO. Adolf, Laura	N	17	NEDJ. SVIH SVETIH
P	18	Marko i Marcelijan, Ljubomir	P	18	Leontije
U	19	Romuald, Rajka, Bogdan	U	19	Juda Tadej ap.
S	20	Silverije, Naum Ohridski	S	20	Metodije biskup
Č	21	TIJELOVO. Alojzije Gonzaga, Vjekoslav	Č	21	Julijan
P	22	Paulin Nol., Ivan Fisher, Toma Morus	P	22	Euzebije
S	23	Sidonija, Sida, Zdenka, Josip Cafasso	S	23	Agripina
N	24	12. KROZ G. Rođenje Ivana Krstitelja	N	24	TIJELOVO. Rođenje Ivana Krst.
P	25	Vilim, Henrik, Adalbert	P	25	Febronija muč.
U	26	Ivan i Pavao, Vigilije, Zoran	U	26	David
S	27	Ćiril Aleksandrijski, Ladislav Ugarski	S	27	Sampson
Č	28	Irenej, Mirko, Smiljan	Č	28	Kir i Ivan
P	29	Srce Isusovo. PETAR I PAVAO, Krešimir	P	29	PETAR I PAVAO
S	30	Srce Marijino. Rimski prvomučenici, Marcijal	S	30	Sabor 12 apostola
SUNCE U LIPNJU			MJESEČEVE MIJENE U LIPNJU		
Dan	Izlazi	Zalazi	☾	Prva četvrt	6. u 17 h 43 m
3.	4 h 09 m	19 h 40 m	☽	Uštap (pun)	13. u 15 h 43 m
10.	4 h 05 m	19 h 46 m	☾	Posljednja četvrt	21. u 12 h 11 m
17.	4 h 04 m	19 h 49 m	●	Mladak	29. u 04 h 19 m
24.	4 h 06 m	19 h 51 m			

SRPANJ juli

RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
N 1 13. KROZ G. Aron, Teobald, Simun, Predrag P 2 Oton, Martinijan, Ostoja, Višnja U 3 Toma apostol S 4 Elizabeta Portugalska, Elza, Jelica Č 5 Ćiril i Metod, Antun M. Zakarija, Slaven ☾ P 6 Marija Goretti, Bogomila S 7 Klaudije, Vilibald, Vilko, Goran	N 1 NEDJ. 3. PO DUH. GI. 2 P 2 Rize Presv. Bogorodice U 3 Jakinto muč. S 4 Andrija Kretski Č 5 Atanazije Atonski P 6 Sisoje Veliki S 7 Toma, Akakije
N 8 14. KROZ G. Akvila i Prisc., Hadrijan, Eugen P 9 Leticija, Nikola Pik. i drugovi U 10 Amalija, Ljubica, Veronika, Vjerka S 11 Benedikt opat, Benko, Dobroslava Č 12 Mohor, Ivan Gualberti, Mislav P 13 Henrik, Hinko, Vladimir ☺ S 14 Kamilo de Lellis, Miroslav	N 8 NEDJ. 4. PO DUH. GI. 3 P 9 Pankracije U 10 Antonije Pečerski S 11 Eufemija Č 12 Proklo, Ilarije muč. P 13 Sabor Gabrijela Arhandela S 14 Akila
N 15 15. KROZ G. Bonaventura, Dobriša P 16 Gospa Karmelska, Karmela U 17 Letancije, Branko, Dunja S 18 Fridrik, Simforoza, Arnulf, Natko Č 19 Makrina, Zora, Zlatka P 20 Ilija prorok, Ijko S 21 Lovro Brindiški, Danijel, Danica ☽	N 15 NEDJ. 5. PO DUH. GI. 4 P 16 Antinogen muč. U 17 Marina S 18 Jakinto, Emilijan Č 19 Makrina P 20 ILIJA PROROK S 21 Ezekijel pror.
N 22 16. KROZ G. Marija Magdalena, Manda P 23 Brigita. Apolinar U 24 Kristina, Mirjana S 25 Jakov apostol, Kristofor, Krsto Č 26 Joakim i Ana, roditelji BDM P 27 Natalija, Klement Ohridski S 28 Nazarije i Celzo, Inocent, Nevinko ●	N 22 NEDJ. 6. PO DUH. GI. 5 P 23 Trofim, Teofil U 24 Boris, Kristina muč. S 25 Ana Č 26 Jermolaj P 27 Pantelejmon S 28 Prohor, Nikanor
N 29 17. KROZ G. Marta, Blaženka, Mira, Flora P 30 Petar Krizolog U 31 Ignacije Lojola, Vatroslav	N 29 NEDJ. 7. PO DUH. GI. 6 P 30 Sila, Siluan i dr. U 31 Eudokim

SUNCE U SRPNJU

Dan	Izlazi	Zalazi
1.	4 h 09 m	19 h 50 m
8.	4 h 14 m	19 h 47 m
15.	4 h 20 m	19 h 43 m
22.	4 h 27 m	19 h 37 m
29.	4 h 34 m	19 h 30 m

MJESEČEVE MIJENE U SRPNJU

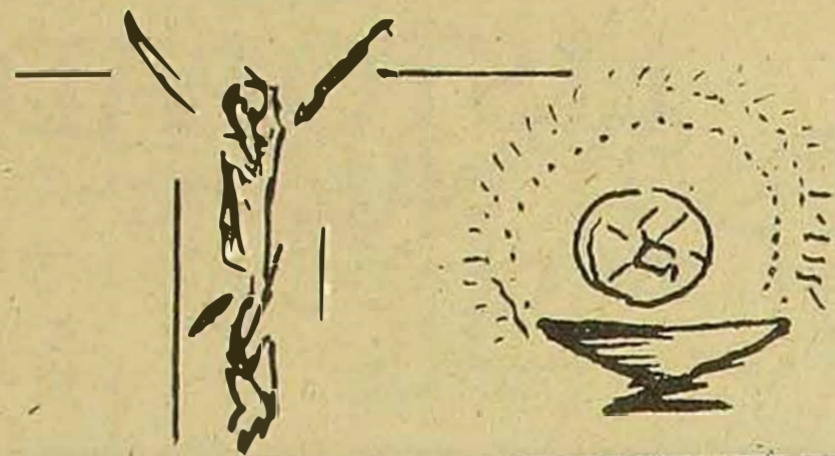
☾	Prva četvrt	5. u 22 h 05 m
☺	Uštap (pun)	13. u 03 h 21 m
☽	Posljednja četvrt	21. u 05 h 02 m
●	Mlađak	28. u 12 h 52 m

KOLOVOZ

august

RIMOKATOLIČKI KALENDAR			GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR		
S	1	Alfonz Liguori, Vjera, Nada	S	1	Makabejski muč.
Č	2	Gospa od Andela, Euzebije Vercelski	Č	2	Stjepan
P	3	Augustin Kažotić , Lidija	P	3	Izaakije, Dalmat, Faust
S	4	Ivan Vianney	S	4	Eudokija muč.
N	5	18. KROZ G. Gospa Snježna, Nives, Snježana	N	5	NEDJ. 8. PO DUH. GI. 7
P	6	Preobraženje Gospodinovo, Predrag	P	6	PREOBRAŽENJE
U	7	Siksto papa, Kajetan	U	7	Dometije muč.
S	8	Dominik, Dinko, Nedjeljko, Neda	S	8	Emilijan
Č	9	Roman, Firmin, Tvrtko	Č	9	Matija apostol
P	10	Lovro dakon, Lovorko, Zvezdana	P	10	Lavrentije muč.
S	11	Klara, Jasna, Jasminka	S	11	Euplo
N	12	19. KROZ G. Anicet, Hilarija, Veseljka	N	12	NEDJ. 9. PO DUH. GI. 8
P	13	Poncijan i Hipolit, Ivan Berchmans	P	13	Maksim isp.
U	14	Euzebije, Atanazija, Alfred	U	14	Mihej pror., Teodozije Peč.
S	15	VELIKA GOSPA. Marija, Veljka	S	15	UZNESENJE BOGORODICE
Č	16	Stjepan kralj, Rok	Č	16	Prijenos Ikone Hristove, Diomid
P	17	Hijacint, Liberat, Miron	P	17	Miron muč.
S	18	Jelena Križarica, Jelka, Agapit	S	18	Flor i Lavro muč.
N	19	20. KROZ G. Ivan Eudes, Ljudevit, Tekla	N	19	NEDJ. 10. PO DUH. GI. 1
P	20	Bernard, Samuel, Branko, Porfirije	P	20	Samuel pror.
U	21	Pio X, Hermogen	U	21	Tadej
S	22	BD Marija Kraljica, Vladislava, Krunojka	S	22	Agatonik
Č	23	Ruža Limska, Filip Benicije, Zdenko	Č	23	Irinej i Lup muč.
P	24	Bartol apostol, Bariša	P	24	Eutihije muč.
S	25	Ljudevit kralj, Josip Kalasancijski	S	25	Bartolomej i Tito
N	26	21. KROZ G. Rufin, Zefirin, Jadranko	N	26	NEDJ. 11. PO DUH. GI. 2
P	27	Monika, Honorat, Časlav	P	27	Pimen
U	28	Augustin, Tin, Gustav	U	28	Augustin
S	29	Glavosijek Ivan i Krstitelja	S	29	GLAVOSIJEK SV. IVANA KRST.
Č	30	Feliks i Adaukt, Gaudencija, Radoslava	Č	30	Aleksandar, Ivan i Pavao
P	31	Rajmund, Rajko, Optat, Željko	P	31	Pojas Bogorodice
SUNCE U KOLOVOZU			MJESEČEVE MIJENE U KOLOVOZU		
Dan	Izlazi	Zalazi	☾	Prva četvrt	4. u 03 h 34 m
5.	4 h 43 m	19 h 20 m	☺	Uštap (pun)	11. u 16 h 44 m
12.	4 h 51 m	19 h 10 m	☾	Posljednja četvrt	19. u 20 h 41 m
19.	5 h 00 m	18 h 57 m	●	Mlađak	26. u 20 h 26 m
26.	5 h 09 m	18 h 46 m			

RUJAN septembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR			GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR		
S	1	Egidije, Konstancije, Branimir, Branka	S	1	Početak crkvene godine
N	2	22. KROZ G. Kalista, Maksima, Divna, Veljka ☾	N	2	NEDJ. 12. PO DUH. GI. 3
P	3	Grgur Veliki, Grga, Gordana	P	3	Pio, X, Teoktist, Antim
U	4	Ruža Viterbska, Dunja, Ida, Marcel	U	4	Mojsije prorok
S	5	Lovro Justiniani, Borko	S	5	Zaharija
Č	6	Zaharija, Boris, Davor	Č	6	Čudo Mihajla Arhandela
P	7	Marko Križevčanin, Blaženko	P	7	Sozont muč.
S	8	MALA GOSPA. Maja	S	8	ROĐENJE BOGORODICE
N	9	23. KROZ G. Petar Klaver, Strahimir	N	9	NEDJ. 13. PO DUH. GI. 4
P	10	Pulherija, Nikola Tolentinski ☺	P	10	Minodora
U	11	Proto i Hijacint, Cvjetko	U	11	Teodora Aleksandrijska
S	12	Ime Marijino, Marija, Dubravko	S	12	Autonom
Č	13	Ivan Zlatousti, Zlatko, Živan	Č	13	Kornelije muč.
P	14	Uzvišenje sv. Križa, Višeslav	P	14	UZVIŠENJE SV. KRIŽA
S	15	Gospa Žalosna, Dolores, Tugomila	S	15	Nikita muč.
N	16	24. KROZ G. Kornelije i Ciprijan	N	16	NEDJ. 14. PO DUH. GI. 5
P	17	Robert Belarmin, Rane sv. Franje	P	17	Sošija, Vjera, Nada i Ljubav
U	18	Josip Kupertinski, Sanja, Irena ☽	U	18	Eumenije
S	19	Januarije, Suzana, Željko (Kvarte)	S	19	Trofim
Č	20	Kandida, Svjetlana, Dionizije	Č	20	Eustatije i dr. muč.
P	21	Matej ap. i ev., Matko, Matiša (Kvatre)	P	21	Kodrat
S	22	Mauricije, Mavro, Toma Vilanovski (Kvatre)	S	22	Foka muč., Jona prorok
N	23	25. KROZ G. Lino, Tekla, Konstancije	N	23	NEDJ. 15. PO DUH. GI. 6
P	24	Marija Otkupiteljica, Mercedes ●	P	24	Tekla muč.
U	25	Aurelija, Zlata, Kleofa	U	25	Eufrosinija
S	26	Kuzma i Damjan, Damir	S	26	Ivan evanđelist
Č	27	Vinko Paulski, Berislav, Gaj	Č	27	Kalistrat muč.
P	28	Vjenceslav, Većeslav, Veco	P	28	Hariton
S	29	Mihael, Gabrijel i Rafael, Milan	S	29	Cirijak
N	30	26. KROZ G. Jeronim, Jerko	N	30	NEDJ. 16. PO DUH. GI. 7
SUNCE U RUJNU			MJESEČEVE MIJENE U RUJNU		
Dan	Izlazi	Zalazi	☾	Prva četvrt	2. u 11 h 30 m
2.	5 h 17 m	18 h 33 m	☺	Uštap (pun)	10. u 08 h 02 m
9.	5 h 26 m	18 h 20 m	☽	Posljednja četvrt	18. u 10 h 32 m
16.	5 h 35 m	18 h 06 m	☾	Mladak	25. u 04 h 11 m
23.	5 h 44 m	17 h 52 m			
30.	5 h 52 m	17 h 39 m			

LISTOPAD

oktobar

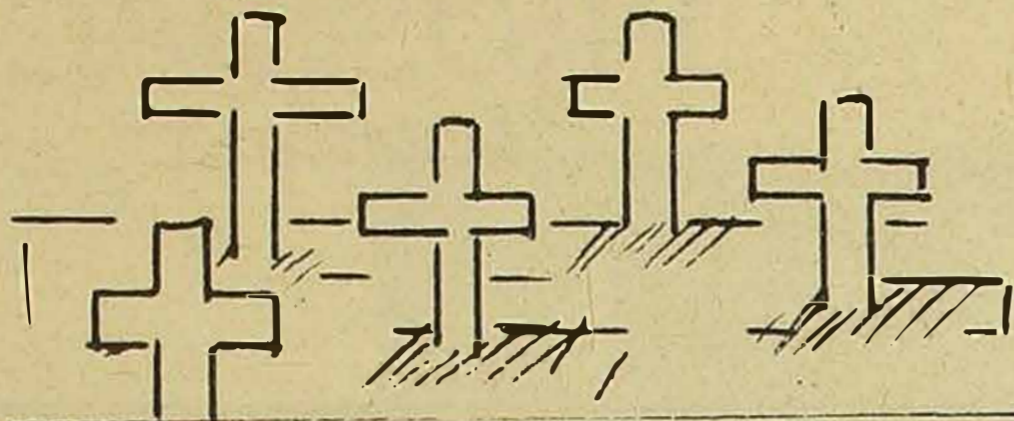
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR
P 1 Terezija od Djeteta Isusa ☾ U 2 Anđeli čuvari, Anđelko, Anđela S 3 Kandid, Maksimilijan, Gerhard Č 4 Franjo Asiški P 5 Flavijan, Placid, Miodrag S 6 Bruno, Fides, Verica	P 1 Pokrov Bogorodice U 2 Ciprijan i Justina muč. S 3 Dionizije, Trezija M. I. Č 4 Jerotej, Franjo Asiški P 5 Harltina muč. S 6 Toma apostol
N 7 27. KROZ G. BDM od Krunice, Krunčica P 8 Benedikta, Pelagija, Šimun U 9 Dionizije i drugovi, Ivan Leonardi S 10 Franjo Borgia, Danijel i drugovi, Danko ☺ Č 11 Emilijan, Prob, Milan P 12 Serafin, Maksimilijan S 13 Eduard, Hugolin, Edo, Hugo	N 7 NEDJ. 17. PO DUH. GI. 8 P 8 Pelagija U 9 Jakov Alfejev S 10 Eulampije Č 11 Filip, Teofan P 12 Prob, Andronik, Kuzma S 13 Karpo, Agatonik muč.
N 14 28. KROZ G. Kallist papa, Divko, Krasna P 15 Terezija Avilska U 16 Hedviga, Margareta Marija Alacoque ☾ S 17 Ignacije Antiohijski, Vatroslav Č 18 Luka evanđelist, Lukša, Svjetlovid P 19 Ivan Breb. i Izak Jogues, Pavao od Križa S 20 Vendelin, Irena, Miroslava	N 14 NEDJ. 18. PO DUH. GI. 1 P 15 Eutemije, Lukijan U 16 Longin S 17 Osija prorok Č 18 Luka evanđelist P 19 Joel prorok S 20 Artemije muč.
N 21 29. KROZ G. Ursula, Zvezdan P 22 Marija Saloma, Dražen U 23 Ivan Kapistranski, Borislav S 24 Antun M. Claret, Jaroslav ● Č 25 Krizant i Darija, Katarina Kotromanić P 26 Demetrije, Dmitar, Zvonko S 27 Sabina, Kontardo, Gordana, Cvitko	N 21 MISIJSKA NEDJELJA. GI. 2 P 22 Averkije U 23 Jakov apostol S 24 Areta Č 25 Markijan i Martirij muč. P 26 DIMITRIJE VELIKOMUČENIK S 27 Nestor muč.
N 28 30. KROZ G. Šimun i Juda Tadej, Siniša P 29 Narcis, Donat, Darko, Ida U 30 Alfons Rodriguez, Marojko S 31 Wolfgang, Vuk, Vukmir ☾	N 28 KRIST KRALJ P 29 Anastazija muč. U 30 Zinovije i Zinovija muč. S 31 Stahij, Urban

SUNCE U LISTOPADU

Dan	Izlazi	Zalazi
7.	6 h 02 m	17 h 25 m
14.	6 h 11 m	17 h 13 m
21.	6 h 20 m	17 h 01 m
28.	6 h 30 m	16 h 49 m

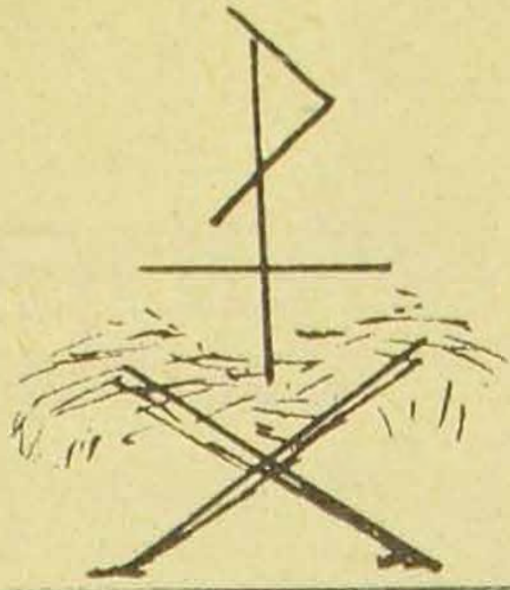
MJESEČEVE MIJENE U LISTOPADU

☾	Prva četvrt	1. u 22 h 53 m
☼	Uštap (pun)	10. u 00 h 59 m
☾	Posljednja četvrt	17. u 22 h 15 m
●	Mladak	24. u 13 h 09 m
☾	Prva četvrt	31. u 14 h 08 m

STUDENI novembar

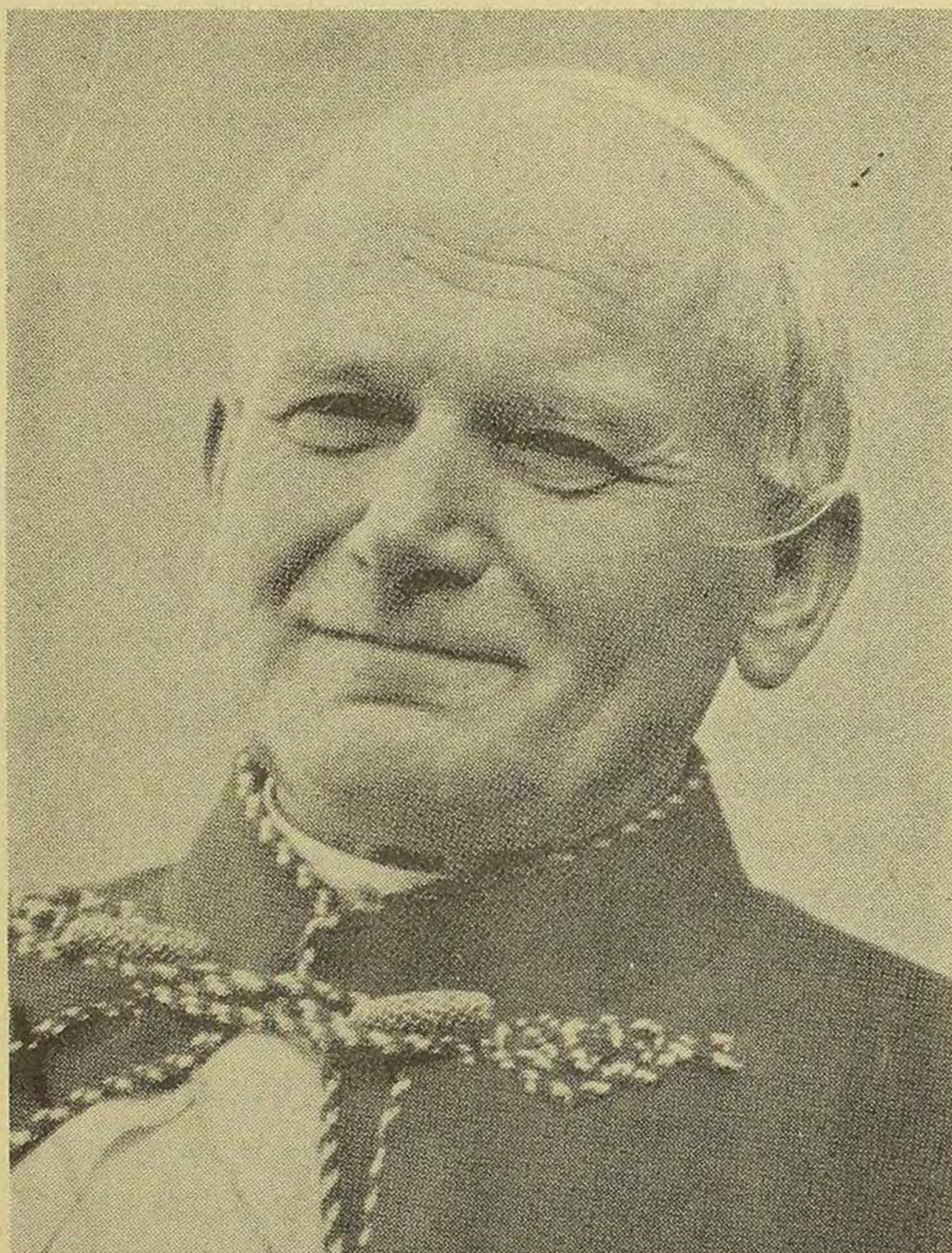
RIMOKATOLIČKI KALENDAR	GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR																											
Č 1 SVI SVETI. Svetislav, Sveto P 2 Dušni dan. Dušica, Duško S 3 Martin Porres, Silvija	Č 1 Kuzma i Damjan P 2 Akindin i dr. muč. S 3 Akepsima																											
N 4 31. KROZ G. Karlo Boromejski, Dragutin P 5 Emerik, Mirko, Imbro, Zakarija U 6 Leonard, Sever, Vedran S 7 Engelbert, Anđelko Č 8 Gotfrid, Bogdan, Bogoljuba P 9 Gracija Kotorski, Milostislav S 10 Leon Veliki, Lav, Lavoslav	N 4 NEDJ. 21. PO DUH. GI. 4 P 5 Galakton, Epistimija U 6 Pavao biskup S 7 Lazar čudotvorac Č 8 SABOR SV. MIHAJLA ARH. P 9 Onisifor, Porfirije S 10 Erasto, Rodion																											
N 11 32. KROZ G. Martin biskup, Davorin P 12 Jozafat, Emilijan, Milan U 13 Stanislav Kostka, Stanko, Didak S 14 NIKOLA TAVELIĆ Č 15 Albert Veliki, Leopold, Berta P 16 Margareta, Gertruda, Ivan Trogirski S 17 Elizabeta Ugarska, Igor	N 11 NEDJ. 22. PO DUH. GI. 3 P 12 Jozafat muč. U 13 Ivan Zlatousti Š 14 Filip Č 15 Početak božićnog posta P 16 Matej apostol i evanđelist S 17 Grgur čudotvorac																											
N 18 33. KROZ G. Posveta baz. Petra i Pavla P 19 Poncijan, Krispin U 20 Feliks Valois, Srećko, Edmund S 21 Prikazanje BDM, Gospa od Zdravlja Č 22 Cecilija, Cilika, Slavujka P 23 Klement, Kolumban, Milivoj, Blagoje S 24 Krizogon, Krševan, Firmina	N 18 NEDJ. 23. PO DUH. GI. 6 P 19 Habdija pror., Varlaam muč. U 20 Proklo S 21 UVOD BOGORODICE U HRAM Č 22 Filimon, Cecilija P 23 Amfilohije S 24 Katarina muč.																											
N 25. KRIST KRALJ. Katarina Aleks., Emma, Kaja P 26 Konrad, Leonard, Dubravko, Radivoj U 27 Maksim, Severin, Virgillije S 28 Sosten, Jakov Markijski, Držislav Č 29 Saturnin, Iluminata, Svjetlana, Vlasta P 30 Andrija apostol, Hrvoslav	N 25 NEDJ. 24. PO DUH. GI. 7 P 26 Alipije U 27 Paladije S 28 Stjepan, Irinarh Č 29 Paramon, Filumen P 30 Andrej apostol																											
SUNCE U STUDENOM <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dan</th> <th>Izlazi</th> <th>Zalazi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>4.</td> <td>6 h 40 m</td> <td>16 h 39 m</td> </tr> <tr> <td>11.</td> <td>6 h 50 m</td> <td>16 h 30 m</td> </tr> <tr> <td>18.</td> <td>7 h 00 m</td> <td>16 h 22 m</td> </tr> <tr> <td>25.</td> <td>7 h 09 m</td> <td>16 h 16 m</td> </tr> </tbody> </table>	Dan	Izlazi	Zalazi	4.	6 h 40 m	16 h 39 m	11.	6 h 50 m	16 h 30 m	18.	7 h 00 m	16 h 22 m	25.	7 h 09 m	16 h 16 m	MJESEČEVE MIJENE U STUDENOM <table border="1"> <tbody> <tr> <td>☺</td> <td>Uštap (pun)</td> <td>8. u 18 h 43 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Posljednja četvrt</td> <td>16. u 08 h 00 m</td> </tr> <tr> <td>●</td> <td>Mladak</td> <td>22. u 23 h 58 m</td> </tr> <tr> <td>☾</td> <td>Prva četvrt</td> <td>30. u 09 h 01 m</td> </tr> </tbody> </table>	☺	Uštap (pun)	8. u 18 h 43 m	☾	Posljednja četvrt	16. u 08 h 00 m	●	Mladak	22. u 23 h 58 m	☾	Prva četvrt	30. u 09 h 01 m
Dan	Izlazi	Zalazi																										
4.	6 h 40 m	16 h 39 m																										
11.	6 h 50 m	16 h 30 m																										
18.	7 h 00 m	16 h 22 m																										
25.	7 h 09 m	16 h 16 m																										
☺	Uštap (pun)	8. u 18 h 43 m																										
☾	Posljednja četvrt	16. u 08 h 00 m																										
●	Mladak	22. u 23 h 58 m																										
☾	Prva četvrt	30. u 09 h 01 m																										

PROSINAC

decembar

RIMOKATOLIČKI KALENDAR			GRKOKAT. GREGOR. KALENDAR		
S	1	Eligije, Natalija, Božena	S	1	Naum prorok
N	2	1. DOŠAŠĆA. Bibijana, Živka, Blanka	N	2	NEDJ. 25. PO DUH. GI. 8
P	3	Franjo Ksaverski	P	3	Sofronije prorok
U	4	Ivan Damaščanski, Barbara, Barica	U	4	Barbara, Ivan Damaščanski
S	5	Saba, Kristina, Dalmatin, Savka	S	5	Sava Posvećeni
Č	6	Nikola biskup, Nikša, Vladimir	Č	6	NIKOLA ČUDOTVORAC
P	7	Ambrozije, Agaton, Dobroslav	P	7	Ambrozije
S	8	BEZGREŠNO ZAČEĆE BDM. Ljiljana ☺	S	8	BEZGR. ZAČEĆE BOGOR.
N	9	2. DOŠAŠĆA. Valerija, Zdravka, Radmila	N	9	NEDJ. 26. PO DUH. GI. 1
P	10	Gospa Loretska, Miltijad, Julija	P	10	Mina, Ermogen muč.
U	11	Damaz, Damir, Sabin	U	11	Danijel Stilita
S	12	Ivana Franciska Chantal, Franjica	S	12	Spiridion
Č	13	Lucija, Jasna, Svjetlana	Č	13	Eustratije, Eugen muč.
P	14	Ivan od Križa, Krševan, Špiro	P	14	Filimon i Kalinik muč.
S	15	Irenej, Kristina, Darija	S	15	Eleuterije
N	16	3. DOŠAŠĆA. Adela, Alblna, Zorka	N	16	NEDJ. PRAOTACA. GI. 2
P	17	Lazar, Olimpija, Florijan	P	17	Danijel pror., Ananija, Azarija
U	18	Gacijan, Bosiljko, Dražen	U	18	Sebastijan
S	19	Urban, Tea, Vladimir (Kvatre)	S	19	Bonifacije
Č	20	Amon, Eugen i Makarije	Č	20	Ignacije muč.
P	21	Petar Kanizije, Snježan (Kvatre)	P	21	Julijana muč.
S	22	Honorat, Časlav, Zenon (Kvatre)	S	22	Anastazija muč.
N	23	4. DOŠAŠĆA. Ivan Kentijski, Viktorija, Vika	N	23	NEDJ. SV. OTACA. GI. 3
P	24	Badnjak. Adam i Eva	P	24	Badnjak, Eugenija
S	26	STJEPAN, Krunoslav	U	25	BOŽIĆ, ROĐENJE HRISTOVO
Č	27	Ivan apostol i evanđelista, Janko	S	26	SABOR PRESV. BOGORODICE
P	28	Nevina dječica, Mladen, Nevenka	Č	27	STJEPAN PRVOMUČENIK
S	29	Toma Becket, David, Davor	P	28	Nikomedijski mučenici
N	30	SVETA OBITELJ. Sabln, Liberije, Trpimir ☾	S	29	Betlehemska djeca
P	31	Silvestar papa, Silvije, Goran	N	30	NEDJ. PO BOŽIĆU. GI. 4
			P	31	Melanija Rimljanka
SUNCE U PROSINCU			MJESEČEVE MIJENE U PROSINCU		
Dan	Izlazi	Zalazi	☺	Uštap (pun)	8. u 11 h 54 m
2.	7 h 18 m	16 h 13 m	☾	Posljednja četvrt	15. u 16 h 26 m
9.	7 h 25 m	16 h 11 m	☉	Mladak	22. u 12 h 47 m
16.	7 h 31 m	16 h 12 m	☾	Prva četvrt	30. u 06 h 28 m
23.	7 h 35 m	16 h 15 m			
30.	7 h 37 m	16 h 20 m			

Joannes Paulus pp. II

**Vrhovni poglavar Crkve, namjesnik Kristov
Nasljednik sv. Petra Apostola, biskup Rima
Sluga slugu Božjih**

Sveti Otac Papa

I V A N P A V A O II

Apostolski pronuncij u SFR Jugoslaviji
Mons MICHELE CECCHINI
naslovni nadb. Akvileje
Ima svoje sjedište u Beogradu, sv. Save 24.

B I S K U P I U N A Š O J D O M O V I N I

Prvi biskup Crkve u Hrvata, predsjednik BK Jugoslavije
Predstavnik Kat. crkve u SFR Jugoslaviji

Dr FRANJO KUHARIĆ
kardinal

Zagrebačka crkvena pokrajina

Dr FRANJO kardinal KUHARIĆ,
metropolita sjeverne hrvatske crkvene pokrajine i
nadbiskup zagrebački

Mons ĆIRIL KOS,
biskup đakovački

Mons SLAVOMIR MIKLOVŠ,
vladika križevački

Dr JOAKIM SEGEDI,
pomoćni vladika križevački

Dr JOSIP LACH,
pomoćni biskup zagrebački

Mons MIJO ŠKORC,
pomoćni biskup zagrebački

Dr ĐURO KOKŠA,
pomoćni biskup zagrebački

Splitska crkvena pokrajina

Dr FRANE FRANIĆ,
metropolita južno-hrvatske crkvene pokrajine i
nadbiskup splitski

Mons JOSIP ARNERIĆ,
biskup šibenski

Mons CELESTIN BEZMALINOVIĆ,
biskup hvarski

Dr SEVERIN PERNEK,
biskup dubrovački

Mons IVO GUGIĆ,
pomoćni biskup splitski

Sarajevska crkvena pokrajina

Dr MARKO JOZINOVIĆ,
metropolita vrhbosanske crkvene pokrajine i
nadbiskup sarajevski
Dr PETAR ČULE,
nadbiskup-biskup mostarski u miru
Mons ALFRED PICHLER,
biskup banjalučki
Mons PAVAO ŽANIĆ,
biskup mostarski
Dr JOAKIM HERBUT,
biskup skopsko-prizrenski
Dr TOMISLAV JABLANOVIĆ,
pomoćni biskup sarajevski i tajnik BK Jugoslavije
Mons NIKOLA PRELA,
pomoćni biskup skopsko-prizrenski

Riječka crkvena pokrajina

Mons JOSIP PAVLIŠIĆ,
metropolita riječke crkvene pokrajine i nadbiskup riječki
Dr VIKTOR BURIĆ,
nadbiskup riječki u miru
Dr DRAGUTIN NEŽIĆ,
biskup puljsko-porečki
Dr KARMELO ZAZINOVIĆ,
biskup krčki

Ljubljanska crkvena pokrajina

Dr ALOJZ ŠUŠTAR,
metropolita ljubljanske crkvene pokrajine i
nadbiskup ljubljanski
Dr JANEZ JENKO,
biskup koperski
Dr FRANC KRAMBERGER,
biskup mariborski
Dr TOMISLAV LENIĆ,
pomoćni biskup ljubljanski
Mons JOŽEF KVAS,
pomoćni biskup ljubljanski
Dr JOŽEF SMEJ,
pomoćni biskup mariborski

Biskupije izvan crkvenih pokrajina

Mons PETAR PERKOLIĆ,

nadbiskup barski

Mons ALOJZ TURK,

nadbiskup beogradski

Mons MARIO OBLAK,

nadbiskup zadarski

Mons MATIJA ZVEKANOVIĆ,

biskup subotički

Mons TOMAS JUNG,

biskup, apostolski administrator Banata

DRŽAVNI PRAZNICI U SFR JUGOSLAVIJI:

- 1 - 2. siječnja: Nova godina - Međunarodni dan mira
- 1 - 2. svibnja: Međunarodni dan rada
- 4. srpnja: Dan borca
- 7. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Srbije
- 13. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Crne Gore
- 22. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Slovenije
- 27. srpnja: Dan ustanka naroda i narodnosti Hrvatske i Bosne i Hercegovine
- 11. listopada: Dan ustanka naroda i narodnosti Makedonije
- 29 - 30. studenog: Dan Republike

Ravno prije 100 godina rođena je "Bunjevačko - Šokačka Danica ili subotički kalendar" iz pera i srca velikog rodoljuba i svećenika popa PAJE KUJUN-DŽIĆA, a rođena je s jednom jedinstvenom misli koju sam pokretač ovako izražava: "Tako se porodi Neven i Danica, kao brat i sela iz jedne te iste zamisli: DVORITI NAROD, pobuđivat zanimanje za otmjenijim svitom." (Subotička Danica 1941. g. str. 130) A u prologu prve Danice piše: "Zabadavad bi se mi nazivali Bunjevcima ako bismo zanemarili naše lipe starovinske običaje, svečanosti, krasne pisme i pripovide, oduševljenu bunjevačku molitvu, požrtvovnu ljubav prema roditeljima, prema vičnom drugu, prema miloj dičici." i na drugom mjestu veli da želi oteti zaboravu naše druge lijepe običaje: "...i danas najkrasniji običaji kod mnogih bunjevačkih kuća starovinski: na Božić, na poklade, Uskrs, veliku nedilju, cvitnu nedilju i na druge blagdane; nadalje na prelu, svinjokolju, dožejancima i drugima isključivo bunjevačkim svečanostima". (Danica 1884.g. str. 18).

Tako je "Danica" u svom stoljetnom postojanju 62 puta izišla da "podvori svoj narod" u nujnim i sretnim časima da mu bude utjeha i okrepa. Izlazila je od 1884. - 1914. godine bez prekida, zatim se opet pojavljuje svršetkom prvog svjetskog rata 1919. - 1941. godine, pa onda nakon II svjetskog rata od 1945. do 1946. pa 1971. i 1972. Istinski se je trudila dvoriti svoj narod, kako joj je osnivač odredio; čuvajući u njemu najveću baštinu otaca, vjeru pradjedovsku i svo ono blago koje ona u sebi nosi. Čuvala je u njemu vez i nit jedinstva i života s Bogom i sa samim sobom. Nastojala je prenijeti iz naraštaja u naraštaj svo bogatstvo kulture koja je nikla pod nadahnućem Evanđelja u našem narodnom geniju. Nastojala je oteti zaboravu velika imena naše crkvene i narodne povijesti koji su svojim nastojanjem i radom zadužili i Crkvu i narod.

Danas, kada se opet u svojoj stotoj obljetnici javlja po 63. put, ne želi ništa drugo nego opet u novom obliku i novim sadržajima poslužiti kao sretstvo Crkve i "podvori narod".

II Vatikanski koncil je donio veliko osvježenje cjelokupnog crkvenog života, poštujući identitet i kulturu Crkve u svakom pojedinom narodu, dapače baš nju želi oplemeniti novim evanđeoskim i koncilskim sadržajima. Zato otvara neslućene mogućnosti u obnovljenoj liturgiji, gdje osim živog narodnog jezika, treba doći do punog izražaja stvaralački genij svakog pojedinog naroda, čak do kreacije novih sadržina u okvirima zakonskih propisa same liturgije. No-

va vremena su sa sobom donijela nove probleme, a Crkva kao dobra majka, nu-
da iz svoje vjekovne riznice mudrosti nova rješenja i zato nastaju novi a-
postolati, na pr. obiteljski, omladinski, briga za osamljene i ostavljene itd. Crkva
je koncilom otvorila svoja vrata svoj kršćanskoj braći koja nisu u punom jedinstvu
s njom, ali i vjernicima drugih velikih religija svijeta, svim ljudima dobre volje,
pa i onima koji ne vjeruju. Eto novog polja služenja, dvorbe, koju svaka Crkva
treba izvesti u ovaj povijesni trenutak, a da pri tom ne izgubi ništa od onoga što
je pozitivno ljudsko i Božje u svojoj prošlosti i sadašnjosti, i da ipak bude e-
vandeoski otvorena prema sutrašnjici. " Danica " želi u toj službi Crkve, narodu
biti jedno od sredstava, u kojem će ova Crkva narodu služiti time da mu prenosi
kao dobri "domaćin iz svoga blaga i novo i staro " (Mt 13, 52). Tako eto ona
želi biti vjerna zamisli svoga utemeljitelja i otvorena budućim pokoljenjima,
u duhu istinskog služenja. U tom Vam je duhu sadašnji priređivači i pružaju!

Korice prve "Danice" za 1884.g.

Prilog "Glasa koncila"
br. 9. 1.5.1983.

"TEŽNJA JE TIJELA SMRT, A TEŽNJA DUHA ŽIVOT I MIR. JER, TEŽNJA TIJELA ... ZAKONU SE BOŽJEM NE PODVRGAVA ..." (Rim 8,6.7)

Ako je otkupljen sav čovjek, što to onda znači s obzirom na njegovu tjelesnost? Konstitutivni elemenat ljudske tjelesnosti je seksualnost. "Muško i žensko stvori ih" (Post 1,27). Seksualnost ulazi, dakle, u cjelinu ljudskog bića i u cjelini otkupljenog čovjeka ima biti otkupljena. To znači da seksualnost otkupljenjem ima biti vraćena u svoje dostojanstvo koje joj je namijenio Stvoritelj; ima biti ponovno uspostavljena u onom smislu koji joj je odredio Bog. Ono što je obeščastio grijeh, ima biti posvećeno otkupljenom ljubavlju.

Griehom je nastao temeljni poremećaj u cjelini ljudskoga bića: u duši i tijelu. Razum je otvoren zabludi; srce mržnji; volja se nagnula prema zlu; savjest gubi orijentaciju. Na području tijela seksualnost je nabujala požudom kojoj nije više ništa sveto, ništa vrijedno poštovanja. Seksualna je požuda poput vira povukla čovjeka u dubine strasti koje više ne poznaju granica; izobličuju čovjeka do samih perverzija; ljudsku osobu svode na razinu pukog sredstva da se zadovolji neobuzdana težnja za užitkom. S pravom kaže Koncil: "Neuravnoteženosti od kojih trpi suvremeni svijet u stvari su povezane s onom osnovnijom neuravnoteženošću kojoj su korijeni u čovjekovu srcu" (Radost i nada, br. 10).

Međutim, baš na području seksualnosti događa se pobuna protiv svake norme koja bi joj stavljala granice; pobuna protiv dostojanstva ljudske osobe; pobuna protiv obitelji; pobuna protiv života. Ta se pobuna silovito diže protiv mladenačke nevinosti i protiv bračne vjernosti; protiv bračne čistoće i protiv začetog, a još nerođenog djeteta. Ta pobuna i u Crkvi navaljuje na celibat i zavjet djevičanstva. Iz neobuzdane seksualne požude rastu zahtjevi potpune slobode na tom području. Tim se zahtjevima daje čak ime "napredak". Stvara se uživalački mentalitet. Grijeh se veliča kao oslobođenje. Izruguju se vrijednosti nevinosti, čistoće, stidljivosti, kojima se seksualnost zaštićuje od obeščaćenja, ljudska se pak osoba čuva u dostojanstvu.

U svijetu životinja seksualnost je regulirana nagonom i ne poznaje zloraba. Čovjekova seksualnost pak, ako nije regulirana razumom, savješću, svjetlom Božjih normi, postaje požar koji uništava ljudku osobu i ponizuje je doboko ispod animalnosti. Tu požudu Biblija uspoređuje s ognjem. "Može li tko nostiti oganj u njedrima a da mu se odjeća ne upali? Može li tko hoditi po živom ugljvlju a da svojih nogu ne opeče?" (Izr 6,27-28).

Kolika se sredstva troše i zarađuju da bi se raspirivala ta požuda! Velikim dijelom služe joj filmovi, tisak, teorije i ideologije. Pornografija nalazi bogato tržište; prisvaja si čak naziv umjetnosti. Pornofilmovi i pornorevije imaju svoje trgovce i kupce u obilnoj mjeri. Ima novina i časopisa bar s kojom pornografskom slikom samo da se poveća naklada. Golotinja ženskog tijela svuda se nalazi kao mamac za neku prodaju i zaradu. Gdje je veće bogatstvo, viši materijalni standard, tamo je bujnija i seksualna poplava. Svim se sredstvima nastoji javnom mnijenju nametnuti kategorija mišljenja da je seks najvažnija čovjekova preokupacija; najglavniji izvor užitka; neizbježiva i nenadoknadviva potreba; smisao toga kratkotrajnog života. To se odražava u modi i nudizmu. Neke mračne sile imaju u tome svoje ciljeve i račune. Na tu sasvim lažnu logiku života upozorava i Sv. Pismo kad priopćuje takva razmišljanja ljudi ovog svijeta.

Doista, ako je čovjek samo tijelo, ako nema besmrtnu dušu — kako neki tvrde i u Crkvi, onda takva logika života ostavlja dojam ispravnog zaključivanja. Ako je seksualni odgoj lišen objektivnih moralnih načela i ako prilazi čovjeku bez ikakve duhovne dimenzije i bez svake transcendentne budućnosti, bit će samo poticaj na neodgovorno seksualno izživljavanje; tako se mlada bića odvede u ponor moralne neodgovornosti. Nisu li tisuće i tisuće djevojaka, velikim dijelom maloljetnica, koje su zavedene na seksualna iskustva, a zatim tjerane na pobačaje, žrtve takvog mentaliteta? Što pak to znači za budućnost naroda, promatrano samo u vidu njegove zemaljske egzistencije, ako se tako razori mladost, jasno je svakom dobronamjernom misliocu.

U takvoj su mladosti ubijeni često svi ideali; u njoj olabavi etička ispravnost; gubi moralnu čvrstoću i postaje bezvoljna u vršenju konkretnog životnog poziva.

Neobuzdana seksualna požuda je saveznica smrti. Statistike dokazuju da je u Hrvatskoj u roku od dvadeset godina (1960—1980) izvršeno registriranih 853.141 pobačaja. A koliko je bilo neregistriranih? To je više nego deset Hirošima. Svojevrsan atomski rat već traje; tih, nečujan, u dubini nacionalnog bića. Nerođeni umiru bez jauka; nemaju ni groblja ni spomenika. Neotkupljeno krilo žene postalo je gubilište. To je čak proglašeno njezinim pravom. Neke se ustanove znatno oslanjaju na dohodak od tog krvavog posla. U godini 1980. na sto rođene djece bilo je 75 pobačaja. Što to znači i kamo to vodi, jasno je svakom dobronamjernom čovjeku. Nisu li sva ta zla "plod" neotkupljene seksualnosti? Sve je dopušteno ako se ne prizna Otkupljenje. Sve je dopušteno ako se odbaci Božji plan s čovjekom; ako se prezre Božja zapovijed. Božje su zapovijedi samo u prilog čovjeka; nikada protiv čovjeka. Što je pak protivno Božjoj volji, uvijek je protiv čovjeka. "Jer je zapovijed svjetiljka pouka je svjetlost, opomene stege put su života ..." (Izr 6,23).

Povijesna je činjenica da je seksualni razvrat pokopao čitave civilizacije. Ugrožava i ovu suvremenu civilizaciju; u savezništvu je s drogom, alkoholom i nasiljem. Svi koji na bilo koji način pospješuju nemoral, urotnici su protiv čovjeka, obitelji, naroda i čovječanstva. To je specijalni rat protiv života.

"A bludnost i svaka nečistoća ili pohlepa neka se i ne spominju među vama, kako dolikuje svetima!" (Ef 5,3).

(odlomak)

+ Franjo Kard. Kuharić

POSVETA BEZGREŠNOM SRCU MARIJINU

kao poziv na kršćansku svetost

Dogmatska Konstitucija o Crkvi LUMEN GENTIUM—Svjetlo naroda u petoj Glavi tako jasno izlaže nauku Drugog Vatikanskog sabora o pozivu na svetost svih članova Crkve.

“Svi su u Crkvi pozvani na svetost ... Ta svetost Crkve neprestano se očituje u plodovima koje Duh u vjernicima proizvodi ...” (usp LG 5,39). — Gospodin Isus, Božanski učitelj i uzor svake savršenosti svima je propovijedao svetost života. “Budite savršeni kao što je savršen vaš nebeski Otac” Mt 5,48... (usp LG 5,40). — Svi su vjernici pozvani da teže za svetošću i savrшеноšću u vlastitom staležu...” (usp LG 5,42).

Kroz sva kršćanska stoljeća u Crkvi se tragalo i pronalazilo puteve i načine kako što lakše i sigurnije postići “sličnost s Isusom Kristom”, što je i cilj svake težnje za svetošću. Ne misli se tu na “lako” bez napora i vlastitog sudjelovanja, nego o uspješnosti takva nastojanja. A u toj težnji za svetošću i sličnošću s Isusom tko nam može pomoći s više ljubavi i zauzimanja nego njegova i naša Majka Marija, koja Ga je najsavršenije nasljedovala!?

U posveti Bezgrešnom Srcu Marijinu n u d i nam se jedan od sigurnih puteva da se predamo potpuno Bogu i postanemo slični Isusu u izvršivanju volje Božje, kakva nam se očituje u svakodnevnom životu i po staleškim dužnostima. Zato ćemo ovdje pokušati dati jedan zaokruženi pogled na posvetu Presvetoj Djevici k a o m i l o s n i p o z i v na rast u kršćanskoj svetosti.

.....

Odnos u koji duša stupa s Trojedinim Bogom po posveti Bezgrešnom Srcu Majke Marije djelo je milosti koju nam je zaslužio Isus Krist kao i svaki nadnaravni d a r .

OSOBNJA posveta Marijinu Bezgrešnom Srcu jest svjesni i promišljeni VOLJNI ČIN predanja Bogu po Presvetoj Bogorodici iza kojega bi trebala slijediti naša nutarnja preobrazba i obnova života. Takvim činom posvete povjeravamo Bogu kroz Marijino Srce sve što jesmo i što imamo, što činimo i što trpimo, čitavo svoje biće i žiće: svoju dušu, tijelo, razum, volju, srce; svoje sposobnosti i svoje slabosti, svoj život i svoju smrt; svoju sadašnjost i svoju vječnost.

Ovakvo izručenje i predanje Bogu Ocu i Sinu i Duhu Svetom posredovanjem Marijine majčinske Duše uvodi nas u jednu slobodu, otcjepljenje od svega što se Bogu ne bi svidjelo i što bi nas moglo udaljiti od njega. Ono u nama podržava prijanjanje uza sve što Bog ljubi i što k njemu vodi. Pomaže nam živjeti u ozračju Božje Nazočnosti u kojoj želimo činiti samo ono što se njemu svidja, čime ćemo Ga više proslaviti. Tako posvećeni i predani u vlasništvo Trojedinoga Boga jednostavno kao da

moramo s Marijom činiti sve što shvaćamo da je **v o l j a** Božja na što nas potiče njegova **l j u b a v**.

Tako posveta Bezgrešnom Srcu Marijinu pomaže kršćaninu da predanije vrši svoja krsna obećanja i sve obaveze u vlastitom staležu. U svojim odnosima prema društvu posvećenik se ravna prema evanđeoskim načelima; na radnom mjestu on je savjesniji, na odgovornom položaju njegovi postupci su pravedniji, u svom prosuđivanju on je ispravniji i blaži, na strani je Istine. Molitveni, sakramentalni i liturgijski život biva životvorniji. Nadasve, jedinstvo s Isusom u Euharijstiji, koju prima u društvu s Marijom, postaje kršćaninu izvor staleške svetosti. Ako su to svećeničke ili re-

Prečisto Srce Bl. Djevice Marije

dovničke osobe, oni će radosnije i vjernije živjeti svoje posvećenje Bogu po sv. Redu, odnosno, po redovničkim zavjetima

U ovom činu predanja po posveti Bezgrešnom Srcu Marijinu mi želimo obnoviti i posvijestiti sve svoje obaveze, obećanja i prikazanja Bogu što smo ih učinili tijekom čitava života.

Posveta Bezgrešnom Srcu Marijinu ne oslobađa nas od trpljenja, nego nam pomaže da patnju ispravno shvatimo i da je prihvatimo iz ljubavi prema Bogu. Ne rješava nas naših, ni tuđih slabosti, ali nas ona čini budnijima u borbi sa zlim sklonostima vlastite naravi i s vanjskim utjecajem zla. Na taj način u svom vladanju i djelovanju s Marijom usmjereni na Boga bivamo pažljiviji na poticaje milosti i na sve što nam Bog poručuje po svojoj Riječi ili po zbivanjima u nama i oko nas. To je ona budnost na koju nas potiče Vječna Mudrost: "Sine moj, ... neka te ne ostavljaju dobrota i vjernost; objesi ih sebi oko vrata, upiši ih na ploču srca svoga" (Izr 3,3).

U životu pripadanja Bogu po posveti postajemo s Marijom osjetljiviji za potrebe bližnjih, osobito za one koji trpe na bilo koji način. Nastojimo izbjeći sve pogreške protiv ljubavi u mislima, riječima i djelima. U Duhu Evanđelja želimo činiti dobro svima oko nas, pa i onima koji nam nisu skloni. U činu posvete predajemo Marijinom Srcu sve svoje veze i odnose s bližnjima da ih Ona ravna.

Poznavajući svoju nemoć i nestalnost da ustrajemo u dobru, moramo se potpuno osloniti na vodstvo Duha Svetoga i na zagovor svoje Bezgrešne Majke. Zato se u svagdanjem životu traži puno molitve i unutarnjeg bdijenja nad sobom.

Na takav čin posvete i potpunog predanja Bezgrešnom Srcu Marijinu, iza kojega bi mogao slijediti život vjernosti obećanjima, duša se mora pripraviti molitvom, pokorom i razmišljanjem. Potrebno je također barem minimalno znanje o tom predmetu. (1). Tko se nakon takva sazrijevanja osjeti potaknut i pozvan, predat će se velikodušno bez pridržaja pouzdavajući se u Božju vjernost i u zagovor svemoćne Zagovornice.

U času kad se odlučimo, osobnu posvetu možemo učiniti prema nekom već postojećem obrascu ili molitvi Gospi. A možemo to učiniti i vlastitim riječima, prema "posvetnoj molitvi" koju smo sami sastavili, kako nam je Duh Sveti nadahnuo.

Da bismo u životu podržavali tu svijest, dobro je svoju posvetu obnavljati preko dana. To može biti vrlo jednostavno i kratko. Na primjer: "Marijo, tvoj sam, sve moje Tebi; Tebi pripadam, uzmi me i predaj me Isusu..." Ili slično.

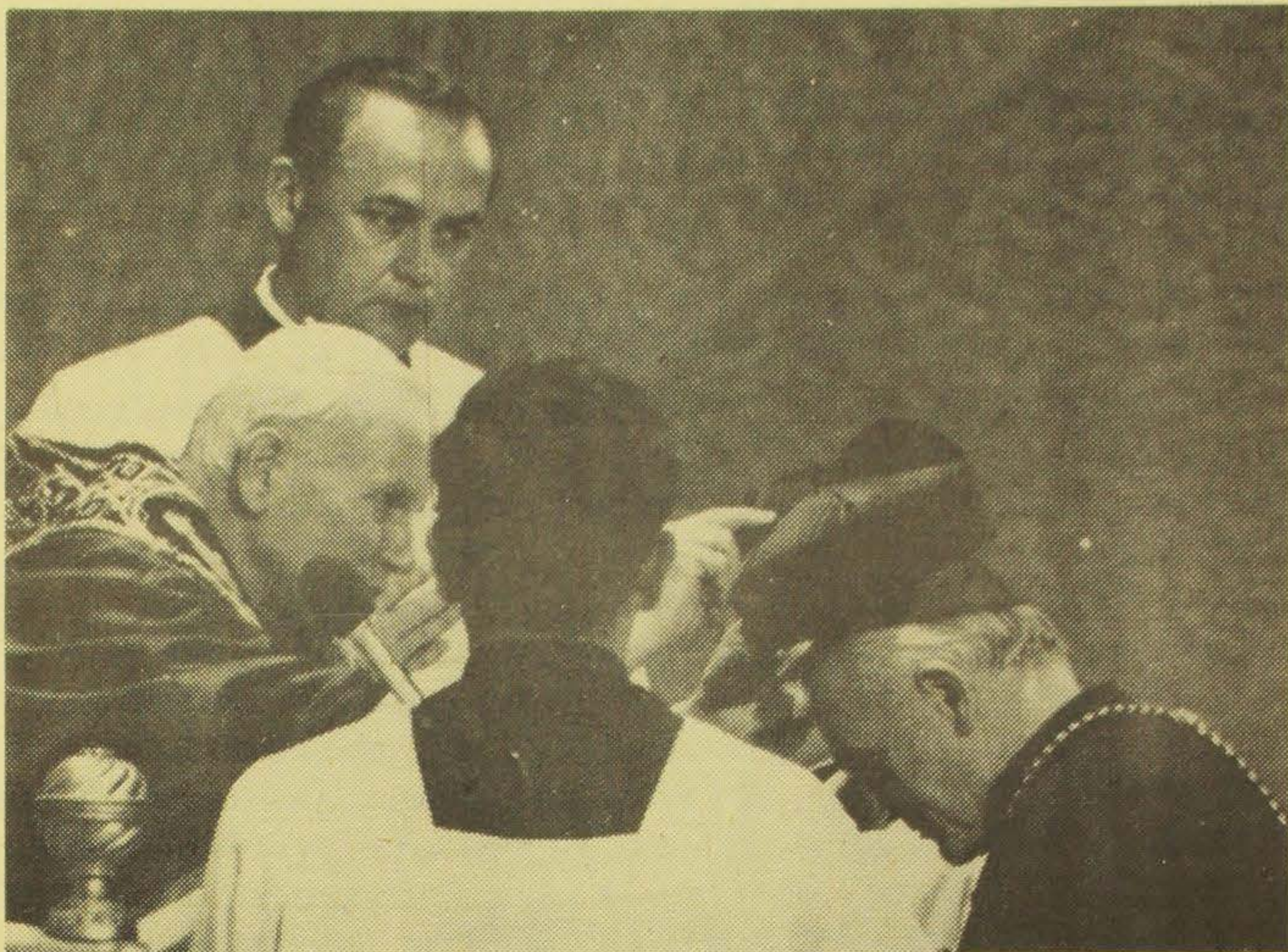
Oni koji žele ostati što intimnije povezani s Isusom i njegovom Majkom, načinit će kao mali "ugovor" s Marijom. Na pr: Marijo, kadgod Te zazovem ili samo pomislim na Te, želim obnoviti svoju posvetu, da me predaš Presvetome Trojstvu kao vlasništvo, kao ljubav i žrtvu...

Svaki će prema nadahnuću pronaći načina kako će ostati i postati sve vjerniji Bogu.

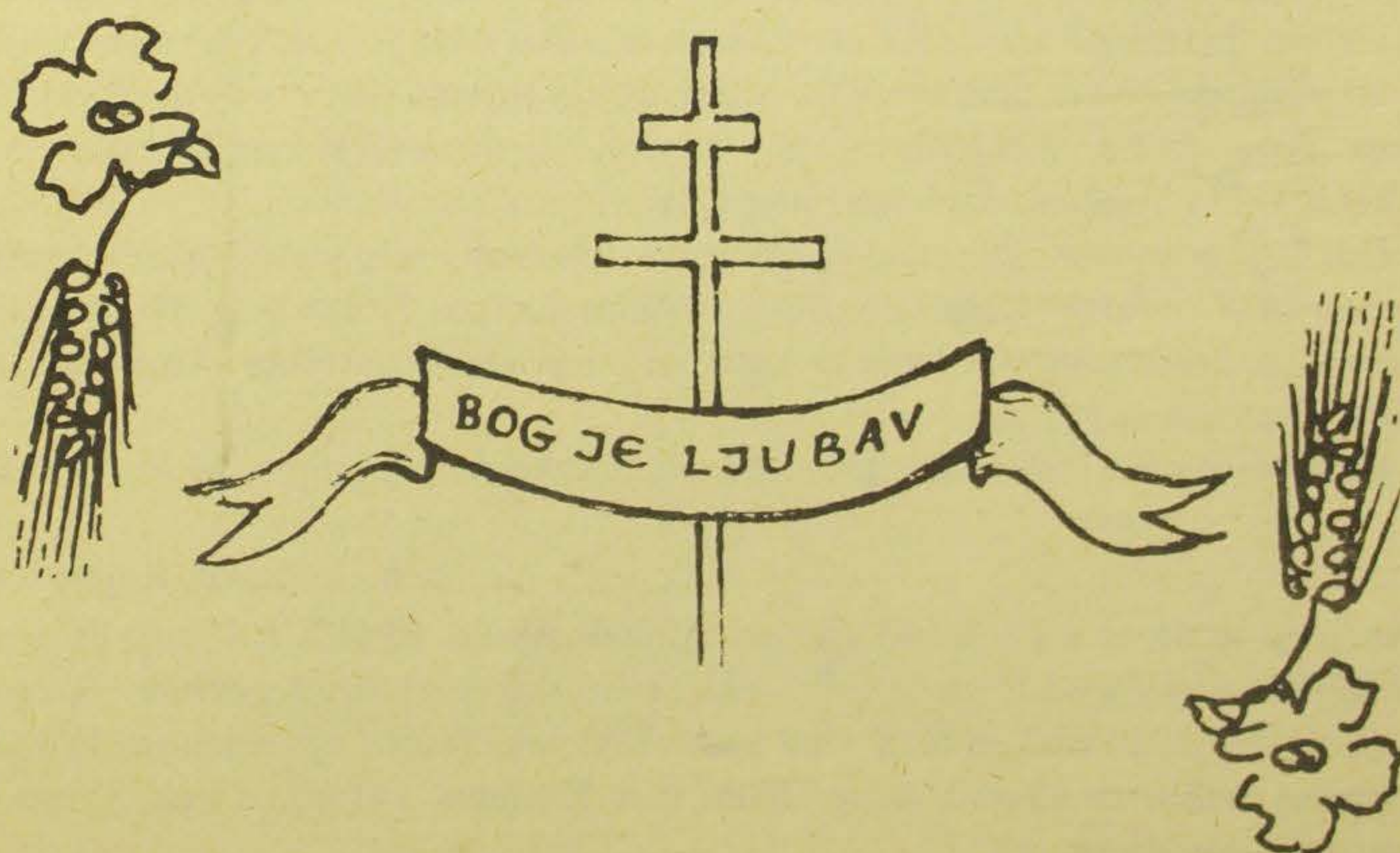
s.M. Anđelina Kujundžić

(1) Nadamo se da će u dogledno vrijeme ugledati svjetlo BROŠURA, koja će nam dati dublji teološki uvid u dogmatsko—eklezijalni pojam i sadržaj posvete Božanskom Srcu Marijinu i osvijetliti njezinu pastoralnu vrijednost i opravdanost. Knjižicu priprema Odbor za posvetu Bezgrešnom Srcu Marijinu. Autor je o. Luka Cirimotić, inicijator ove akcije.

Papa Ivan Pavao II imenovao je za kardinala
dr Franju Kuharića, zagrebačkog nadbiskupa
2. veljače 1983.

Kardinal Franjo Kuharić prima od Pape kardinalske znakove

ŠTOVANJE GOSPE U FRANJEVAČKOM SAMOSTANU U SUBOTICI

Bijeli se pokrivač spustio na Zemlju u čijim se njedrima rađa budući život. U daljini se iz dimnjaka starodrevnih salaša podiže plava nit dima u vis, u plave nebeske visine. Kud god pogledaš, svugdje ravnica kao da je Tvorac svojom moćnom rukom zagladio pri blagoslovu ovaj dio Zemlje.

Večer je! Nad ravnicom se čuju zvona koja pozivaju vjerni puk na pozdrav Gospi. Pozivaju ga da se zahvali Onoj koja ga nikad nije iznevjerila u svim molitvama i suzama što ih za nj prikazuje Nebeskom Ocu. A ovaj je narod od davnine vezan za Crkvu i Nebesku Majku. Još iz starog kraja donio je on u svom srcu ljubav i odanost i čvrstu, nepokolebivu vjeru, koja već tri stoljeća klija i donosi roda u ovoj panonskoj ravnici.

Stare kronike govore da je davne 1686. godine pod vodstvom 18 franjevac iz hercegovačkog sandžaka, koji je obuhvaćao i sjevernu Dalmaciju, došlo u Bačku oko 150 hrvatskih, bunjevačkih, katoličkih obitelji i tu se nastanilo. Franjevci, koji su ih doveli u ovu plodnu nizinu na sjeveru Bačke, morali su se vratiti, a dušobrižništvo tih obitelji preuzeli su franjevci iz sjeverne hrvatske provincije. Kako kažu ljetopisi, iako je tada ovaj kraj bio pod turskom opasnošću, oni su dolazili, uz prijetnju smrti, da pomognu "svojoj braći Dalmatincima". U to su doba Dalmatinci (kako kronika naziva Bačke Hrvate, Bunjevce, sve do druge polovice 19. stoljeća) slavili tajne svete vjere u podzemnim prostorijama kad bi se među njima pojavio redovnik. Franjevci su u to vrijeme mogli mirno živjeti unutar svoga samostana, jer su Turci poštovali njegovu nepovredivost, ali su oni izlazili među puk, noseći mu okrepu i utjehu. Njihova ljubav prema tom nesretnom hrvatskom življu bila je jača od bojazni za sigurnost vlastitog života. Već 1717. godine oblikuje se redovnička kuća, a 1759. godine i samostan u Subotici. Tako je ovaj narod od svog dolaska pa do današnjih dana vezan za Malu Braću asiškog Siromaha. Pored te povezanosti iz tog vremena teškog turskog ropstva, ostao je i jedan dragi spomenik, spomenik čvrste vezanosti ovoga naroda za Nebesku Majku – a to je lik drage CRNE GOSPE Saracene. Tu su lijepu sliku samostanska braća negdje između 1736. i 1744. godine nabavila kao sliku Majke Božje Čenstohovske.

U Franjevačkoj se crkvi Ona posebno štuje. Povod tomu je neobičan događaj o kojem priča usmena predaja iz početka 18. stoljeća. Zbilo se to u staroj kapeli sv. Mihovila 1707. godine kada je neki šizmatički vojnik, ušavši u kapelu isukana mača, navalio na kip Majke Božje i odsekao joj ruku. Nesretni se vojnik potom počeo tresti po čitavom tijelu dok se uz strašan povik nije mrtav srušio na tle. Taj je događaj imao puno svjedoka i od tada se kip Majke Božje počeo štovati kako od strane katolika tako i od strane pravoslavnih kršćana. Godine su prolazile, stari se kip zame-

tnuo, a zamjenila ga je slika Crne Gospe. U prvo se vrijeme ona nalazila na drvenom stoliću—oltariću na hodniku, kraj sakristijskih vrata. Tu su je vjernici pohodili i prikazivali joj tuge i radosti, suze i sreću, teškoće i zahvale, molili joj se za sebe, za svoje obitelji, i za svoj narod. Tijekom 18. i 19. stoljeća Crna je Gospa bila prava Majka ovoga naroda. Svojom mu je mилоšću olakšavala tegobe i bila mu zagovornica kod Nebeskog Oca. Na prvi dan Gospina svibnja 1900. godine slika Crne Gospe je stavljena na novi oltar, izrađen iz kararskog mramora. Godine 1908. premještena je u sadašnju kapelu Crne Gospe. Tako je Crna Gospa već više od dva stoljeća prisutna u životu ovoga naroda. I nije onda slučajno da je prvo ime, koje je Subotica dobila po gubitku statusa vojničkog utvrđenja, bilo Sveta Marija. Iako je ovo ime nosila svega 36 godina, štovanje Gospe ostalo je u srcima žitelja. Kao potvrda ovoj tvrdnji neka posluži i ovaj primjer:

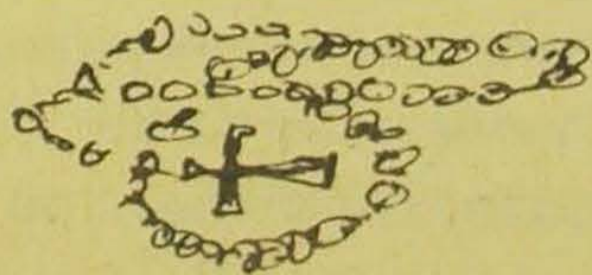
Već više od tri desetljeća u franjevačkoj crkvi, u kapeli Crne Gospe, u kojoj je 1914. godine podignuta i ŠPILJA LURDSKE GOSPE, obavlja se devetnica na čast Lurdske Gospi. Zbog velikog broja vjernika, štovatelja Lurdske Gospe, u posljednje se vrijeme pobožnost odvija u crkvi. A počelo je skromno. Pod jutarnjom svetom Misom žene i djevojke počele su moliti svetu kronicu na čast Nebeskoj Majci. Na početku ih je bilo malo, ali se vremenom broj Marijinih štovatelja povećao. Franjevci su podržali i prihvatili ta nastojanja, te je "program" devetnice proširen propovijedima

I 1982. godine, kada obilježavamo 125. godina lurdskih ukazanja, tradicija je nastavljena. Gost—propovjednik je bio o. Celestin Čakarić, franjevac iz zagrebačke župe Kozari Bok koji je u okviru svojih propovijedi nastojao slušateljstvu približiti Nebesku Gospu. Raspon tema propovijedi bio je širok, ali im je cilj bio isti: na primjeru Gospina života naći poticaj za poboljšanje vlastitoga. (Poslije svete Mise prikazivani su kratki filmovi.)

Posljednja je večer bila najupečatljivija. Na sam blagdan Lurdske Gospe mnoštvo je vjernika sa upaljenim svijećama u rukama pošlo u procesiji iz crkve do "Lurdske špilje". Pjevalo se iz prepunog srca. Bio je to pravi "lurdski" ugođaj. U svakom je srcu drhtala molba upućena Nebeskoj Majci, a jedan hrvatski pjesnik izrekao ovako:

"Marijo, dušo duše hrvatske, Isusova Mati,
Sunce naših stradanja, ne prestani sjati!"

U svakom je oku blistala sreća i odlučnost da se ustraje na Kristovu putu uz pomoć i zagovor Gospin.

G.

U B A Č K O J P O S L I J E D V A D E S E T G O D I N A K O N C I L A

KRONOLOGIJA II VATIKANSKOG KONCIL A

25. siječnja 1959.	Papa Ivan XXIII u bazilici sv. Pavla najavljuje Koncil.
11. listopada 1962.	Papa Ivan XXIII svečano otvara II Vatikanski koncil.
8. prosinca 1962.	zatvaranje prvog zasjedanja Koncila.
29. rujna 1963.	otvaranje drugog zasjedanja Koncila.
4. prosinca 1963.	zatvaranje drugog zasjedanja Koncila.
14. rujna 1964.	otvaranje trećeg zasjedanja Koncila.
21. studenog 1964.	zatvaranje trećeg zasjedanja Koncila.
14. rujna 1965.	otvaranje četvrtog zasjedanja Koncila.
8. prosinca 1965.	Papa Pavao VI zaključuje II Vatikanski koncil.

Sretnima se moraju smatrati pokoljenja vjernika koji žive u desetljećima poslije velikih koncila kao što je bio i ovaj II Vatikanski. Ta pokoljenja su nakon prvobitnog pročišćenja, redovito svjedoci izvanrednih milosnih zahvata kojima Bog obasiplje Crkvu i po njoj cijeli svijet. Zato ne može proći ova dvadeseta obljetnica od početka II Vatikanskog koncila za kojega je Ivan XXIII dao moliti, a u to je i sam vjerovao. „Obnovi i u naše dane čudesu koja si činio na dan Duhova!... da Crkva sjedinjena sa Marijom Majkom Isusovom, pod vodstvom Petrova nasljednika proširi u današnjem svijetu kraljevstvo božanskog Spasitelja, kraljevstvo istine i pravde, kraljevstvo ljubavi i mira”. Ali ne samo da se ovim napisom sjetimo te obljetnice, nego prosvijetljeni istim Duhom, koji je nadahnjivao i sam Koncil i Pape, koji ga u život provode, da pokušamo odmjeriti koliki smo dio puta prevalili i što nas još čeka na putu do potpunog ostvarenja Koncila.

U OPĆOJ CRKVI

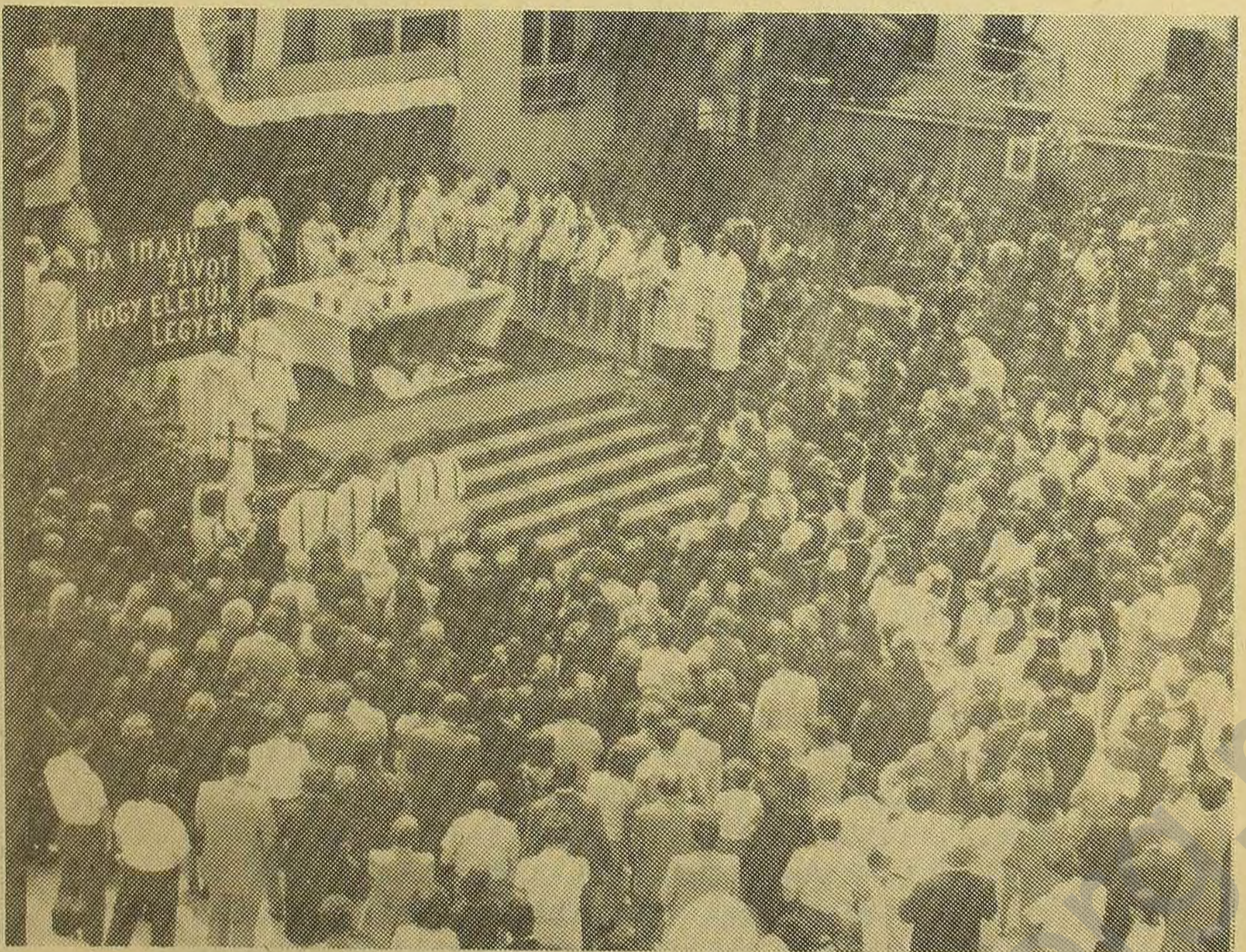
Da bismo mogli ocijeniti gdje je naša Crkva u ovom pokoncilskom hodu, moramo za trenutak osluhnuti kakovi su se stavovi iskristalizirali prema Koncilu u općoj Crkvi i posebno u našoj domovinskoj Crkvi. Zanos, kojim smo pratili koncilski zbivanja sa njegovim zaključenjem, pomalo je jenjavao u svim dijelovima Crkve, što po sebi sasvim normalna stvar. Svako tko je u sebi imao i malo evanđeoskog i pravog crkvenoga duha, nije morao zatirati, kada je gotovo tri i pol tisuće biskupa u zajedništvu s Papom donosilo odluke kojima se je htio skinuti s Crkve povjesni prah ljudskih tradicija. No, još je veća bila vjernička radost kada se iz koncilskih dokumenata počeo osjećati živi i svježi dah izvorne evanđeoske poruke. Tako se je pred očima vjernika, a donekle i dobronamjernog svijeta, počelo ukazivati pravo i živo lice Crkve, Kristove Zaručnice, što za vjernika postaje izvorom posebne i neopisive radosti, jer se radi o Crkvi, koja je naša MAJKA! No, uvijek je lakše čitati lijepe izvještaje sa sa koncilskih sjednica i svečanosti, nego da te odluke i smjernice postanu odredbama koje valja u život provesti. Tada su se počela javljati različita mišljenja, od onih koji su sa velikom nostalgijom i bolju u duši napuštali vjekovnu tradiciju, do onih koji su, barem u početku dobronamjerno i radosno primali koncilске smjernice, ali u njihovom provođenju bili spremni žrtvovati cijelu našu prošlost, a to je bila misao Koncila i Crkve.

Iz tih stavova rodit će se dvije struje sa čijim ekstremima Crkva a osobito svete uspomene papa Pavao VI. je imala ne malo glavobolje. Dok je jedna struja pošla tim smjerom da za sve slabosti, koje su koncilске promjene otkrile u Crkvi, jednostavno okrive Koncil i preporuča Papi da bi bilo najbolje sve stvari vratiti na oblike prije Koncila. Dogle će druga struja poći u drugi ekstrem, da sve, što je do jučer bilo u Crkvi, treba staviti pod upitnik.

Bili su zanešeni uvjerenjem da nauka, osobito psihologija i sociologija mogu riješiti sva pitanja u Crkvi. Došli su do toga da nisu više razumjeli čak ni nekih temeljitih stvari naše vjere. A kada se je takvo shvaćanje počelo širiti izvan strogo znanstvenih krugova, to je izazvalo veliku pomutnju najprije u redovima svećenika, redovnika i redovnica, a negdje se to prenijelo i na vjerničke uže krugove. Premalo su slušali kakove smjernice daje Petrov nasljednik i Kristov namjesnik, a pošteni promatrač se ne može oteti dojmu, da su organizirane sile ovoga svijeta i sile Sotone, pokušale baš preko te struje, smesti cijelu Crkvu i na taj način osujetiti ili barem odgoditi željenu obnovu Crkve. Mora se priznati da su u tome djelomično i uspješni, jer je prevelika i krivo shvaćena sloboda predaleko odvela mnogo klerika i

Bogu posvećenih osoba, kako u njihovu naučavanju, a možda još više u životu, i umjesto željene obnove bili smo svjedoci tolikih bolnih događaja. Sve je to izazvalo onu drugu struju i još je više utvrdilo i njezinu ionako neispravnu stavu. Tako se je papa Pavao VI morao boriti na dva fronta, da jedne obuzda, a druge da pokrene sa mrtve točke, jer je bio svjestan velikog imperativa koje mu je Crkva naložila, a vjernost Isusu Kristu to od njega zahtijevala.

Međutim, apsolutna većina Crkve kroz sve te muke je dozrijevala i sve jasnije vidjela glavne smjerove koje je Koncil zacrtao Crkvi.

Euharistijski kongres u Subotici, 1981.godine

OTKRIĆE BOŽJE RIJEČI

Danas već možemo govoriti ne samo o tome da opća Crkva jasno vidi smjerove obnove, nego već može govoriti i o konkretnim plodovima Koncila. Prije svega mora se konstatirati da Crkva sve bolje otkriva Božju Riječ, što je i bila jedna od glavnih misli Koncila, koja se je ostvarila u koncilskom dokumentu Dei Verbum--Božja Riječ. Kada govorim o Crkvi, tada mislim na svu širinu toga pojma, to jest od Pape do posljednje seoske bakice. I kada tvrdim da Crkva poslije Koncila bolje otkriva Riječ, onda to mislim u prvom redu na široke slojeve puka i klera, a Učiteljstvo Crkve i teolozi sve životnije prilaze samoj Božjoj Riječi. Od interesa za Sv. Pismo u svim novijim gibanjima u Crkvi do pojedinaca koji Riječ uzimaju kao stvarnost na kojoj grade svoj vjernički život. Riječi Evanđelja sve više postaju Riječ Života. Tko pomno sluša govore pape našega Ivana Pavla II, može osjetiti kako je za Papu Evanđelje naprosto život, budućnost i nada Crkve i svijeta. Kada ponavlja svoj poznati aksiom „Otvorite širom vrata Isusu Kristu”, to zapravo znači otvorite vrata Evanđelju. I sama teologija sve životnije pristupa Božjoj Riječi. Ne samo da je bolje razumije i tumači, nego da Evanđelje učini što razumljivijim i što prihvatljivijim prijedlogom za život suvremenom kršćaninu i uopće čovjeku. Pozitivne odredbe i propisi nove liturgije samo širom otvaraju vrata poznavanja i primjene Božje Riječi na sve situacije, u kojima se suvremeni čovjek može naći. Tu smo još na početku, ali na početku koji veoma mnogo obećava. Kakvi će plodovi doći sa novim generacijama, koje se na takvom pristupu Riječi budu napajali od samog početka? Kako će tako prihvaćena i življena Riječ oploditi sva područja ljudskog života i djelovanja? Tim će putem Evanđelje opet ući u javni život, u filozofiju, u umjetnost, u politiku, u javni i privatni život pojedinaca i obitelji. Tko dobro vidi, taj već jasno vidi te pionire nove budućnosti Crkve i čovječanstva.

Drugo veliko otkriće Koncila jest liturgija, centrirana u Euharistiji. Time što je liturgiju u cjelosti u cjelosti predao Crkvi na živim jezicima naroda, otvorio je naslućena vrela duhovnog bogatstva koja će zapravo nanovo konstituirati stare katoličke narode u njihovoj jezičnoj i narodnoj samobiti u bogatom zajedništvu katoliciteta Crkve. Iako je na tom planu dosta učinjeno u smislu prevođenja svih tekstova, posadašnjenja obreda, preuređenja prostora i prvih koraka u provođenju duha i propisa nove ili bolje obnovljene liturgije, ipak moramo priznati da smo od punine, koju nam ovo vrelo daje, još daleko. Euharistija predstavlja istinski vrhunac sveg liturgijskog doživljavanja, pod sva

tri svoja vida: Žrtve, Pričesti i Prisutnosti. Ima vidljivih znakova koji pokazuju da je Crkva tim smjerom krenula, a je broj svjesnih sudionika u liturgiji i Euharistiji u stalnom porastu i da stasaju nove generacije koje iz ove realnosti žive, a to su, prema Piju X, nove nade Crkve.

CRKVA OTKRIVA SAMU SEBE

Možda najveće otkriće ovog Koncila jest otkriće same Crkve. Svojim temeljnim dekretom „Lumen gentium” – „Svetlo naroda” Crkva se sama pokušala otkriti u najvećoj mogućoj mjeri i vjeri. Ovoga puta Crkva nije išla za tim da samu sebe definira pred kakovom zabludom ili krivovjermem nego išla do najvećih dubina svoje vlastite vjere da u njoj i iz nje definira i rekne o sebi sve što ona o sebi zna i vjeruje. U spomenutom dokumentu „Svjetlo naroda” u poglavljima 5–8. a osobito u 6. i 7. poglavlju riše svoju vlastitu bit. od pralikova u Starom Savezu sve do vrhunskih spoznaja o sebi kao Otajstvenom Tijelu Kristovu. Ti će tekstovi postati klasični u smislu navještanja istine o Crkvi. Premda su ti tekstovi relativno malo čitani i još manje propovjedani, ipak, jer su djelo Duha Svetoga, oni čine da svijest o Crkvi i u najširim slojevima vjernika raste. Svi pomalo postajemo svijesni da Crkvu ne sačinjavaju samo svećenici i biskupi na čelu s Papom, nego da Crkvu sačinjavaju široki slojevi vjernika. Raste svijest da je Crkva mjesto našeg susreta s Bogom, da je taj organizam Crkve nešto živo. Što je vjera jača, to je i svijest o Crkvi dublja, sve do mjere da povjesni Isus ustanovljuje Crkvu zato da bi kako zgodno reče naš Ivan Merz. „Pod prilikama ljudskim sakrio sve božanstvo”. Zato je nezamislivo tvrditi da ljubiš Isusa Krista, ako ga ne ljubiš u njegovoj današnjoj pojavnosti u Crkvi. To je refren svih govora pape našega Ivana Pavla II, poruke biskupa u jedinstvu s njime, a i učenje svih pravovjernih teologa. Sve više raste svijest o Otajstvenom Tijelu i u okviru te nauke o ulozi pojedinih „udova” toga jedinstvenoga Tijela. Napose je vidljiva uloga vidljive glave toga Tijela u osobama Petrovih nasljednika. Sve se više kristalizira njihova uloga u korist cijeloga Tijela i to postaje sve vidnije, da je to izvanredno služenje za izgradnju Tijela Crkve, a time na službu cijelom kršćanstvu i praktično cijelom svijetu. Iz te svijesti rađa se bol nad činjenicom da to jedinstveno Tijelo Kristovo, radi žalosnih povijesnih dioba nije jedinstveno, i tu je najdublji temelj svih ekumenskih nastojanja Crkve. Sve jasnija biva uloga biskupa u mjesnoj Crkvi, to jest da je on temelj njezina jedinstva i garant njezine pravovjernosti u povezanosti s

ostalim biskupima i nadasve Papom. Sve se više orisava i uloga svćenika unutar zajednice Božjega naroda, koji mora sa njegovih leđa skinuti još veliki dio povjesnog bremena i staviti na svoja leđa i time sve jasnije i sam Božji narod vidi svoju zadaću i mjesto u Crkvi Božjoj za čiju sudbinu svaki od nas nosi svoj dio odgovornosti. No i u tom poslu smo tek na počecima, a mogućnosti su neizmejrne.

OTVARANJE PREMA VANI

Četvrti među najznačajnijim dokumentima ovoga koncila je dokumenat *Gaudium et spes* – Radost i nada. Ovim dokumentom, na kojem veoma mnogo radio dosadašnji Papa, kao koncilski otac, Crkva je prema želji pape Ivana XXIII. otvorila svoja vrata i prozore svim ljudima dobre volje, bez obzira da li se radi o braći drugih kršćanskih zajednica, o velikim religijama svijeta, o svijetu znanosti, kulture, medicine, rada, pače i samim ljudima koji se smatraju ateistima. Sa svima njima Crkva želi otvoren i pošten dijalog. Kada se pred očima ima opća Crkva, onda se može ustvrditi da su na ovom planu uistinu vidljivi plodovi Koncila. Dijalog sa svim Crkvama kršćanskog istoka, sa svim Zajednicama Reforme je stvarnost. Nije to samo dijalog ljubavi, nego sa mnogima je već u toku ili započeo i dijalog u istini, tj. teološki dijalog. Zatim dijalog sa židovstvom i islamom bilježi također svakim danom sve ljepše rezultate. Uspostavljen je dijalog i sa velikim religijama Dalekog Istoka i Crnog kontinenta. Dijalog sa znanostu ulazi u nove faze, a zadnji Papa se trudi da uspostavi dijalog sa različitim političkim ideološkim strujanjima u suvremenom svijetu. Jednom riječju, Crkva je otvorila širom svoja vrata i nudi dijalog sa svim ljudima dobre volje, a da pri tome ni u jednom trenutku ne dovodi u pitanje svoje poslanje. Ona s Ivanom Pavlom II nuda svijetu Isusa Krista kao rješenje svih njegovih i naših tjeskoba, jer je svijesna, da „radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena... jesu radost i nada, žalost i tjeskoba također i Kristovih učenika, te nema uistinu ničega ljudskoga, a da ne bi našlo odjeka u njihovu srcu.” (GS 1). Samo veliko pouzdanje u Duha Svetoga i u Čvrstom zajedništvu s Petrovim nasljednikom možemo sa optimizmom ići prema „čudesima koja si, Gospodine, činio na dan Duhova!”

GDJE SMO MI NAKON KONCILA?

Nakon letimične panorame opće Crkve, željeli bismo objektiv našega promatranja usredotočiti na našu mjesnu Crkvu. Kada se baci letimičan pogled na ovu lokalnu Crkvu mogao bi steći dojam da je ova Crkva prihvatila Koncil i provela ga u potpunosti. Kada se radi o liturgijskoj reformi, malo je koja mjesna Crkva tako brzo i relativno sa toliko ukusa preuredila bogoslužne prostore (jedva još postoji nekoliko crkava u kojima nije provedena definitivno preuređenje liturgijskog prostora!) Iako se radi o mnogonacionalnoj zajednici, sve narodne skupine imaju sve potrebne liturgijske tekstove. Neki su imali ovdje liturgijske tekstove prije, nego u zemlji iz koje potječu. Propisi Koncila su provedeni ali koncelebracija još nije spontani izraz našeg zajedništva u Kristu. Još je premalo živog sudjelovanja predstavnika Bož-

jeg naroda u liturgiji. Tako je malo muževa čitača ili tumača obreda, pjevača (ako nema plaćenog orguljaša), predvođitelja onih pobožnosti za koje nije potreban svećenički red. Premalo nam je liturgija okrenuta životu. Možda je razlog tome u našem odnosu prema Božjoj Riječi. Dobiva se dojam da nam koncilski dokumenti baš nisu literatura koju strastveno listamo i čitamo! Iz njih bismootkrili pravo mjesto i pravu dimenziju naše vjere, jer oni su najnovije i najautentičnije tumačenje onoga što Duh ovaj tren poručuje Crkvi. Samo iz dimenzije Božje Riječi i koncilskog tumačenja možemo razumjeti Crkvu, kao i svoje mjesto u njoj, razumjeti svijet i naš odnos prema njemu.

Biskup Matija Zvekanović kod Pape Pavla VI

VELIKA OPASNOST

Velika je opasnost kada čovjek vjernik hoće metodama sociologije i psihologije rješavati eminentne crkvene probleme. Nikada Crkva u svojoj vjekovnoj mudrosti nije odbacivala zakone ni zdrave sociologije ni psihologije, ali nikada na njima nije ni gradila. Ona je uvijek bila svijesna da ona živi od milosnih snaga, koje izvire iz Riječi, iz Sakramenata i iz dubokog jedinstva Otajstvenog Tijela, koje je Crkva. Kada netko počinje misliti samo u ovozemaljskim kategorijama, onda jasno da taj od koncilske obnove nije puno razumio. Sa bolju moramo konstatirati da takovih tendencija u našoj mjesnoj Crkvi ima. Kada se više vjeruje vlastitom umu, pa makar se radilo i o skupini ljudi, nego Riječi Božjoj, ili riječi Crkve, onda o istinskoj obnovi ne može biti govora. Ako se daje prednost dobroj organizaciji nad milosnim pologom jedne akcije, ona su to opet stvari usmjerene krivim kolosijekom. I što je možda najtragičnije da će se ljudi osjetiti prevarenima u svojim nastojanjima i neće naći izlaza stvarima i što se budu dulje opirali milosti, to će u težu tamu zapadati, a povjereni im dio Crkve će sve više venuti i nestajati, jer Crkva je živi organizam i svaki organ koji želi živjeti isključivo za sebe postaje rakom koji najprije izjeda sebe, a zatim i svoju okolinu, dok ga se ne odstrani. U živom organizmu vlada druga logika, tu je jedinstvo organizma prva briga, a kad je organizam zdrav, on će lako zaliječiti svaku ranu. Dakle najprije jačati organizam da bi se izliječile rane, a ne razarati organizam da bi se zaliječio bolesni ud, da konačno propadnu oboje. Jedina utjeha ne može biti da je ovo još uvijek faza pročišćavanja, makar dobrano kasni s obzirom na opću Crkvu. Nadati se je da će velike patnje, koje podnose mnogi u ovoj mjesnoj Crkvi, donijeti svjetlo milosti u kojem će svako naći svoje pravo mjesto i zajednički poraditi da što prije ostvarimo velike šanse koje nam ovaj Koncil pruža. Tako se može razumijeti zašto tolike pokoncilske ustanove i vijeća, unatoč iskrenom trudu postižu svoju svrhu. Sve te ustanove, koje je Koncil predvidio i odredio, mogu djelovati u živoj i jedinstvenoj Crkvi, uprotivnom su ribe na suhom, što je sasvim logično u logici Otajstvenoga Tijela. samo živi trs se može navrnut mladica. Kako je važno da razumijemo što nam Duh poručuje po dokumentima ovoga Koncila?! A još je važnije da tim dokumentima prilazimo živom vjerom i vjerničkom poniznošću. Tako nas eto Koncil stavlja pred istinsku dilemu: biti ili ne biti. Biti, ali samo u duhu jedinstva i međusobne ljubavi, prema onom načelu. „Tko mene ljubi, njega će ljubiti Otac moj, i ja ću ga ljubiti i objaviti mu sama sebe.” (Iv 14,22) Samo onaj, koji ostaje u zajedništvu Crkve ima mogućnost „donijeti roda” (Iv 15,4) i tko ne ostane u zajedništvu trsa „tu mladica siječe Otac” (Iv 15,2).

VELIKE MOGUĆNOSTI DIJALOGA

Bog je ovu mjesnu Crkve stavio u takove okvire, kao malo koju u Domovini pa čak i u svijetu, u toliki konglomerat naroda i vjerskih zajednica. U ovoj Crkvi predstoji samo jedna alternativa. ili uspostaviti živi i apostolski dijalog sa sredinom u kojoj živi, ili se prepustiti valovlju vremena i stihiji događaja koji sigurno ne bi bili na prosperitet ni njoj samoj niti sredini u kojoj živi. Jasno je da tu dilema ne može biti, jer bi time Crkva izdala svoje vlastito poslanje, ali je drugo pitanje da li je spremna za jedan dublji dijalog? Taj dijalog sa naše strane mora izvirati iz duboke svijesti o jedinstvu Otajstvenoga Tijela koje se mora kroz dijalog ljubavi, a kasnije i dijalog u istini ponovno uspostaviti.

Početni dijalog je uspostavljen sa svim takozvanim historijskim Crkvama. Sa nekima od njih je taj dijalog poprimio i neke vidove zdrave ekumenske suradnje, osobito na polju izdavanja i širenja Božje Riječi (ekumensko izdanje „Ilustrirane Biblije” na slovačkom jeziku, 1977). I ovaj korak nas mora ohrabriti da je ekumenizam moguć i u ovim našim prostorima. Molitveni pokret žena je također akcija koja, ako bude zdrave svijesti, može doprinijeti veoma mnogo ekumenskom zblizavanju i dijalogu.

Hodočašće Subotičke biskupije u Rim

O dijalogu sa svijetom znanosti još je uvijek teško govoriti, jer su za taj dijalog ovaj trenutak još nespremne i jedna i druga strana. Sa svijetom kulture još nema jednog otvorenog dijaloga, ali je Crkva spremna ponuditi svoj skromni dio, jer je ona svijesna da ona nije samo kulturni potrošač, recimo umjetničkih slika, glazbenih djela i sl. nego da ona svojim sadržinama i danas ima što pružiti suvremenim stvaraocima i još jedna činjenica da u njezinu krilu spontano živi i raste jedna umjetnost kršćanskog evanđeoskog nadahnuća u svojim različitim oblicima od religiozne poezije do likovnog stvaralaštva i novih glazbenih ostvarenja.

Postoje još mnoga područja dijaloga, no ona se moraju otvarati spontano i obostrano. Pred nama je dakle još vrijeme dozrijevanja i rasta za dijalog.

ZNAK NADE

Najveći znak nade, kako za opću Crkvu tako i za našu lokalnu jest sve dublje i sve masovnije štovanje presvete Bogorodice, koju je ovaj Koncil proglasio Majkom Crkve. Sve veći broj ljudi ide u obližnja svetišta Majke Božje. u Tekije, Aljmaš, Doroslovo, Mariju Bistricu pa čak i u daleki Sinj. Koliko je po vanjskim pokazateljima suditi ta su hodočašća sve dublja i doživljajinja, sve je više ispovijedi i sv. pričesti. I to ne samo ovdje u Bačkoj, nego u cijeloj Domovini i po svijetu. Marijini blagdani pokreću mase vjernika bez ikakove velike ljudske organizacije. A Marija je uvijek bila danicom koja je navještala ljepše dane kršćanstva. U tom kontekstu je veoma znakovito da je na periferiji Subotice upravo na 20. obljetnicu otvorenja II Vatikanskog Koncila 11. listopada 1982. posvećena crkva u čast Mariji Majci Crkve. Kao da se je tim gestom htjelo reći. „Majko mi u Tvoje ruke stavljamo sudbinu Crkve. Ne daj, Majko, da sile tame osujete Božje namjere nad ovom Crkvom, Ti je majčinskom zaštitom vodi, ujedinjuj u ljubavi, kako bi obnovljena mogla biti sakrament spasenja za sve ljude u ovim prostorima i vremenima i u ovaj povijesni trenutak.”

Lazar Ivan Krmptić

EKUMENIZAM JE KOD NAS POČEO

“ Ponovna uspostava jedinstva među svim kršćanima jedan je od glavnih zadataka Svetog II Vatikanskog općeg sabora. Istina, Krist Gospodin je ustanovio jednu jedinu Crkvu, pa ipak ima više kršćanskih zajednica, koje se predstavljaju kao prenositeljice pravog naslijeđa Isusa Krista ljudima. Jasno je da ta podvojenost izričito se protivi i Kristovoj volji, da je na sablazan svijetu i da nanosi štetu nadasve svetom poslu propovjedanja Evanđelja svakom stvoru.” Tim riječima započinje saborski dekret o ekumenizmu, a nosi naslov: “ Ponovno uspostavljanje jedinstva”. Ovaj dokument je izglasan od svih otaca saborskih i prihvaćen od Pape na završetku III dijela zasjedanja Koncila 21. studenog 1964. godine u Rimu. Veoma brzo nakon par mjeseci pojavio se i u hrvatskom prijevodu, tada još svećenika, danas biskupa đakovačkog Ćirila Kosa. Već slijedeće godine dr Tomislav Šagi - Bunić pokreće bilten za ekumenska pitanja: “ Poslušni Duhu”. No, ovaj bilten, nažalost, izlazi samo od lipnja do prosinca 1966. godine u pet brojeva. Nakanama ovog biltena bila je da: “ što bolje upoznamo i prigrlimo ekumenski duh koji proizlazi iz II Vatikanskog koncila, te da se tako pripravimo za dijalog sa ostalom kršćanskom braćom. “ (PD br. 1/lipanj 1966.) Ubrzo izlazi službeni “ Ekumenski direktorij ” izdan od rimskog Sekretarijata za jedinstvo kršćana koji je također nastao kao plod Koncila. To su konkretne smjernice za buđenje ekumenskog duha i za rad u tom duhu sa ostalom kršćanskom braćom. Bilo je to na Duhove, 14. svibnja 1967. g. Već slijedeće godine potaknut snagom toga dokumenta, ali i grupom mladih svećenika, oduševljenih za ovu problematiku, biskup Matija Zvekanović je osnovao Ekumensko vijeće Subotičke biskupije. Za prvog predsjednika ovog Vijeća bio je izabran Lazar Ivan Krmpotić, župnik u Bačkoj Palanci.

NA DOMOVINSKOM NIVOU

Iste godine BKJ je odredila da se i u sklopu Biskupske konferencije oformi Vijeće za ekumenizam. Za početak imenovana je tročlana biskupska komisija: mons Gabriel Bukatko, nadbiskup beogradski, mons Stjepan Bauerlein, biskup đakovački i mons Josip Arnerić, biskup šibenski te kao tajnik vijeća dr Tomislav Šagi - Bunić. Ovoj komisiji dan je zadatak da sakupi ljude koji imaju interesa za ovu tematiku i da se od tih ljudi izabere i predloži jedno vijeće za ekumenizam ili tajništvo za ekumenizam pri BK ili oboje. Taj prvi skup ljudi zainteresiranih za

ekumensku tematiku pozvao je tajnik dr Tomislav Šagi - Bunić na prvi dogovor u župnom stanu u Bačkoj Palanci dne 27. svibnja 1969. g. na prijedlog tamošnjeg župnika i predsjednika biskupijskog ekumenskog vijeća, Lazara Ivana Krmpotića. S toga sastanka, kojemu je predsjedao mons Bauerlein i mons Arnerić, sakupilo se petnaestak teologa, svećenika, novinara i aktivnih vjernika. Upućen je prijedlog BKJ da se oformi vijeće za ekumenizam na domovinskom nivou. Tako je, eto, naša mjesna Crkva sudjelovala u samim početcima ekumenskog gibanja u nas u duhu smjernica II Vatikanskog koncila. Oformljeno je Vijeće na čije je čelo došao mons Maksimilijan Držečnik, biskup mariborski, a za člana vijeća za Subotičku biskupiju bio je imenovan Lazar Ivan Krmpotić. Osluškivalo se, što koncilski dokumenti i akti Tajništva za jedinstvo iz Rima žele i što Duh Sveti po njima poručuje. Snimao se teren sa svim prednostima, ali i svim poteškoćama. Vrednovale su se postojeće zdrave inicijative: molitveni tjedan za jedinstvo kojem je dan novi zamah i koncilsko usmjerenje. Apostolat "Bratovština sv. Ćirila i Metoda", koju je ustanovio biskup mariborski Anton Martin Slomšek, dobiva šire ekumensko značenje. Pregledana je dosadašnja katolička terminologija i način izražavanja koji je mogao biti uvredljiv za onu našu braću kršćanskog imena sa kojima još nismo u punom jedinstvu. Dolaze nove pobude iz Vatikana. II ekumenski direktorij, pa pobude za ekumenski rad u bazi, pa pitanje mješovitih ženidaba. Sve to nalazi odjeka u radu ovoga vijeća, ali nema željenog zamaha, jer još nema dovoljno odjeka ni u katoličkim krugovima, a niti u krugovima drugih kršćana. Predug je bio taj period šutnje, nepoznavanja i sumnjičenja. Treba djelotvornom ljubavlju zagrijevati prostore i sva područja našega mišljenja, govora i nastojanja. Vijeće je izradilo, a Biskupska konferencija izdala svoju poslanicu - pobudnicu: "Pastirski poziv na oživljavanje ekumenskog duha i nastojanja" (1974) Iz tog tihog i često mukotrpnog rada rađaju se uvijek nove i svježije inicijative. Traže se kontakti na svim razinama. Dolazi do međufakultetskih susreta ispočetka dvaju katoličkih: Zagreb i Ljubljana i jednog pravoslavnog teološkog fakulteta, Beograd — ali to sada već prelazi granice ovih dviju ustanova i sve više postaju ekumenski susreti svih kršćanskih vjernika živećih u granicama ove zemlje. Šalju se i primaju delegacije na različitim svečanim zgodama i proslavama, koje time dobivaju svoju ekumensku dimenziju. Tako Isusova posljednja želja "da svi budu jedno" polako ulazi u svijest svih dobronamjernih sljedbenika Isusovih u ovim prostorima i zavisno od toga koliko je zahvatila srca, mijenja i ozračje u kojem se nalaze.

U ekumenskim nastojanjima Crkva u Bačkoj ima svoj zadatak. Smrću dr Maksimilijana Držečnika, predsjednika Ekumenskog vijeća vodstvo ovoga Vijeća povjereno je biskupu subotičkom mons Matiji Zvekanoviću. Nije to samo administrativni potez predsjedništva BKJ nego i providencijalni kojim nam Bog želi pokazati da ova mjesna Crkva ima svoje posebno mjesto i ulogu u ekumenskom otvaranju cijele naše domovinske Crkve.

Crkva u Bačkoj pokriva teritorij na kojem u ovoj zemlji živi najviše narodnih skupina, ali i vjerskih zajednica, od onih historijskih do malih kršćanskih skupina. Zato je ona po svom Vijeću, osnovanom još 1968. g., nastojala snimiti svoj teren, registrirati sve vjerske zajednice i gibanja u njima, da onom pozitiv-

nom dade podršku i da ga unaprijedi na pr. u Reformiranoj crkvi rodila se ideja o molitvenom gibanju kršćanskih žena za mir i jedinstvo. Čim se vidjelo da je ta ideja pozitivna, Crkva ju je prihvatila. To se gibanje polako širi po svim našim gradovima i selima, pogotovo ondje gdje katolici žive pomiješani s ostalom kršćanskom braćom.

Međutim, tim je sve više sazrijevala misao da bez dijaloga ljubavi ne može doći do dijaloga u vjeri. Zato su ljudi u našoj Crkvi koji su razumjeli znak vremena nastojali uspostaviti dijalog sa predstavnicima pojedinih kršćanskih zajednica na teritoriju na kojem žive. Iz tih lokalnih susreta prešlo se i na šira područja pa je došlo do susreta zainteresiranih skupina, osobito između naše Crkve i Slovačke evangeličke Crkve. Kao konkretni plod te suradnje izišlo je ekumensko, katoličko - evangeličko izdanje "Ilustrirane Biblije mladih" 1977. g. Predgovor ovoj knjizi potpisao je mons Matija Zvekanović i dr Juraj Struharik, evangelički biskup iz Novog Sada. Ta Biblija bila je svečano predana obim kršćanskim zajednicama u katoličkoj crkvi presv. Trojstva u Selenči u prisutnosti oba ova biskupa. Bio je to velik ekumenski događaj. U mjestu gdje su prije nekoliko desetaka godina padale glave iz vjerske netrpeljivosti, sada u jednom hramu obje zajednice se saobraše u ljubavi oko jedinstvene i zajedničke Riječi Božje. A posljedice toga događaja imaju svoj utjecaj i danas i to ne samo na naš domaći teren, nego i daleko preko granica ove zemlje. Ovim je aktom stvoreno novo poglavlje u odnosima ove dvije Crkve. U tom ozračju rađaju se nove inicijative, korisne obim zajednicama i bivaju novim vezama međusobne ljubavi i poštovanja. Na oko to su sitne stvari kao prikazivanje filma religiozne sadržine, dijapozitivi, zajedničke akcije na uređenju groblja, zajednički karitativni pothvati. Tako koncilske smjernice o ekumenizmu u bazi dobivaju sasvim konkretno ostvarenje naroda Božjeg i za primjer i udivljenje ljudima među kojima živimo, a postaje to privlačno i za onu kršćansku braću koja se u tu akciju još ne uključuje. Takovo ozračje u bazi stvorit će potrebnu klimu u kojoj će moći doći i do teoloških razgovora o stvarima vjere u kojima još nismo jedinstveni.

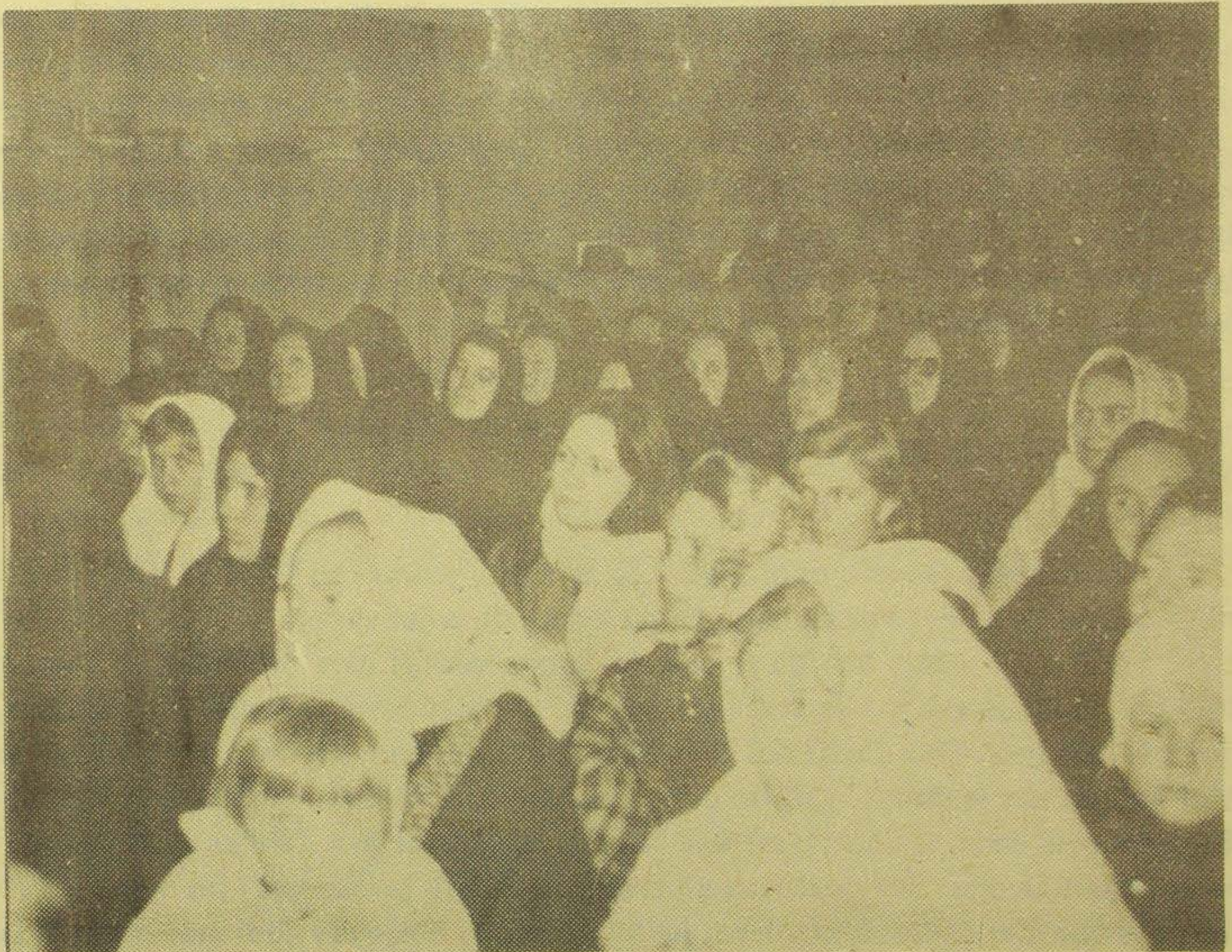
A ŠTO JE KONAČNI CILJ?

Ostvarenje Isusove oporuke: "da svi budu jedno kao što si Ti, Oče, u meni, ja u Tebi, tako neka oni u nama budu jedno, da svijet vjeruje da si me Ti poslao!" (Iv. 17,21) Ta misao kao da je postala misao vodilja ovih naših dana i unatoč tolikim podijeljenostima suvremenog svijeta, ili možda baš radi njih i gorkih plodova tih podjela. Duh Božji nas čini osjetljivima za ovu stvarnost. Na mahove se čini kao da nas je sam Bog stavio pred alternativu, ili ćemo se ujediniti u zajedničkoj ljubavi ili ćemo izginuti u međusobnoj mržnji i ratovima. Zahtjev je to i vremena u kojem živimo. Sva pozitivna gibanja postaju sve povezanija i po njima se svijet povezuje. Zar Crkva, sakrament jedinstva Boga i čovjeka i ljudi međusobno, da bude po strani svih tih pozitivnih tokova suvremenog vremena. Ni naše navještanje nije vjerodostojno, ako navještaemo Krista, kao da bi On bio podijeljen? A Isus je došao da nas poveže sa Ocem i sa svakim čovjekom. Mi kršćani vjerujemo da je

Isus jedino Ime u kojem se spasiti možemo, a mi svojim neslogama činimo njegovu poruku manje snažnom, jer je rečeno da će po jedinstvu Kristovih sljedbenika svijet povjerovati da je Otac poslao Isusa na svijet!

Zato nam je potreban obrat u načinu mišljenja. Pozitivno pristupati našoj odijeljenoj kršćanskoj braći, tražeći ono što je pozitivno u njima. To ne znači da svoje treba prezirati ili svojega se stidjeti. Tek onaj koji ispravno vjeruje svoje, može ispravno vrednovati i bližnjega. Tražiti ono što je pozitivno i što nas povezuje. Stvarati ozračje ljubavi, jer samo u ljubavi čovjek je sposoban otkriti ono što je Božje u svakom čovjeku, a i Isus je obećao da će se otkriti onomu koji ga ljubi. Po toj ljubavi sam će Krist biti prisutan, a On je svjetlo u kojem ćemo vidjeti što nam je činiti. A da bismo to mogli, moramo poći na izvore. To znači otkriti snagu Božje Riječi i svetih Sakramenata koji su nam zajednički. Evandeoski način gledanja, mišljenja i postupaka bit će ono što nas veže, što će nas sve više povezivati, kao što nas je grijeh u prošlosti podijelio. Tako će eto doći do ekumenskog dijaloga s našom ostalom kršćanskom braćom, a iz njega će se silom ljubavi rađati nove inicijative, koje će nas sve više i približavati Isusu, a time ćemo biti bliže i jedni drugima. Evo vizije ekumenizma, velike nade suvremene Crkve i Čovječanstva. Njezino ostvarenje milošću Božjom, započesmo ovdje u našim prostorima.

Lazar Ivan Krmpotić

Prvi dogovori o idejama ekumenizma

U SVETOJ GODINI OTKUPLJENJA

Slavimo vanrednu Svetu Godinu, koju je proglasio papa Ivan Pavao II na spomen 1950. godišnjice Isusove Muke, Smrti i slavnoga Uskrsnuća. Po riječima sv. Oca, ova redovita godina se slavi na vanredan način. Želi se u svijesti kršćana probuditi i posvijestiti tajna Otkupljenja ljudskoga roda. Ta činjenica, da je Bog Spasitelj čovjeka, mora trajno napajati kršćanska srca vjerom i ljubavlju.

No, Papa želi da ovim produblјivanjem Crkva postane sposobnija prenijeti djelo Otkupljenja u novo tisućljeće, na čijem se pragu nalazimo. Ovo je novi Advent Crkve. Polako prelazimo iz drugog tisućljeća povijesti Crkve u treće tisućljeće. Da li ćemo prenijeti sve vrednote koje smo primili? U ovom teškom vremenu koliko je jaka kršćanska nada i ljubav progovoriti modernom čovjeku o činjenici da je Bog Otkupitelj ljudi? Tim mislima se bavimo ove godine. Dobro je da se jasno kaže u čemu je tajna Otkupljenja za čovjeka.

Čovjek je jedini bogoobličan na zemlji. Stvoren je na sliku Božju da mu bude sličnost. Stvoren je kao biće obdareno slobodom i razumom, da "podvrgne zemlju sebi", da bude gospodar i da živi ljubav, jer je socijalno biće koje sebe ostvaruje u odnosu prema drugima. U svojoj prapovijesti je ranjen grijehom i odlaskom od Boga. Još u Edenu je posumnjao u Boga i njegovu istinitost i zato se udaljio od "stabla života".

Biblija nam obilno daje razumjeti da je Bog uvijek na strani čovjeka. Stari zavjet je pun dokaza da se Bog uputio u susret čovjeku kao Osloboditelj i prisutni Bog. Bog je "žurio" da spasi čovjeka. Popravlja narušenu sliku Božju Savezima sa Noom, Abrahamom i Mojsijem. Svugdje donosi ponudu i sklapa Savez slobode.

Najljepši događaj Staroga saveza je oslobođenje iz Egipta. Bog sebi oslobađa narod da bude njegova "predraga svojina", a on njihov Bog. Bog "se dokazuje" u svojoj ljubavi prema tom narodu. Pomaže mu u svim kriznim situacijama. Zaštićuje obespravljene i siromašne. Oslobađa ih od neprijatelja i blagosiva njihov život. Taj narod je Bogu nevjeran. On "kažnjava, ali i ranu povija". Bog oprašta i ponovo podiže porušeno. Uvijek Bog prvi nudi pomirenje. Zato je i u Starom savezu posve jasno da je Bog Spasitelj, Osloboditelj, Prisutni i Jaki koji uvijek ljubi i pomaže da čovjek bude više čovjek, da njegov narod bude stvarno njegov, a to znači slobodan i vjeran. Tu misao navješćuju Proroci i polako otvaraju vrata velikoj milosti Novoga saveza u Isusu Kristu.

Za nas vjernike uvijek će biti jasna istina da je svijet veliko Božje djelo. Uvijek ćemo se diviti izlazu sunca i ljepoti svemira. No, nama vjernicima uvijek je velika tajna neshvatljiva ljubav Božja: Utjelovljenje Sina Božjega. Neshvatljiva je činjenica da je Bog htio biti tako blizak čovjeku da je postao vidljiv i jedan od nas

u Isusu Kristu. Neshvatljiva je ta Božja blizina i taj dio njegova života u našoj konkretnoj povijesti. Kad on, koji nema ni početka ni kraja, jer je Vječan, najednom u Isusu Kristu ima svoju ljudsku povijest. Postao je vidljiv. Dapače, postao je jedan od malenih. Nije došao "da mu služe, nego da on služi nama". Nije došao "zvati pravednike, nego grešnike". Nije došao drugovati s farizejima i pismoznancima, nego s "carinicima i grešnicima". Dapače, preuzeo je na sebe sudbinu radnika, proletera, čak beskućnika i zločinca.

Neshvatljiv je bio u svojim riječima i postupcima. Uvijek je na strani ugroženih i bolesnih. Uvijek je na strani grešnih i malenih. Nikada se nije poistovjetio s moćnima. Znak je to neshvatljive Božje ljubavi. Bog je "okrenut" prema onima kojima je potrebno otkupljenje, oslobođenje i pomoć.

To je znak da je Božja ljubav milosrdna ljubav. Ljubav oca prema rasipnom sinu, ljubav pastira prema izgubljenoj ovci, kako je sam govorio. No, navjestio nam je posve jasno da je najgore ropstvo robovanje grijehu. Robovanje tami i neistini. Došao je da donese svjetlo. Rekao je: "Ja sam Put, Istina i Život".

Tko hoda za njim, ne ide u tami. Posve je jasno rekao: "Istina će vas osloboditi". No, put kojim je on pošao je LJUBAV. Sve je sveo na ljubav, čak i to da ako želimo nešto njemu učiniti, neka to učinimo jednome od njegove najmanje braće.

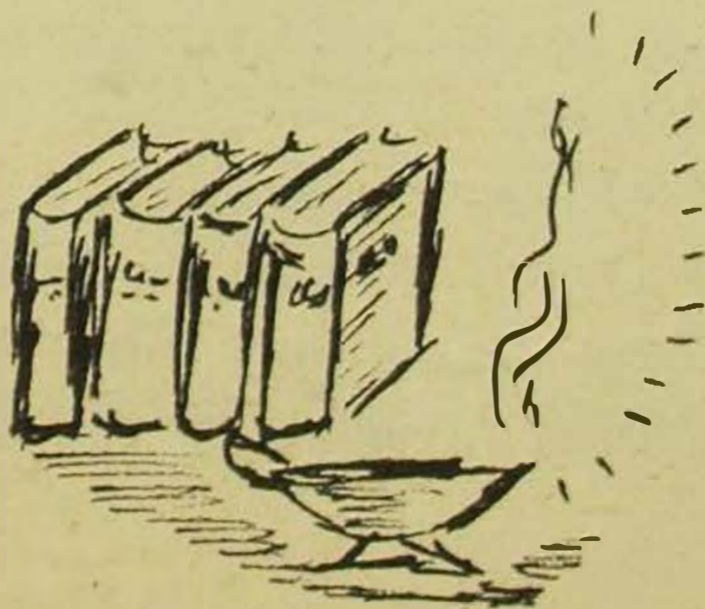
Poistovjetio se s čovjekom i ostao prisutan u svakom bratu. Sam je postao žrtva laži. Lažno je optuživan i osuđivan da bi ga na kraju po laži osudili i na smrt. No, umro je, jer su ga mrzili, jer je propovjedaos oslobođenje po Istini i Ljubavi. Njega je ubila laž i mržnja. Ali, slavno Uskrsnuće je postavilo novi poredak u svijetu. Iza svega toga stajala je vječna Božja ljubav. Bog je toliko ljubio svijet da je predao svoga Sina da postane žrtva za grijeh.

Sve ono što grijeh donosi, on je primio na sebe. Križem i smrću je postao sudbinski vezan s našim stradanjem, ali je uskrsnućem otvorio nova vrata pobjede nad grijehom i smrću. Tako je Bog ponudio konačno otkupljenje u Isusu Kristu.

Tko se slobodno odluči da pođe za Isusom, taj je otkupljen i oslobođen. Pavao je rekao: "Oslobođen grijeha, smrti i zakona". No, taj je slobodno stupio na Isusov put Istine i Ljubavi, a time i na put križa, jer je dokaz ljubavi postao križ.

Tako je počela Crkva svoj hod kroz povijest navješćujući oslobođenje čovjeka od grijeha. Dakle, Isusov život, smrt i uskrsnuće je čin kojim je Bog u vječnoj ljubavi pobjedio zlo i otvorio vrata vječnosti i nas pozvao da uđemo.

Milošću Duha Svetoga, koji nam se daje, ulazimo u taj red otkupljenih. Svaki od nas može primiti toga Duha ako hoće, ako prizna i pođe Isusovom putem. Crkva to čini dva tisućljeća. Zato je njen put Istina i Ljubav, ali i križ. Tako je to bilo uvijek, tako je to i danas, a to je naša šansa za ovaj i za vječni život.

Andrija Kopilović

MARIJA, MAJKA CRKVE

Jedan od najdivnijih likova kršćanstva svakako je Kristova Majka Marija. Duga povijest kršćanstva bogato ukrašava ovaj lik novim spoznajama i počastima. Mi smo sretnici koji smo svjedoci još jedne nove spoznaje i novog vida čašćenja Presvete Bogorodice kao MAJKE CRKVE.

Ovaj naziv je svečano proglasio Papa Pavao VI na II Vatikanskom saboru. Na tom Saboru je postojao plan da se na poseban način govori o Bogorodici, čak da joj se posveti jedan završni dokumenat Sabora. Mađutim, na Saboru je sva nauka o Bogorodici ugrađena u veliku dogmatsku konstituciju o Crkvi. Tako je u dokumentima ovog Sabora Marija kao prva otkupljena, postavljena i kao znak Crkve i kao put kojim Crkva ide i kao najdostojniji član Naroda Božjega - Crkve. Naime, Marija je promatrana u svojoj ulozi prema Spasitelju. Ona je Majka Spasiteljeva. Cijeli njen život se može sažeti u jednu rečenicu: Neka mi bude po Tvojoj riječi. Sva se dala Bogu od prvog časa kao ona koja je na raspolaganju u djelu Otkupljenja.

Taj 'Neka bude' je sigurno ponavljani u svim situacijama života, a na poseban način je ponavljen pod križem, jer je tamo stajala Marija.

Dijalog Krista i njegove Majke pod križem je stalno nadahnjivao kršćane da Mariju smatraju i svojom Majkom, jer su u učeniku Ivanu predstavljeni svi ljudi, a Mariji je rečeno 'Ženo, evo ti sina' i Ivanu 'evo ti Majke'.

Smrt na križu vrhunski je čin u djelu Otkupljenja. Marijina vjera napaja nas primjerom bez premca. Ona je prauzor vjere. Vjere koja je sva oslonjena na Boga pa i onda kad je sve pokazivalo drugčije, čak i njeno iskustvo. Ona se oslanja na Boga i samo njega snagom pouzdanja, koje zadivljuje. Stajati pod križem i nadati se da to ipak nije kraj. Koliko pouzdanje!

No, najveća je njena ljubav. Stavljala se Bogu potpuno na raspolaganje i to ne slijepo, nego svijesno. Ona pita, ne razumije uvijek, ali uvijek ljubi Božju riječ i zato govori "neka bude". U životu s Isusom stalno mu služi u ljubavi. Jasno, ta je ljubav razumljiva, jer je majka. Ali, bilo je teško biti majka Isusu koji je i u njen život unosio pitanje i tjeskobu, a ipak je uvijek jaka da služi pa i onda kad je čula "što ja imam s tobom, ženo?" Stalno je u odnosu ljubavi prema svemu onomu što Isus čini. Jedan od rijetkih događaja iz njezina života je zapisan u Evandjelju kada se govori o svadbi u Kani Galilejskoj. Majčinsko oko primjećuje i moli: "Nemaju vina". I konačno diskretno vjeruje: "Sve što vam kaže, činite".

Taj događaj nam daje naslutiti Marijinu posredničku ulogu u djelu Otkupljenja. Dapače, njenu ulogu kasnije kod nas, otkupljene djece.

Njena veličina je u služenju. Postala je najveća među svima, dapače, 'na nebo uznesena' i u punini završena. Ona je veliki Znak i Nada putujuće Crkve. No, nadasve ona je Majka Krista, koji je Glava Crkve. Kristovo mistično Tijelo je Cr-

kva. Majka Kristova mističnoga Tijela je Marija. Njena uloga u Crkvi je - MAJKA. Može se slobodno reći: Ona je Majka Crkve i Majka u Crkvi. Ona vrši ulogu majke prema svim članovima Crkve: ljubi, moli, posreduje i 'vodi brigu'. Ona s nama moli Boga i za nas moli. Ona s nama ide životnim putem, ali nas i vodi.

Zato joj se svi kršćani obraćaju s povjerenjem i ljubavlju. No, ona kao Majka ostaje i trajni uzor Crkvi i svim članovima.

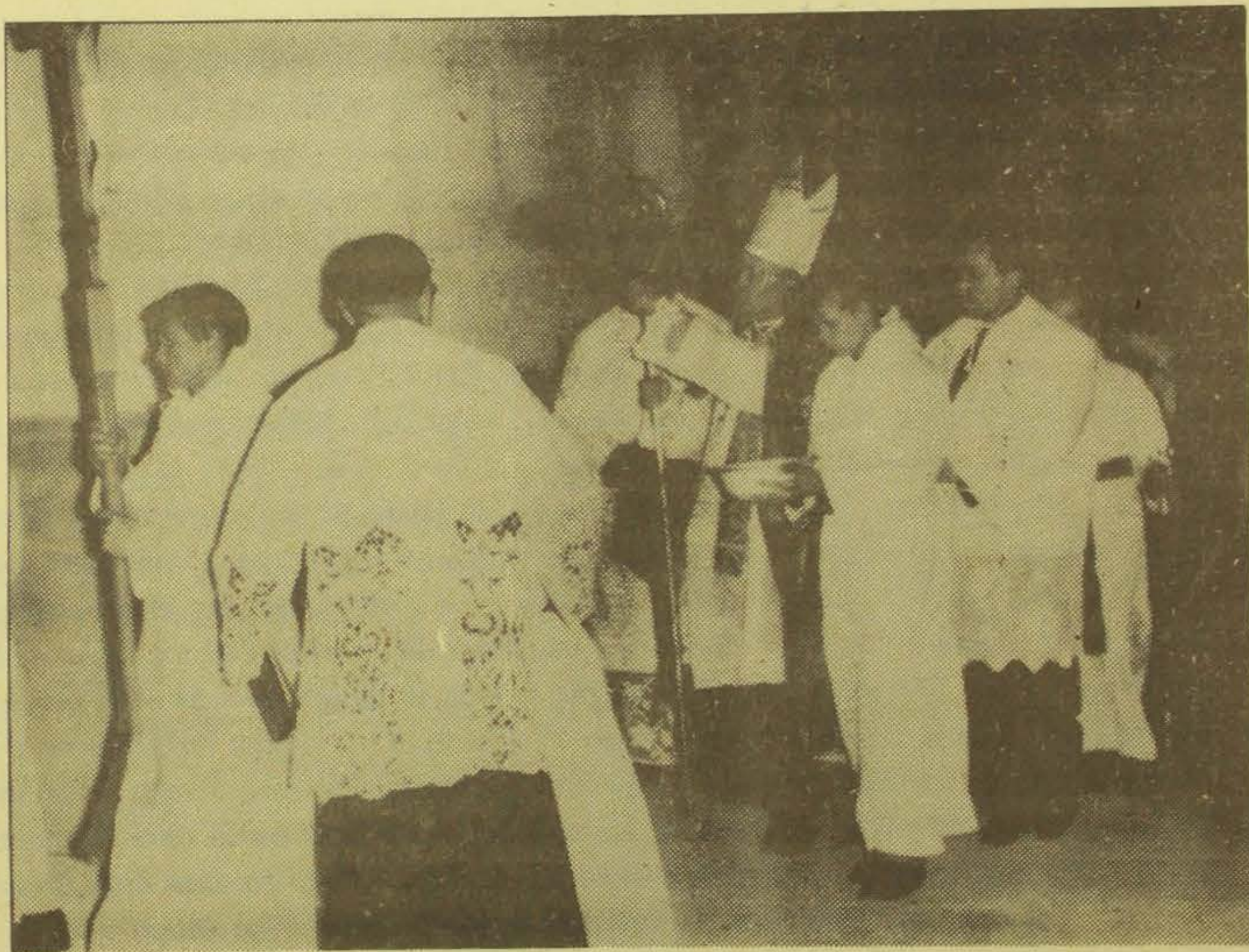
Mi smo generacija kada je to u Crkvi jasno i zato se radujemo što je u tim mislima i u toj istini štujemo.

Ova vjera i povjerenje urodilo je i posebnim blagdanom odmah iza Du-hova, blagdanom MAJKE CRKVE.

U našoj Biskupiji je i svetište podignuto u čast Marije, Majke Crkve.

To je nova župna crkva u subotičkom predgrađu Aleksandrovo. Želja je svih da se u tom svetištu stvarno na poseban način štuje Marija, Majka Crkve, Majka svih nas, koji smo Crkva!

Andrija Kopilović

Posveta nove crkve u Aleksandrovu u čast Marije, Majke Crkve

RAZVITAK OBITELJSKOG APOSTOLATA U NAŠOJ CRKVI

U svim razdobljima svoje povijesti Crkva je uvijek bila svjesna da je obitelj najosnovnija i živa stanica i društva i Crkve i zato joj je, srazmjerno potrebama, uvijek posvećivala pažnju, vodeći i duhovno izgrađujući svakog pojedinog člana obitelji. U vremenima dok je pozitivni utjecaj Crkve u društvu bio dovoljno jak, i dok je tradicija bila živa, to je bilo i dostatno za prosječno kršćansko življenje u obitelji. Međutim, već koncem prošloga stoljeća, kod vjerski zauzetijih obitelji javljaju se pokreti koji žele duhovno i apostolski formirati i usmjeravati dobre katoličke obitelji. Utjecaj tih pokreta dospio je i u naše krajeve, ali nije imao značajnijeg utjecaja na život katoličkih obitelji u našem narodu. Kako je materijalizacija i ateizacija više napredovala, sve se je više osjećala potreba da se i u Crkvi u tom smislu priskoči u pomoć i osvijesti da se tim putem ide u rasulo same obitelji, što drugim riječima znači, u nesreću, ali ne samo obitelji, nego i društva i Crkve. Zato u prvim desetljećima ovog stoljeća ta tematika ispunja stupce mnogih knjiga, katoličkih novina i specijalnih časopisa koji se zanimaju tematikom obitelji. Tako u našem narodu katoličko Književno društvo sv. Jeronima (danas sv. Ćirila i Metoda) pod predsjedništvom Dr. Josipa Andrića počinje izdavati 1929. godine obiteljski katolički časopis "Obitelj" i sam predsjednik književnog društva urednik je toga časopisa. "Obitelj" prestaje izlaziti 1945. godine.

CRKVA TRAŽI NOVE PUTOVE

U razdoblju poslije drugog svjetskog rata, naglim ekonomskim i društvenim promjenama koje su zahvatile sav civilizirani svijet, a osobito Evropu i sjeverno američki kontinent, doveli su obitelj još u veću krizu. Idejno poljuljanu obitelj pritisle su nove nevolje, seljenje sa sela u grad, sve teži uvjeti koji pritišću brojnu obitelj u gradu, sve veća individualizacija koja zahvaća i zaraza tkivo obitelji, jer je ona bitno društveno biće. Sve se više osjeća potreba učiniti nešto kako bi se obitelj spasila od definitivnog rasula, ili da se taj proces barem ublaži i uspori. To rasulo obitelji dovelo je neke evropske narode na rub izumiranja i teškog biološkog starenja sa svim negativnim posljedicama.

U našim prostorijama problem su brzo uočili biskupi te na problematiku reagirali pastirskim pismima i konkretnom molitvenom akcijom, pod geslom: "Za naše obitelji i za mladež". Akcija se ubrzo proširila po svim našim biskupijama i bila je prihvaćena gotovo od svih svećenika. A sastojala se je od sv. Misa koje se svaku subotu služe po raznim župama na tu nakanu, a i narodu se preporuča da taj dan sudjeluje u sv. Misi i pristupi stolu Gospodnjem na tu nakanu. Kada Bog jednu nakanu

probudi u svojoj Crkvi, on joj daje i za to prikladne ljude da tu Njegovu zamisao oživotvori. Tako je u našoj Crkvi podigao o. Matu Jovića, isusovca i poznatog pučkog misionara, koji je poput pravog karizmatika obišao našu Crkvu uzduž i poprijeko, govoreći nadahnuto o obiteljskoj problematici, osobito u staleškim propovjedima. U suradnji sa braćom Stankom i Josipom Weisgerberom, (obojica isusovci) o. Mato Jović koristio se iskustvima pa čak i formama nekih obiteljskih pokreta iz Francuske i Belgije, gdje je završio svoje studije. To su prije svega "Ekipe naše Gospe". Počelo je to veoma skromno i bilo je vezano uz zagrebačku isusovačku rezidenciju. Traže se načini kako mlade pripremiti za brak. U tom razdoblju umire o. Mato Jović, ali nije umrla njegova plemenita inicijativa. Njegovo djelo, uz spomenute preuzima o. Pero Bulat isusovac, također pučki misionar. Ubrzo se shvatilo da za ovaj apostolat prije svega u ovoj početnoj fazi treba oduševiti svećenike. Stvar je pošla korak naprijed kada se za stvar zauzeo poznati svećenik đakovačke biskupije Marko Majstorović, župnik župe Duha Svetoga u Slavonskom Brodu. Ovu ideju na naše strane i tlo presadio je Lazar Ivan Krmpotić, župnik iz Bačke Palanke. Pomoć su pružili već donekle formirani lajci iz grupe o. Mate Jovića, kojima su se kasnije pridružili i drugi, najprije intelektualci, zatim i radnici i seljaci. Organizirana su predavanja i tečajevi po župama o obiteljskoj tematici, gdje su nastupali svećenici, liječnici, odgojitelji, ponekad psiholozi, pa i sami vjernici muževi i žene, svjedočeći svojim životnim iskustvima, da je život po vjeri moguć, dapače da je to izvor prave supružničke i roditeljske sreće. Za svećenike organizirana su po dekanatima i regijama negdje i na biskupijskom nivou predavanja o značenju ovoga apostolata i o akutnim potrebama naših obitelji. Istovremeno gore spomenuta skupina svećenika skuplja nova iskustva od sličnih pokreta i gibanja po svijetu, koja u to vrijeme rastu kao pečurke poslije kiše i o svemu izvještavaju pojedine biskupe i Biskupsku konferenciju. Kada je sve dozrelo, ta skupina svećenika predlaže BK da osnuje Vijeće za obitelj pri saboru BK. To je 1973. godine i usvojeno. Osnovano je Vijeće za obitelj kojemu je na čelo postavljen tada mladi pomoćni biskup mostarski Mons. Pavao Žanić. Vijeće je postavilo sebi zadatak da ovu misao o potrebi obiteljskog apostolata širi u samoj Crkvi, da povezuje sve slične inicijative u našoj Crkvi, gdje god one nikle, da studira i osposobljuje ljude za takav studij, da se povezuje sa sličnim ustanovama drugih naroda.

OD VRHA KA BAZI

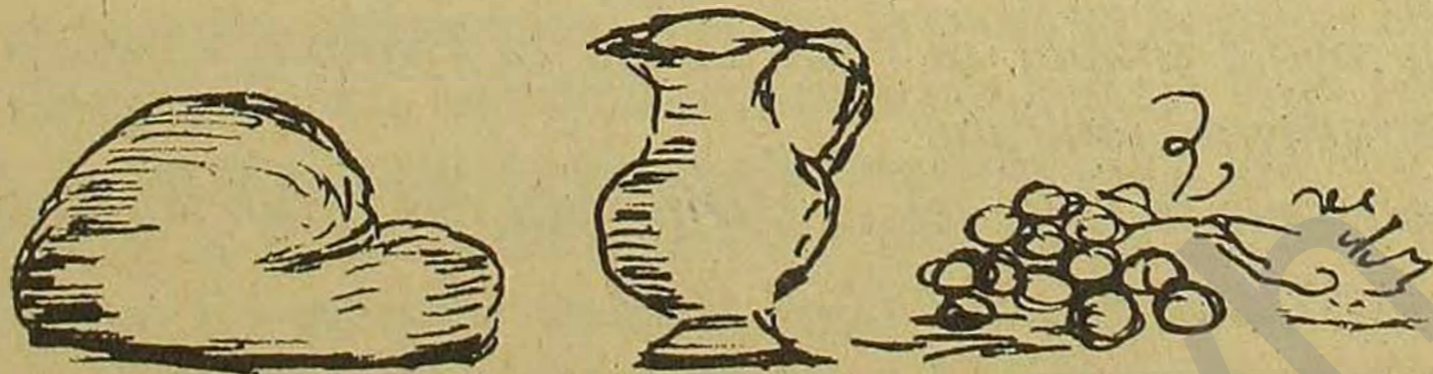
Vijeće za obiteljski apostolat preuzima mnoge inicijative, organizira i usmjerava rad tzv. obiteljskih ljetnjih škola, tečajeva od tjedan dana za formiranje članova obitelji, svećenika i redovnica za obiteljski apostolat (do sada ih je održano 12). Još prije osnutka Vijeća, osnovan je Institut za obiteljski apostolat pri Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu i nešto kasnije u Slavonskom Brodu, koji je kasnije prenesen u Đakovo, gdje radi u sastavu Visoke bogoslovske škole. Ovi instituti formiraju članove obitelji, bogoslove, redovnice i ostale vjernike koji se misle posvetiti obiteljskoj problematici. Vijeće sugerira mnoge dobre inicijative: zaručničke tečaje, preporuča ih biskupima da ih ozakone na području svojih biskupija,

tiskaju se propagandni materijali, sinhroniziraju filmovi o abortusu, planiranju obitelji itd. Prevedena je knjiga: "Život prije rođenja" i izdana je na više jezika. Izdana je brošurica protiv pobačaja na desetak evropskih jezika u milijunskoj nakladi. Tiskane su knjige, kao priručnici i za svećenike i zaručnike, odnosno roditelje. Posebno je značajan prijevod devet brošurica pod naslovom: "Rastimo u ljubavi" koji sadrži potrebne materijale za zaručničke tečajeve, kako za svećenike tako i za mladence, a napraviše ga profesori đakovačke Visoke bogoslovske škole u organizaciji dr. Pere Aračića. U međuvremenu razvila su se različita gibanja i u njima odjeli za obiteljski apostolat, gdje sve više sami članovi obitelji preuzimaju glavnu riječ. Unatoč svemu tome, još uvijek preostaje glavni problem kako sve te sadržaje prenijeti u biskupije i još više u dekanate i župe? U tom pogledu veliku su ulogu odigrali članovi Vijeća pri BKJ. Oni su nastojali u svojim biskupijama oformiti svoja vijeća i stvar prenositi do osnovnih stanica do župa.

A KAKO JE IŠLO U NAŠOJ MJESNOJ CRKVI?

Član vijeća za obiteljski apostolat pri BKJ. Lazar Ivan Krmpotić svojim dopisom od 3. veljače 1974. godine predložio je Biskupskom ordinarijatu u Subotici da formira Vijeće za apostolat obitelji. Biskup je svojim dekretom od 9. ožujka iste godine oformio ovo Vijeće i u jesen iste godine ono je počelo svoje djelovanje pod predsjedništvom Lazara Ivana Krmpotića. U vijeće su se pokupili ljudi koji su već ranije upoznali i uključili se u ovaj apostolat, kako iz hrvatskog tako i mađarskog govornog područja. Sve inicijative koje su već gore spomenute, nastojalo se primjeniti našim prilikama i provesti u život. Organizirana su predavanja po župama u cilju buđenja svijesti o potrebi ovog apostolata i iz toga rada spontano su se rodile skupine obitelji, katoličkih liječnika koji pod vođstvom jednoga ili više svećenika sada vode taj apostolat u njegovim različitim vidovima. Organizirana su u par navrata predavanja o obiteljskoj tematici za svećenstvo cijele biskupije. No, svakako najvrednija stvar je da je u Subotici i drugim mjestima uvedena sistematska pouka za zaručnike pod vidom zaručničkih tečajeva. Sve su to još početnički koraci, ali stvari se giblju prema boljem. Negdje su ti tečajevi povremenog, a ne gdje stalnog karaktera, ali još postoje velika područja koja ovaj apostolat nije zahvatio. Što tu učiniti? Sa nadom i upornošću naprijed, jer nam je došao poticaj i priznanje sa najvišeg mjesta u Crkvi, od samog pape Ivana Pavla II. koji je sa Sinodom 1980. izdao pobudnicu "Familiaris consortio" u kojoj je sve inicijative blagoslovio i ozakonio, dapače proširio na cijelu Crkvu. Ne možemo skriti radost, da smo u ovoj stvari preduhitrili i samu Crkvu Rima, ne samo svojom mišlju, nego i konkretnim formama apostolata, koje je sada Papa ozakonio i za univerzalnu Crkvu.

Z.K.

ŠTO JE ČOVJEKU POTREBNO ZA ŽIVOT?

Ovo pitanje postavljaju u prvom redu mladi koji traže zaposlenje. Oni koji su taj problem riješili, ali i oni, čiji su koraci svakim danom sve kraći i sve teži. To pitanje postavlja i onaj srednji stalež, koji danas ima podlogu za svoj život, ali se boji što će ga sutra sresti?

Što je potrebno čovjeku za život?

S tim pitanjem su povezana mnoga druga pitanja.

Koji smisao ima naš život?

Što čini život životvornim?

Što mogu ja učiniti da život bude bolji?

Što mogu ja dati drugima da njihov život bude bolji?

Dobar odgovor nalazimo kod samog Isusa. On kaže: "Ja sam kruh života".

Ali, takav odgovor je za mnoge provokacija. Isus time ne kaže više, nego što ja sam kažem da mi je potrebno za moj život. Ali, odmah treba reći da bez Isusove hrane mi gladujemo, iako imamo puni stol. S time je glad za životom izrečena. Svaki čovjek gladije i žeđa za životom: svaki hoće dobro, svaki hoće siguran i sretan život.

Upravo zato Isus i naglašuje: "Ja sam kruh života". On ne kaže: Ja sam ideja, po kojoj možete upraviti svoj životni put. On ne kaže: Ja sam onaj nazor o svijetu, koji morate držati. On zna, da čovjek ne može živjeti o idejama, nego o kruhu. Zato On nije htio biti samo "dušebrižnik", jer je gledao uvijek čovjeka cijeloga: čovjeka sa dušom i tijelom, čovjeka sa mesom i krvi.

Zato On nije svoje slušatelje hranio samo s riječju, nego im je dao i kruha i ribica. S tim je htio istaći molbu iz Očenaša, molbu za svagdanji kruh. Končno je kao najveći dar, dao nam svoje tijelo i svoju krv da tako dovrši svoje djelo otkupljenja.

S time nam Isus kaže više nego stotinu riječi, koje bi nam se mogle reći. On nam kaže: Ja vas ozbiljno shvaćam i uzimam u svemu. Izričito kaže: "Svi me vi trebate za hranu. Bez mene ćete gladovati, a ako uzimate Mene za hranu, bit ćete siti, naći ćete snage za svoje poteškoće, za otpuštenje svojih dugova i nadu da ne ćete više gladovati".

Kruh je ovdje simbol za našu čežnju za životom i ljubavi, za radošću i srećom, za zajedništvom i mirom.

S kruhom nam se Krist želi približiti i biti naš "kruh svagdanji".

Š-d-c

NAŠI STARI MOLE ZA DUHOVNA ZVANJA

Da, naši stari mole za duhovna zvanja. Mogao sam to iskusiti kroz svoj bogoslovski život posjećujući stare i nemoćne, one koji nisu imali što dati osim da kažu: Molim za Tebe i za sve bogoslove. No, mogao sam to iskusiti još izbližega. Naime, moje je duhovno zvanje na neki način povezano sa starima. Kad sam se rodio, pričaju mi, moja je majka izrekla riječi: "Ovaj će biti popo". Ne znam što se krilo u toj njezinoj izjavi. Možda je to bilo proroštvo ili njezina želja. Uglavnom ja sam danas u duhovnom zvanju i to vrlo blizu svećeništvu. Ona je sigurno i molila na tu nakanu. Umrla je nekoliko godina nakon mojeg rođenja. Sjećam se samo dana kada je umrla. Bio je to događaj koji mi je ostao duboko u srcu, iako sam bio još sasvim malen. Vjerujem da je ona našla svoj mir u Gospodinu, gdje je mogla u zajedništvu sviju svetih moliti i za mene i za moje zvanje, jer ona je rekla da ću ja biti svećenik, čim sam se rodio. Tko zna koliko zasluga ima upravo ona da me je Gospodin izabrao da ga izbližega slijedim - jednog dana ćemo se svi zajedno diviti Božjem nacrtu koji ima nad svima nama, ako budemo imali hrabrosti ići zrakom Njegove volje do kraja, do "Sunca". To je bila tatina mama.

A sada bih htio govoriti o svojoj drugoj baki, koju sam imao prilike više slušati i više s njom živjeti. "Naša nana" tako smo je svi zvali. Kad sam se rodio, ona je već bila stara - imala je 70 godina. Gospodin joj nije udijelio lagodan život. Bila je bolesna otkad znam za nju, a počelo je to još u mladosti. Govorila mi je: "Još dok sam bila cura, iza leđa su mi govorili: "I ova neće dugo". No, Gospodin joj je udijelio dug život koji nije bio posut baš ružama. Živi sa svojim mužem u tišini salaša punih 70 godina. Rodila je sedmoro djece, od kojih je četvoro umrlo ubrzo po rođenju. Dok joj je muž bio živ, tri puta poboljeva na smrt, ali okrijepljena sakramentima bolesnika, oporavlja se. Dok leži na smrtničkoj postelji, moli Boga da joj da još malo života, bar tolika da može sama svog muža dodvoriti. Nije to želja da on prije nje umre, nego je to želja da ona bude uz njega do kraja, da ga ona dvori, iako su s njom i kćerka i sin. I tako je i bilo. I ona iako 90-godišnja starica, bdije uz krevet bolesnog muža, služi mu, vjerna do kraja, priprema ga za susret s Bogom. I on je otišao, oputovao je u vječnu domovinu. Od tog trenutka i ona čezne za susretom s "dobrim Ocem", ali Bog je htio da njezina čaša bude ispunjena do kraja. Dok je god na nogama, ona pomaže, radi, pazi da svima bude dobro i moli, nadasve moli za sve nas. Nije ona žena teološki obrazovana. Njezina je molitva krunica. Moleći krunicu, ona razgovara s Bogom. Svako nejedinstvo, nerazumijevanje onih koji žive oko nje i s njom, boli je i ona vapi Isusu da ih obrati, da svima bude lijepo. Razgovarati s njom znači biti vrlo blizu Bogu. Jednom mi je rekao jedan svećenik koji ju je posjetio: "Razgovor s njom me stavio u realnost Boga". Bog je onaj izvor za kojim čezne, a susret s Isusom u pričesti je blagdan za nju... kad više nije mogla u crkvu, čezne za svećenikom koji će joj "doneti Isusa"...

Ono što bih ovdje htio najviše naglasiti to su njezine posljednje tri godine života u kojima se ona "suobličuje Kristu Patniku". Prva velika žrtva koju će Isus od nje tražiti bit će njezin vid. Postepeno ga gubi, da bi posvema oslijepila. To ju je prikovalo uz krevet kao jedini siguran prostor za nju. Teško joj je, željela bi nas vidjeti, osobiti male praunučice, ali ne očajava. Njezina je utjeha krunica. Jednom sam je pitao koliko krunica izmoli na dan. Rekla mi je: "koji put i do 17." "Smiješno", rekli bi svi progresisti – ili "Bože mi oprosti" kako bi neki jednostavni ljudi reagirali na tu riječ. Nije to puko naklapanje kako bi se moglo pomisliti. Svaka krunica ima svoju nakanu: za mir u svijetu, za papu, za svoju djecu, unuke... u toj molitvi je svaki dan i krunica za župnika "da bi mogao dobro izvršavati svoje dužnosti" i na poseban način molitva za mene. Moli za ono svoje unučće koje je Gospodin posebno zavolio, na kojem se "zaustavio pogled Božji". Kaže mi: "Za tebe svaki dan molim Srcu Isusovu". Uvijek sam joj odgovarao: "Zato je meni tako lipo, što vi molite za mene". Sa lica bi joj se oteo blaženi smješak.

Uvijek sa veseljem očekuje moj "raspust". Želi sa mnom razgovarati i uvijek se nada da će umrijeti kad ja budem kod kuće, jer da bi ja onda sve "razgalio što triba". Čezne za vječnim životom, za Bogom... ali smrt ne dolazi i zato živi predana sva u Božje ruke. Govori: "Bože, dokle ti hoćeš – ja bih sad već 'tila umriti i biti s tobom". Kad dođem kući, pita me kao u šali: "Nisi mi dono smrt" – odgovaram: "Nisam, ne može priko reda", i ona ponovo govori: "A, i ja sam već kazala, kad već nema smrti, ja sam se pridala u Isusove ruke. Ja mu kažem: Isuse, tvoja sam sva u životu i u smrti. Radi sa mnom što ti je volja". To predanje je snaga koja je drži u bolesti i nemoći.

Božić je – posljednji za nju – 96. na ovoj zemlji u ovom životu. Svi smo oko nje – sretna je – pjeva sa nama Božićne pjesme. Ne znamo melodiju jedne stare pjesme, ona nas poučava i započinje: "Marija, divica, Sinka porodila..." Kad smo se pozdravljali na mom povratku na studij, povjerava mi: "Eto, bilo mi je malo slabije, ja sam mislila da ću ja sada umriti kad ćeš ti biti tu dvi nedilje, pa ćete me lipo spremi ti, al eto vidim da nema ništa od toga – pa nek ide za pokoru". Na polasku poželi mi svaku sreću. To je bio moj posljednji susret s njom u ovom životu.

Sin i kćeri su uz nju. Ona ih tješi, hrabri ih, tjera ih da idu spavati... raspituje se i za mene. Još par dana pa ću doći kući za Uskrs. Ponavlja "samo da on dođe". I kad su već mislili da će me dočekati živa, ona je usnula mirno u Gospodinu. Umrla je mirno i skrovito kao što je i živjela. Pred smrt nije imala nekakve posebne želje. Tražila je samo čašu vode i zaspala. Mislili su da spava. Nije više izustila riječi, otišla je mirno, okrijepljena sakramentima umirućih. Otišla je ne dočekavši me s pitanjem: "Jesi li mi dono smrt" – oputovala je prije nego što sam ja doputovao – a trebalo je još samo dva dana. Umrla je tada kad je osjetila da neće nikomu praviti velikih poteškoća. Sada je i sin bio kod kuće, ja bih i onako već došao. Kao što je u životu pazila da nikom ne bude na veliki teret, imali smo dojam da se tako dogodilo i sa njezinom smrti.

Umrla je uoči "Blagovijesti". Marija ju je uzela k sebi. Marija koju je toliko voljela uzela ju je sebi na dar, za svoj blagdan, da ga zajedno proslave u nebu. I kad mi je brat telefonirao rekao je: "Imamo jednu novu zaštitnicu na nebu". To je izraz svih onih koji su oko nje živjeli. Normalno je da završi u krilu onoga u čije se ruke već odavno predala. Došla mi je slika tog susreta: kao što se dijete baci u naručje svom tati kad ga čeka na povratku s posla, tako je i naša nana našla svoj mir u zagrljaju Očevu, u naručju Boga čiju je volju željela vršiti baš kao i Marija koja je izrekla svoj "da" Bogu, na što nas podsjeća i blagdan "Blagovijesti".

To je bio svršetak jednog jednostavnog života, života jedne žene koja je doživjela 96 godina u ovom svijetu i koja je sva bila predana u Božje ruke. Osobito su je tri zadnje godine subličile Kristu. I ona je svoj križ nosila za druge. Svoje poteškoće je prikazivala za pokoru, za pokoru svojih grijeha i grijeha svih ljudi...

Njezina smrt je okupila rodbinu i komšije. Molimo krunicu, onu molitvu koja je njoj bila najdraža. Čitam psalam 42: "Kao što košuta žudi za izvor vodom, tako duša moja čezne Bože za tobom...", kao nada da su za nju ove riječi ispunjene. Vjerujemo da je došla na izvor koji nikada ne presahne, da je došla k Bogu.

Suze su znak da smo ljudi, jer svaki je rastanak težak, a unutarnji mir i radost svjedoče da smo kršćani koji vjeruju u vječni život. Dakle, ovaj život ne završava smrću, to je ulazak u jedan novi život. Smrt nije točka, nije kraj, nego jedan novi početak...

Prije nego što će je spustiti u grob, župnik govori par riječi. Naglašava kako je ona molila na poseban način za onoga kojeg je Bog izabrao da bude njegov svećenik ... i kaže: "Rekla mi je : želim ja umrijeti ne zato što mi ovdje ne bi bilo dobro, nego da iz neba još više mogu moliti za njega i za sve moje".

Živo vjerujem da je ona u "milosti Božjoj" i da se ostvaruje njezina želja da tamo u zajedništvu svih svetih moli za mene. Sada me možda još izbližega prati do oltara na kojem ću jednog dana i ja prikazati žrtvu Gospodinu...

Što reći na koncu. Promatrajući jedan tako ispunjen kršćanski život, moglo bi se poželjeti i drugima slična "avantura". Biti uvijek u Bogu, to je snaga za nas kršćane. Slijediti Isusa do kraja, a to znači "preko križa doći do uskrsnuća". I to sve u nadi vječnoga života. I još osvrćući se na njezine molitve za duhovna zvanja, možemo samo reći: dok bude naših starih, koji mole za duhovna zvanja, bit će i novih poziva, bit će i svetih svećenika. Nije li to poticaj i za nas, koji smo u duhovnom zvanju, da posvetimo bar malo više brige i ljubavi onima, koji možda više od svega žele da im "donesemo Isusa". Svećeniku bi morala biti jedna od najvećih briga upravo "apostolat starih i bolesnih", jer upravo u starima i bolesnima Crkva posjeduje svoje veliko blago!

Zahvalni unuk
Andrija Anišić

OČE NAŠ

Svemogući vični B o ž e
Stvoritelju neba i zemlje!

Pedeset je godina otkako mi, Bunjevci u Subotici – osim kod kuće – još i u crkvi, svečano i javno slavimo naš prastari narodni običaj: D u ž i j a n c u , i dajemo Ti, nakon obavljene žetve hvalu i slavu na Tvome daru – žitnome zrnu – kruhu našem svagdanjemu.

Veličanstven je taj Tvoj dar!

Milioni i milijarde ljudi hrane se njime da uzdrže svoj život.

I sam Isus Krist, Tvoj sin, uzeo ga za tilo svoje u svetoj hostiji – u Oltarskome sakramentu – da hrani njime naše duše za život vični. Zato Ti sada kličemo da se do nebesa ori:

SVETI SE IME TVOJE – BUDI VOLJA TVOJA!

Mnogi i mnogi, koji se hrane Tvojim darom, ne samo da ne slave Tvoje Sveto Ime – nego ga gadnim ričima pogrđuju... a to je protivno v o l j i T v o j o j ... jer u Drugoj Zapovidi Tvojoj kažeš nam:

NE UZMI IME GOSPODINA BOGA TVOGA U ISPRAZNO!

Zato mi – ovdje na ovoj d u ž i j a n c i sakupljeni – molimo Te: učini da bogopsovke, ta duševna kuga, ne širi se u našem narodu. Ne daj da sinovi našega naroda budu zaslipljeni lažnim sjajem snage ljudskoga uma i otpadnu od Tebe, kazujući da Te nema! Ili da s Luciferom zajedno kliču: "Neću da ti služim!"

Ne vide, jadni, da se ljudski um samo igra sa gotovim Tvojim Tvorevinama – kao dica s kamenčićima. Ne vide da si Ti tvorac i svemira i atoma – a i ljudskog uma! Ta, dovoljno je samo da na ciloj zemaljskog kugli godinu – dvi ne rodi žitno zrno pa da stanu sve tvornice, radionice, laboratorije – a ljudi da ginu ko muhe u jesen, mrazom pogođene.

ZATO MI – NA DUŽIJANCI OVOJ SAKUPLJENI – puni zahvalnosti kličemo ti po sto puta

HVALA TI ŠTO JE ŽITNO ZRNO I OVE GODINE RODILO .

svejedno da li se ono žanje srpom, kosom ili kombajnom!

I molimo Te – ričima, kojima si nas Ti naučio:

KRUH NAŠ, SVAGDANJI, DAJ NAM GA I DANAS!

Daj da njime uzdržimo život naš i naše dice, pa da i oni nastave svake godine – n a d u ž i j a n c i – zahvaliti se na Tvojemu daru – pa da i posli idućih pedeset godina svečano slave s t o g o d i š n j i c u ovoga svetoga običaja!

A da bi sve to zaista moglo biti – m o l i m o T e :

OPROSTI NAM GRIHE NAŠE

i ne daj da n a p a s t nevirja naše sunarodnike

U ZLO UVEDE – a i one, koji su upali u to zlo --

IZBAVI IH OD ZLA – AMEN!

Ivan Prčić

(Recitirala mladež na Dužijanci, 15.VIII 1961. god. u katedrali sv. Terezije u Subotici.)

IN MEMORIAM

O. AMBROZIJU BAŠIĆU

karmelićaninu

Dne, 23. siječnja 1984. navršava se 55 godina prerane smrti O. Ambrozija Bašića, karmelićanina iz Sombora. Rođen je u Somboru 18. lipnja 1895. god. od oca Ivana i majke Marije. Promatrajući život redovnika karmelićana u svom rodnom Somboru, zavolio je Karmelski red i stupio je nakon gimnazije u karmelski novicijat, 27. kolovoza 1911. god. u Györu. Slijedeće godine, 27. kolovoza polaže svoje prve redovničke Zavjete. Filozofske i teološke studije pohađa u Györu i Budimpešti, gdje završava teološki studij uspjehom "summa cum laude". Nakon završenog teološkog studija zaređen je za svećenika 13. srpnja 1920. god. u Pečuhu. Hrvatski narod, čijeg se roda nije stidio, velikom je radošću dočekao njegovu mladu misu na Karmelsku Gospu, 16. srpnja 1920. god. u svom rodnom Somboru.

Kao figura, o. Ambrozije je bio visok, lijep i vrlo razvijen čovjek. Samostanska kronika piše o njemu, da je "svojim čvrstim mišicama brojnu subraću učio svakodnevnim poslovima". Novoizabrani General Reda, o. Vilko od sv. Alberta, imenovao je u svibnju 1923. god. mladog o. Ambrozija priorom somborskog samostana, koji je odjeljen od mađarske Semiprovincije, bio izravno podvrgnut Generalnoj Kuriji karmelićana u Rimu. Svjestan svoga dostojanstva, ponizno je služio subraći i energično se zauzimao za poslove unutar i izvan samostana. Bio je stup somborskog Karmela. Htio ga je uzdići na visinu, odgajajući u duhovnosti mlade domaće sinove velikoga Reda. Odmah u mjesecu kolovozu 1923. osniva Malo dječjačko sjemenište u somborskom samostanu za 12–13 sjemeništara. To su prvi koraci buduće mlade hrvatske karmelićanske provincije. Brinuo se za njihov duhovni, tjelesni i intelektual-

ni odgoj. Siromašne sjemeništince je oslobađao od plaćanja boravka i školarine, samo da se što više domaćih sinova odgoji za Karmel, Crkvu i Božji Narod.

Po naravi je bio duša od čovjeka, jednostavan, ljubazan, vrlo strpljiv, uvijek radostan i učen čovjek. U svojim odlukama i poslovima vrlo energičan i poduzetan. Njegova je lozinka bila "Bolje je podnositi teret radi općeg dobra zajednice, nego radi strogosti". Ispio je puno gorkih čaša u svom kratkom redovničkom životu, ali je svakome opraštao i u tim trenucima baš bio veseo. Sve što je radio, činio je iz ljubavi prema Bogu, Crkvi, Redu i Narodu. U životnim poteškoćama i iskušenjima dugo je i strpljivo noću bdio klečeći pred Presvetim, odakle je crpio duhovnu snagu za život. Osobito je štovao sv. Malu Tereziju i svuda promicao njezino štovanje.

Mladi svećenik s mladenačkim žarom ispunio je sva očekivanja svoga hrvatskog naroda brigom za duše u ispovjedaonici, posjetom bolesnika, propovijedanjem Riječi Božje, uvijek svjestan težnje za svetošću i savršenošću redovničkog života. Uz sjemenište, što ga je osnovao u Somboru, te uz svoj svakidašnji svećenički i redovnički apostolat, o. Ambrozije je organizirao proslavu "700.—godišnjice Prvotnoga Pravila Karmelićana" u samostanskoj crkvi. Punih deset godina skupljao je zajedno sa o. Albertom Galovićem, milodare za gradnju novih orgulja u samostanskoj crkvi. Od Somboraca je sakupio 600 tisuća za nove orgulje. U tu svrhu je organizirao veličanstvenu proslavu prigodom proglašenja svetom sv. Male Terezije. Svečanosti su trajale tri dana, 15. 16. 17. svibnja 1926. god. Na završno slavlje došao je Apostolski nuncij Hermenegildo Pellegrinetti; domaći biskup Lajčo Budanović; beogradski nadbiskup Rafael Rodić, brojni prelati, svećenici i Božji Narod. Tom su zgodom kolaudirane nove orgulje u čast sv. Maloj Tereziji. Kolaudator je bio prof. Dugan i njegov sin. Nove samostanske orgulje su tvrtke "Caecilia Salzburg—Wien". To su pneumat-ske orgulje. On veli, da kada je zasvirao na orgulje, imao je dojam da je u zagrebačkoj katedrali i da sluša zvukove zagrebačkih orgulja. Dao je dakako i svoj negativni sud o njima. Kao vrsni orguljaš o. Ambrozije je svoje Somborce učio pjevati razne pjesme i odužio im se majstorskim sviranjem.

Nadalje, o. Ambrozije organizira svečanost prigodom proglašenja crkvenim naučiteljem sv. Ivana od Križa, a spremao se i za proslavu 25. obljetnice dolaska karmelićana u Sombor. Sve ove planove i njegov svestrani rad prekinula je nenadana teška bolest, koja je zahvatila mladog o. Ambrozija u dobi od 34 godine. Pred novu 1929. godinu uhvatila ga je "španjolska gripa". Kako je bio žilav i jak, nije poklanjao puno pažnje na bolest. Još je u toj vrućici na Staru godinu kod Zahvalnice zanosno propovijedao, a onda je zalegao u krevet da više zdrav ne ustane. Osam dana pred smrt imao je jake bolove i vrućicu, a tri dana je bio u agoniji. Okrijepljen svetim sakramentima i oplakivan od svoje subraće i dragih sjemeništara, koji su u njemu gledali oca, o. Ambrozije je u 2 sata i 55 minuta ujutro rano, na blagdan Zaru-ka Bl. Dj. Marije, dne 23. siječnja 1929. god. ispustio svoju plemenitu dušu.

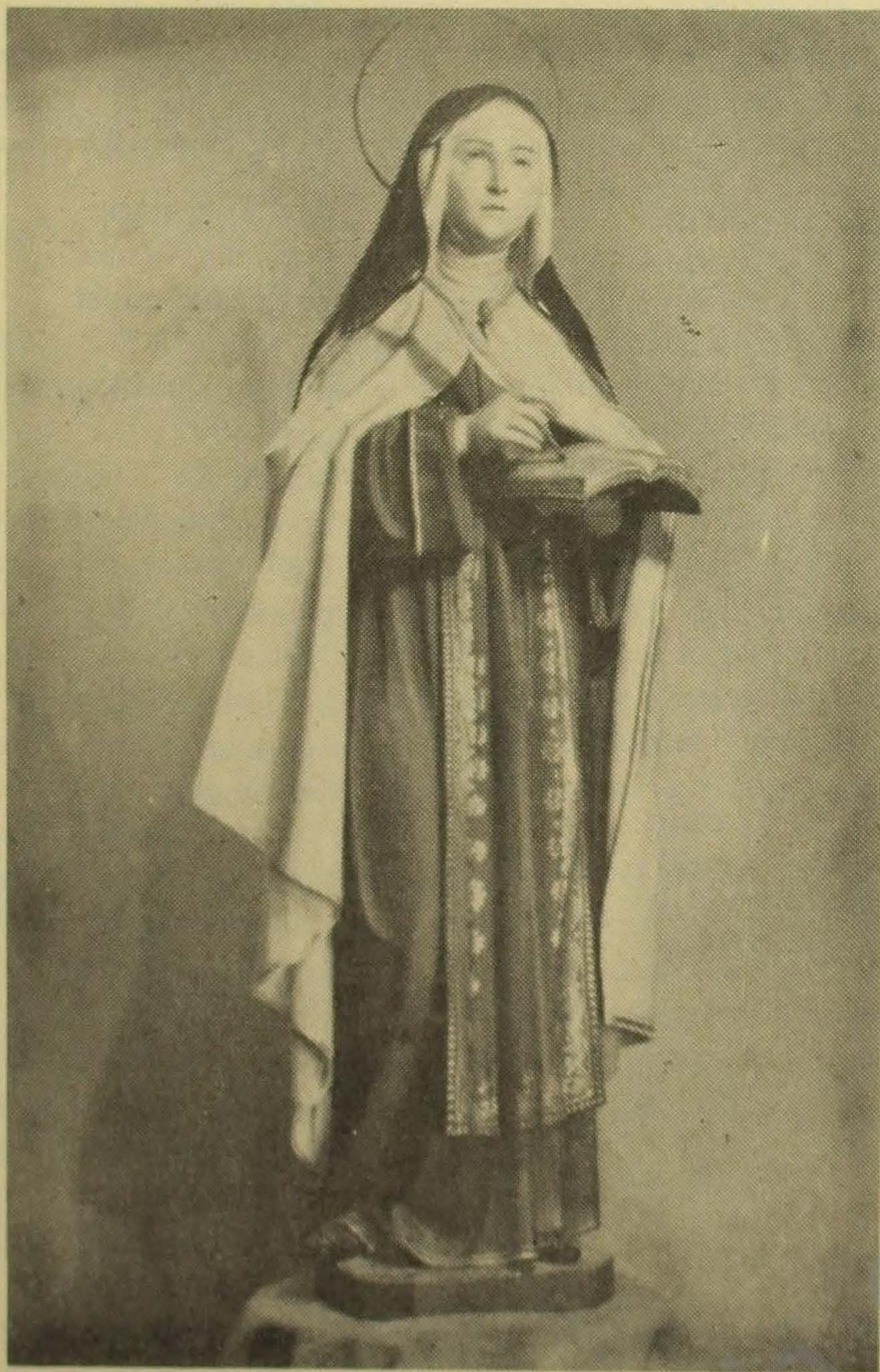
Veliki štovatelj sv. Male Terezije, u vrijeme svoje kratke i teške bolesti, želio je da mu se pjeva omiljela pjesma "Vrhu Gore Karmela" što su subraća i sjemeništinci prihvatili, a on je svojim slabašnim glasom pjevao s braćom. I onda je prestao njegov lijepi glas pjevati, njegove ruke svirati i njegovo očinsko srce kucati.

Koliko je bio omiljen u narodu, svjedoči njegov veličanstveni sprovod na dan 24. siječnja u 16 sati i 20 minuta, kada ga je, kako izvješćuje ondašnji somborski ti-

sak, ispratilo 10 tisuća duša na Veliko katoličko groblje u Somboru. Dok se njegovo tijelo stavljaló u grobnicu, njegova subraća ogrnuta u bijele plašteve, a njegovi sjemeništarci u bijele habite sa gorućim svijećama, zapjevaše mu posljednji "Salve Regina".

Djelo odgoja mladih domaćih sinova za Karmel, što ga je započeo i mudro vodio o. Ambrozije, razvilo se u mladu hrvatsku karmelićansku provinciju koja danas ima tri samostana sa 37 redovnika i sjemeništem u Zagrebu. Ovom prigodom mlada hrvatska karmelićanska provincija izražava svome Ocu veliku zahvalnost za sva dobra što je učinio Redu, Crkvi i svom Narodu čiji je bio odlični sin!

o. Mato Miloš OCD.

Velika obnoviteljica Karmelskog reda,
sv. Terezija Avilska

TAVANKUTE, SELO MILO

Tavankute, selo milo,
Na pisku si gnjizdo svilo,
Groblja čuvaš ti prastara
Praslavena i Avara.

Kralj Alberta pismo tvrdi
Da si i grad bio tvrdi
Srid stolića petnaestoga,
Al' te zgazi turska noga.

Iznova te ljudi grade,
Imaš voćke, vinograde,
Šuma, njiva, trske, trave
Kraj Krivaje vode plave.

U proliću sav u cviću,
A u jesen pun si roda.
Litnji znoj te k zimi vodi,
A blagdani — rasonodi.

Na mlađima svit ostaje —
To istina prastara je.
Vikovima bilo tako —
Sad nastade naopako.

U vrimena ova nova
Roj kćeri ti i sinova
Leti širom cilim svitom
Za zaradom i profitom.

Tavankute, selo milo,
Je l' ti srcu teško bilo
Što te mladi napuštaju
Na starcima ostavljaju!

(1979.)

IVAN PRČIĆ

TAVANKUT

Ivan Prčić

SVETA GODINA

Jedna za drugom
poniru u prošlost
godine

i
počev od one
kada nam je Spasitelj
Isus Krist
da otkupi grišne
potomke Adama
na križ bio raspet

potonu u prošlost
godine
hiljadu
devetstotina
i
pedeset.

Siti se toga
- grišniče -
lita ovoga.

Pokaj se
i
ne griši više

e -
da nam naš Spasitelj
zbog griha
moga i tvoga
ne bude i opet
na križ razapet.
1983.

DVA SOMBORSKA ŽUPNIKA

Povijest Sombora, grada zelenila sačuvala je iz srednjeg vijeka, već 1479. godine uspomenu na somborskog župnika Ivana. Isto je tako značajna uspomena prvog župnika poslije oslobođenja od Turaka. Bio je to franjevac Luka Đurčević iz Velike. Nadalje valja istaći i velike zasluge također franjevca koji je najviše revnovao oko gradnje somborske crkve Presvetog Trojstva, to je O. Hegedüs Tade. O. Jerko Jakočević je kao posljednji somborski župnik franjevac morao 31. listopada 1781. godine pročitati vjernicima dokumenat o prestanku svoje župničke vlasti. Čitao je hrvatski i njemački. Od tada somborsku župu preuzimaju svjetovni svećenici. Prva dva somborska svjetovna župnika zavređuju posebnu pozornost.

STJEPAN JAGODIĆ (1720. – 1784.)

Rodio se 1720. godine u Kaptolu podno Papuka, 11 kilometara sjeverno od Slavonske Požege. 1747. je primio svećenički red, pa djeluje kao kapelan u Baji, Kaloči i Santovu. Od 1750. djeluje kao župnik u Dušnoku, zatim od 1752. u Kolutu, Santovu i Sonti do 1781. 1. studenoga godine 1781. preuzima somborsku župu kao prvi svjetovni župnik poslije Turaka. U njegovo vrijeme u Somboru i dalje djeluju oci franjevci u svome samostanu i crkvi Presvetoga Trojstva. Kao privremena župna crkva služila je kapela svetog Roka u groblju. Stjepan Jagodić je obavljao svoju župničku službu samo dvije godine i devet mjeseci. Ipak za to kratko vrijeme zaslužio si je divan ugled i poštovanje ne samo među svećenicima, nego i pred svim građanima Sombora. Sahranjen je u podzemlju tada samostanske crkve Presvetog Trojstva 29. srpnja 1784. godine. Ispratilo ga je veliko mnoštvo građana obiju vjera. Voljeli su ga i katolici i pravoslavni.

Ugledni somborski ljetopisac, franjevac O. Bono Mihalović bilježi u svojoj Kronici, da je Stjepan Jagodić bio "čovjek ljubazan, pobožan, ponizan i uzoran". Takvu je eto jezgrovitu ocjenu svojim životom i radom zaslužio čovjek koji je brdoviti Papuk zamijenio ravnom Bačkom, da ovdje posluži rastu Božjega naroda – Crkve Gospodinove. Njegova ljubaznost, pobožnost, poniznost i uzoran život sjedinila je pripadnike dvije Crkve u jedno priznanje, u jedno poštovanje, što je tako lijepo pokazao njegov sprovod.

MATEJ SLATKOVIĆ (1754. – 1806.)

Drugi somborski svjetovni župnik, M. Slatković se rodio u Zagrebu 1754. godine. Osnovnu je naobrazbu stekao u svom rodnom gradu, da bi zatim stupio u novicijat Družbe Isusove u Trenčinu u Slovačkoj. Kad je raspušten isusovački red, stupa među klerike Kaločko–Bačke nadbiskupije u Kaloči. Tu je završio studij fi-

lozofije i teologije 1779. godine postigavši najviše ocjene. Najpre je djelovao kao kapelan župe svete Terezije u Subotici, zatim kao ceremonijar biskupa Palma Karolya. Postao je ceremonijarom i nadbiskupu Adamu Patačiću do njegove smrti, 1784. godine. Kratko vrijeme preuzima hrvatsku župu Dušnok u neposrednoj blizini Kaloče. Već 1785. godine dolazi za upravitelja župe u Somboru.

U skladu s carskom naredbom, 12. ožujka 1786. godine sastao se somborski Gradski magistrat da izabere župnika. Izabran je Matej Slatković. Po svojim ljudskim, vjerničkim i svećeničkim osobinama i vrlinama 32-godišnji mladi svećenik Slatković je osvojio Somborce. Bio je to radin čovjek. Kraj svojih župničkih dužnosti, našao je vremena i za pisanje. Njegovo skromno, ali za povijest grada Sombora važno djelo nosi naslov "CHRONICA CIVITATIS ZOMBORIENSIS" tj. Ljetopis grada Sombora. Čuvar Slatkovićeve djela je Historijski arhiv u Somboru.

Za njegova župnikovanja, 9. srpnja 1786. godine po naredbi carskog dvora franjevci su se morali odreći svoga samostana i svoje crkve, koja postaje opet župnom crkvom. Samostan je jednim svojim dijelom postao župnim stanom, dok se u drugi smjestila uprava Bačko-Bodroške županije. Tom prilikom je Gradski magistrat izdao svečani dokumenat u kojem s priznanjem govori o zaslugama franjevac, koji su s najvećom ljubavlju i požrtvovnošću služili Somborcima. Dokumentat ističe također da franjevci nisu lišeni župe svojom krivicom.

O tome, kakav je svećenik bio Matej Slatković, piše nakon njegove smrti generalni vikar Takacs Marton u okružnom pismu, kojim obavještava bačke svećenike o smrti osmorice svećenika. O somborskom župniku piše kao o svecu. Tako između ostalog ističe da je župu vodio žarkom revnošću. Njegova marljivost nije jenjavala za 20 godina predanog rada. Bio je svećenik koga su svi Somborci neobično voljeli. I on je volio svoje sugrađane. Poznat je bio po svojoj dobronamjernosti. Svatko je uživao u njegovoj zadivljujućoj dobrohotnosti. Piše dalje u svojoj okružnici Takacs, kako se Slatković odlikovao upravo rasipnom dobrotvornošću. Dijeleći svoju imovinu, trudio se do skrajnosti da svakome iziđe u susret. Sve je svoje dijelio tako dugo i tako puno, dok mu preostala imovina nije pala pod sekvestar. I dalje piše Takacs "izgleda da si je to toliko uzeo k srcu, da je 26. ožujka 1806. pao u tešku groznicu. Sve liječničko umijeće bilo je uzaludno". Četiri dana trajala je smrtna borba plemenitog župnika. 31. ožujka navečer u 9 sati blago je u Gospodinu preminuo okružen vijencem svojih kapelana i dubokom bolju pogođenih župljana. 200 forinti su žrtvovali Somborci za sprovod svoga dobrog pastira. I svečani sprovod bio je kao kruna i priznanje za ljudske, vjerničke i svećeničke vrline kojima je stari Zagrepčanin do kraja služio Somborcima.

Uspomena na takva dva svećenička lika mora živjeti. Kao Somborac, radujem se što sam sređujući arhiv Župnog ureda sv. Pavla u Baču, naišao na dragocjene podatke o župniku M. Slatkoviću. I S. Jagodić i M. Slatković su svećenici koji su živjeli za Crkvu i za svoje vjernike. Zadužili su i grad Sombor kao divni građani. Ne manje zadužili su Subotičku biskupiju kao dobri vjernici i svećenici. Isto tako neka ova dva svećenika i uspomena na njih bude na ponos Zagrebačke nadbiskupije, a u prvom redu župe sv. Petra i Pavla u Kaptolu i grada Zagreba, gdje ponikoše.

Stjepan Beretić

Povjesni trenutak Crkve našega vremena, u razdoblju postkoncilskog zbivanja, diktira mnogovrsne aspekte problema današnjeg koračanja crkvene stvarnosti. I dok se cjelokupna civilizacija našla u grotlu dinamike i njezinih posljedica: mijenjanja svega postojećeg i nesigurnost sadašnjeg trenutka, dotle i Crkva kao putujuća kroz taj isti svijet, spajajući fundamentalne zasade svoga osnutka s nužnim agornamento našega vremena, prolazi kroz taj svijet klimave sadašnjosti i neizvjesne budućnosti tražeći svoje ostvarenje. Drugi vatikanski koncil je želio Crkvu koja će se nadkriliti nad čitavim svijetom, skupljajući pod plašt vječne sigurnosti sve narode, ocrtavši njezinu ulogu u svom najvažnijem dokumentu "Lumen gentium".

Nema sumnje da je jedan od težih problema današnje Crkve odgoj svećeničkih kandidata i da se njihovi odgojitelji nalaze pred zahtjevom novog lika svećenika, kakvoga Crkva u svojoj obnovi danas želi vidjeti. Do Koncila prevladavao je lik svećenika u svojoj individualnoj dimenziji, osobnog posvećenja. Koncil je zaželio svećenički lik vidjeti ne samo u individualnom posvećenju, nego u ulozi posvećenja župskih zajednica, dakle u socijalnoj dimenziji.

Sjemenište ' Paulinum ' u Subotici

"Paulinum"

Uporedo s početkom Drugog vatikanskog koncila počela se ostvarivati želja za novim sjemeništem u Subotičkoj biskupiji. G. 1962. počela je gradnja nove zgrade maloga sjemeništa, jedinog u istočnom dijelu naše zemlje. Subotica je već imala malo sjemenište kojega je osnovao biskup Lajčo Budanović 1938.g. u današnjoj ulici Matije Gupca br. 8–10. Do toga vremena, svećenici Subotičke biskupije školovali su se po mnogim sjemeništima, počevši od Pešte, Kaloče, pa do Zagreba, Travnička, Sarajeva i Rijeke, bilo u malim ili velikim sjemeništima. To malo sjemenište u Subotici imalo je za cilj da mladići, koji se spremaju da služe u narodu ovoga kraja, osjete već u svojoj formaciji bilo toga naroda; da školujući se u njemu, srastu s njegovim stremljenjima i potrebama. Seminarci su stanovali u sjemeništu, a školu pohađali u vanjskoj gimnaziji. Ta institucija nije dugo trajala. Kada je započeo rat, u tu zgradu su se uselili vojnici, a nakon rata ta zgrada je oduzeta. Tako su se svećenici školovali opet po tuđim sjemeništima. Kada je 1958. god. došao za biskupa Matija Zvekanović, shvatio je da obnova Crkve treba početi od obnove i porasta svećeničkih zvanja u našoj biskupiji. Nestašica svećenika bila je prouzročena ratnim događanjima i odlaskom velikog broja svećenika u druge države. Najbolja zamisao i najsigurniji put bio je: obnoviti svoje sjemenište, ali ovaj put pridodati mu i odgovarajuću školu. Nakon svestranog razmišljanja i konsultiranja, subotički biskup Msgr. Matija Zvekanović pristupa ponovnom otvaranju sjemeništa "Paulinum". Zaštitnik biskupije Sv. Pavao, primit će pod plašt svoje zaštite i sjemenište koje će ponijeti njegovo ime.

Da bi se moglo početi s radom, trebalo je prema zakonu Ustava FNRJ čl.25. podnijeti prijavu za početak rada škole i nastavka rada u sjemeništu nadležnim organima. To je učinjeno 1. lipnja 1962.g. i dobiveno je odobrenje. Tako je počeo rad sjemeništa u prostorijama biskupije, a škola je bila u zgradi nekadašnjeg "Katoličkog kruga". Školska godina je počela 2. rujna 1962.g.

Rad je bio otežan zbog skućenog prostora u kojem se živjelo i radilo, tako je odlučeno u forumu biskupije da počne izgradnja nove zgrade "Paulinuma". U režijski odbor su ušli: Bela Bačlija, Matija Vidaković, Bela Rajčić, Stipan Marcikić, Luka Kovačević, Ljudevit Čonka i Antun Föke. Odbor se složio da se građevinski radovi povjere građevinskom poduzeću "Polet" u Subotici, jer je njegova ponuda bila najpovoljnija. Ugovor je potpisan 26. srpnja 1963.g. Radovi su otpočeli 6. kolovoza, a zidanje temelja je počelo 21. kolovoza. Posveta kamena temeljca je bila 1. rujna uz prisustvo seminaraca, profesora i gostiju. Nakon pozdrava biskupa, povelju o gradnji i osnutku sjemeništa pročitao je na latinskom jeziku direktor "Paulinuma" dr. Marin Šemudvarac

U tom vremenu se odvija i Drugi vatikanski koncil, tako da biskup Matija Zvekanović ide i na zasjedanje Koncila, ali prati i gradnju sjemeništa. Godine 1964. biskup je uputio svećenicima i vjernicima svoju poruku, u kojoj je naglasio kako će ovo sjemenište "biti trajan i vidan spomen naše biskupije na Drugi vatikanski koncil".

Na blagdan sv. Pavla 30. lipnja 1965.g. otvoreno je i svečano blagoslovljeno naše sjemenište. Svečanost je počela prenošenjem kipa Gospe fatimske iz biskupijske kapelice u kapelu novosagrađenog sjemeništa. U lijepoj procesiji stupali su semi-

narci, bogoslovi, svećenici i gospodin biskup Matija Zvekanović pred samim kipom, koji nose četiri abiturijenta. Iza kipa su časne sestre i vjernici koji su pozvani na tu svečanost. Kip je postavljen s desne strane u kapelici, a iznad oltara, koji je već tada okrenut prema puku, uzdigao se veliki križ.

Tako su se u novu zgradu uselili njezini stanovnici, koji će u njoj naći sve mogućnosti za svoj rast u vjeri i znanju. Ove godine kada se sjećamo dvadeset godišnjice našega sjemeništa, a Drugi vatikanski je rekao da su sjemeništa srce biskupije, sjećamo se tolikih generacija svećanika koji su svoje životne korake učili baš u našem "Paulinumu". Zasluge idu i tolikim profesorima i poglavarima, koji su utkali u niti ovih dvadeset godina toliko plemenitih nastojanja, toliko znanja i ostvarivanja pozitivnih osobnosti. Posebna hvala ide našem biskupu Matiji Zvekanoviću, čije je to životno djelo, koji je kroz ovo vrijeme bdio brižnom očinskom rukom i doprinosio da ono živi, da nadilazi povjesne teške uvjetovanosti. Zahvala pripada i časnim sestrama, tolikim dobročiniteljima ne samo u našoj biskupiji nego i dalje, koji su s ljubavlju i konkretnim djelima doprinosili našem sjemeništu.

Na čelu uprave "Paulinuma" su svećenici. Prvi prefekt đaka bio je Blaško Dekanj. Prvi direktor gimnazije bio je dr. Marin Šemudvarac. Prvi rektor sjemeništa bio je Fabijan Kvintus.

Stara definicija Crkve o sjemeništima jeste: To je zavod za spremanje svećenika. Taj isti cilj ima i naše sjemenište "Paulinum". Iako je Drugi vatikanski koncil želio unijeti reforme i dati svježnu krv obnovi Crkve kroz sjemenište, moramo odmah reći da su željeni rezultati izostali. Kada se danas raspravlja, o odgoju budućih svećenika, zavodljivo je iz sebe zatvoriti rešetke i kao vrlinu iznijeti tako odjeljenu prošlost ili s druge strane samo prisutnu sadašnjost. U tom postupku II.vatikanski koncil je na čvrstim temeljima crkvene tradicije, gledajući nazad, zaronio u budućnost. Istina je da je Koncil u mnogome ostao mrtvo slovo na papiru, ili je ponukao druge, kao u Nizozemskoj, na prezahtjevno ponašanje u jednoj demistifikaciji svećeničkog poziva.

"Paulinum" je kroz ovih dvadeset godina prolazio uglavnom uspješnom putanjom svog razvoja, prateći i koncilske zahtjeve, ali i oslanjajući se na čvrste temelje crkvene tradicije i njizine prokušane metode odgoja. Iako je kroz ovo sjemenište prolazilo toliko različitih mentaliteta, narodnosti, iz raznih krajeva naše zemlje, i-pak je bio ostvaren jedan suživot međusobnog zajedništva, bez ekscesa i većih bura. Kroz dvadeset generacija, prošlo je ispod ovih svodova više stotina mladića, od kojih danas Crkva baštini veliki broj svećenika, ne samo u našoj biskupiji, nego širom zemlje pa i po svijetu. Svrha da "Paulinum" bude rasadište dobrih svećenika u službi naroda i Crkve, već je ostvarena, a nije mali doprinos našeg sjemeništa porastu ugleda naše biskupije u sveopćim crkvenim razmjerima.

Jasno je da "Paulinum" da bi odgovorio potrebama Crkve, u sadašnjem vremenu, treba usmjeravati svoje tokove po smjernicama Koncila, koji preporuča dimenziju svestranosti lika današnjeg svećenika, i priprava u malom sjemeništu je tim više zahtjevna. Samo sjemenište ima više za cilj da stvara karakterne likove, u kojima centralno mjesto zauzima vjera, smisao i ljubav za Crkvu i njene vrednote. Problemi religioznog života mladih ljudi danas se kreću oko fundamentalnih pitanja vjere i smisla života. Iz takvog jednog mentaliteta dolaze mladi i u naše sjemenište. Zato je jedna od bitnih zadaća sjemeništa da te kreposti u njima razvija, da im omogućí solidan rast, ponekad i preko grešaka, koje su rezultat toga mladenačkog rasta. Koncil predviđa odgoj rasta svih dimenzija čovjeka, počevši od fizičkih, umnih pa do psihičkih, socijalnih i duhovnih kvaliteta.

I sadašnja nastojanja oko što kvalitetnijeg odgoja mladih u našem sjemeništu, ne moraju biti nekakav recept, koji bi riješio sve poteškoće na polju duhovnih zvanja. Treba imati na umu da svaki odgoj, pa i ovaj, mora ići organski i polako. Osobito je važno da shvatimo što to znači prava nutarnja sloboda, o kojoj govori sv. Pavao. Ona nije isto što i bezrazložno popuštanje u svemu samo da se postigne mir i izbjegnju napetosti. Svaka odgojna mjera nosi u sebi i neki rizik, koji je neizbježiv. A nutarnja širina i sloboda omogućit će nam da i te nove smjernice učinimo prikladnima našim uvjetima i našim potrebama.

Da li će "Paulinum" i dalje biti uzdanica naše biskupije, ovisi o svakom pozitivnom nastojanju u njemu i oko njega.

Andrija Đaković

S PJESMOM NA BOŽIĆ U BAČU

Po redosljedu bogoslužja Katoličke crkve Božić ima rang SVETKOVINE, narod bi rekao glavnog blagdana u Crkvenoj godini, kada proslavljamo spomendan Isusova rođenja u vremenu od Djevice Marije. Isus Krist kao Bog jest odvijeka, a kao čovjek rodio se u vremenu, uzevši ljudsko tijelo od Djevice Marije prije 1983 godine. Najradosniji je to blagdan u Crkvenoj godini i u životu jednog kršćanina. Božiću se raduje svako: i staro i mlado, a osobito djeca, valda zato što je Isus, rodivši se kao dijete, najsličniji njima, a i baš kao dijete najmiliji i najdraži svakomu. Da oduška dadnu toj svojoj radosti, ori se božićna pjesma. Svi, i stari i mladi rado pjevaju božićne pjesme, koje su svojim sadržajem pune istinske ljubavi i nježnosti prema Isusu Spasitelju svijeta. No, najviše ipak pjevaju djeca. U Baču na Badnjak u večer nekada je sve vrvilo po ulicama od djece (sada mnogo manje), koja idu takoreć od kuće do kuće i božićnom pjesmom šire božićno raspoloženje i veselje po svim kršćanskim domovima. Već najmanja – predškolska djeca idu pjevati, dakako u pratnji nekog starijeg: oca ili mame, odnosno starijeg brata ili sestre i pjevaju ovu pjesmu:

Divica, Marija Sinka porodila,
u štali, na slami među marvalija.
O blago ditešce, moj Isuse mali,
Što ćemo od zime u razdrtoj štali?
Ko će nam pomoći, ko li nas obići?

Ko li će, moj Sinko tebe ugrijati?
Josipe, Josipe, dodaj der mi sviće
Da ne mre od zime Isus malo dite.
Volari, pastiri, stari gospodari,
Hodite, vidite, gdi je Isus mali!

Od njih starija djeca do osme godine: dječaci pjevaju ovu pjesmu:

Na salašu kod Betlema,
tamo paše dosta ima,
tamo ovce tirajmo
i u frulu svirajmo.

Hajd' te braćo, da idemo,
da darove poneseemo,
malenomu Kraljiću,
našem dragom Božiću!

Vatru ćemo naložtiti,
pokraj nje se položiti,
jerbo ljuta jest zima,
a odiće neima.

Što ćeš ponet, brate Mato,
što li dati, sestro Kato?
na put nama u torbu,
jednu kokoš za čorbu.

A ti Marko, vrati ovce,
te pristavi k vatri lonce,
pazi, brate, Filipe, da ti lonci ne kipe,
ako lonci pokipe, drž se, brate Filipe!

Ja ću ponet frižak sirac
i kajmaka puni lonac
i još dva tri plećeta
i čuturu šerbeta.

Što tko ima nek ponese,
U Betlehem nek donese,
rođenomu Ditiću,
malenom Kraljiću.

Pivaj, Mišo, ti pismice,
udarajuć u guslice,
lipo, tiho pogudi,
neka čuju svi ljudi!

Andro, uzmi svoje gajde,
ter sa nama brzo hajde,
i posviraj veselo,
neka igra sve selo!

Vršnjakinje ovih dječaka—djevojčice (curice) pjevaju jednu od božićnih pjesama po vlastitom izboru. Od ovih starije djevojčice od 10 godina i starije, nose tzv. "KOLIVČICU", a njihovi vršnjaci—dječaci od 10—15 godina nose "BETLEM".

Djevojčice, koje nose "KOLIVČICU", njih tri, obučene su u bjelinu, nekada roklje, narodnu nošnju i nose lijepo ukrašenu kolivčicu, u kojoj povijen u pelenice leži Mali Isus i pjevaju ovu božićnu pjesmu:

Veselje ti navišćujem, puče kršćanski,
jerbo se Kralj u Betlemu rodi nebeski,
(: još mali, u štali, kog stvorenje svako slavi,
štuje, diči, jer je pravi,
On naš Spasitelj i Otkupitelj :)

Pored Njega stoji majka Diva Marija,
ter sveg svita Spasitelja lipo povija;
(:Njeg doji i goji, uspavljuje i njeguje,
spavkaj, spavkaj popivuje, u kolivčici i na slamici :)

Dječaci, koji nose "BETLEM", njih su četvorica: anđeo Stipan i tri pastira: Jakov, Mata i Ivan. Anđeo je obučen u dužu bijelu košulju sa visokom, okruglom kapom na glavi i sabljom u ruci, a pastiri u pastirsko odijelo, u kožuhe (kabanice) i šubare na glavi. Pastiri nose lijepo ukrašenu "Betlehemsku štalicu "BETLEM" sa kipovima: Isusa, Marije, Josipa, anđela, pastira i malih ovčica. Na Badnje večere, čim se smrača, oko pet sati krenu po selu. Kadgod su prvo išli Župniku, te uglednijim ličnostima sela, sada kako smisle, kod najbliže rodbine i poznatih. Pod prozorom kuće ili pred vratima stane anđeo Stipan i pita visokim glasom: "Je l' slobodno pivati?" Iz sobe domaćin ili domaćica jednako visokim glasom odgovara: "Slobodno je!" Anđeo pita: "Da li primete "Betlem?" Kad dobiju odgovor da primaju, a bila bi velika sramota ne primiti Betlemaše, ulaze: Naprijed ide anđeo Stipan, a za njim pastiri pjevaju:

Hajd' te, braćo, da idemo,
da darove poneseemo,
malenom Kraljiću,
našem dragom Božiću.

Ušavši u sobu, nikomu ne rekavši ništa, niti riječi, postave "Betlem" na stol, pastiri poligaju na pod, na slamu. Nekada je skoro u svim kućama bila slama u sobi, a danas sve manje i manje, a anđeo čelo pastira sa uzdignutom sabljom u ruci zapjeva:

O, Betleme, grade slavni od Boga,	Dostojno se ona njemu poklanja
Najveći si ti od grada svakoga;	I s veseljem srca svoga pozdravlja:
Jer iz tebe nam izađe Vojvoda,	Zdrav mi bio Sinko, dragi i mili,
Isus dragi Davidova poroda.	Premda Majka od uboštva tvog cvili.
Marija ga Diva čista porodi,	Ti si nada i ufanje sveg svita,
I u jasle Ona Njega položi.	Ti si Sinak Oca vičnjeg od vika.

Radujmo se dakle i mi svi danas,
Jer se rodi Isus slatki za nas!

Anđeo pita pastire: "Što si sanjo, ti brate Jakove?" Ovaj odgovara: "Ja sam sanjo, slatko spavo, da mi je domaćica dala kobasicu, triput sam se opaso oko pojasa i još je kraj visio do zemlje." "Što si ti sanjo, brate Mato?" Ovaj odgovara: "Ja sam sanjo, slatko spavo, da mi je domaćica dala dukat, da sam ga jedva mogao u džep strpat." "Što si ti sanjo, brate Ivane?" Ovaj odgovara: "Ja sam sanjo, slatko spavo, da su u Betlemu ptice pivale: Ku-kuk, ku-kuk, ku-kuk!"

Anđeo zapjeva: Ustajte pastiri, Jakove, Mato, Ivane, Ivane! Pastiri se dižu i prihvaćaju: Što vičeš na nas, spavat nam ne daš, Stipane, Stipane! Jošter zora nije, ovce puštat vrime još nije. Ded pogledaj, Marko, na sunašce jarko, da li sja, da li sja? Kako lipo sjaju, zvizdice igraju po svu noć, po svu noć. Pitajte Petra, gdi mu je sestra Marija, Marija? Nek donese gljiva i suvih šljiva Isusu, Isusu.

Pastiri prinose darove Isusu: Jakov: O Isuse, Isuse, evo donosim ti dar: u ćupici mlika, u rešetku sira, da to primiš. Amen. Mata: Isuse, Isuse, evo sam ti dono dar: jedno jagnje, da to primiš. Amen. Ivan: Isuse, Isuse, evo sam ti dono dar: u košnici meda, da to primiš. Amen.

Svi zajedno pjevaju: Istom poče' ja najbolje spavati, sanjati, mnoge čudne sne, na travici ležeći, ležeći u srid šume zelene, al ugledah ja anđela trčećeg, vako nama govorećeg: Ustani i sjajnih zvizda svitlost smotri, čudo je novo. Kad se digoh i otidoh viditi, smotriti, tko to govori, kad ja vidih sjajno nebo kano da gori. Kod Betlema jošter mnoge od anđela tu naloge, pivaše, klečāše i mir puku svemu navišćaše.

Sada Betlemaši pozdrave sve sa: Hvaljen Isus! i čestitaju govoreći: "Čestitam vam Badnjak, Adama i Evu i Isusovo porođenje!" Poljube starije u ruku!

Domaćin i domaćica darivaju Betlemaše: jabukama, orasima, suvim šljivama, a i novcem, što je najinteresantnije. Ovi pak zahvaljujući se izlaze i pjevaju:

Hvala vam vami,
koji ste nam dali,
sad vami, sad vami,
i za ovu pelenicu,
kupit ćemo kabanicu Isusu, Isusu!

Pored spomenutih božićnih pjesama pjevaju se u Baču još i ove većinom stare pjesme:

– Čestit svitu danak svemu –	– Radujte se narodi –
– Danas se čuje dogadjaj novi –	– Slava bud' Bogu na visini –
– Ditešce nam se rodilo –	– Svim na zemlji mir veselje –
– Neba dvorani –	– Ditešce, moje drago –
– O slavna betlemska ti si štalica –	– O pastiri, čudo je novo –

Posebno bih naveo još dvije vrlo stare božićne pjesme, koje pjevaju samo najstariji, a to su:

Noćas stiže tužna Majka,
U grad Betlem bez konaka.
Nju ne htide niko primit,
Nit konaka Njoj udilit.
Buduć ona sirotica,
Našla s' za Nju kolibica,
U kojoj će prinoćiti
I svog Sinka poroditi.
O Isuse, budi hvaljen
Na sve vike vikom. Amen.

Stada pastiri kod betlemske ravni,
Ovce čuvajuć u po noći tavne.
Anđela Božjeg jesu opazili

I u svom srcu jako uplašili.
Veselje nosim vami ne bojte se,
Jerbo ovu noć Spasitelj rodi se,
K' onoj traljavoju štali požurite,
U njoj Ditešce u jaslak vidite.
Krenuli se svi veliki i mali,
Svi su dospili već betlemskoju štali.

Dobri pastiri k' tebi smo žurili,
Da bi se srcem tebi poklonili.
Tebe molimo, maleni Isuse,
Da nam porod tvoj spasi duše.
Otac nebeski bud' u vike hvaljen,
S malim Isusom i Duh Sveti. Amen.

Sve su te pjesme vrlo sadržajne, pune radosti prema Isusu, odnosno pune boli, sućuti i ljubavi prema Gospi, koja ljudski govoreći, u brizi i nekoj tjeskobi čeka čas kad će i gdje roditi svijetu Spasitelja. Sa malom razlikom spomenute pjesme, pjevaju se i u ostala tri šokačka sela u Bačkoj: u Vajski, Bođanima i Plavni.

Sve je ovo, dragi moj šokački rode, jednostavno sročeno i radi tebe učinjeno, da sve ovo s ljubavlju primiš, sačuvaš i svom potomstvu predaš. Molitvenika: Slava Božja, Vinac, Duhovna mana – već jedva gdje ima i jedva tko ima, Što imaš čuvaj to zajedno s ovim kalendarom kao baštinu očinsku, djedovsku i pradjedovsku. Čuvaj to zajedno sa vrijednosnim ostalim stvarima, a ne kao stari, koji kad je trebalo papir za nešto, iščupali bi list dva iz kalendara, pa list danas, list sutra i do kraj godine nema ni kalendara. Ne, ne tako! Tako se ne čuva djedovska baština, nego i živom rječju i pisanom, bilo u molitveniku, bilo u kalendaru, sve sačuvaj i predaj svojim unucima i praunucima, neka povijest zabilježi kako su u Baču Šokci–Hrvati pjevali božićne pjesme. Bog s tobom!

IVO TOPALIĆ

Na blagdan sv. Braće Ćirila i Metoda, nacionalnih zaštitnika slovačkog naroda i suzaštitnika Evrope, 5. srpnja 1983. g. proslavljena je 225. obljetnica pravnog akta kojim je nadbiskup kaločko - bački Franjo Klobušicki dozvolio da se na njegovom imanju osnuje novo naselje, današnja Selenča i naseli katoličkim i evangeličkim življem iz Slovačke.

Svečanu zahvalnu sv. Misu prikazao je subotički biskup Matija Zvekanović u koncelebraciji sa svim svećenicima Bačkog dekanata. Prigodnu propovijed održao je bački dekan Lazar Ivan Krmpotić. Na svečanost je bio pozvan i evangelički biskup Slovačke evangeličke crkve u Jugoslaviji dr Juraj Struharik, koji se u svibnju ove godine povukao u mirovinu, jer je napunio 75 godina života. Zbog priprema za izbor novog biskupa koji se imao održati slijedeći dan, nije mogao doći. Tako je Evangeličku crkvu zastupao selenički evangelički župnik Mihael Šljuka, koji je na kraju bogoslužja pozdravio sudionike ovog bogoslužja, među kojima je bio lijep broj evangelika.

Na kraju bogoslužja mjesni župnik Mihael Zolarek podijelio je spomen plakete biskupu Matiji Zvekanoviću i predstavniku Evangeličke crkve.

Dne 2. srpnja 1758. g. potpisan je ugovor o naseljavanju Selenče, ili kako je mjesto tada dobilo naziv Bacsújfalu ili Érsekújfalu, pučanstvom iz Slovačke, koja je tada predstavljala tek jednu pokrajinu velike Austro - Ugarske Monarhije. Dogodilo se to na imanju, koje se prostiralo na tisućama jutara zemlje u neposrednoj okolini Bača, a bilo je vlasništvo katoličke nadbiskupije u Kaloči. Bila je to česta pojava u okvirima te velike Monarhije. Ta kretanja naroda imala su različite uzroke, a negdje su to bili čisto ekonomski uzroci. Narod je selio iz siromašnijih krajeva u plodnije i ravnije krajeve. Nekada su ta kretanja imala i politički karakter, jer su vlastodršci htjeli jednu pokrajinu naseliti jednim narodom ili ih pomiješati kako bi sa njima lakše vladali. No, bilo je slučajeva kada su seobe imale i religiozni karakter, tj. kada je jedan narod koji je ispovijedao neku vjeroispovjest bio u nekim pokrajinama potiskivan od drugog naroda ili pripadnika druge vjerske zajednice. Međutim, najglavniji uzrok gibanja naroda na ovim prostorima u XVII i XVIII stoljeću bio je odlazak Turaka sa ovih prostora poslije Karlovačkog mira (1699.).

Odlaskom Turaka, ovi krajevi ostaju pusti. Bačka je veoma plodna, ali je skoro dva stoljeća bila zapuštena, ili minimalno iskorišćena. U srednjem vijeku prije dolaska Turaka cvali su tu gradovi i sela. Tu su živjele velike redovničke

zajednice (benediktinci, cisterciti, augustinci, templari, pavlini, a kasnije domi-
nikanci, franjevci) sa velikim imanjinama, koja su poslije odlaska Turaka posta-
la vlasništvo Kaločke nadbiskupije.

CRKVA JE U TIM SEOBAMA NASTOJALA BITI MAJKA

Crkva je i kroz teška vremena turskog nasilja nastojala biti prisutna u ovim prostorima ako ne po strukturiranom životu Crkve, po biskupima i župnicima, a ono barem po bosanskim franjevcima - ujacima, koji su dijelili sudbinu naroda, a često i sami bili žrtve turskog nasilja. Ipak bili su prisutni makar samo kao misionari. Čim nasilje malo popusti, franjevci odmah počinju sa obnovom svojih samostana i crkava da oko njih sakupe rasutu baštinu vjernoga puka. Tako su franjevci kroz gotovo dva stoljeća bili skoro isključivi dušobrižnici na cijelom prostoru od Bosne do Budima, na sjever sve do Trenčina i od Slavonije sve do Erdelja i Bugarske. S vremena na vrijeme Rim šalje po kojeg biskupa vizitatora koji prolazi sa dubrovačkim trgovcima ovim krajevima i potajno krizma te hrabri ostatak Božjeg naroda.

Čim je turski zulium nestao, franjevci se vraćaju na svoja zgarišta i dovode sa sobom narod iz Bosne i Hercegovine, gdje je turski zulium još trajao, i naseljavaju krajeve oko Bača, Sombora, Subotice i Baje hrvatskim katoličkim življem. Iz zgarišta niču novi samostani i oni postaju duhovni centri, koji spremno dočekuju nove doseljenike da ih prihvate svojom jednostavnošću i srdačnošću.

Franjevci se brinu ne samo za doseljenike Hrvate, nego i za Nijemce, za Mađare i Slovake. S velikim kršćanskim ponosom ističem da su franjevci u Baču već 1758.g. počeli svoj dušobrižnički rad među slovačkim vjernicima doseljenicima. O tome postoje i sačuvani originalni matični zapisi. Krštavaju djecu, vjenčavaju mladence, pokapaju umrle, sabiru ih na bogoslužje i tumače im Božju riječ, poštujući njihovu materinsku riječ i kulturu koju su sa sobom donijeli. Prezimena pišu onako kako Slovaci izgovaraju, ne preinačuju ih i ne prekrajaju. Neka od tih prezimena sačuvana su do danas. To je pravi duh služenja koji treba biti najljepšim obilježjem Crkve Kristove. Na žalost taj duh nije dugo ostao u ovoj mjesnoj Crkvi radi različitih utjecaja, koji baš ne bijahu evanđeoskog nadahnuća. To je sa sobom donijelo i neželjene plodove otuđivanja. Danas to sa žalošću moramo priznati, ali i zahvaliti Bogu da ta vremena pripadaju prošlosti, nadamo se nepovratnoj.

IZVORNI LIK EKUMENIZMA BOSANSKIH UJAKA

Franjevci u Baču ne samo da su pokazali katoličku širinu prema doseljenim slovačkim, njemačkim i mađarskim katolicima, nego su pokazali veliku ekumensku širinu prema evangelicima slovačke narodnosti, koji su od samog početka živjeli u Selenči sa svojim sunarodnjacima katoličke vjeroispovijesti. Zvuči gotovo nevjerovatno da se na imanju jednog katoličkog nadbiskupa naseli grupa vjernika nekatoličke vjeroispovijesti. Ali, još je nevjerovatnije da te vjernike nekatolike katolički svećenici - bosanski franjevci prihvaćaju svom ši-

rinom svoje hrvatske - slavenske i katoličke duše te ih uslužuju dijeleći im sakramente i blagoslovine: krštenje, vjenčanje, pokope, jer o tome imamo pismeno svjedočanstvo bez trunca prozelitizma i nasilja. U maticama krštenih nakon datuma, imena krstitelja, imena krštenika, imena roditelja i imena kumova stoji rubrika u kojoj stoji zabilježeno ime sela, tada još "Érsekújfálu" i vjeroispovijest za koju je franjevac krstio dijete 'katoličku' ili luteransku'.

Kada je kasnije oformljena evangelička crkvena zajednica, svi su oni, koje je fratar krstio za 'luteransku vjeroispovijest' našli se u toj zajednici. Kakvo ekumensko služenje stoljećima prije proklamiranog ekumenizma. Stav je to jedne Crkve, koja je radi blizih krvavih progona razumijevala Evandjelje u njegovoj jednostavnosti i izvornosti. Samo iz čistog evanđeoskog zanosa i poštenja može se služiti svakom bližnjem pa i onom koji ne vjeruje na isti način kao ja. Velika je poruka ove povjesne istine. Natrag k izvornim evanđeoskim idealima kako bismo mogli zajednički živjeti i preživjeti. Samo u svjetlu ovih ideala vidi se budućnost kršćanstva i svijeta. Čim se ovi ideali zamraču, počinje tužno razdoblje sukoba i nemira, a budućnost se ne vidi, odnosno, vidi se, ali sva crna i bezizlazna.;

NO, U SELENČI JE IPAK POČELO

Kad predamo zaboravu i Božjem milosrđu ono razdoblje u kojem ljudska mudrost i interes su prevladali nad evanđeoskim načelima, onda s radošću možemo ustanoviti da Crkva u Selenči danas nastavlja ono svoje dobro započeto služenje. Ona služi u potpunosti tom Božjem narodu koji govori i danas nakon 225 godina svojim pradjedovskih slovačkim jezikom, služi mu cijelim bićem. Navješta mu riječ Božju, pretočenu u slatku pradjedovsku riječ. Navješta je živom riječju, ali i tiskanom u veoma prikladnoj suvremenoj formi. To služenje prelazi daleko granice ovoga sela. Crkva u njemu služi posvećujući svojim tajnama i sakramentima cjelokupni rad i nastojanje ovih ljudi. Čuva sve ono što je u krilu Crkve među Slovacima, u ovom njezinom dijelu, niklo kao duhovni plod i to želi predati generacijama koje dolaze.

Crkva Božja koja živi u Selenči nije zaboravila da njezino služenje mora biti ekumensko. Zato se sa radošću može istaći da se u Selenči zbio najmarkantniji događaj u u našoj mjesnoj Crkvi, a možda i u Crkvi u cijelom našem narodu i državi.

Izdana je i u Selenči svečano predana Božjem narodu obiju vjeroispovijesti u prisutnosti obojice biskupa (katoličkog i evangeličkog) kao zajedničko izdanje ' Ilustrirana Biblija ' na slovačkom jeziku. Ta je Biblija odnijela svoju ekumensku poruku svim Slovacima po svijetu i njihovoj domovini. Otvorila je put dijaloga i suradnje za nova vremena. To djelo se nastavlja. Bibliju slijede nova zajednička biblijska izdanja. Tako Crkva Božja, koja je u Selenči, proslavlja i ovaj svoj jubilej služeći!

Lazar Ivan Krmpotić

VELIKO OTKRIĆE U BAČU

U *Glasu koncila* br. 10 od 15. svibnja 1983. objavljen je članak pod naslovom 'Kačić kakvog nigdje nema'. To je vijest o knjizi koju kroz stoljeća brižno čuva u svojoj knjižnici Franjevački samostan u Baču. Knjiga nosi naslov "Razgovor ugodni naroda slovinskoga". Napisao ju je Andrija Kačić - Miošić (1704 - 1769.), dalmatinski franjevac, svećenik, filozof, pjesnik i prozaik. Djelo je pisano većinom u desetercu, pa se lako čitalo i pamtilo. Manjim dijelovima knjiga je pisana i u prozi. Čitala se od Jadrana do Budima, gdje god je bilo 'naroda slovinskoga'. Postala je pravom narodnom čitankom. Jezik knjige je jednostavan. Misli jasne.

Mijo Mirković, hrvatski akademik poznat pod pseudonimom Mate Balota rekao je za Kačićevu knjigu da je najvažnije književno djelo među Južnim Slavima.

"Razgovor ugodni naroda slovinskoga" pisao je fra Andrija Kačić Miošić u Zaostrogu gdje je proveo najveći dio svoga života. Knjiga je prvi put tiskana u Mlecima 1756. g. Od tog prvog izdanja do sada se u svijetu znalo samo za tri primjerka. Jedan je u Zagrebu, drugi u Cavtatu, a treći u Slavonskom Brodu. Ni jedan od tih primjeraka nije cjelovit.

Dr Karlo Jurišić, franjevac iz Makarske, piše u spomenutom članku u *Glasu koncila* doslovce ovako: 'Trebalo je čekati 227 godina nakon njegova objavljivanja da kačićologija, kroatistika i slavistika sazna za njegov četvrti sačuvani primjerak, koji je jedini potpun i zato jedini na svijetu koliko se danas znade!' Taj jedini cjeloviti primjerak 'Razgovora ugodnog' nalazi se u Baču!

Otkrio ga je dr Ante Sekulić. Svome djelu 'Drevni Bač' objavljenom u Splitu 1978.g. dodao je više priloga. U prilogu broj 7 objavio je Zapisnik komisije Vojvođanskog muzeja u Novom Sadu od 2. travnja 1948. g. Među 31 naslovom knjiga koje su tom prilikom stavljene pod zaštitu države na 18. mjestu ubilježeno je Kačićevo djelo "Razgovor ugodni". Međutim, piše fra Karlo Jurišić, ta vijest u znanstvenim krugovima uopće nije bila zapažena... Dakle taj dragocjeni primjerak "Razgovora ugodnog naroda slovinskoga" zapažen je kao predmet za državnu zaštitu i registriran 1948.g. Njegov je pak prvi spomen u tisku objavljen tek nakon 30 godina, 1978.g., a u znanstvenom svijetu on je tek počeo živjeti u travnju 1983. kad ga je u mjesecu Kačićeva rođenja (17. travnja) znanstveno predstavio taj marljivi i uspješni kulturni pregalac Bunjevačkih Hrvata dr Ante Sekulić.

Teško će itko moći procijeniti, priznati i dovoljno pohvaliti zasluge Franjevačkog Reda za Crkvu, za kulturu, za duhovne i materijalne vrijednosti, koje je taj Red stoljećima gradio u svijetu.. U Subotičkoj biskupiji su franjevci prisutni 683 godine, tj. od 1300. godine, kada su od templara preuzeli današnju franjevačku crkvu Uznesenja Marijinog u Baču. Dragi su nam naši franjevci i zato što nikad nisu napuštali našu Bačku, i zato što su nam bili učitelji i pastiri, i zato što su među nama prisutni, a dragi su i za neprocjenjivo blago svojih knjižnica i pismohrana koje nam do danas sačuvaše.

Stjepan Beretić

- I GLAS: Svevišnji, svemožni, Gospodine dobri!
II GLAS: Tvoja je hvala i slava i čast i blagoslov svaki.
SVI: Budi blagoslovljena zemljo Bačka ...
III GLAS: ... i neka ti se ime znade dok bude Bunjevaca i Šokaca!
IV GLAS: Od pšeničnog klasa polje se k'o zlato talasa...
Zemlja vječno mlada - iz svojih blagovlovljenih grudi
obilje svega nudi!
- I GLAS: A u moru žitnom, košulje bijele žetelaca.
II GLAS: I kad škripa kola stane...Prođe dužijanca i dođe večer...
jedan dida zbori: Naša je vira stara, davno, o davno dite moje
prije osamsto ljeta življaše on...
SVI: ... mali brat Franjo!
II GLAS: I bio je čovjek, i dobar i blag, i svet i tih!
III GLAS: I svaka njegova riječ bijaše zvonak stih!
SVI: Što se to čuje?!
IV GLAS: Franjo! Znaš Franju; trgovčeva sina, onaj što sve dijeli i
dariva,...eno, na trgu govori!
I GLAS: Sav u dronjcima! Bože, što je njemu?!
II GLAS: Al' gledajte ljudi, u njem' mir cvjeta!
III GLAS: Što mir? Kakav mir? Imam dvor..., ugled...,vlast..., novac...
Što treba mi više?
IV GLAS: Treba ti siromaštvo, Franjo reče! Treba ti sloboda!
SVI: Tu, dakle, istina je!
I GLAS: I gle, krenuše za njim neki!
II GLAS: U tišini, Bog i oni!
SVI: Koliko već ima ih?
III GLAS: To već čitav pokret pokornika jest!
IV GLAS: O, sveta i čista jednostavnosti!
I GLAS: Franjo govori:
II GLAS: Ja mali brat Franjo, napustio sam svijet, a Bog darovao mi
braću. Pođite, predragi, dva po dva na razne dijelove svijeta...
' Idite i naučavajte... blizu je Kraljevstvo Božje...
Ne pribavljajte sebi u pojase, ni zlatnog, ni srebrnog, ni bakarnog
novca; ni putne torbe, ni dviju haljina ni obuće, ni štapa...
Badava ste primili, badava i dajte!'

- III GLAS: I.... do nas dođoše
Tu su! I bit će danas, bit će sutra!
- IV GLAS: Veseli se, zemljo hrvatska, sveti su te pohodili putnici,
odjeveni haljinama kostrijetnim, odjeveni sandalama priprostim!
- I GLAS: Kamo ti se, siromašni brate, žuri tako, kamo tako žurno koracaš?
- II GLAS: Predamnom Dalmacija je..., i Bosna... zemlje uboge i tijesne.
- SVI: Kruha gladne! Boga gladne!
- III GLAS: I narod taj, i zemlja ta..., postade franjevačka!
- IV GLAS:ali, Bože, naša zemlja, poprište mržnje je postala!
- SVI: Živjeti ne možemo!
- I GLAS: Tursko kopito i mač ostavlja pustoš, bol i plač!
- II GLAS: Krv se lije! I sunce se pomače, ode...
- III GLAS: Tako su žalosni, kuće, djeca i ljudi!
- IV GLAS: Redovnik jedan na koljena pada, dlanovi se njegovi dižu k Tebi:
- SVI: Smiluj se dobri i veliki Bože! Smiluj se!
- I GLAS:a dani crni... dimovi promiču, kovitlaju...Nema nas, mnogih
više nema...!
- II GLAS: crkva zatvorena šuti!
- III GLAS: Sad sve je propalo. Tako sve svršava!
- IV GLAS: Jedan fratar, dobar i stari, misli..., sve tek je započelo!
- I GLAS: Zadnji put oko ognjišta sjedimo, čekamo nijemo...Sjenke se
njišu... Sutra u zoru krećemo, u Bačku krećemo!
- II GLAS: ... na stolu preostala drhti svijeća, komad pljesniva kruha...
Samo noć, noć...
- III GLAS: Miču se crne sjene,...idu i šute!
- IV GLAS: Za njima negdje ostala sela, vidik se gasi, a ispred njih noći
i svitanja!
- SVI: Što je to?
- I GLAS: Sve jače! Sve bliže se miču! Ljudi koračaju, ima ih mnogo...
sa vječitim pitanjem: A gdje je ona, domaja nova?
- II GLAS: Ej, do nje doći!
- III GLAS: ...na čelu lik je Gospe. I čuje se: Zdravo Marijo....
- SVI: Ostani s nama kad ne znamo više dalje!
- I GLAS:i gle! Iznenada zaore povici:
- SVI: Evo, Dunav!
- II GLAS: A tamo iza rijeke, svuda daleko...more, ravnica bez kraja!
- III GLAS: U mutnim očima staraca, suza je zasjala!
- IV GLAS: Onaj crni zvonik tamo...!
- SVI: To je Bač!.....Bačka!
- I GLAS: Bač kraljeva, svetaca i franjevac!
- II GLAS: Utočište Bunjevaca i Šokaca!
- III GLAS: Niču sela...uz pjesmu poljem se radi, u brazde bačeno
sjeme je žita!
- IV GLAS: Bože, kako raste Bač!
- SVI: Al' ovuda prođoše Turci!

I GLAS: U ćeliji, jedan fratar moli: Zašto se narodi jedan na drugog dižu? Gaze slobodu i prava. Oholost i mržnja vlada! Pati se, zebe, gladuje...

II GLAS: Daj, Bože, da ljudi postanu braća!?

III GLAS: Već mnoge i mnoge dane jure kroz žitne poljane, ljudi,

IV GLAS: ... u haljini tamnoj, s pojasom bijelim! I svakom zbore: Uza te Bog je!

SVI: To tako je bilo!

I GLAS: Evo, dade dobri Bog!

II GLAS: Dade dobri Bog mir i slobodu staru! Kliče narod razdragan! Svanuo mu novi dan!

III GLAS: Hvalite i blagosivljajte Gospodina našega, zahvaljujte njemu, služite njemu svi u poniznosti velikoj.

IV GLAS: I šum sluša seljak. To šumi klas do klasa! O, hvala Ti Bože, što se u klasju ovom njiše i moja šaćica zrnja... Umnoži Gospodine i daj da rodi svakome!

I GLAS: Dan se svršio!... Mirisni, blagi kruh na stolu. Ustao je domaćin i podiže ruke: Gospode, gledaj! One su pune darova: Suze su tu i boli, časovi vedri, uspjesi, borbe i muke...

II GLAS: Svijet je blagoslovljen, svake radosti prepun!

III GLAS: Al' naša su ognjišta pusta. To razdire nam srca. Trebamo majki!

SVI: Da rod naš živi! Da vjera nam živi!

I GLAS: Davno, o davno življaše on...

SVI: Franjo sveti!

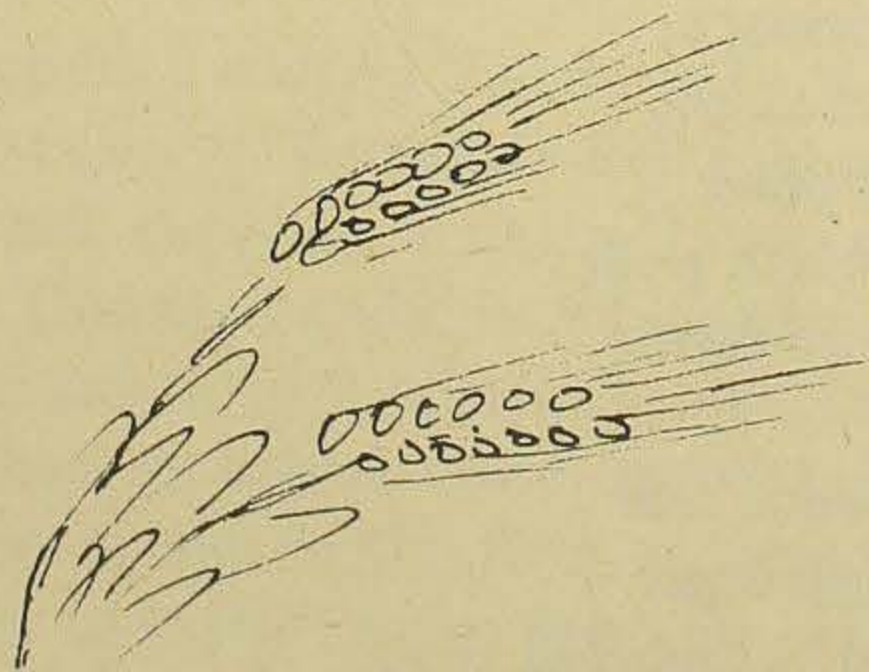
II GLAS: Al' spomen je o njemu živ!

III GLAS: Kroz dane, kroz svjetove on svijetli!

IV GLAS: Sinovi poniznog Franje, sklopite pobožno ruke. Molite vaše, nek budu klonulim dušama jakost, nada u vedrije dane!

SVI: Ostanite siromašni, ponizni i čisti!!

Antun Dević

Ovaj recital izvela je mladež u franjevačkoj crkvi u Baču dne 2. kolovoza 1982. g. na proslavi 800. obljetnice sv. Franje.

GALEB I JA

Modrilo neba u rujanskom suncu
ogleda se radosno nad smirenim morem.
Odmaram se na žalu
i pratim lijet galeba.
Toliko ritma.
Spušta se sve niže
i opet uzlijeće visinama.
Kao da ga zanosi istovremeno
bogatstvo boja neba i mora.
Odněkud oveći oblak sivi
dirnu u sklad.
More zadrhta,
a suncu nestade sjaj.
Galeb u lijetu
i misao moja zagledana,
okrenuta Ocu,
Stvoritelju svih ljepota.

Pag, 14. rujna 1975. Fds

ORANICE CRNE

Divne ste oranice crne
rodnog mi kraja
u podnevu ožujskog sunca
dok skrivate obećanja tiha.
I procvale voćke u dolu
a nad vama jata crnih ptica.
Još malo, kad pripeče,
klasat će pšenica zlatna
i cvasti različak plavi.
Crveni mak će okitit polja
raspjevat drage mi ravni.

Oranice crne
u boji tuge!
Tko bi prebrojit znao
žuljeve čovjeka našeg
bezglasne njegove muke.

U vlaku za Suboticu 1981. Fds

UZNEMIRENO MORE

Zasivilo nebo
a more tamni
i raste
u valove nemira.
Motrim ustalasanu površinu
i osluškujem
glazbu morskih dubina.
Zaigrani valovi
ko bijeli janjci
nekud se žure.

Uznemireno more.
Zaplašen posljednji galeb
raširio krila bijela
i leti,
leti
Biokovu
u vrhunce.

Kriste,

kad u tjeskobi duše
radost mi nekud podje
čuvaj svetionike svoje
u meni da se ne sruše.

Fds

SAMOSTAN "ANUNCIJATA"

Nova kuća sestara "Naše Gospe" u Subotici

'Lete danci kao sancij, a godišta kao ništa'...

Ova pjesnikova tvrdnja svima nam je na dohvatu ruke kadgod se zamislimo u događaje tijekom prošlih vremena. Slično bi se moglo ustvrditi za stoljeća i za desetljeća.

Mnogi od nas lako će se prisjetiti da smo 1974. g. obilježili stogodišnjicu velikog samostana 'Naše Gospe' s kapelom sv. Josipa na bivšem Zrinjskom trgu u Subotici. Dakle, još prije 110 godina započela je egzistirati zajednica 'Školskih sestara NOTRE DAME' (Naše Gospe) u ovom našem gradu kao i u mnogim našim mjestima prostranih 'bačkih ravnica'.

Kroz više desetljeća okupljale su se u ovom samostanu 'velike čete malene djece' i rasle pod blagim utjecajem svojih učiteljica do punine dobi kršćanske zrelosti. Baš kao i prije 400 godina u prvoj 'maloj školi' na pusejskom brežuljku Lorene (Lorraine) u dalekoj Francuskoj.

Pod udarcima misterioznog čekića iz viđenja Bl. M. Alix začetnice ovoga djela, Kongregacija redovnica 'Naše Gospe' u svim svojim ograncima doživljavala je uspone i ponore kao rijeka ponornica koja izvire da natopi zemlju i nestane, da se opet pojavi...Među takvim udarcima bio je i onaj kad su sestre Naše Gospe bačkog porijekla jednoga dana morale napustiti i najzabitniju prostoriju svoga voljenog samostana. Ostale su tako bez kuće i kućišta, bez svoga vlastitog doma. Tada je blagopokojni biskup Lajčo Budanović, duhovni Pastir ove pokrajine pružio sklonište raspršenim redovnicama u bivšem Svećeničkom domu u Harambašićevoj ulici u Subotici

Međutim, u sestrama je i dalje tinjala čežnja za vlastitim samostanom. Godine su prolazile, raslo je uvjerenje da će se Očinska Providnost pobrinuti za topao vlastiti kutak u koji će smjestiti barem one svoje članice koje su na izmaku snage. Nada ih nije prevarila.

Pri kraju drugog šestogodišta vodstva Zajednice Č. Majka Fides Vidaković i početkom uprave nove Č. Majke M. Consolate Rajković pod mudrim upravljanjem građevinskih pothvata gen. ekonome s. Beate Milašin ostvario se ovaj, rekli bismo 40 - godišnji san male Gospine zajednice. Na blagdan Utjelovljenja - Blagovijesti 1982. g. po blagoslovu sadašnjeg Nadpastira subotičke mjesne Crkve mons. Matije Zvekanovića u novoj kući na domak crkve Isusova Uskrsnuća, s kapelicom Marijina Navještenja započeo je zajednički život redovnica 'Naše Gospe' na 'Bursaćevoj gredi'. Volimo ga nazivati 'Anuncijata' po titulu kapele i po sjećanju na našu blaženo preminulu prvu Časnu Majku M. Anuncijatu-Rozu Kopunović.

Tako, eto, nakon četiri decenije čežnja je postala stvarnost: Sestre su dobile svoju kuću, župa je dobila redovničku zajednicu koja se u radu, molitvi i trpljenju žrtvuje za velike potrebe opće Crkve i napose ovoga kraja.

Tko su redovnice Naše Gospe, koje su se kroz tolika desetljeća uprisutnile u ovoj biskupiji i tako srasle s ovim gradom, možemo naći u Bačkom klasju br. 18, od 11. travnja 1982. g. ...A kako je došlo do osnivanja samostana na području župe Isusova Uskrsnuća, koja slavi 50. godišnji jubilej gradnje svoje crkve u gradskom parku, priča nam Bačko klasje br. 19-20. 1982.g. u članku: ' Proslavili smo povratak'. Uzmi i čitaj!

KUĆA KRAJ PARKA

s. M. Anđelina

Pokraj parka našeg
Stoji kuća mila
Ko dvorac iz priče,
Ko iz bajke vila.

Sestre "Naše Gospe"
Tu stanuju mile,
Što u našoj župi
Dugo su već bile.

Radi ove gradnje
Sreću osjećamo
I časnim sestrama
Toplo čestitamo!

Bijele joj se stijene,
Crveni se krov,
Nad starom kućicom
Nikao novi dom.

Ko pčelice vrijedne
Kuću sagradile,
Da bi i nadalje
Medju nama bile.

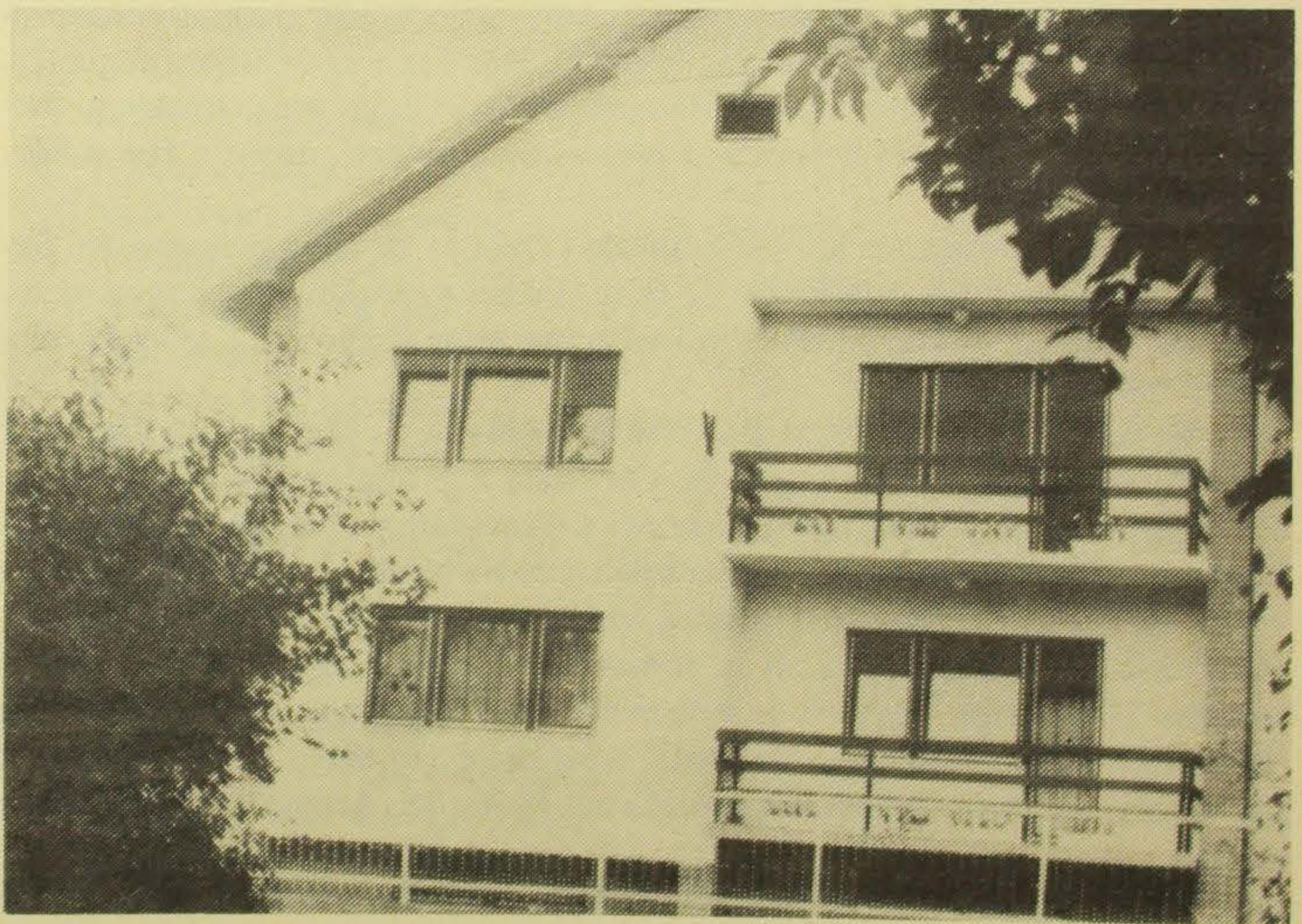
Živile nam dugo,
Golubice bijele!
Jer radost i tugu
One s nama dijele!

Tko u njemu živi,
To svi dobro znamo.
Jer svi ih volimo,
Nikom ih ne damo.

Župniku su našem
Prava desna ruka,
Crkvi, djeci pomoć,
Radost vjernog puka.

LINKA

Subotica, 25. III. 1983.

Novi samostan časnih sestara u Subotici

O ulozi katoličkog tiska u suvremenom životu nije nikada dovoljno goviriti i pisati. Uloga pisane riječi u apostolatu i u duhovnom životu jedne vjerske zajednice još nije dovoljno ocijenjena i vrednovana.

Koncilska obnova Katoličke crkve bit će uvijek bez pune mogućnosti ako se zanemari obnova katoličkog tiska. Ta istina postaje sve bliža svima koji žele raditi na duhovnoj obnovi povjerenog puka.

U našoj domovini već imamo niz novina i časopisa koji su rašireni u širem području i imaju za cilj da budu zajednički. Takvih primjera ima više, a navedimo samo 'Glas koncila' koji je raširen u vrlo širokim područjima naše domovine i inostranstva među Hrvatima katolicima.

Osim tih zajedničkih novina i časopisa, koji obuhvaćaju šire područje, ima čitav niz novina i časopisa koji žele obuhvatiti uže područje i imaju više lokalnih oznaka i svoje posebne ciljeve.

Već dugi niz godina u Subotičkoj biskupiji nije bilo lokalnih katoličkih novina i to se osjećalo kao veliki manjak. Osjećala se potreba za vjerskim novinama koje će, osim općih tema, pisati o događajima i o problemima našeg užeg područja.

Tako, poslije više pokušaja i dogovora, pojavile su se lokalne vjerske novine i u Subotičkoj biskupiji. Prije pet godina, 5. studenog 1978. god. pojavio se prvi broj vjerskog informativnog lista "Bačko klasje" u izdanju Bačkog dekanata pod uredništvom Lazara Ivana Krmpotića, župnika u Bačkoj Palanci i bačkog dekana. Administracija lista je u župnom uredu župe Isusova Uskrsnuća u Subotici, Gajeva ulica 2.

U programskom uvodniku navodi se cilj lista ovim riječima: 'Uvijek bliže vrelu, bliže idealu življene Božje Riječi. Tu stvarnost življene Božje Riječi pod različitim vidovima želimo unijeti u obliku žive djelotvorne ljubavi u naše obitelji, na radna mjesta, u promet, u bolnice i svugdje.' Vijesti, reportaže i ostalo ima samo taj smisao da pokaže kako pojedinci ili župe šire i ostvaruju Božju Riječ u cjelokupnoj stvarnosti Crkve.... Tako će list postati ono što mu je jedina svrha: sredstvo evangelizacije pojedinca, obitelji i cijele naše pomjesne Crkve - biskupije.

U toku pet godina, do časa kad ovo pišemo, objavljeno je 24 broja. To znači da je bilo nekoliko dvobroja lista. Na početku izlaženja svaki broj je imao 12 stranica. Dvobrojevi su imali veći broj stranica. Broj 18. ima 16 str. Brojevi 23. i 24. imaju 20 stranica i želja je da to bude stalan obim lista.

Koliko je objavljeno brojeva tokom pet godina, vidimo da se uredništvo lista borilo sa stalnim materijalnim poteškoćama, jer list nije dobio nikakvu novčanu pomoć. Druga velika poteškoća bila je u tome što nije bilo šireg kruga suradnika. Uz sve to uredništvo je uspjelo izgraditi određenu fizionomiju lista.

Poslije uvodnika, koji je uvijek posvećen nekoj duhovnoj temi u ovisnosti od vremena u kojem se dijelu liturgijske godine broj pojavio, bile su ostale rubrike. Posebno je važna rubrika 'S Papom Ivanom Pavlom II' Onda su slijedile reportaže ili vijesti iz pojedinih naših župa širom Subotičke biskupije. Tako su sačuvana pisana svjedočanstva o događajima koji bi inače pali u zaborav. Ova vrsta članaka imala je za cilj da upoznamo zbivanja i duhovni život u našim župama. Tako se razvija nerazrušivi duh zajedništva. Nastojalo se da svaki važniji događaj u životu pojedinih župskih zajednica bude zabilježen.

Uz ove rubrike ponekad se našao i povijesni kutak ili po koja pripovijetka iz narodnog života ili pjesma naših pjesnika.

Treba posebno istaći da su neki brojevi ili dvobrojevi bili posvećeni nekoj obljetnici, koja je proslavljena u našoj vjerskoj zajednici.

Od obljetnica, koje su zabilježene u pojedinim brojevima 'Bačkog klasja', navodimo nekoliko primjera: 10 godina samostalnosti Subotičke biskupije (br. 1. str. 4.); 10. godišnjica smrti Ivana Kujundžića (br. 4. str. 4.); 15. obljetnica smrti Albe Vidakovića (br. 4. str. 10.); Branimorova godina u Subotici (br. 5. str. 4.); 75. godina somborskog Karmela (br. 5. str. 8.); 100 godina Kalvarije u Subotici (br. 5. str. 12.)

Dvobroj 9 - 10. najvećim dijelom je posvećen velikoj kulturnoj priredbi u Subotici pod nazivom 'Kokićeve dani' (15s-17. VIII 1980.) povodom 40. obljetnice smrti našeg velikog pjesnika Alekse Kokića. Objavljena su predavanja koja su održali: Blaško Dekanj, Lazar Ivan Krmpotić, dr Đuro Kokša, biskup; o. Domagoj Šimunović, S.M. Fides Vidaković, Marko Vukov i biskup Matija Zvekanović, te sjećanje pjesnikove sestre Aleksandre (br. 9 - 10. str. 3 - 32.) Proslava 50. godišnjice osamostaljenja Družbe sestara Naše Gospe u Jugoslaviji (br. 11 str. 8.); 50 godina samostana sestara Družbe 'Kćeri milosrđa' u Subotici (br. 11 str. 9.); 25 godina biskupske službe biskupa Matije Zvekanovića (br. 12. str. 2 - 16.) i br. 13. str. 4.); Euharistijski kongres u Subotici, 21. VI 1981. (br. 14. str. 1. i 6-7.); Jubilej 65 godina misništva franjevca o. Radoslava Kujundžića iz Subotice (br. 14. str. 5.)

Dvobroj 15 - 16. posvećen je Komemorativnim danima u Subotici (14-17. kolovoza 1981. g.) jer 1981. g. bile su slijedeće obljetnice: 70. obljetnica Dužijance (1911.); 30. obljetnica smrti svećenika Blaška Rajića (1951.); 60. obljetnica smrti bunjevačko - hrvatskog pjesnika Ante Evetovića Miroljuba koji je umro 1921. g.; 40. obljetnica smrti šokačko - hrvatskog pjesnika Stipe Bešlina (1941.). U tom dvobroju je objavljen prikaz književnih večeri i komemorativne akademije (br. 15 - 16. str. 8 - 12. i 15.)

50. godišnjica osamostaljenja Družbe sestara 'Naše Gospe' u Jugoslaviji (br. 18. str. 8 - 11.); 70 godina života i 50 godina književnog rada šokačkog hrvatskog pjesnika Ante Jakšića (br. 19 - 20. str. 8 - 17.); Dani sv. Terezije u subotičkoj katedrali povodom 400. obljetnice njezine smrti (br. 21 - 22. str.

14.); 25. obljetnica smrti biskupa Lajče Budanovića (1958.) (br. 24. str. 7 - 9.) ; 20. obljetnica sjemeništa ' Paulinum ' u Subotici (br. 24. str. 14 - 15.); 300. obljetnica prve tiskane knjige Bačkih Hrvata (br. 24. str. 17.)

Kad se načini ovakav pregled članaka, koji su posvećeni pojedinim obljetnicama, vidimo da se u našim zajednicama odvijao bogat kulturni život. Osobito treba spomenuti priredbe u sklopu proslave Dužijance u Subotici, 15. kolovoza, i koncerte koje je priređivao katedralni zbor ' Albe Vidaković ' u Subotici i u drugim mjestima.

Prelistavajući objavljene brojeve "Bačkog klasja" za ovih pet godina, vidimo sliku zbivanja među vjernicima u Bačkoj kao zaključak se nameće da je potrebno učiniti nove napore da se ujedine sve duhovne i intelektualne snage kako bi ovaj list bio što potpunija slika zbivanja i izraza želja svih onih kojima je na srcu i na duši duhovni napredak povjerenog puka.

Ali, sve je to uzaludno ako je list daleko od čitalaca kojima je namijenjen i zato je potrebno učiniti nove napore da list dođe do svih župa, kojima je namijenjen i da bude pristupačan čitaocima.

Ne možemo ostati ravnodušni kad uporedimo broj, u kojem se list objavljuje, sa brojem čitalaca kojima je namijenjen. Nad tim podatkom treba se dobro zamisliti i pokrenuti akciju da se to žalosno stanje našeg katoličkog tiska u Bačkoj barem donekle poboljša.

To neka bude naša odluka dok prelistavamo objavljene brojeve ' Bačkog klasja ' kroz pet godina.

V - - - r

Članovi katedralnog zbora 'Albe Vidaković' u Subotici

Biskupu Matiši Zvekanoviću

Tvrdoćom ogrnuti trsovi
kreću nježnošću za veselje,
u ustima im obećanja i snovi
za duboke čovjekove želje.

Kao da ih ponovo sadi
obnovljenom snagom mladosti
vinogradar ih očima gladi,
tražeći znakove plodnosti.

Sa manje vatre, a više svjetla
u srcu što mudrost steče,
ne pita više ima li smisla
raditi po danu dok sunce peče.

Prošle su bure strasnih pitanja
pred vatrom što ludo gori
u špiljama pijanog nadmetanja,
gdje čovjek protiv sebe se bori.

Nestalo je straha od tuče,
i magle više dušu mu ne guše,
predanost životu poslu ga vuče,
bilo gornjak ili dolnjak puše.

Za radost ljudi vino je dano
da Život bude na Gozbi Riječi,
otajstvo rada Otajstvu predano,
klonula srca snagom da liječi.

Marko Vukov

Grupa Bačkih Hrvata na proslavi kardinala Fr. Kuharića
u zagrebačkoj katedrali, 27. veljače 1983. godine.

DESET GODINA KATEDRALNOG ZBORA "ALBE VIDA KOVIĆ"

U SUBOTICI

Pjevanje je pratilac liturgijskog slavlja od najstarijih vremena i sve do danas Pjevanjem je narod sudjelovao u bogoslužju i kako su se tokom povijesti razvijali obredi službe Božje, tako se razvijalo i liturgijsko pjevanje kao njihov sastavni i nerazdvojni dio.

Prvobitno liturgijsko pjevanje imalo je pučki karakter. To znači da su pjevali prisutni na liturgijskom slavlju. Kasnije se formiraju posebni izdvojeni zborovi (muški, ženski, mješoviti i dječiji) koji su pjevali u svečanim prilikama. Mnogi skladatelji svih naroda uglazbili su bezbroj kompozicija za crkvene obrede (mise, himne, psalme i drugo).

Među Hrvatima u Bačkoj također je bilo vrlo popularno pučko pjevanje za vrijeme sv. mise i drugih obreda u crkvi. Svi naši molitvenici, koji su tokom ovog dugog perioda objavljivani, imali su bogat dodatak pučkih pjesama koje je puk znao pjevati.

Osim pučkog pjevanja, u većim gradovima njegovano je zborna pjevanje u svečanim zgodama t.j. na veće crkvene blagdane.

Sve što smo rekli općenito, možemo reći i za Suboticu. U crkvi sv. Terezije i u drugim crkvama od početka je postojalo pučko pjevanje, ali su činjeni pokušaji da se osnuju crkveni zborovi. U tome je bilo više ili manje uspjeha, većih ili manjih prekida.

Tako je u crkvi sv. Terezije, t.j. u subotičkoj katedrali osnovan katedralni zbor koji postoji već deset godina.

Kako je došlo do osnivanja sadašnjeg katedralnog zbora "Albe Vidakovića"? U jesen 1973. godine pripremana je proslava 200. obljetnice subotičke katedrale sv. Terezije. Te godine u Suboticu je došla č. s. Mirjam Pandžić i željela je nešto pripremiti za tu svečanost u katedrali. Skupila je pjevače za novi zbor. U tom je uspjela i novi zbor je pjevao na proslavi u katedrali, ali na sreću zbor je ostao na okupu i poslije jubilarnih svečanosti. Dirigent s. Mirjam Pandžić je nastavila rad s novim zborom pa svojim znanjem i upornošću uspjela ih je pripremiti za nove nastupe.

Te iste godine, na blagdan Bezgrešnog začeća Bl. D. Marije novi zbor je pjevao poznatu: "Troglasnu misu" Albe Vidakovića. To je bio pravi podvig za novi zbor i taj uspjeh ih je i dalje održao na okupu. Zbor pjeva i svake nedjelje na sv. misi u 10 sati i u drugim svečanim prilikama.

Ali, osim toga redovitoga pjevanja u katedrali, zbor je imao mnogo posebnih nastupa i koncerata. Treba spomenuti neke koncerte zbora, jer su izvedene skladbe naših velikih umjetnika i svaki koncert je bio pravi kulturni događaj.

Zapažen je nastup katedralnog zbora na sv. misi zadušnici 18. IV 1974. god. prigodom 10. obljetnice smrti Albe Vidakovića.

Malo iza toga zbor je ponovio svoj uspjeh na proslavi zlatne mise sada već pokojnog msgr Pavla Bešlića.

1974. god. časne setre ' Naše Gospe ' slavile su 100. obljetnicu dolaska u Suboticu, a ta svečanost nije mogla proći bez nastupa katedralnog zbora. U katedrali je priređen i oduševljeno primljen koncert zbora s instrumentalnim i solo točkama u kojima su nastupile s. Karmela Kovačević i s. Cecilija Pleša. Tom prigodom zbor je također pjevao i na biskupskoj Misi.

1977. god. proslavljena je 100. obljetnica poznatog glazbenog časopisa " Sv. Cecilija ". Katedralni zbor je 4. prosinca priredio svečani koncert u katedrali, a kao gost svirao je na orguljama Ante Sekulić ml.

Mlade mise novih svećenika Subotičke biskupije prati zbor svojim višeglasnim pjevanjem. To daje još svečaniji ton mladomisničkih slavlja. Tako je to bilo u Maloj Bosni 18. III 1979. god. i u Žedniku 15. VII 1979. god.

U nedjelju 22. IV 1979. bila je u katedrali komemoracija 15. obljetnice smrti velikog našeg kompozitora muzikologa i svećenika Albe Vidakovića. Tom prigodom je pjevao katedralni zbor. U 10 sati zbor je pjevao " Misu u čast Leopolda Mandića " od fra Stanka Vasilja, a na večernjoj biskupskoj misi pjevana je " Staroslavenska misa za tri nejednaka glasa " od Albe Vidakovića.

Prigodom proslave " Branimirove godine " u Subotici, 29. VI 1979. povodom 1100 godina pisma kneza Branimira papi Ivanu VIII, na svečanoj biskupskoj misi pjevao je katedralni zbor. U okviru te proslave organizirana je meditativna večer " Glazba i riječ " pod vodstvom vlč. Andrije Kopilovića i uz sudjelovanje katedralnog zbora.

Za vrijeme ljetne katehetske škole (30. VIII 1979.) održana je u katedrali Meditativna večer koju je vodio vlč. Anton Benvin, a pjevao je katedralni zbor sa gošćom s. Cecilijom Pleša.

1980. godine prigodom 16. obljetnice smrti Albe Vidakovića pod sv. misom u katedrali u 10 sati zbor je izveo " Dvoglasnu misu " A. Vidakovića, a na večer za vrijeme sv. mise zadušnice zbor je pjevao " Staroslavensku misu za tri nejednaka glasa " A. Vidakovića i psalam 150. " Hvalite Boga " Milana Asića. U izvještaju o tim svečanostima čitamo u listu " Bačko klasje " (br. 8. str. 11.) da bi katedralni zbor s pravom mogao nositi ime " Albe Vidaković ".

Samo nekoliko mjeseci kasnije na priredbi u sklopu " Kokićevih dana " katedralni zbor je nastupao pod imenom " Albe Vidaković ", a kao gost dirigent bio je poznati skladatelj o. Stanko Vasilj.

U okviru " Kokićevih dana " (15. - 17. VIII 1980.) povodom 40. obljetnice smrti velikog našeg pjesnika, na svim priredbama (meditativna večer, književna večer, sv. misa zadušnica) pjevao je katedralni zbor i časno je nosio novo ime " Albe Vidaković ".

Svečano " krštenje " katedralnog zbora " Albe Vidaković " održano je 19. X 1980. god. Toj svečanosti je prethodilo " Glazbeno razmatranje ", a pod sv. misom biskup Matija Zvekanović izrekao je zasluženu pohvalu zboru i potaknuo na daljnji uporan rad koji će sigurno donijeti nove uspjehe. Poslije sv. mise bila je

zajednička večera, koju je za članove zbora priredio katedralni župnik msgr Franjo Vujković, a sve goste je veselila prisutnost oca biskupa.

Čast kuma zbora je pripala o. Stanku Vasilju, a u njegovoj odsutnosti radi bolesti, zastupao ga je franjevac o. Domagoj Šimunović.

Osim Subotice, katedralni zbor je zabilježio svoje uspjehe nastupom i u drugim mjestima kao što su Osijek, Bezdan, Plavna, Bački Breg, Mala Bosna i Žednik.

Treba svakako spomenuti da su zbor podržali i pomogli svojim aktivnim sudjelovanjem o. Stanko Vasilj, Milan Asić i njegova sada već pokojna supruga Jelka Asić. Veliku pomoć pružila je Jelena Demšedi, jer je vrlo često pratila zbor na orguljama ili na klaviru.

Osobito treba istaći plodnu suradnju subotičkog kompozitora Milana Asića, koji je za katedralni zbor uglazbio čitav niz kompozicija na tekstove naših pjesnika.

U okviru proslave Dužijance, koja se svake godine slavi u subotičkoj katedrali 15. kolovoza, organizirane su priredbe pod zajedničkim nazivom "Dani kruha i riječi" i obično traju tri dana (meditativna večer, književna večer i sv. misa zahvalnica). Na svim tim priredbama od 1981. do 1983. godine pjevao je katedralni zbor "Albe Vidaković" i svojim nastupima pomogao je vrlo velikom uspjehu tih kulturnih manifestacija.

Zbor je želio zahvaliti kompozitoru Milanu Asiću za podršku i suradnju pa je proslavio njegovu 65. godišnjicu života. Priređen je u katedrali 5. XII 1982. god. veoma uspješni koncert na kojem su otpjevane sve kompozicije koje je M. Asić uglazbio za katedralni zbor "Albe Vidaković" na stihove naših pjesnika Ante Evetovića Miroljuba, Alekse Kokića, Ante Jakšića, Jakova Kopilovića, Stipe Bešlina i druge njegove kompozicije. Ovaj koncert je bio veliki kulturni događaj na opće zadovoljstvo svih prisutnih.

Dok katedralni zbor "Albe Vidaković" priprema proslavu svoje 10. obljetnice, želimo mu uspjeha i da može proslaviti još mnogo svojih obljetnica. Dirigentu zbora s. Mirjam Pandžić želimo da i dalje ima znanja, strpljenja i ustrajnosti pa uspjesi neće izostati.

Svim članovima zbora želimo da imaju oduševljenja i ljubavi prema pjevanju, jer njihov trud je vrijedan najvećeg divljenja i hvale.

Zato svim pjevačima, dirigentu i drugim suradnicima želimo reći našu lijepu i iskrenu riječ: hvala.

Katedralni zbor "Albe Vidaković" je svojim pjevanjem doprinosa da sva liturgijska slavlja u katedrali budu što svečanija i da sve naše kulturne priredbe budu što ljepše.

Zato svima njima priznajemo velike zasluge.

Zbor je, uz ostalo, izvodio djela Mozarta, Schuberta, Ivana Zajca, Krste Odaka, s. Tarzicije Fosić, A. Klobučara, Albe Vidakovića, Milana Asića i drugih.

Čestitamo i želimo mnogo uspjeha!

V - - - r

U S K R S

Na širokim našim cestama
u ovaj dan
ne dopusti, Gospodine, smrti
da porazi našu zastavu.

Utješi ucviljene i sirote
za čijim tjemenom zijeva grob
u ovaj dan otvori oči
u radost najveće pobjede.

Na našu zastavu upiši:
- Ja sam uskrsnuće i život! -

Branimir

PUSTI ME DA MOLIM

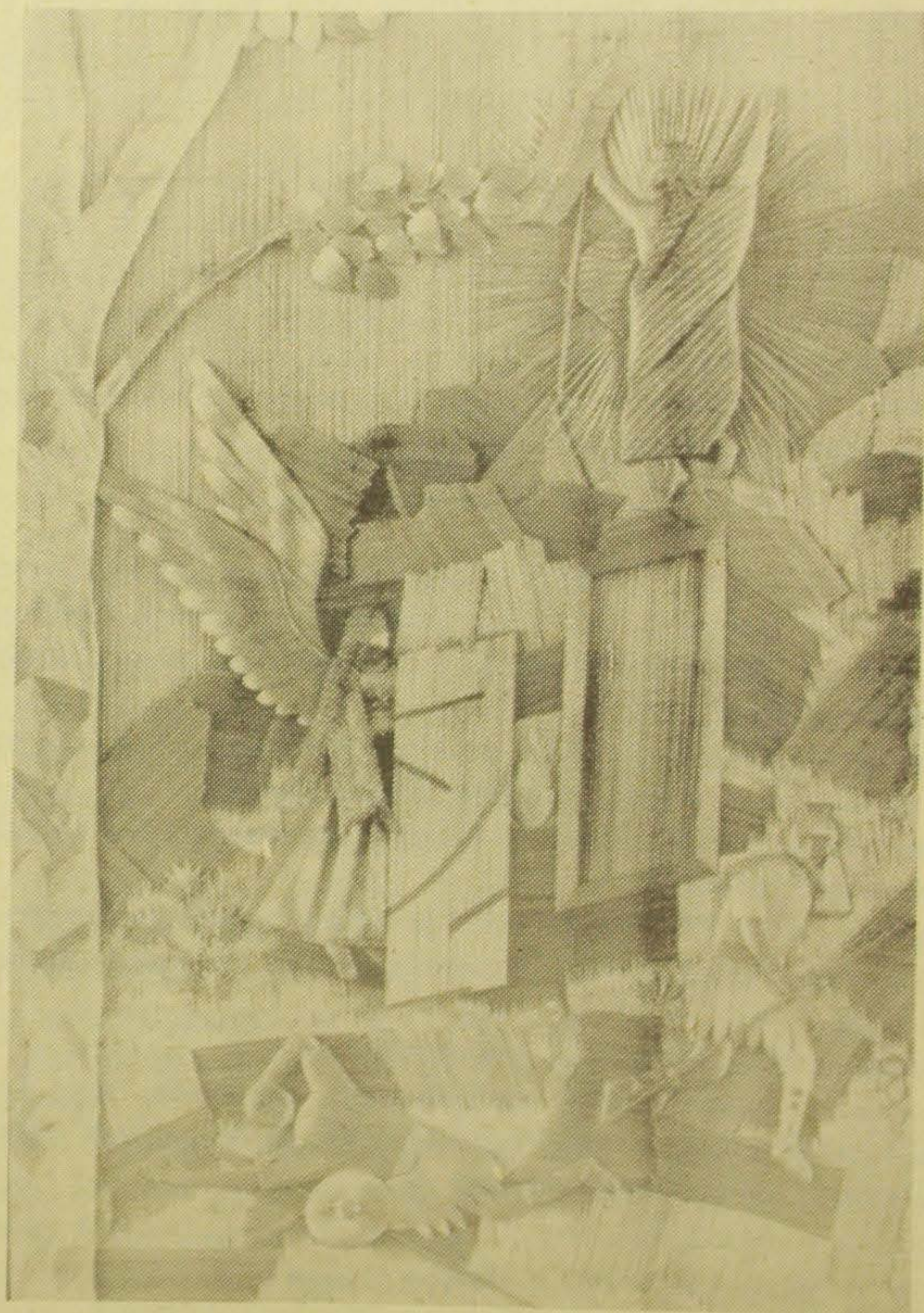
Ostavi me na brijegu
povrh žutih snopova pokošenih
molitvu da izmolim
uvijen mjesečevim zrakama.

Svetu molitvu Svevišnjemu
iz srca da izrečem
nad klasovima povaljenim
u teške žute snopove.

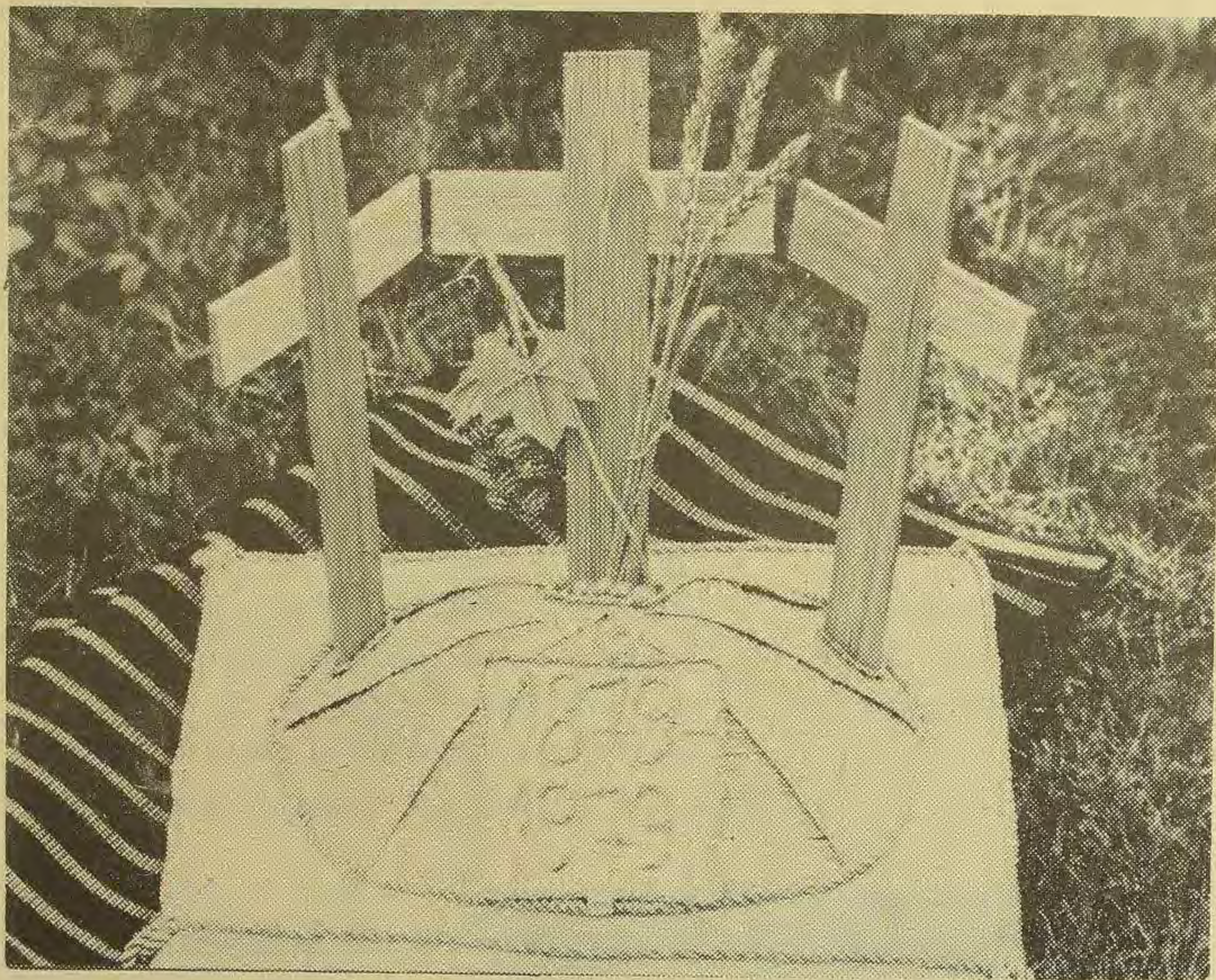
Ovijen sam mjesečinom, pusti me
da molim za kruh svagdanji
za svoju braću
molitvu Svevišnjem da prinesem.

Branimir

Isusovo Uskrsnuće

Rad od slame Ane Milodanović

KRIST NA GOLGOTI

Izrugano u sramoti,
Probodeno na Golgoti,
Srce Krista Boga moga,
Za mene je sveti znamen.

Za mene je dragi kamen.
Što u tamnoj noći sjaje,
Mome srcu snagu daje.

Srce Krista Boga moga,
Za mene je Horeb gora sjajna,
Za mene je ono vječna tajna.

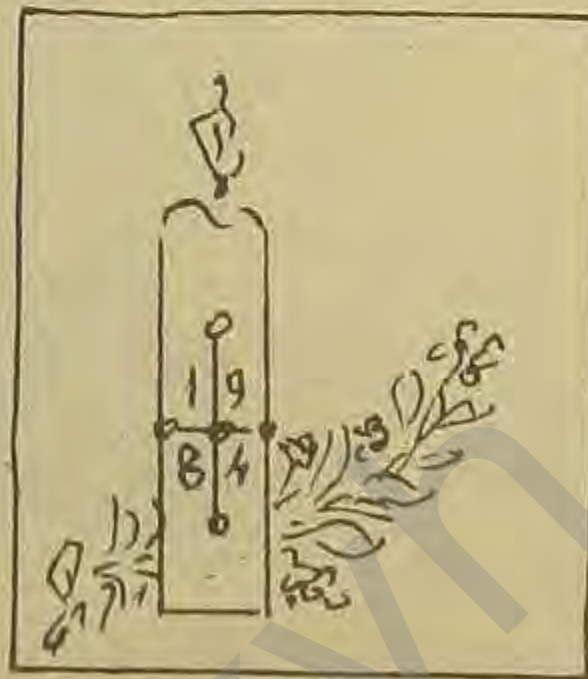
U Njemu se za nas ljubav budi
Premda Ga progone, psuju ljudi.

Srce Krista Boga moga,
Za mene si sveta čista žrtva,
Ti si život moga srca mrtva.

Ja u Tebi uvijek nađem mira
Kad mi kakva tuga srce dira.

Srce Krista Boga moga,
Za mene si luka spasa.

Marga Stipić

GDJE STE, GDJE STE ?

Grlice lijepe,
pjevate li još u nekom kraju?
Kuda ste se sklonile
od ljudske jurnjave slijepe?

Ne vidim više njive, ni drum,
ni drača cvijet,
ne vidim više ni ševin lijet,
o, kakav to ovdje oko mene
tutnji svijet?

Gdje ste, gdje ste topli salaši?
I ti žito slatko,
gdje ste običaji stari?
I' već - mnogi ne mari?
O, je li' ovako tugovao
još netko?

Gdje ste, gdje ste grlice lijepe?
Hoću li vas još čuti?
Vidjeti vas - salaši,
vas, dračevi rascvetani?
Gdje ste polja draga?
Gdje ste velike Rodne blaga
da mi se duša nahrani.

Tu gdje jesam - ne će mi se,
tu ne vidim gdje se
nebo i zemlja grli
i vjetar što prohrli
mirise njiva mi ne donese.

Tu gdje jesam, ne vidim sunce
kada se budi i kada zalazi.

Tu gdje jesam - ne će mi se
o, gdje si, gdje si miru blagosovljeni?

Maja Bačlija k.

Procesija 'Dužijance' 1983.g. u Subotici u katedrali sv. Terezije

Stipan Bešlin

1920 - 1941.

“ SMRT ODNIJETI NEĆE NADAHNUĆE SVAKO...”

U nedjelju 6. rujna 1981. g. u Bačkom Monoštoru je nakon 40 godina održan komemorativni dan pjesnika Stipe Bešlina. Prije podnevni program započeo je sv. Misom u 10,30 s. , a predvodio ju je domaći sin o. Ivan Keravin, prior karmelskog samostana u Somboru uz koncelebrante Matiju Nikolina, župnika u Vrpolju, i Marijana Đukića kapelana u mjestu. Propovjedao je o. Keravin na temu iz nedjeljnog Evanđelja s osvrtom na kršćanski život S. Bešlina. Crkva je bila dupkom puna. Zbor mladih iz Bačkog Monoštora pjevao je Birtovu misu. Poslije Mise je na mjesnom groblju župnik Ivan Vizentaner uz prisutnost mještana i gostiju blagoslovio grob S. Bešlina. i održao prigodni govor na temu: ‘ Stipe, bio si žrtva’. Zatim je jedan mladić recitirao njegovu pjesmu ‘ Što imam od života’, a zbor mladih otpjevao je pjesmu ‘ Bliže, o Bože moj’.

Tom zgodom je na pjesnikovu grobu podignut spomenik s epitefom:
“ I nije me briga. Smrt odnijeti ne će
nadahnuće svako.

Ostat će bitno. To je duša.

To je vapaj tijela u visine plave.

Za vječnošću i za prostorima ljubavi

i sreće.”

(Iz pjesme: ‘Duša’)

U suterenskim prostorima župnog stana bila je uređena izložba na kojoj su izloženi pjesnikovi rukopisi i školske svjedodžbe, narodna nošnja njegove majke i ručni radovi B. Monoštora, među kojima su se osobito isticale: vezene misnice, stole, albe te najstariji kao i najnoviji vezovi i nošnje sela.

Poslijepodnevni program počeo je u 16 sati pozdravnim govovorom župnika Ivana Vizentanera. Prvi referat održao je o. Ivan Keravin na temu: 'Životopis mladoga pjesnika'. Uz obilje biografskih podataka iz osobnih susreta s pjesnikom, dao je cjelovitu sliku o životu i radu, o patnji i smrti rano preminulog pjesnika S. Bešina, koji se u relativno kratkom vremenu izgradio kao pjesnik, pripovjedač, novinar i nadasve kao kršćanin. Bešin i o. Keravin bili su vršnjaci i zajedno su pohađali državnu gimnaziju u Somboru. S. Bešin je bio sjemeništarač kod Karmelićana, a I. Keravin je svakodnevno putovao iz svog sela. Zajedno su pohađali školu te su se veoma dobro poznavali. Ondašnji režim isključio je Stipu iz svih srednjih škola u Kraljevini optužujući ga da je govorio protiv kralja. Za mladog pjesnika nastaju teški dani. Mogao je privatno polagati ispite s tim da mu je Ministarstvo prosvjete određivalo gimnaziju i profesore za polaganje. Ionako osjetljiv, slabog zdravlja, a onda još i ovaj udarac pospješuje njegovu smrt. Umro je kad je bio u 21. godini života.

Drugi referat 'Bibliografija radova Stipe Bešina', održao je Marko Forgić. Predavač je uglavnom prikupio sav bibliografski materijal, kao i bibliografiju o Bešinu i o njegovu djelu. Bešin je surađivao u priličnom broju naših časopisa i revija prije ovoga rata: Krijes, Anđeo čuvar, Hrvatska revija, Hrvatski dnevnik, Hrvatska prosvjeta, Hrvatska straža, Savremenik, Klasje naših ravni, Subotičke novine, Glasnik sv. Antuna itd.

U trećem referatu je Željko Augustinov na temu: 'Monoštor tijekom svoje povijesti'. Od drevnih vremena pa do današnjih dana pokazao je povijest Monoštora. Nekada su ovdje u Moništoru postojala dva muška samostana: pavlinski i cistercitski. Slomom Ugarske nakon Mohačke bitke 1526.g. nestaju i obadva samostana. Kao uspomenu na negdašnje samostane selo dobiva ime 'Monoštor' prema latinskom nazivu za samostan 'monasterium'. I zanimljivo je, naglasio je predavač, da je u ovom mjestu i prije turskih vremena nastanjen bio slavenski živalj.

Referent Ivan Sabatkai je na temu: 'Rodno mjesto u književnom djelu i pjesništvo S. Bešina' iznio utjecaj okolice na razvoj ljudske osobe, zatim zavičaj u poeziji S. Bešina, njegov razvojni put, zreću dob i smrt. Sabatkai je naglasio: „Bez sumnje Bešin zauzima svoje mjesto u poeziji između dva rata. Ne samo u poeziji Bačkih Hrvata, nego nadilazi granice svoje rodne Bačke te ulazi u krug hrvatskih, odnosno jugoslavenskih pjesnika svoga vremena. Nažalost, veća pažnja mu nije posvećena nakon smrti, možda zbog kratkoće života, maloga opusa ili zbog naše nemarnosti”.

Između referata naizmjenično se pjevalo i recitiralo. Pjevao je zbor mladih iz Bačkog Monoštora, a recitirane su Bešinove pjesme: Asiški siromah, Nemoćno raspoloženje, Obećana zemlja i Sombor.

Na kraju programa predstavljen je stari šokački običaj iz B. Monoštora. Nekada su djeca na drugi dan Duhova išla selom od kuće do kuće pjevajući pjesme. Stariji bi ih nakon svršene pjesme i plesa darivali prikladnim darovima. Taj se običaj u narodu zove 'Kraljice'.

Ivan Sabatkai

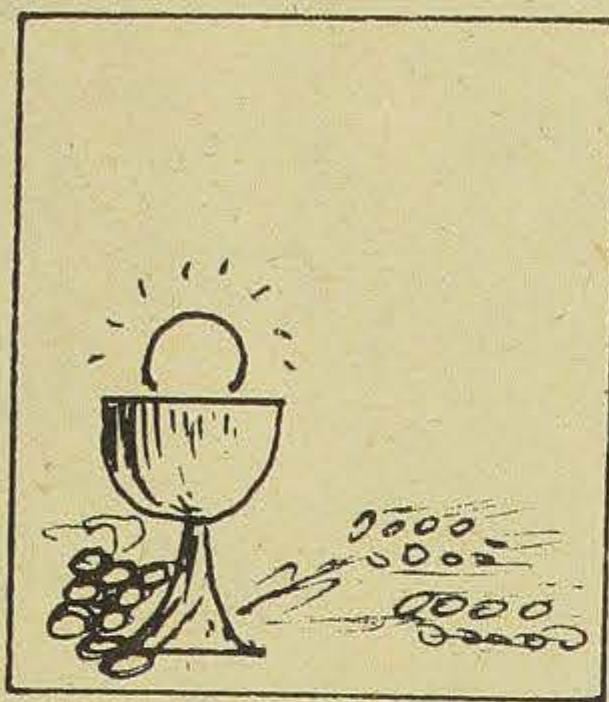
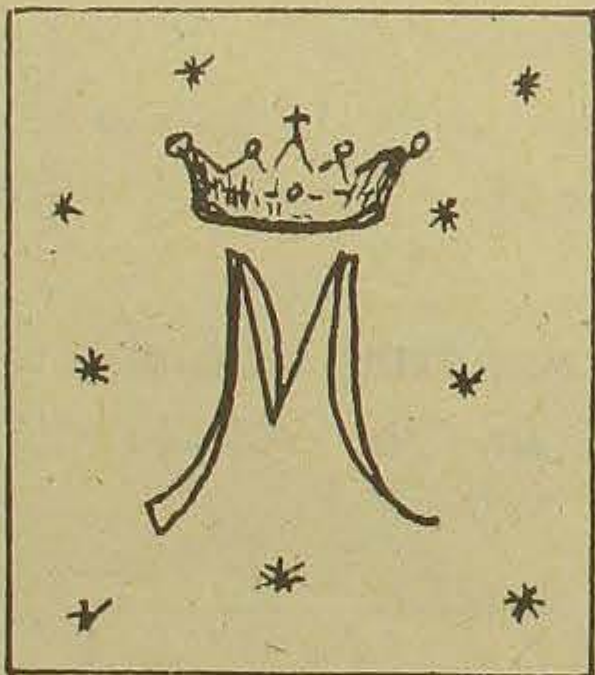
UZ BOŽANSKO LICE

Dok motrim Tvoje izmučeno Lice,
sa moje duše
nestaje mi strah,
moj zanos vjere i nade
sa duše skida u otajstvu
i posljednji prah.

O, kako sam sretna
da s Tobom mogu na posljednji put.
Kamenje što me pod nogama tišti,
sve suze i čemer ljut,
odlaze tiho sa zemaljske staze.
Nevidljive moći što prate smrt
svaki nam izdisaj prate.

O, divna vjero!
Ti što daješ naslutiti
ganuća,
u posljednjoj borbi života
da jedna Ruka drži nas,
drhće za nas
i vodi
do Uskrsnuća.

teta
Mira Preisler

HVALJEN BUDI, GOSPODINE

Hvaljen budi, Gospodine,
za rodnu grudu gdje pšenica zrije.
Hvaljen budi za zlatno klasje
od čega kruh za tijelo mi je.

Hvaljen budi, Gospodine,
od naših žetelaca,
oni se kupali u prahu i znoju.
Nauči ih taj težak posao
raditi na slavu Tvoju.

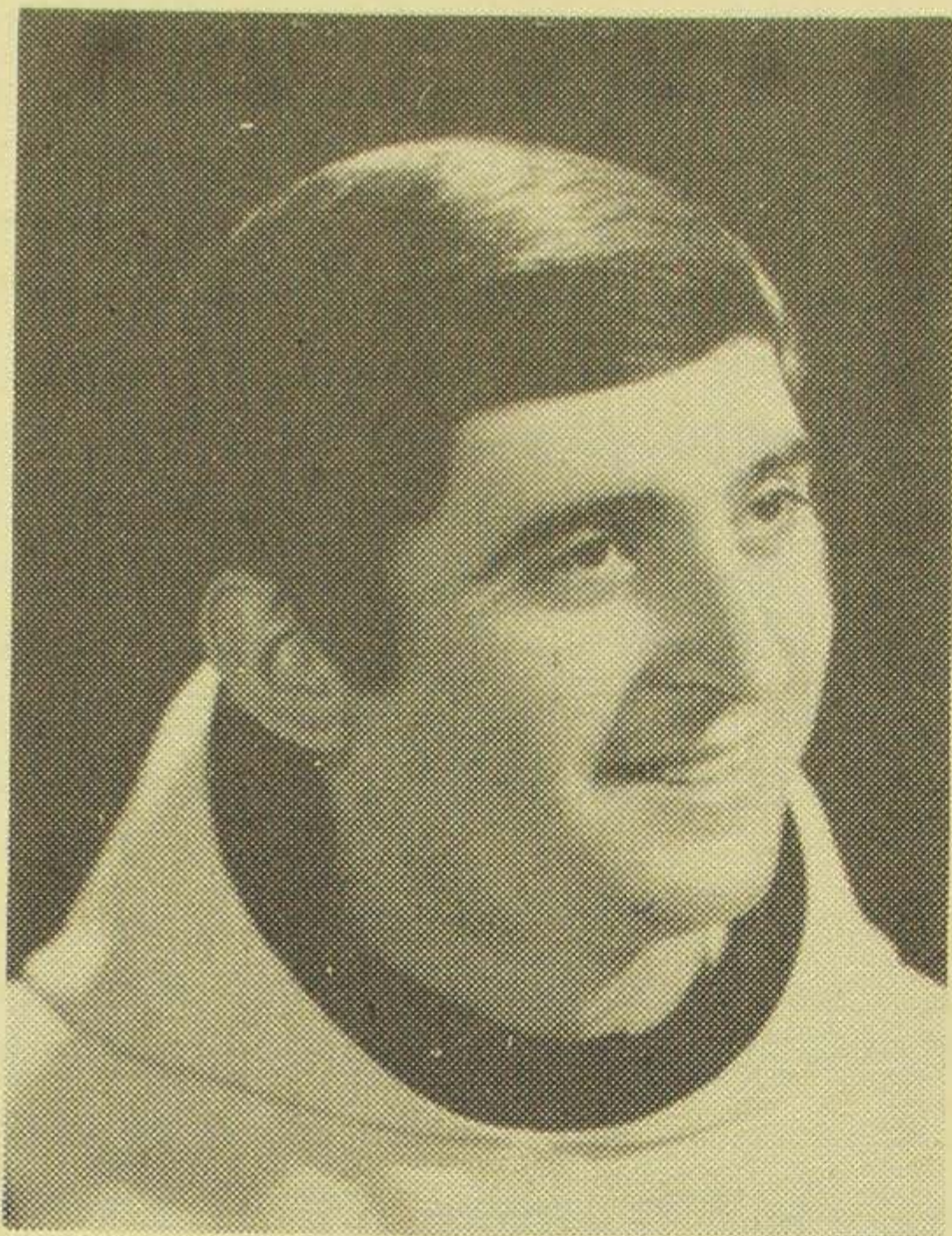
Hvaljen budi, Gospodine,
za ruke svećeničke.
One nam kruh života vječnoga dijele.

Hvaljen budi za mladomisnike,
oni u Tvoju žetvu sad poći žele.

Hvaljen budi, Gospodine,
od svakog stvora svoga.
O, braćo, hvalimo i blagosivajmo
uvijek i svuda Gospodina Boga.

(Na dan svećeničkog ređenja u Subotici
14. kolovoza 1983. godine.)

Kata Ivanković

O. Mato Miloš je rođen u Sonti, 28. travnja 1947. g. Osnovnu školu je završio u Sonti i s petnaest godina života ulazi u Karmelićansko dječjačko sjemenište u Zagrebu, u Remetama, gdje pohađa gimnaziju kod franjevac konventualaca u Zagrebu, na Sv. Duhu.

Novicijat je završio u Somboru i položio prve redovničke zavjete 8. rujna 1965. g. Teologiju je studirao na Teološkom fakultetu u Zagrebu s kraćim prekidom radi vojnog roka. Na tom fakultetu je i diplomirao. Za đakona je zaređen na treću korizmenu nedjelju 1972. g. u zagrebačkoj katedrali po rukama sadašnjeg kardinala dr. Franje Kuharića.

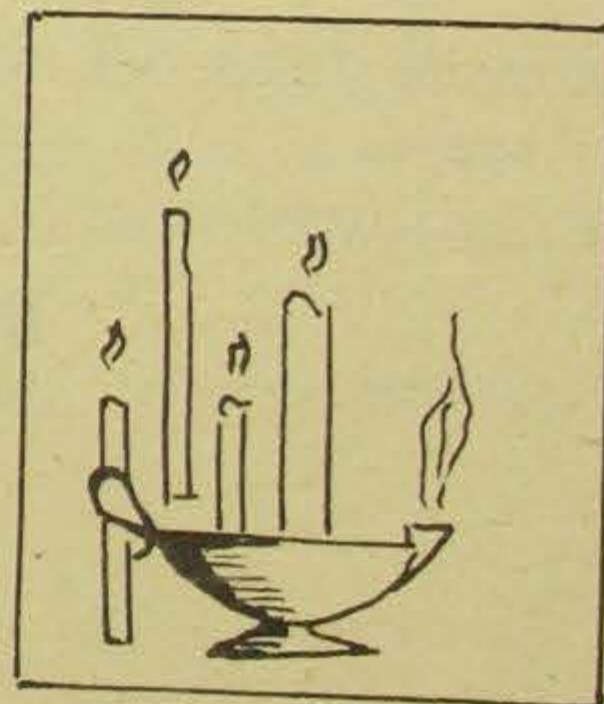
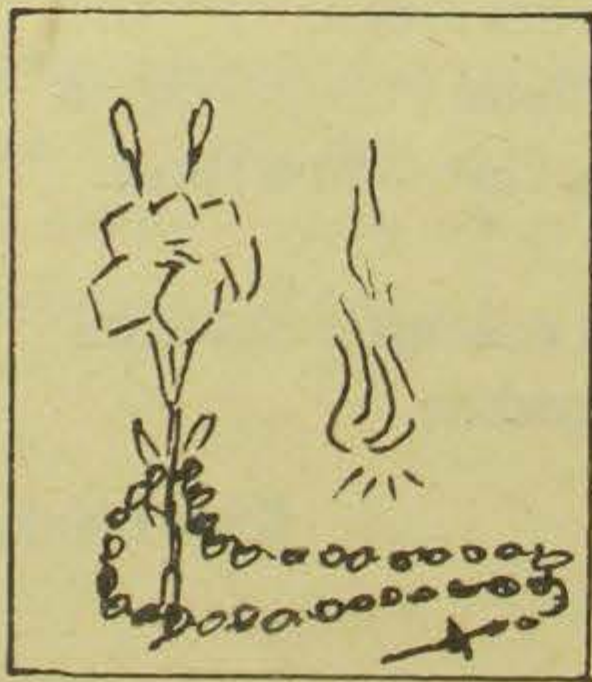
On mu je podijelio i sv. Red svećeništva na blagdan Rođenja sv. Ivana Krstitelja, 24. lipnja 1973. g. u zagrebačkoj katedrali.

Mladu Misu je slavio u svojoj rodnoj Sonti kao peti po redu živući svećenik iz tog sela.

Pet godina je djelovao kao kapelan u župi i svetištu Majke Božje Remetske u Zagrebu, u Remetama.

1978. godine premješten je u karmelski samostan u Somboru, gdje godinu dana vrši službu zamjenika poglavara i orguljaša u samostanskoj crkvi. Godine 1979. u jesen poslan je na studij licencijata iz duhovnog boslovlja na Papinsko sveučilište " Teresianum " u Rimu. Nakon dvije godine studija u Rimu postiže stupanj licencijata iz duhovnog bogoslovlja. U međuvremenu boravio je dva mjeseca u Španjolskoj i na sveučilištu u Salamanki pohađao je tečaj španjolskog jezika.

Nakon studija u Rimu vratio se u karmelski samostan u Somboru, gdje sada vrši službu orguljaša u samostanskoj crkvi i duhovnik je " Marijinih Sestara " u Apatinu u Domu starih.

O.LADISLAV VOJNIĆ TUNJIĆ,
franjevac

O. fra Ladislav Vojnić Tunjić je rođen 14. svibnja 1951. g. u Subotici, gdje je završio osnovnu školu. Gimnaziju je pohađao u Franjevačkom sjemeništu u Samoboru. Poslije drugog razreda gimnazije bio je u franjevačkom samostanu u Cerniku jednu godinu u redovničkom novicijatu (godinu dana upoznavanja franjevačkog redovničkog života.) Poslije toga u Samoboru je nastavio gimnaziju i maturirao je 1971. g.

Poslije toga učio je dvije godine filozofiju na Franjevačkom filozofskom učilištu na Trsatu.

Redoviti teološki studij nastavio je na Teološkom fakultetu u Zagrebu. Tamo je zaređen za svećenika 26. lipnja 1979. g. Mladu Misu je služio u subotičkoj franjevačkoj crkvi 1. srpnja 1979. g.

Kao franjevac mladomisnik bio je dvije godine u subotičkom franjevačkom samostanu. 1981. g. bio je premješten u franjevački samostan u Klanjcu, gdje vrši službu kapelana. Nakon godinu dana premješten je u Suboticu, gdje i sada djeluje kao redovnik.

Bunjevački salaš

Rad od slame Marije Ivković Iv.

OMLADINI

Stari vas salaš zove, dodite natrag,
zemlja tuguje, čeka, nema ko da je ore.
Vrati se 'ćeri i sine, salaš ti bio drag,
zove vas sunce, zovu vas zraci zore,
zove vas starog salaša prag.

Jorgovan stari kraj prozora zove:
- 'Di si, sele i brate, i ptica čuje se glas,
Mriši mala bašča, mriše ruže i zove,
salaš je stari željan života, željan je vas,
zovu vas brazde, zovu vas njive ove.

Čestite i snažne ruke odminiše baću i nanu,
šala se ponovo zbija, pisma se vesela ori,
oživio salaš je stari, ognjište ponovo gori,
salaš se raduje stari, spominje prošlost ko bajku.

Volite ovu zemlju na ponos svome rodu,
volite salaš stari, čuvajte taj mali raj.
I vaši su se stari borili za slobodu,
volite vinograde, volite svaki gaj,
volite žitna polja, volite rodni kraj.

M. D.

STARI SALAŠ

Taj stari salaš stotine godina broji,
Al' ponosno kraj puta ko hridina stoji.

Salaš je stari gord usprkos vrimena tog,
unutra soba bila, slike, na križu raspeti Bog.

O, Bože, pogledaj na nas, na zbrku života ovog
da dica budu nam dobra na ponos roda svog.

Salaš će stari izdržat još mnogo dobra i zla,
sinovi će mu naši dati to čvrsto i sigurno tlo.

Salaš će sinovi čuvat od svakoga zla,
a ćeri će ga uredit da blista ko sunce kad sja.

M. D.

Ing. Bolto Dulić
(1905 – 1982.)
(Sićanja njegove sestre Kriste)

Rodio se na Đurđinu, u drevnoj, poznatoj i pobožnoj bunjevačkoj obitelji. Otac nam se zvao Lazo, a majka Koca r. Ostrogonac. Ime Bolto dobio je zato, što se rodio baš na Tri Kralja. Kao dite bio je dobar, smiran i poslušan. Od nas dice bio je najstariji, pa smo ga brat Kalor i ja jako volili. Osnovno obrazovanje svršio je na Đurđinu u Milodanovićevoj škuli.

Pošto je bio odličan đak, otac je odlučio da ga dade na daljnje školovanje u Suboticu. Upisao ga u gimnaziju, a stanovao je kod dide i majke. Od malena je volio salaš, žitna polja i đurđinske dolove. Kad je preko ferija, a i inače izlazio na salaš, volio je sisti na dolsku gredu i u crtaći blok crtati vijuganje dola, dolske ćuprije, salaše i majurove. Također je naslikao naš salaš, bunar, guvno i kamare, čardakove i dudove. Kasnije je crtaći pribor zamijenio fotografskim aparatom i neumorno slikao sve što mu je došlo prid oči, a najviše salaš, njive, orače irisare. Kad je narastao i ojačao, rado je priko lita pomagao u svim poslovima. Naročito je volio kod vozidbe bacati snoplje i kad se diju kamare, stajati u alašu.

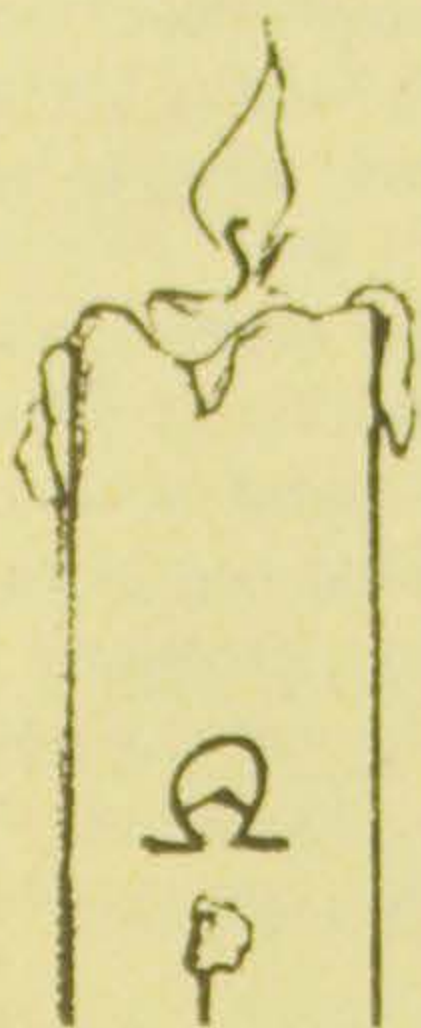
Za Tri Kralja, njegov rođen i imendan, obavezno je s društvom izlazio na salaš. Bili su to mladići iz društva "Orlovi", koji su imali tambure i znali lipo svirati i pivati i to sve naše bunjevačke rodoljubive pisme. Bilo je vrlo veselo. Iako dobrim mlada, uživala sam gledajući ih i slušajući. Zanimljivo, da u takvo društvo nisu zalazile divojke. Dobro se sićam da je jedne godine na Tri Kralja pao velik snig. Oni su se hteli sankati. Kalor je u raspuštene saonice upregao dobre konje, natovario vesele goste na saonice i u jednom zaokretu sve ih izvrnuo u debeo snig. Bilo je to na sveopće veselje.

Poslije mature odlazi na studije u Zagreb. Neki njegovi drugovi, čiji su roditelji bili bogatiji, odlaze na studij u inozemstvo: Beč, Graz i München. Dok se njihov studij otega, Bolto u rekordnom vremenu, za četiri godine završava arhitekturu i opet s odličnim ocinama. Time je olakšao i ocu, jer je u ono vrime bilo veoma skupo studirati. Pošto ondašnjim političkim vlastima nije bio poćudan, nije mogao dobiti zaposlenje u državnoj službi, nego radi kao pomoćnik kod inženjerske firme Molcer. U to vrime pok. biskup Budanović mu povjerava gradnju đurđinske crkve, što on rado prihvaća. Svom dušom se zauzima za gradnju, i za nekoliko miseci bila je gotova, na veliku radost i ponos Đurđinčana.

Uskoro se oženio i gradi vlastitu kuću u Subotici, koja stoji i danas. Ulica Mirka Bogovića, br. 22. Konačno zapošljava se u državnoj službi, a nešto kasnije postaje i profesor na Višoj tehničkoj školi u Subotici, gdi ostaje dugi niz godina, sve do mirovine.

Poslidnjih godina zdravlje mu se pogoršalo. Srce je polako popuštalo. Iako se obraćao najvršnjim lićnicima, nije bilo pomoći. Izmiren sa svima, i s Bogom i s ljudima, na žalost sviju, umro je 24. srpnja 1982. Želimo mu ono, što i piše na njegovom grobu: Poćivao u miru Božjem.

O. DIONIZIJE ANDRAŠEC

Subotički vjernici su izgubili dugogodišnjeg dušobrižnika i ispovjednika. U franjevačkom samostanu 7. listopada 1982. godine je blago preminuo franjevac o. Dionizije Andrašec u 86. godini života, 67. godini redovništva i 60. godini svećeništva.

Sahranjen je u franjevačkoj grobnici u subotičkom Bajskom groblju. Sprovod je predvodio biskup Matija Zvekanović, a prisutni su bili rodaci, redovnička braća i provincijal fra Rajko Gelemanović. Uz njih su bili prisutni neki biskupijski svećenici i lijep broj vjernika.

O. Dionizije je rođen u brojnoj kršćanskoj obitelji u međimurskom selu Dekanovec. U ranoj mladosti je stupio u franjevački novicijat na Trsatu.

Tokom dugog redovničkog i svećeničkog života vršio je mnoge dužnosti u svojoj provinciji. U nekoliko navrata bio je član provincijske uprave i gvardijan u mnogim samostanima.

Ovom zgodom želimo posebno istaći dugu povezanost o. Dionizija sa Suboticom. On kao sin međimurske ravnice zavolio je bačku ravnicu. Velik dio svoga života proveo je u subotičkom franjevačkom samostanu i svojim pastoralnim radom ostavio je neizbrisiv trag u vjerskom životu puka, a osobito kod više generacija trećoredaca. Treći red (danas Svjetovni Red sv. Franje) uvijek je bio brojčan i popularan među subotičkim vjernicima. Treba posebno istaći priručnik i molitvenik za članove Trećeg reda sv. Franje „Serafsko cvijeće“ koji je priredio o. Dionizije, a imao je nekoliko izdanja i pomogao je mnogim tisućama vjernika širom naše domovine u duhovnom životu.

Kad se govori o povezanosti o. Dionizija sa Suboticom, treba spomenuti njegov rad u klasičnoj gimnaziji u okviru dječjačkog sjemeništa „Paulinum“, gdje je on predavao njemački jezik od početka, tj. od godine 1962. godine pa sve dok su mu godine dozvoljavale (oko 10 godina).

Sve su to razlozi da bački katolici čuvaju blagu uspomenu na pokojnog o. Dionizija i da posjete njegov grob.

Al-Be

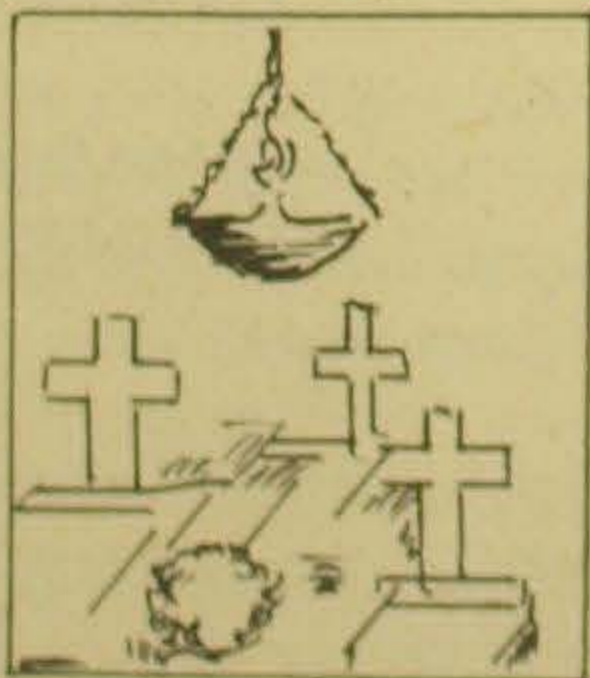
A L B E Š O K Č I Ć

(1914 - 1982.)

U nedjelju 17. listopada 1982.g preminuo je u vojnoj bolnici na Šalati u Zagrebu svećenik i profesor Albe Šokčić. Sahranjen je na novom zagrebačkom groblju Miroševac 20. listopada po vlastitoj želji u grob svoje majke, koja je umrla prošle godine. Obred sahrane obavio je rektor Dječaćkog sjemeništa u Zagrebu o. Josip Antolović uz asistenciju direktora gimnazije o. Vladimira Vlašića i dr Marina Šemudvarca, koji je na sahranu svome prijatelju i suradniku na istoj školi kroz niz godina, doputovao iz Subotice. Sahrani su prisustvovali mnogobrojni svećenici, redovnici i redovnice, te lijepi broj Bačkih Hrvata koji žive u Zagrebu. Posebno treba naglasiti, da je ovoj sahrani prisustvovao lijepi broj intelektualaca, bivših učenika pokojnika.

Albe Šokčić rođen je u Subotici 28. kolovoza, a kršten u crkvi sv. Roke 29. kolovoza 1914. g. Krstio ga je g. Blaško Rajić, ondašnji župnik. Roditelji su mu bili Albe i Krista Vuković. Osnovnu školu i niže razrede gimnazije svršava u Subotici, a više razrede sa maturom u Nadbiskupskoj gimnaziji u Travniku. Na Bogoslovnom fakultetu diplomira 1937.g. , a već dvije godine iza toga vraća se u Zagreb na studij opće i nacionalne povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Diplomirao je na ovom fakultetu 1942. g. i preuzeo mjesto profesora na Franjevačkoj gimnaziji u Varaždinu, da bi uskoro postao profesor povijesti i na državnoj gimnaziji u Varaždinu. Od 1945. do 1948. g. upravitelj je župe sv. Nikole u Varaždinu. Koncem 1948. g. vraća se u Zagreb i postaje profesorom na upravo osnovanoj Interdijecezanskoj srednjoj vjerskoj školi. Na novoosnovanoj školi radi od 1948. do 1971. g. nakon čega se povlači u mirovinu.

Bio je profesor visoke erudicije i vrstan pedagog. Posebno je proučavao povijest Bačkih Hrvata i na tu temu je držao brojna predavanja u Subotici, Zagrebu i Varaždinu. Također je surađivao u Subotičkoj Danici, Klasju naših ravni, Subotičkim novinama i drugim stručnim časopisima i novinama. (Na pr. članak: " Nekoliko crtica iz povijesti Bača ", Klasje naših ravni, br. 2. 1935. str.108 - 114.)

A. G.

UMIRANJE SALAŠA

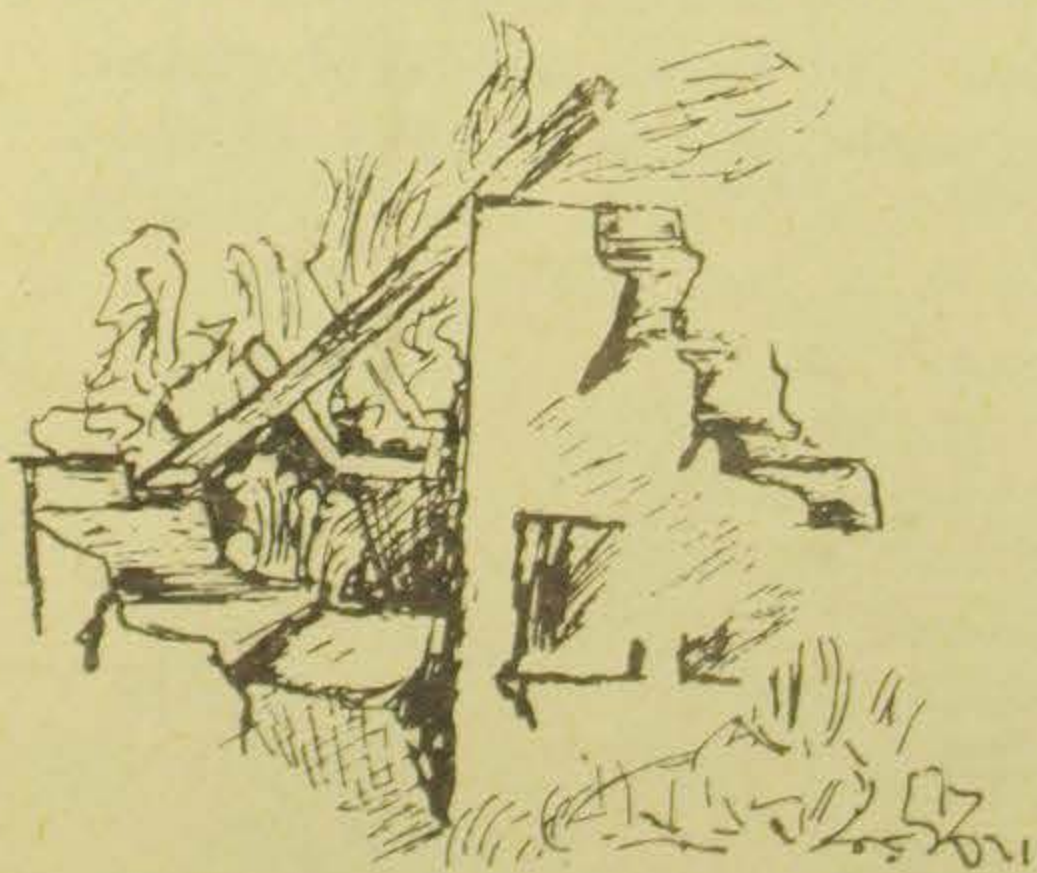
Gledam te, salašu mili,
Kako u nireš, nestaješ s vida.
Duša mi za tobom cvili,
A srce se od bola kida.
Nekad si bio zemaljski raj,
Dražesan kao procvatali maj.

A sada se tvoji zidovi ruše,
Krov su ti ljudi skinuli dolje.
Vitar kroz srušene sobe puše
I nosi tvoj prah daleko u polje.
Drveće ko straža visoko strši,
A gospodar tvoj nemilo te ruši.

I tako usamljen ti tužno stojiš.
Sobe, kuhinja, sve ti se odire,
Ti se već jadan bojiš i bojiš
Nesritne smrti što te proždire.
Plače nad tobom i zalaz sunca,
Krvave zrake.

Plače nad tobom i zalaz sunca,
Krvave zrake baca s vrhunca.

Ja sam dugo, dugo plakala
Nad tužnim grobom starog salaša,
Suznim očima tebe sam gledala
Kako umireš, radosti naša.
Ljudi se sele u grad i u sela,
Salaš ostavljaju tužna nevesela.

GROB STAROG SALAŠA

U zelenim njivama
Blizu kraj drumu
Stajao je salaš visok i bili.
Sijao se u žitu ko biser na svili.

S drumu gledali ga ljudi,
Divili mu se,
Pričali o njemu.
Čaroban je bio kad zora zarudi.

A sad na tom mistu
Leži grob salaša.
Bez krova, bez prozora i vrata.
Zidovi odronjeni, ne bile se više,
Sada su crninom zavijeni.

Ko avet stoje srid njiva zelenih.
A kraj zida stoji jorgovan mali,
Njiše se na vitru i tiho žali.

Jorgovan žali,
A ljudi ga ruše i ostavljaju
Tu svetinju otaca naših.

Oni su volili salaš ko život goli
Kad bi ga sad ovakvog vidili,
Ti naši oci bi umrli od boli.

Umisto ljudi plače svakog dana
Zeleno lišće starog jorgovana.

Đula Milodanović

Kod starih Bunjevaca kumstvo je uvijek bilo na velikoj cijeni. Kum nije mogao biti "makar ko". On se izbirao. Tko je bio kum na vjenčanju, redovito je držao i djecu na krštenju. Kad su kumovi došli u godine, kumstvo se podmlađivalo tako što je neko od mladih iz porodice prihvatio kumstvo. Obično su gazde kumovali risarima, subašama ili svojim stalnim radnicima.

Roka K. se sasvim slučajno okumio sa svojim kumom Matom. Bilo je to ova-ko. Kad je Roka poslije prvoga rata bio odnešen čak u Makedoniju da služi kadar, prvog dana nije imao nikog poznatog u četi. Tek sutradan u njegovu četu odnekuda bude dodijeljen Mate. Veoma se obradovao što će imati bar nekog poznatog. A s njim se poznavao još iz škole, a i kasnije su se u momčenju često nalazili u istom društvu. Sad se tako zgodilo da su i spavali u istom krevetu, u stroju stajali jedan do drugoga i kao dva blizanca uvijek bili zajedno.

Kad je poslije vojske Roka našao svoju suđenicu Klaru i odlučio se s njome vjenčati, bio je na sto muka, jer nije imao kuma. U jedvite jade sinu mu u pameti spasonosna misao, da za kumstvo zamoli svog nerazdvojnog druga iz vojske. Mate pristane na kumstvo pod uslovom da mu Roka uzvрати kumstvo. Dogovoreno, učinjeno. Mate je kumovao na vjenčanju Roki i Klari, a par mjeseci kasnije Roka i Klara uzvратиše kumstvo Mati i njegovoj izabranici Jagi. Kad su počela i djeca dolaziti na svijet, više nije bilo problema s kumstvom. Jedni drugima su držali djecu na krštenju, a kasnije i kumovali kod vjenčanja. To ih je kumstvo toliko zbližilo da su jedni druge poštivali sa "kume". Imendan, Božić ili svinjokolje nije se moglo zamisliti, a da jedan drugome ne budu gosti. Istina, kasnije, kad su već i djecu podomili, to gošćenje bilo je rjeđe. Razlog tomu bile su i godine, a i činjenica, da je Mate ostao na starini u Marinkić kraju, a Roka je skrpio nešto kućice u selu, pa su sad bili malo dalje jedan od drugoga. Roka nikad nije težio za bogzna kakvim bogatstvom. Bio je zadovoljan s malim, ali je zato volio miran i uredan život. A iznad svega je volio crkvu. To je bilo "zdravo iz velikog" da on nedjeljom nije bio u crkvi. A kad su u adventu počimale Rorate, bio je upravo radostan što može rano, još po mraku na Roratu, pa kad se vrati iz crkve, poslije jedne rakijice, tako se slatko ručalo.

Baš toga jutra, samo što se vratio s Rorate, kad bane Matin unuk s porukom: "Danas je kod nas svinjokolje! Poručili su dida da dođete na večeru!"

"Dobro, dobro, doć'ću. Ni mi je baš zdravo zgodno, danas imam dosta posla, al' treba ići dok zovu."

"Kazali su da dođete malo ranije pa ćete divaniti."

"Dobro, dobro!" – potvrdi Roka svojom omiljenom uzrečicom i pogladi kumče po kosi.

Namiri josag malo ranije i stane se spremati. Kako je te godine stegla neka suva zima, Roka odluči da se dobro obuče. Kad se neko tužio da je zima, on je malo kao srdito znao odgovoriti: "Nije to zima, već ste vi slabo obučeni!" I kao za potvrdu toga, navuče čakčire od učinjene kože, na noge valjane čarape i nove klompe. Zagrne novi kožuh, a na glavu metne strigansku šepicu. Rukavice nikad nije nosio. Još kad je bio mlad i kod Rice služio kao paradeš, ni za najveće zime nije navlačio rukavice. A ni pušio nije. Pušenje ga je čak malo i nerviralo, pa kad pušači jako zadime, znao je i prigovoriti: "Ne znam kaku slast imate u tom dimu?"

Da prije stigne udari prečicom. Susret kumova bio je tim srdačniji, što se već odavno nisu vidjeli. Roka se pozdravi sa svom čeljadi, koji su mu se vidno obradovali. Uvedoše ga unutra u zagrijanu sobu koja je mirisala po vrućim fancima i pečenoj divenici. Pa kad sjedoše za stol, i kao za početak gucnuše po koju ljutu rakijicu, razgovor se razvezao, uspomene naviraše, pa čak i one iz vojske. I ostali ukućani se umiješale u razgovor, pa ozračje postade najugodnije. Ukusna i masna jela zališe vinom iz Bukte, pa raspredanju zgoda i nezgoda ne bi bilo kraja, da u jednom trenutku Roka slučajno ne baci pogled na sat i skoro se zaprepasti:

"Šta, valjda nije već 11 sati? Ta kad je brže prošlo! Idem, al' oma!"

I dok su zaustavljali kuma da još malo ostane, on se pravdao; "A, ne, moram ići! Ujtru moram uraniti na Roratu!"

I dok se sa svima opraštao, kuma Jaga sveže u tilorsku maramicu nekoliko fanaka i malo pečene divenice pa mu pruži s riječima: "Ponesite malo milošće i kumi Klari!" Kako su krajevi od maramice bili svezani unakrst, Roka je natakne na zapešće desne ruke da je ne izgubi.

Pun mjesec je obasjavao široki put, pa kum Roka udari sredinom puta po desnom vagašu i komotno je gazio svojim klompama smrznuti crni pijesak. Mraz stegao i nigdje ni žive duše. Bilo mu je lijepo, pa počne poluglasno pjevušiti jednu pjesmu koju je naučio još u djetinjstvu. Čudio se da ima nezadovoljnih ljudi, kad je njemu evo tako lijepo da se ne bi mijenjao ni sa samim carem. Kad završi pjesmu, pogleda na desno pa promrmlja: "Aha, sad sam na Bećarovoj čoši. Još samo da prođem snaš Kajin salaš, pa sam kod svoje kuće.

Na snaš Kajinom salašu u to vrijeme, a još i dan danas, ima u ogradi baš kraj puta, jedna ogromna topola. Kako je mjesečina uprla, topola je svoj hlad bacila preko čitavog puta, čak u neposječenu kukuruzovinu i ta tamna sjena izgledala je kao jendek.

Kad Roka dođe naspram topole, naglo se trgne i zastane. Zatrepeće očima da bolje vidi i ne mož se čudom načuditi:

"Otkud sad ode priko puta ovaj jendek!?"

Napregne još bolje svoj, već malo vinom pomućen vid, pa mu se jendek učini još širi i dublji. Sam sebe okuraži i glasno izgovori: "A, neš se ti meni otet!"

Izvuče ruke iz džepova kožuha i maramicu s fankima prebaci preko jendeka. Onda skine kožuh pa i njega prebaci. I šepicu s glave, baci tačno na kožuh. Malo samo potrese nogama, a kad klompe skliznuše, uhvati ih desnom rukom zajedno i baci preko jendeka. Začu se tup udar klompa u smrznutu zemlju. Pljune u dlanove i rastare, izmakne se tri koraka unatrag da uzme zalet, već po navici reče "Bože, pomozite", potrče i kad dođe do jendeka, iz sve snage poskoči i odbaci se. Dočekavši se

na noge i na ruke s onu stranu jendeka, brzo se podigne i opet glasno uzdahnu "fala Bogu". Prvo obuče klompe, zatim zagrne kožuh, metne šepicu na glavu i malo zadihan krene.

Začas je bio kod svoje kuće, napipa bravu od vrata i udje u sobu, koju je slabo osvjetljavao uvučeni tinj lampaša. Klara, koja je već odavno legla, prijekorno se oglasi:

"A di si tako dugo?"

Roka, osjećajući krivicu, ništa ne odgovori, već se počme svlačiti. Klara nezadovoljna ponovo upita:

"A nije mi kuma ništa poslala?"

To trgne Roku, nesvjesno pogleda na desnu ruku gdje bi trebala biti maramica s fancima i divenicom, pa bezbojnim glasnom odgovori: "Nije!" Videći da neće biti ništa od razgovora, Klara umukne, a on se brzo svuče i legne.

Ujutro se na vrijeme probudi, počme se spremati u crkvu, al' ga stalno progona misao gdje je maramica i otkud tamo taj jendek. Tih misli nije se mogao otresti ni u crkvi. Zato, čim stigne kući kaže ženi:

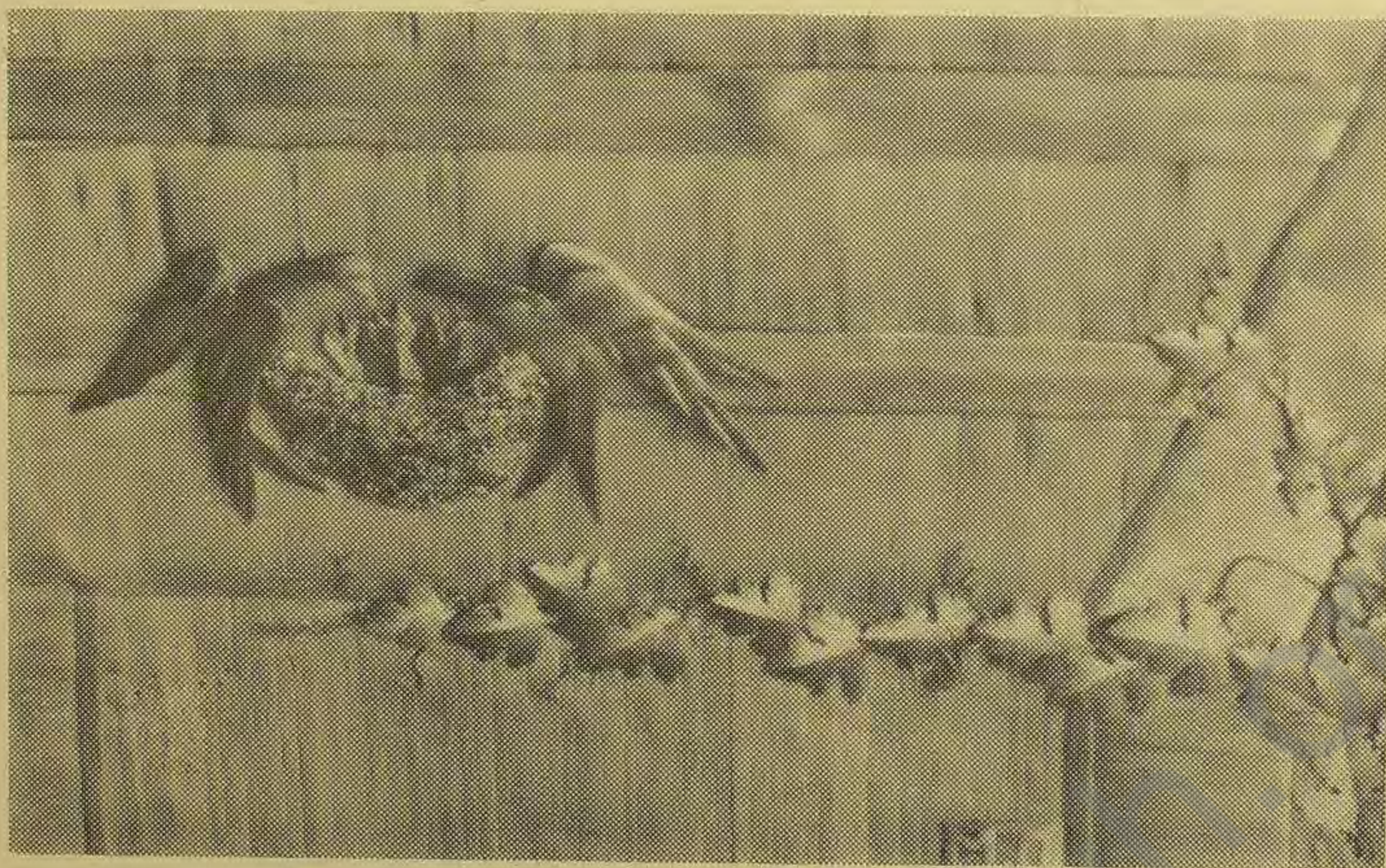
"Posli ručka otić' ću bać Bodi pomoć' namrvit' kukuruza.

A to je više odlučio zato da ponovo prođe kraj snaš Kajine ograde i vidi nisu li tamo još fanki i da još jedared za dana vidi taj čudan jendek.

Spremi se i krene ćutke i zamišljen sa znatiželjom da riješi tu noćasnju zagonetku. Već izdaleka ugleda maramicu. Bila je izžvakana i iskidana kerećijim zubima. Okolo je bilo mrvica od fanaka. Ali jendek? Njega nigdje. Čak ni tragova, ni grudava. Srdito lupi dlanom po kožuhu i tvrdoglavo izgovori:

"I na oltaru bi' se mogo zaklet' da je tu noćas bio jendek i da sam ga ja priskočio!"

Antun Gabrić

Lastavice na gnjezdu

Rad od slame Matije Dulić

KAMENI KRIŽ

Stojim skrhan
pred likom tvojim, kameni križu,
teška srca otvaram dušu,
koljena drhte,
usne šapću...
molitvu.

Sva je težina dalekog neba
na glavu moju stavila ruku.
Pleća se lome,
klecaju noge, a usne drhte.
Molitvu šapću - kletvu zar?

Nebo se ljulja i zemlja trešti,
noge drhte, al' kleknut ne će!
Usne cvile, al' jeknut ne će!
Samo oko pred križem tvojim
ispusti suzu gorčine svoje.

Vjenceslav

POZDRAV MAJCI

Vjetar tiho piri,
uspavljuje grane
usamljen dok sjedim
i sjećam se mame.

Ja sam tužan sada
u kasarni pustoj
i majčici dragoj
pozdrav šaljem svoj.

Misli moje lete
k'o galebi bijeli
i na prozor njezin
pozdrave odnijeli.

Majka suznim okom
čita pozdrav sina
kojeg već odavno
sakriva daljina.

Vjenceslav

PRUŽIMO SI RUKE

Pružimo si ruke
svi budimo braća-
bez obzira koliko
jedan drugog shvaća.

Pružimo si ruke
jer, život je jedan-
Pružimo si ruke
da bi bio vrijedan.

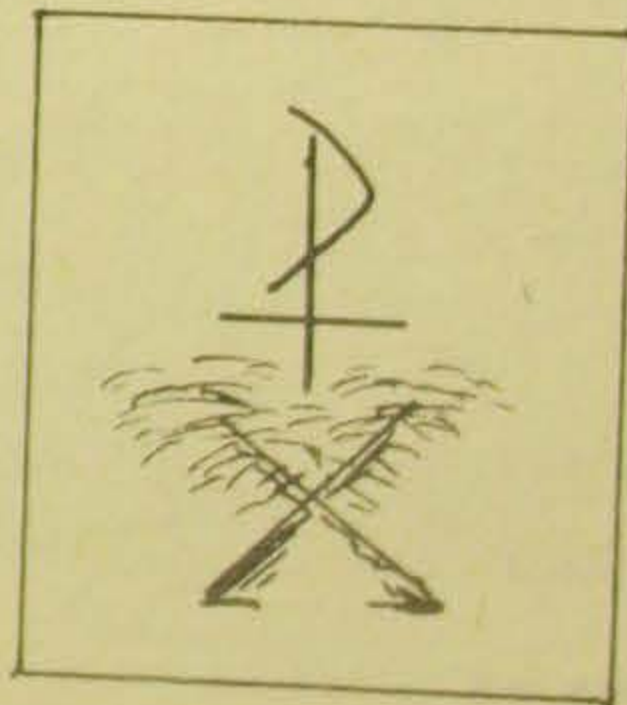
Pružimo si ruke
sada, dok je vrijeme.
Pružimo si ruke
smanjimo probleme.

Pružimo si ruke
jer, život će proći-
Pružimo si ruke
kraj će svemu doći.

Pružimo si ruke
svi budimo braća-
bez obzira koliko
jedan drugog shvaća.

Zagreb, XI. 1982.

Zorka Miletić

NA PUTU

SAMOĆA

Provodim dane samoće puste,
srce je moje kruto od tuge,
samoća siva prati me stalno
kroz puste dane i noći duge.

Ne tuži, srce moje,
nemoj ni suze liti,
jer život je tako htio
i tako mora biti.

Svakim mi danom samoća
na dušu liježe i teža biva,
a srce moje ko ludo lane
uvijek o tihoj sreći sniva.

Ne tuži, srce moje,
nemoj ni suze liti,
jer život je tako htio
i tako mora biti.

Kad li će jednom nestati tame
da oko moje suncu se smiješi.
Al' nema nikog suzu da briše
ljubavlju srce bolno da tješi.

Ne tuži, srce moje,
nemoj ni suze liti,
jer život je tako htio
i tako mora biti.

Vjenceslav

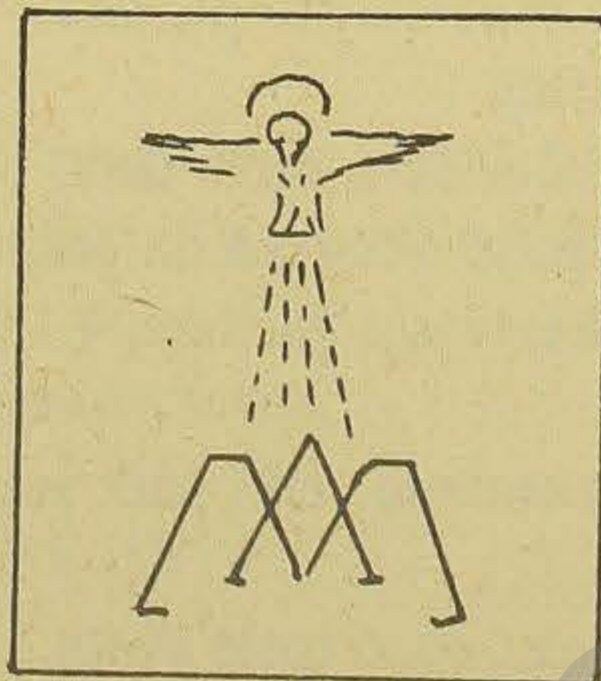
Strninom teškom blatnjava puta
noge se vuku, drhte
i breme teško bezvoljno nosim
na svojim plećima slabim.

O, zašto blato na noge
hvata se moje?
Mjesto da žurno grabe k vrhu
često u kalu
drhteći stoje.

Svaki korak sve teži biva,
a vrh još samo
s podnožja gledam.
Nikada gore silama svojim
po ovom putu ne mogu stići.

O, pusti uže odozgo meni
da njime vežem slabine svoje!
Povuci me k sebi,
jer blato će ovo groblje da bude
kostima mojim.

Vjenceslav

K U Ć A

KUĆA - to nisu zidovi grede
kuća - to su prve riječi
osmjehom dragih očiju pokrenute
nesigurni koraci radosnog pohoda u život
prostor satkan ljubavlju i borbom
ozračje u kojem se raste.

Kuća - to je kolijevka nade
izhodište ideala i revolucionara
prostor u koji se umorni poslenik vraća
i priseban opet djelo nastavlja
gdje čovjek razumije drugog' k'o sebe
i godine zbraja bez straha.

Kuća - to je povjerenje duša
u kojem prijatelja slobodno se sluša
a silnika nehajno čuje.

Marko Vukov

ZABORAVILI SMO

Zaboravili smo svetkovati
i nedjeljom
urezane su nam u naborano čelo
brige.

Vraćamo se kući umorni
zamišljeni
i zaboravimo biti veseli.

Ležaj nas podsjeća na muke
iz kog izlazimo jutrom
sve umorniji
žući
izmučeniji noćnim počinkom.

Umara nas i pomisao
da trebamo biti veseli.

Branimir

P U S T A R E

Kada mi ožedni duša
a srce osuši poput pijeska
u pustinji
u zatočeništvu moja usta
sagiblju se okovana da poljube
i vas bezimene pustare.

Vi razumijete žeđ i jauk vremena.

U vama oporo trnje cvate.

Branimir

Nedaleko izvorišta svoga, dva kraka Krivaje – kraći sa istoka, duži sa zapada – obgrlila malu visoravan plodne zemlje, crnoga piska. Blizu spoja oba kraka, na gredi, stoji oronuli drveni križ, a pod zemljom, ostatci crkve i grobova, u kojima je nađen srebrn novac iz 1082. godine. Od prije 900 godina! Tu je bio grad Tavan-
kut, kojeg tako naziva založnica kralja Alberta iz 1439. godine. Turci su ga razorili, ali ne odmah posli Mohačke bitke, jer je svud oko grada bilo mnogo bara i ritova pa je bilo teško osvojiti ga. Sada ovu visoravan dili uska staza – atar – na dvi podjed-
nake polovine. Istočna polovina je bila vlasništvo žitelja Marinkić–kraja – a za-
padna, sa još tolikim kajišom vodoplavnog piska i na desnoj obali potočića Krivaje,
bilo je vlasništvo jednoga gazde – Vermeša, a dalje čak do Vuković–kraja, bio je
mršavi pašnjak s mnogo bara, zvani “atovi”.

Na ivici pašnjaka, a na Vermešovoj zemlji, sirotinja je nabila od zemlje, sebi
kuće, pokrila trskom, i držala pod “arendu” 2 – 3 jutra Vermešove zemlje, gdi mu
je kuća bila. Tako se nanizao dugačak red od priko 25 kuća, sučelice majušne
kapelice svete Ane, drvenog križa, i prve i jedine salaške škole u subotičkom ataru,
nabijene 1850. godine. Malo dalje, kod jedne kuće, bilo je – a i sada je – na jednom
visokom, račvastom drvetu – malo zvono, kojim se zvoni prilikom približavanja le-
donosnih oblaka. Na tom zvonu ima natpis nepoznatim slovima. (Možda bosanči-
com?) Zbog jedinog gazde – cio kraj se zvao “Vermešov kraj”.

Tu su živili – i žive – Bunjevci, vrsni baštovani, pa iako su bili sirotinja, nisu
bili sluge nego “svoj gazda”. U “atove” bi izgonili pilež, guske, svinje, par ovaca
– što je ko imao – a na vodoplavnom pisku do obale Krivaje, imali baštovanluk,
rani krumpir sa kupusom kao međuusivom ... i drugo. Na plodnoj crnici visoravni
sijali žito, ječam, raž ili sadili kukuruz, kućica od kućice na korak razmaka i izme-
đu kućica sadili krumpir, grah ili bundeve.

U proliće i lito, za baštovanluk se rano rani pa se sadi, ili pak prid večer, kad
sunce više ne peče. Kad je najveća žega – oko podne – ranoranioci rado bi legli u
hladovinu da nadoknade san. To se zvalo: “praviti podne”. E – u to vrime, kad se
pravilo podne, desila se ova zgodna sa krmačom koja ždere žig.

KRMAČA KOJA ŽDERE ŽIG

Staro je pravilo, da ne–kriv nije dužan dokazivati da je prav. Ko tuži – neka
dokaže! Samo zbog sumnje, na osnovi “rekla–kazala” ne treba sramotiti čovika
prid svitom javno, da je – lopov. Toga se pravila nije držao Kalman, koga su zbog
matere babice, zvali Babicar. Bio je tačan, vridan, radin zemljoradnik, iako bravar
i vlasnik vršalice, isto arendaš Vermeša. Žena mu bila Bunjevka, Skenderova, vrlo

lipa. Pet—šest kuća niže njegove, bio je bać Pajo Upuvani, s više dice na dva—tri jutra arende, ali se nastarao da sve svoje ishrani i zaodije. Uvik je imao dobru krmaču prasilicu, a nju treba dobro i hraniti — Čime? Pa naravno — bundevama. Ali otkud mu toliko bundeva? Kad drugi “prave podne” bać Pajo džak na rame, pa u atar u kukuruze, i vraća se punim džakom bundeva. Primetio to svit, pa se šušalo da u njegovim kukuruzima ne mož roditi toliko, pa otkud mu onda? Ali treba znati da je bundeva čudna biljka, vriža joj se daleko širi, pa ako je nikla blizu međe, odluta i na komšinsko—. Pa sad — čija je bundeva? Onog, gdi joj koren, ili gdi leži? Da od krađe osigura svoje bundeve — Kalman ih sve nožem žigovao ... i prvom prilikom — prid svitom — upozori osumnjičenog Paju, kresajući mu u oči — “Ti Pajo! Nemoj da kradeš moje bundeve! Moje bundeve imaju žig!” A bać Pajo — umisto da se pravda, kako je Kalman očekivao — mirno, staloženo, polako i natenane — reče mu: “Slušaj Kalmane — moja krmača pojide i žig!”

Ivan Prčić

TAVANKUTE, MOJE ZRILO GROŽĐE

Tavankute, moje zriilo grožđe!
Kada misec priko neba prođe
Ja po njemu šaljem pozdrav svoj
Tebi, dragi rodni kraju moj.

Kad sunce ka zapadu pođe,
Znam i ono pokraj tebe prođe.
Svaki dan i njemu šapnem smjelo
Pozdravi mi moje rodno selo.

I razastri nad njim svoje zrake
Te rastiraj tminu i oblake
Da mi selo bude razdragano,
Da treperi suncem obasjano.

Kad nad selo tavana noćca pane,
Neka misec više njega stane,
Neka prospe blide zrake svoje
Da do zore krased selo moje.

Da mi selo ne ositi bol
Neka znade da ga pisnik voli,
Da je srićno da se za njeg moli,
Da ga i sad srce za selom boli.

Marga Stipić

MOJE ČOBANOVANJE

Pripovijetka

Svršio sam drugi razred osnovne škole.

Kod kuće me nisu mogli upotrebiti ni za što, a salaškom rodu nisu hteli roditelji da sa mnom dosađivaju. A ja bi u polje kao u raj....

Šarenilo poljskog cvića, švračija nožica, različak, rižak, još i magareće trnje... Sve me je privlačilo, mamilo: Hajde u polje....

Sva srića, imao sam tetka čobana. On mi je bio kum na krizmanju. On se našali: "Haj, Stipane, o's bit moj bojtjar?"

Da li oću? O, to je vrhunac, svih mojih želja?"

Biti bojtjar! Imati kuku. I kabanicu. Jašiti na magaracu. Nositi mliko u dvi čobanje. Da li 'oću' To bi bio moj zemaljski raj... Ali nisam smio ni pisniti, nego sam samo pogledao na nanu. Valda mi je pročitala iz očiju šta se u meni zbiva. Ona se sa nekoliko riči udivani sa tetkom i ja postanem - bojtjar.

Bio sam glođvasto derle visokog stasa, tako da su sa malo truda prikrojili za me jednu staru kabanicu. Samo su je malo odozdol potkusili. Vrlo malo, tako da se amade vukla za mnom po zemlji.

Dobio sam i štap, al bez kuke. Dobar, oguljeni, suv drenovac, ali nije imao ni kuke ni karike. Zato sam uvijek čekao da tetak ode bilo kuda, pa sam njegov štap sa kukom i karikom nosio za ovcama.

"Tanja" nam je bila u Tuku, dosta blizo varoši. Uz ovce su bila dva pulina i velik čobanski ker. Tetak ga je prozvaio Bošnjak. To je bio neobičan ker. Kad je netko došo da se s tetkom ispravlja radi nekakve zobi što je mamila ovce, ili zbog kakvih kukuruza, koji su bili blizu strnike, gdi su ovce imale svoju pašu. Ako je počeo ukрупno da divani s tetkom i ako slučajno digne ruke, on je odmah bio na zemlji. Bošnjak je sastrag skočio na njeg, ošinuo ga o zemlju i metnuo mu šape na ramena tako da je čovik ležao kao mrtav od stra'. Kad je tetak zovnuo Bošnjaka, on je otkoračio sa čovika, koji se digao i divan se brzo svršio.

Kerova smo, dakle, imali i imali, ali magarca skoro nikakvog. Bila je jedan siva matora magarica, tako matora da nije bila vridna da sažvače ni najmanji zametak kukuruza. Koracala je ona sirota vrlo brzo, kad smo išli s mlikom u varoš, još brže nego druga magarad, ali je slabo odvađala.

Meni se nikako nije dopadala. Drugo magare, kad štogod usput šušne, kad spazi kera ili bilo šta drugo, živo ili neživo, ono digne glavu, načuli uši.

Ali, matora sivka, kako krenemo, ona spušti glavu i oklepa uši: zadrma i ide jednako kao da je drvena mašina. Još ni repom nije mavalala.

To je meni bilo strašno. Jednom ričju, sivka je bila slabo magare za mene koji sam oprobao na Gatu svu magarad. Ja se popnem i uzjašim, a magarac đipi ko pomaman, skoči desno, skoči livo, skoči uvis, rep baci na krste, potrči među svinje, dok napokon usrid bare, gdi svinje planduju, strese me i otrči malo dalje i stane pa me gleda sa podsmihom kako se vučem iz blata već unaprid osićajući modrice od peruške, što ću od nane primiti za ublaćene košulje.

Kad se tog svega sitim, nisam bio sa sivkom nimalo zadovoljan. Nije bilo nikakve opasnosti. Valda da sam i slučajno s nje pao i ona bi legla da sa nižeg padnem, da se ne ugruva.

No moja muka nije bila zadugo. Moj tetak kupi na vašaru od nekog Dalmatinca veliku magarčinu, a šta je bilo s njim i sa mnom, o tom ću vam pripovijdati.

Dakle, moj tetak kupi na vašaru od nekog Dalmatinca veliku magarčinu. Crn, kao gavran. Uši male i glava mala, noge visoke i tanane... kao kakav arapski konj. Te mu nadije ima Maksin.

Imao je jedan loš adet: nije trpio dite u blizini svojoj. Čim čuje dičiji glas, on je strignuo ušima i namištao se da se vući. A zato su ga kupili da brže donese mliko u roš.

Rado bi poslali mene, ali kako će kad me Maksin ne trpi ni za grošić. Naposljetku iza dugoga moga moljakanja naume da će me poslati s mlikom na Maksinu. Ko ve liji od mene. Natovare mliko, jedan zatisne Maksinu oči, a tetak me baci na leđa magarcu. Dadu mi u šake veliki štap sa kukom i karikom i utvrde me da putom ne padnem, jer ako Maksin čuje moj dičiji glas, bit će me na sve strane.

Ja klimnem glavom i pođemo.

Da posvidočim Maksinu da sam "čovik", okrenem deblji kraj štapa i okin Maksina po glavi. On zatrese glavom i pokasa.

U mene srce sve igra, sve se cipa od dragosti. Mislim da sam mustulundžija. Sretnem ljude, sretnem žene, sretnem čak svoga učitelja, Peru Rajčića. Triba pozdraviti. Ja šešir podignem, ali riči ne puštam. Ni da pisnem. Tako stigismo kod tetkove kuće. Tu me žene skinu, izliju mliko. Posli toga mene natovare povrh njih čobanja. Tetka Maksinu zakrili oči da ne vidi ko mu sida na leđa. Ja raskri široke gaće moje, a imao sam gaće u četiri pole i jedva su mrske stale oko mog kog stasa, pa Bože pomози. Maksina opet oparmačim štapom po glavi, pa evo nas za ispod senčanske gvozdene ćuprije.

Maksin iđe, sve se praši. Pored puta dubok jendek pun dikice.

Na tu miru nanese anđeo mog najboljeg druga..., Šimu Mikinog. Kad me je vidio ko se šepurim na Maksinu, on poviče sav razdragan: "Ao, Stipane, otkud tebi tako magarac? Ajde, pušti i mene da i ja malo jašim!"

To je već bilo previše. On da jaši. On, ni bojtari, ni čobani..Bio je gušćar...

Ja se privarim i dreknem mu: "Mani se ti jašenja!"

Kad je Maksin čuo moj dičiji glas, on zastrže ušima, pogleda bisno natrag. On po tri koplja u visinu skoči, a naprid skoči po četiri. Ja se držim, al on pravom magarcem lukavošću skoči desno tako bisno da se ja srušim s njega upravo u jendek, str dubok do dva hvata. Skotrljam se po dikici u gaćama i u košulji baš do dna jendeka.

Maksin ode ko iz puške, a ja se iskopeljam iz jendeka i tribim boce dikice iz ruku, iz nogu, sa leđa, odasvud. Jedva sam se oćibao od silnih boca.

Šime pobigao još na početku nesriće, a Maksin otkasao pa do tanje nije ni stao. Samo jedared se okrenio, kao da bi kazao:

"Aj, 'oćeš tući Maksina po glavi!"

Ja uzmem štap i krenem za magarcom. Prije sam štap uvijek nosio na ramenu, sada sam drljao za sobom po zemlji. Malo, malo pa stanem i češem se i stiskam ruke od dikice.

Onda sam prvi put iskusio na svojim leđima da nisu svi magarci - magarci.

Blaško Rajić

"PLATIO BIH STOTINU MISA"

Pripovijetka

Došao mi nepoznat čovjek, star oko pedeset godina. Vrlo otmjeno obučan. Ušao je u kancelariju i nakon pozdrava odmah počeo: "Želio bih platiti stotinu svetih Misa. Za pokojnog oca, koji je umro prije četiri mjeseca. Bio je doduše, već čovjek u godinama, ali nije još trebao umrijeti. Ja sam ga prije vremena otpratio pod ledinu."

Rekao je to stojeći pred stolom i prije nego što sam mu uspio ponuditi da sjedne. Sam je upitao: 'Smijem li sjesti?... Vi me, istina, ne poznajete. Slučajno sam ovuda naišao s autom. Vidio sam gdje dolazeći iz crkve ulazite u kuću, pa sam odlučio da se navratim. Potrebno mi je da čujem vaš savjet.'

I čovjek je pripovjedaao:

"Potječem iz siromašne kuće. Kuća nam je malena, niska, izvan sela. Kraj kuće smo imali komadić zemlje koju je otac obrađivao s dvije kravice. Bilo nas je više djece. Ja sam bio najmlađi, a u kući su govorili da sam najbistriji. Roditelji su se svakojako mučili kako da nas prehrane, ali i da iz nas načine ljude. Nedjeljom se i blagdanom u našoj kući nije radilo. Išli smo svi na sv. Misu. Otac je često ponavljao: 'Tko nedjeljom radi, krade od Boga. A tko od Boga krade, neće se obogatiti.' Ja se i danas toga držim. Dali su me na zanat. Nije im to bilo lako, jer se u ono vrijeme majstoru za šegrta moralo plaćati. Roditelji su to više odrađivali nego otplaćivali. A majstor mi bio i vrijedan i pošten čovjek. Uz njegovu pomoć otvorio sam vlatitu radionicu. I danas ja dobro stojim. Imam svoju kuću u gradu, svoja kola i svoju dobro uvedenu radionicu."

"Prije četiri mjeseca prolazio sam svojim kolima kroz svoje rodno selo. Bio sam sam. Imao sam vremena pa sam navratio rodnoj kući da pozdravim roditelje. Oca sam zatekao kako s vrećom na ramenu upravo izlazi iz kuće. Na dvorištu su stajala kola i u njih upregnute dvije krave. Otac se spremao da pođe u mlin. Kako sam i ja s autom trebao proći pored mlina, koji je od očeve kuće bio udaljen oko osam kilometara, predložio sam ocu da i njega i vreću prevezem autom do mlina. A kako ću se brzo vratiti istim putem, kad u mlinu bude gotov, on neka me dočeka s vrećom uz cestu, pa ću ga i natrag do kuće prebaciti."

"Oca sam s vrećom odvezao do mlina. Njega sam ondje ostavio, ja sam otišao u susjedni grad. Posao sam brzo obavio. Ali u gradu sam sreo znanca. Znanac mi se obradovao kao suncu. Bila je jesen. Ledena je kiša koso šibala s vjetrom koji je ledio vodu na obrazima. Auto mu je bio u kvaru. Nije mogao dalje, a žurilo mu se. Molio me da ga prebacim. Po svoj auto mora poslati ka-

mion da ih otegli. Bio je to znanac, gospodin na visokom položaju. Prihvatio sam ga i krenuo. Oca sam se tek na putu sjetio. A kad sam ga se sjetio, postalo mi neugodno. Kraj mene je u automobilu sjedio znanac, gospodin na visokom položaju. Kako ću uzeti u auto oca?! Otac je bio star čovjek, neobrijan, rasčupan, u pode-
ranom smrdljivom odijelu, s okrpljenim opancima na nogama, opancima koje je sebi sam napravio. Znanac nije znao da sam iz toga kraja. Postao sam nervozan. Kiša je lupala u stakla automobila. Šutio sam i sve više povećavao brzinu. Znao sam: otac me čeka kraj ceste. Znanac je bio podrugljiv čovjek. Ako vidi mog oca, krv će mi ispiti pripovjedajući svagdje u društvu o mojoj porodici. Izdaleka sam ugledao oca kako stoji kraj ceste i gleda u pravcu otkud sam dolazio. Ja sam pritisnuo pedal i velikom brzinom projurio pored oca. Vidio sam ga kako stoji i gleda u auto. Prokisao i promrzao stoji kraj ceste. Kaput je skinuo i kaputom pokrio vreću brašna da brašno ne pokisne. A on stoji na onoj zimi u ledenoj kiši u košulji. Moj znanac je primjetio mog oca, ali ne znajući da je to moj otac, rekao je smijući se: 'I ovaj je stopist! Izgleda pokisao kao pijetao!' Meni se pred očima smrklo. Otac me vjerojatno nije prepoznao. Gledao je u kola. Činilo mu se da su moja i da sam u njima ja. Ali kad sam projurio, vjerojatno je povjerovao da nisam ja."

"Dugo je kraj ceste čekao. A onda misleći da mi se nešto moralo dogoditi, uprtio je tešku vreću na staračka ramena i krenuo dalekoj kući. Pod teretom se silno znojio i grijao. Morao je svaki čas stati, vreću spustiti na zemlju da se odmori. Odmarao se oznojen, ugrijan, u košulji, na ledenom jesenjskom vjetru i kiši. Dovukao se do kuće, ali prehladio se. Dobio je upalu pluća. Liječnika, kako to na selu biva, nisu zvali odmah. Trebalo ga je dovesti iz susjedstva. Kad su liječnika dovezli, bilo je kasno. I otac je umro. Umro je ne doznajući istinu. Ja sam izmislio priču da sam tobože morao drugim putem kući. Bio je pošten i zato naivan. Povjerovao je mojoj priči. Uostalom, da mu je tko i rekao istinu, on mu ne bi vjerovao. Imao je povjerenje u svoga sina. Čak je bio jako zabrinut za mene. Bojao se nije li mi se dogodila kakva nesreća. Ležeći u krevetu u visokoj groznici s velikim je nemirom čekao vijesti od mene. Smirio se tek kad je doznao da sam živ i zdrav. Umro je ne doznajući zašto je na onoj ledenoj kiši uzalud čekao."

"Umro je prije četiri mjeseca. Od očeve sam smrti izgubio preko dvadeset kila. Ne mogu se smiriti. Svijestan sam da mi je otac umro zato što sam ga se stidio. Sad bih dao i svoju radionicu i svoju kuću kad bih ga mogao iz groba izvući živa. Nitko osim vas ne što sam učinio. Ni majka. Ni supruga. Vi ste prvi kome sam to rekao. Morao sam to nekome reći. Poludjet ću od grižnje savjesti. Htio bih za njegovu dužu platiti stotinu svetih misa. Nije se prije smrti ispovjedio, a znao je psovati. Psovao je vjerojatno i dok je po onoj ledenoj kiši vukao tešku vreću."

Tako je pripovijedao čovjek koji mi se nije ni predstavio. Otišao je i sa sobom je odnio svoju duševnu muku.

Josip Pašić

(Iz zbirke: ' Tuđe suze ' Zagreb, 1979. god. 202 - 205. strane)

ELEKTRIKA NA BUNJEVAČKOM SALAŠU

Pripovijetka

Ti visoki stupovi od betona prošarali su plodne oranice subotičkog atara. I kad ih gledam, čini mi se kao da su silno ponosni. Tako su uspravni, tako plećati i snažni da cilom ovom širokom ravnicom mogu ponijeti mnogo, vrlo mnogo svitla, topline i snage.

Danas mi više nije krivo kad ih vidim kako su se ukopali u zemlju, u plodne oranice. Ta, pod teretom se moraju odupirati. Inače će posrnuti, ispast će im teret pa će prosuti blago. A to bi bila šteta.

Jedan takav niz betonskih stupova udario priko bać Ivšine njive. U početku je i njemu bilo krivo, ali šta će - morao se pomiriti. Sad je već navikao na njih i ne smetaju mu. Zemlja se i pored njih daje lipo obrađivati. Nije to kao kad su njegovom ocu prije rata iskopali priko njive duboke rovove za obranu od neprijatelja. Ta je zemlja bila upropaštena. Ali, ovo je što god drugo.

Prolazile su godine, a bać Ivša i njegova žena Martuna (Marta) svakim danom stariji, ali i salaš im je svakim danom sve puniji. Imadu velik maksimum zemlje, koji im je ostavila agrarna reforma. Više ne mogu teći. A i šta bi? Njih dvoje su sami. Služinčad je teško pogoditi, a i nadničare. Nije to ko kadgod da se zna ko kod koga radi, i to godinama, pa i kroz cili vik.

Salaš je uvijek salaš! Bać Ivša je imao srićnu ruku za svašta. Dali mu se svi nji, marva, pa i konji. Svakim se danom sporila krajcara. A snaš Martuna domaćica koja je domaćinstvo učila kod svoje matere, a viši tečaj domaćinstva svršavala je kod svoje pokojne svekrve. Ona nije ni učem magadila. Kad pogledaš onaj pilež po ledini... Milina ti je gledati. A kuća puna svega. Sasvim prirodno: njih dvoje radini, trizni i čuvarni. U sve su se dobro razumili.

Jedne nedilje, pošto je iza užine otpavao podne, leškario je bać Ivša na svom krevetcu. Martuna je oprala sude i, jer nikad nije podnom spavala, uzela je radije svetu knjigu da posvršava svoje molitve, dok im kogod ne dođe na divan.

A kad je s molitvom bila gotova, kaže Ivši:

- Jesi li se naspavao?

- Jesam - odgovori Ivša zijevajući.

- A šta gustiraš - opet će Martuna.

- Da, gustiram - odgovori Ivša.

- A mogu li i ja znati o čemu - umiljavala se Martuna.

- Pa eto, mislim kako smo obadvoje zašli u godine. Nikako me teže pada svaki posao, a opet tako smo obadvoje ko prikovani uz taj naš posao. Nikad malo rasonode, ništa. Samo radi i hrnjaj od jutra do mraka. I taj salaš... Taki mi je ko kaka pustinja... Nego slušaj! Kako bi bilo da mi malo priuredimo taj naš život? Čemu nam novac, ako ga ne koristimo? Da strepimo nad njim?

- Ne znam šta misliš - reče Martuna, puna povjerenja u Ivšu.

- Mislim, eto, kako bi bilo da uzmemo arendu od onih betonskih stupova, što se koče na našoj zemlji - reče bać Ivša, smišeći se.

Kako to misliš? - snebiva se Martuna

- Mislim da uvedemo električno svitlo u naš salaš. Dosadili mi lampaš i fićura. Neću sav vik provesti u mraku, a električka mi na njivi. Hoću da mi salaš trepti u svitlosti. Nek se vidi... Hoću da mi noć bude svitla kao dan.

- Pa da, i meni je dosta lampaša - rekne Martuna. Jedan lip luster, ah...
Kraj lampaša ću oči izgubiti

- Pa onda, ti svinji. Svake godine u'ranimo tolike svinje. Koliko puta moram radi njih u kruparu dok ne budu gotovi. Više neću. Uredit ću kruparu na salašu čim uvedemo električku - opet će Ivša.

- I meni je bome teže prati, nego prije. Pa onda peglanje... Kad ugljem peglam, tako me boli glava. Tu bi električka mnogo mogla pomoći - unese se življe u razgovor i Martuna - a električni šporelj? To ti je blago... A 'di je još lerna?

- Ležimo na novci - s ponosom će Ivša - a onamo povazdan smo prljavi, i kad dođe večer, nemaš se 'di redovno umiti. Kupatilo mi je prika potreba. Neću više brez kupatila, Martuna moja! Šta veliš ti na to?

- Uvik sam imala povjerenje u tebe, a sad... sad vidim da si divan čovik. Alaj će bit lipo...

Vaške zalaju, a bać Ivša izađe da vidi ko dolazi...

Ja raskrilio kišobran i polako idem u grad. Kad mi je put zapričio čovik, podignem kišobran, a pridamnom bać Ivša. Baš je išao iz ' Elektrovojvodine'. Smije se...

- Šta ti tu radiš po ovakom vrimenu? Ti bar nemaš struje - rekoh mu.

- E, to i jest! Zato sam i doš'o! što nemam struje, a želio bi' da je imam - reče Ivša razdragano. — Dosta mi je mraka! Hoću svitlo na salašu! Mrzim lampaš i fićuru! Hoću električne žarulje! Svuda! I na srid avlije...

- E, to je zbilja lipo. Čestitam! Tako i triba, kad ti mož' biti - stisnem mu ruku.

Još prije nego su počele duge jesenje noći, iznio bać Ivša električare na salaš, da mu uvedu struju i namiste sve moguće električne naprave, počev od krupare pa do kupatila.

Majstori su svaki dan radili, i kad su noći postale duge, poslovi su bili gotovi.

Martuna je radnicima dala bolju večeru, a onda oni odoše...

Martuna je ostala sama sa Ivšom. Upalili su sva svitla, u sve tri sobe, u kuhinji, u kupatilu, u dvorištu... Otvorili su radio...

I onda su njih dvoje zajedno prošetali salašom, koji je blistao u svitlosti, dok su svi drugi salaši bili u tami. U šetnji ih je pratio začuđen Bundaš koji ništa od svega nije razumio.

A kad su se vratili u sobu, odakle su krenili, stade Ivša na srid sobe prid svoju ženu, položi svoje ruke na njezina ramena pa joj rekne:

- Martuna moja, vidiš li sad bolje, dedara mu gosinog?!

- Vidim. Tako mi je lipo. Sve trepti. A ti, Ivša?

- I ja vidim bolje nego ikad do sad. Martuna moja, nikad do sad nisam vidio tako jasno da smo nas dvoje sami...

Martuna i Ivša stajali su tako niko vrime tužno, gledajući jedno drugo, svisni da se tu više ne može pomoći...

braca Ivanica

IDI U POLJA....

Idi u polja
kada te pritišće grad
bogatstva kada su željne
oči tvoje.

U polju ćeš naći
veselog druga
gdje kraj žita
sklada i pjeva.

Idi u polja
ona su tvoja
s tobom će biti
miris njiva
i igra ševa
a srce će mirno
da voli i sniva.

Idi u polja
kada te pritišće grad...

Maja Bačlija k.

GNJEZDO MOJE...

Ravno draga - gnjezdo moje
grudica sam mekih ti njedara
izdanak starih ratara.

Krik sam ptice
nad marginama tvojim što lijeće
u pjesmi kad - kada se stužim
ali srce ne će
ne može
da se s tobom razdruži.

Tako davninama tvojim kružim
slušam kako vječna dišeš
i dok sunce u zenitu čeka
gledam te
tako si čedna - tako si meka.

O, da li ću stići
u svom kratkom lijetu
dosta puta da kažem -
koliko milja
koliko ljubavi za tebe ćutim
gnjezdo moje - Bačka
plemeniti cvijetu.

Maja Bačlija k.

ČUDNI KONJI

Pripovijetka

U Tavankutu – u Vuković kraju – živio je jedan dobar i pobožan čovik. Imao je i dobro imanje, dobre konje, krave, volove, dobrih, debelih svinja, ovaca, pileža, gusaka. Imao je i dobrog stalnog godišnjeg slugu. Jednom riči – sve dobro.

Ali kaže se:

Čega je previše – ni s maslom ne valja!

Taj dobar čovik svakog petka nosio je kolima u varoš štošta prodavati. S njim i dobar sluga. Do varoši – sve dobro, ali pri povratku, razgovorljivi dobar čovik, malo–malo pa zaustavi konje da porazgovori sa usputnim poznanicima. Dobri konji toliko navikli na to, da bi odmah i sami stali čim bi čuli “Hvaljen Isus” – i ne čekajući ono “ho–ho–ho”

Drugi vašardžije – komšije – već davno kod kuće, pa i stoku namirili, spremni spavati, kad bi dobar sluga i gazda kući stigli. Naravno da mu se to nije sviđalo što kasno u noć mora namirivati, ali – kao dobar sluga – nije gazdi prigovarao.

Jedne jeseni, dobar gazda je nedilju – pa i više – dana bio u Šlavoniji i išao po čuvenim vašarima. Za to vreme u varoš dobar sluga je sam nosio naručenu robu. Vraćajući se kući konji bi – po navici – i sami odmah stali čim bi čuli pozdrav “Hvaljen Isus”. To naljuti dobroga slugu, uzme kandžiju, okrene bičalje, krene konje, malo deka pa kaže; “Hvaljen Isus”. Konji stanu... On bičaljem po njima, konji jurnu ... Tako ciloga puta do kuće. Konji su pametni, lekciju su dobro naučili i zapamtili.

Kad je dobar gazda po povratku iz Šlavonije u petak kolima se vraćao iz varoši – čudom se čudio, krstom se krstio... šta je to sa njegovim dobrim konjima? Kao da je sam Nečastivi u njima pa ga tamo škrope svetom vodom – konji, misto da stanu kad čuju “Hvaljen Isus” – bisno zgrabe kola pa u vag biže s kolima koliko ih noge nose da sve tandrču i lotre i šarage... gazdi dušu da istresu!

Naravno da dobar sluga nije odao da su konji tu školu bezboštva kod njega izučili – i da im je tu nauku on lično bičaljem po turu sabio u glavu.

Dobar i pobožni čovik jako se stidio što baš on ima tako bezbožne konje koji bisno biže kad čuju “Hvaljen Isus”....

15.V.1980.

Ivan Prčić

Š A L E

Šale

ZNA ZNANJE

Prijeratnom župniku tavankutskom dođe Švabo Johan sa zaručnicom na "nauk" - i ispit znanja vire. Ona pažljivo prati pouke, a njen Johan rasijaño gleda kroz prozor trku konja.

Župnik ga naglo zapita: Johane! Kad je umro Isus?

Iznenadeni Johan izvali: "Umro? Ja nisam ni čuo da je bio bolestan."

TO NIKO NE ZNA

Stražar: "Zašto stojite tu kod fenjera? Idite kući."

Pijanac: "Kako ću, kad niko ne zna gdi ja stanujem."

LUDA ŽELJA

Primorski hotel A kategorije. Dva džepara razgovaraju, tiho, o teškom zanatu - krađi.

Videći bogate strance, uzdahnu prvi:

"Oh, da smo i mi bogati ko ova gospoda..."

"Nedaj - Bože" - reče drugi - jer bi nas džepari pokrali "

TRI SMETNJE

-Zašto se ne udaž za mene?

-Zbog tri smetnje.

- Koje?

- Prva - tata te ne voli

Druga - mama te ne voli

Treća - ni ja te ne volim!

POŠTENJE

Mali Moša pita tatu: "Šta je to poštenje?"

Tata odgovara:

"Ako nađeš na ulici deset dinara, nije vridno da ih nosiš miliciji.

Nađeš li hiljadarku... nosi odmah u miliciju i svi će reći da si pošten."

"A to je veliki kapital!?"

"Ali, ako slučajno nađeš i veliki kapital, onda ti poštenje i nije potribno."

MUČENJE

-Druže komandire!

Vaši me milicioneri izvrgli mučenju.

Kada i kako?

- Slavio sam Prvi Maj -. Razdragan, nakresan, pivao sam na ulici o ponoći. Dva me milicionera zgrabe pod pazuhu i povedoše...

- Pravilno! Zbog remećenja noćnog mira.

- Ali, me ne dovedoše u stanicu milicije, nego nepravilno mojoj kući i dadoše me mojoj ženi na mučenje.

DUGAČAK REP

Gospodin i ekstra-dama, u haljini sa dugim "šlepom" ulaze u pozorište. Drugi gospodin slučajno stane na šlep. Damin gospodin izdere se: "Što ne pazite - konjino!"

"Oprostite gospodine, nisam ni slutio da vaša kobilica ima tako dug rep."

U RADU JE SPAS

- Šta radiš?

- Ništa, a ti?

- Dođoh da ti pomognem.

TO NISU NJEGOVI

- Gospodine kapetane!

Vaši vojnici opljačkali me do zla-boga - žali se žena okupatorovu oficiru.

- Jesu li sve odneli?

- Ma nisu baš sve ...al'...

- Tornjaj se, babo, dovraga! To nisu bili moji vojnici oni bi odneli sve!

OD ZLA GORE

- KUd tako žuriš?

- Da od mame dobijem batina.

- Ti si lud. Tražiš zlo.

- Ima od zla gore. Stigne li tata kući prije mene... bit će gore!

Tavankut

*Zapisao
Ivan Prčić*

prilog

"DANICE"

za djecu

MOLIM ZA POMILOVANJE

*Žedju Te svetom molim
Više neg umom i srcem
Više neg umom i srcem
Za svetih pet Tvojih rana*

*Svaka svetija neg' moje žedji
Svaka bolnija od moje boli
Svaka šira od ljubavi moje
Svetija od svih mojih htijenja*

*Molim za pomilovanje
Ispod svetog propela
Na kojem visiš, Bože –
Za pomilovanje molim*

Branimir

NA RASKRŠĆU UVRATINA

*Na raskršću uvratina stoji nijemo,
Od drveta bagremova, rascijepljeno,
Sa tri cvijeta, samotno raspelo.
Na raskršću uvratina, usred njiva,
Zavjetnina, od davnina, pradjedina,
Rod što čuva nam ljetina.
Na raskršću uvratina nada naša,
Podignuta, prikovana, ali s nama,
U mukama briži brige sviju dana.
Na raskršću uvratina, zapušteno,
Već vremenom oronjeno, samo,
Drveno Raspelo - zavjetnina.
Na raskršću uvratina tek poneka,
Magdalena stručak cvijeta -
Podsjećaju ispred svijeta: -
Djedovina.
Na raskršću uvratina, bez imena,
Umjetnina nikad bila. Zavjetnina.
Napuštena, koja čeka vjerna sina.*

Branimir

OVAJ PRILOG "DANICE" ZA DJECU

uredio je kapelan Ivica Prčić s grupom mladih vjernika

Bog je Ljubav

LJUBAV KAO LIJEK ZA PONOVI ŽIVOT

Bio jednom jedan čovjek koji je volio putovati svijetom. Sve što je mogao vidjeti ili ga je činilo radosnim, ili ga je pak žalostilo. Ljudi ga baš nisu mnogo voljeli... no, on je ljubio te ljude ma da to oni nisu znali, niti osjećali. Želio je svakome čovjeku učiniti nešto lijepo i dobro. Ali, neki ljudi su bili toliko zločesti da su stalno čekali priliku da mu nešto podvale, da mu načine nekakvo zlo, kako bi ga ražalostili. On je sve to primjećivao, boljelo ga je da ljudi mogu biti tako zločesti. No, hrabro je koračao svojim putem i dalje svijetu čineći dobro. Radovao se svakom novom danu... proljeću, ljetu i cvijeću koje se uvijek moglo naći tu i tamo.

Jednom tako, koračajući tiho ulicama, pogled mu je odjednom skrenuo u jednu napuštenu bašticu u kojoj su cvale prve ruže. Neke od njih su bile lijepe i svojim opojnim mirisom privlačile su slučajne prolaznike. No, pogled tog čovjeka se nije zaustavio samo nad tim lijepim i opojnim ružama, već je ugledao jedan polomljeni pupoljak. Taj polomljeni pupoljak u svojim posljednjim trenucima opraštao se od ovog svijeta kojeg gotovo nije uspio ni vidjeti. Čovjek je brižno s ljubavlju prišao tom pupoljku sa željom da mu pomogne. Njegov pogled, njegova pažnja, ljubav i topla riječ koja oživljuje i hrabri pomogla je i tom cvijetu. Ubrzo je bolje upoznao taj polomljeni cvijet, uvijajući njegovu stabljiku krpicom koju je otkinuo od svoje košulje, da bi bio što bolje zaštićen, da ga ne bi ponovo netko polomio. Dok je čovjek sve to činio sa cvijetom, bio je ponosan, jer je to bio njegov cvijet, njegova ruža kojoj je on povratio život, koju je zalijevao, pjevao joj, napravio joj je zaklon od vjetrova. Često puta je taj čovjek sjedio kraj ruže i slušao kako se ona tuži, hvali ili kako ponekad i šuti. Imao je strpljenja, jer je to bila njegova ruža.

No, ona je zaboravila zahvaliti se tom čovjeku za povraćeni život. Boljelo ga je to što ruža nije znala zahvaliti za njegovu ljubav prema njoj. Bio je ponosan i nije htio da ruža vidi kako on plače. Još uvijek je pratio razvoj te ruže, svoje prijateljice i osjećao je da će iz nje biti nešto čudesno, ali ruža nikako da dovrši uljepšavanje. Odjevala se polako, dodavala jednu po jednu laticu. Nije htjela izići sva zgužvana poput maka. Htjela se pojaviti tek u punom sjaju svoje ljepote.

Vidjeviši čovjek kako ruža oklijeva, odlučio je napustiti za jedno kratko vrijeme nju i sve ruže u bašti kako bi otišao svom ocu. Rekao im je: "Neka se ne uznemiruje i ne plaši vaše srce! Idem i vratiću se k vama: mene je Otac pozvao i moram činiti onako kako mi je zapovjedio".

I otišao je...a taj čovjek se zvao ISUS. Hoće li se Isus ponovno vratiti svojoj ruži, to ovisi od nje...bude li ga ona tražila da mu se zahvali i da nastavi živjeti s njim.

Bog je ljubav. On nam je kroz svoga Sina (Čovjeka) tu svoju ljubav ponudio. Došao je među nas. Prošao je svijetom, ali svijet ga nije upoznao. Kako znamo da nam je Bog blizu. Znamo da nam je blizu ako činimo onako kako On čini. Ako i mi ljubimo sve ljude, znači ako u nama ima ljubavi. Ljubav mora biti nešto konkretno, a da je primjenjujem na svojim najbližima, pa tako dalje sa svim ljudima sa kojima dolazim u doticaj, a prema svim onim milijunima ljudi s kojima nikada u životu neću biti u doticaju i osobno ih upoznati moram biti dobre volje, moliti za njih i željeti im dobro. Po tome će ljudi znati da smo djeca Božja što se među sobom ljubimo. A ta ljubav ne smije ostati prazno slovo ili riječ, već se stalno mora očitovati dobrim djelima, jer iako često griješimo, naša dobra djela privlače Božji pogled na nas. Od toga koliko u nama ima ljubavi, zavisi ponajviše koliko u stvari želimo da nam se Bog vrati, poput Isusa koji se vraća svojoj ruži.

MARIJA I SVETLANA

Marija i Svetlana su bile rođene sestre. Jednoga dana Svetlana je trebala ići s mamom i tatom na izlet. I Marija je željela poći, ali roditelji su odlučili da ide samo Svetlana. Marija joj je zavidala i govorila: " Zašto ona može ići, a ja ne mogu?"

Marija je išla u crkvu i čitala sv. Pismo i razumjela je da mora nešto učiniti. Nije se naljutila, već je zajedno sa svojom sestrom Svetlanom bila radosna, nastojala je voljeti je i pomagati joj u spremanju prtljaga.

Kad se Svetlana vratila, pričala je Mariji o svemu što je vidjela. Tako da Mariji nije bilo teško zaboraviti svoju zavist i činilo joj se da je preko Svetlane i sama sve vidjela.

(Priča iz jedne obitelji)

Kata

Sretna sam i sigurna
dok se Isusu molim
i voljeti Ga želim.

Isus je najdraži
Učitelj moj.

Znam da voli me Bog.
I znam, da je sreća
tamo gdje stanuje On.

K. C.

ISTINA ĆE OSLOBODITI

Slijepi prosjak

Jednog sam jutro
prolazio gradom
i vidio prosjaka
gdje sjedi pod lipom
obavijen hladom.
Molio je usrdno,
zazivao sreću
svakom onom čovjeku,
koji mu je novčiće
stavljao u šešir.
Prošao sam kraj njega,
nazvao mu sreću,
pa uzeo novac mali
i stavio ga u šešir.
Neki su ga i varali
i novac mu uzimali,
ali on to nije znao
i svakog je pozdraljao.
Svakome je 'hvala' rekao,
premda nije znao
tko mu je novac dao
a tko mu je uzimao.
Doći će on jednog dana
kao Lazar u raj sveti,
i molit će za sve ljude
koji su mu život učinili
sretnim.

M. V.

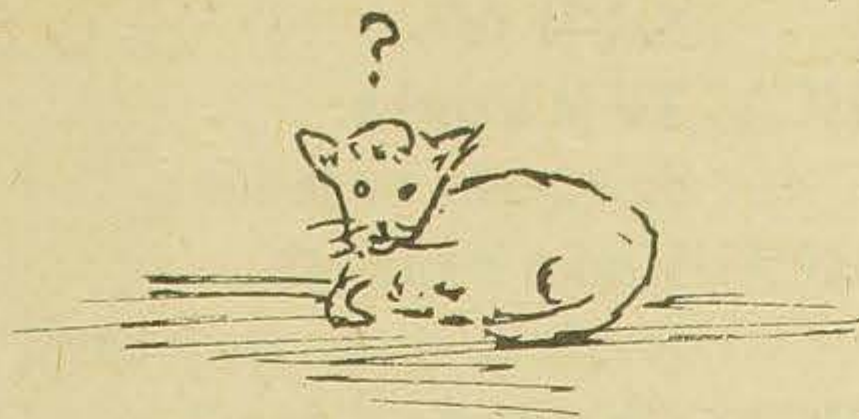
Za sve koji pate

Molim svakog dana
za mamu, tatu, brata.
Osobito molim da
ne bude rata.
Za svu gladnu djecu
što trpe i pate
i koji nemaju
ni mame ni tate.
Dragi, dobri Isuse,
svima nam je želja
da sva djeca budu
dobra i vesela.

N.Č. 3. raz.o.š.

Jedan sam od malenih, Isuse,
koji te gledam i sa strahom
i nerazumijevanjem Te želim
upitati:
" Zašto moj otac odbija
moliti s nama;
s našom mamom
i svojom djecom?
Tako često nervozno i bijesno
upire prstom u mamu
i govori: Ostavi me,
zar ne vidiš da sam zauzet,
uostalom za tebe i tako
kažu da si vječita bogomoljka"...
Što znače te očeve riječi,
i da li moja majka čini što krivo...?
Možda sam zaista toliko malen
da ne mogu shvatiti što se događa
između njih, ali...
Isuse, ja ih toliko ljubim i
želim da smo zajedno u molitvi.
Da li to moj otac zna...?

TVRDOGLAVO MAČE

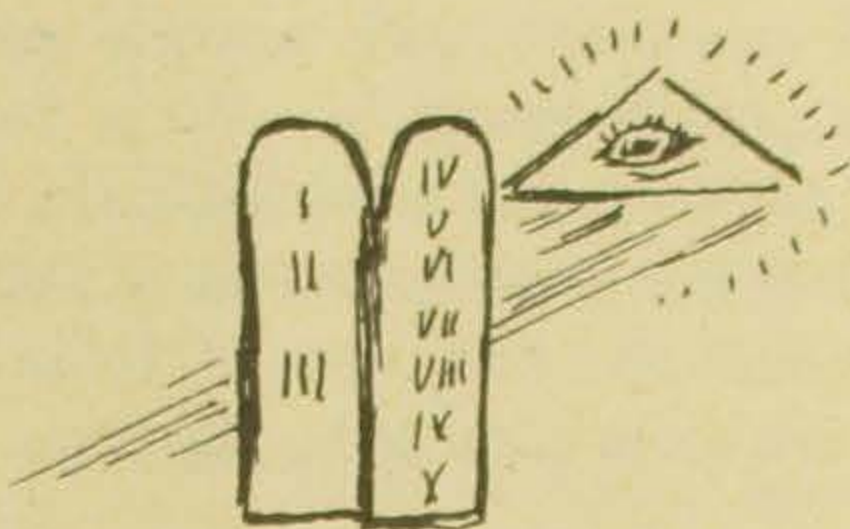

- Pripovjedač: Živjelo u nekom selu nestašno mače. Jednom mače ode u šumu da se prošeta, a prethodno uopće se nije javilo svojim roditeljima. Išlo je išlo, pa je zalutalo. Ide mače po šumi, a nikako puta do svoje kuće ne nađe. Tako ga i noć zateče.
- MAČE: (plače): Mijau, mijau.....
- ZEČIĆ: Zašto ti tu sjediš i plačeš?
- MAČE: Izgubio sam se.
- ZEČIĆ: Baš si čudan. Tko si ti?
- MAČE: Ja ne znam. Ja sam mali.
- ZEČIĆ: Znaš li ti skakati?
- MAČE: Znam, ja dobro skačem. Pogledaj!
- ZEČIĆ: E, onda si ti zečić. Hajdemo, odvest ću te kući. (dovodi ga do grma.) Mama, našao sam u šumi jednog malog zečića.
- ZEČICA: Dobro, daj mu jesti i ležite spavati.
- ZEČIĆ: (Donosi list kupusa) - Uzmi i jedi.
- MAČE: Što je to?
- ZEČIĆ: To je list kupusa.
- MAČE: Ja to ne znam jesti. Ja sam mali.
- ZEČIĆ: Ti stalno govoriš da si mali. I ja sam mali, ali pogledaj kako jedem.
- MAČE: (plače) : Mijau, mijau....
- ZEČICA: Tko to plače? Čekaj, čekaj da te bolje vidim. Ne, ti nisi zečić. Znaš li se ti penjati uz drveće?
- MAČE: Znam. Ja se volim penjati uz drveće.
- ZEČICA : E, onda znam tko si ti. Ti si mala vjeverica. Uši su ti malene, a rep dugačak. Hajdemo odvest ću te kući.
- ZEČIĆ: Mama, zaista je vjeverica. Kako se odmah nismo sjetili.
- ZEČICA: Pođimo do vjeverice. (Lupa po drvetu).
- VJEVERICA: Tko je?
- ZEČICA: Ja sam zečica. Dovedi smo ti zalutalu vjevericu.
- VJEVERICA: Evo me silazim.
- MAČE: Laku noć i hvala vam.
- ZEČICA: Laku noć.
- MAČE: (penje se do duplje) : Dobro veče!
- VJEVERICA: Dobro veče. Kasno je već. Evo pojedi ovo, pa ćeš ići spavati. (daje mu šišarku).

- MAČE: Što je to?
- VJEVERICA: To je šišarka.
- MAČE: Ja šišarke ne jedem.
- VJEVERICA: Hoćeš li oraha?
- MAČE: Hvala ni oraha ne jedem.
- VJEVERICA: Oh, što da ti dam?
- MAČE: Ja bih pio mlijeka.
- VJEVERICA: Zašto mi to odmah nisi rekao. Ja bih se sjetila da si ti ježić. Hajdemo što prije. Odvest ću te kući. (vodi mače ježu). Uzmite vašeg ježića. Našli smo ga u šumi.
- JEŽ: Dobro večer. Hajde popij ovo mlijeko. (mače pije).
- MAČE: Hvala vam. Baš mi je prijalo, jer sam bio jako gladan.
- JEŽ: Lezi kraj mene, Spavat ćemo kasno je.
- MAČE: Evo, idem. (lijega). Jooj, jooj, što me to bode!
- JEŽ: To su moje iglice.
- MAČE: Ja nemam iglica.
- JEŽ: Ti onda nisi jež.
- MAČE: Ja ne znam tko sam. Ja sam mali.
- VRANA: Ja znam tko si ti. Ti si mače. Živiš u selu. Sada spavaj, a sutra ujutro ću te odvesti kući.
- MAČE: Odvedi me odmah.
- VRANA: Ne, mogu. Noć je i svuda je mrak.
- MAČE: Dobro, probudi me sutra rano, pa ćeš mi pokazati put do kuće. I znaš moja mala prijateljice, ti si divna, jer ćeš me odvesti mojim roditeljima, koji su sigurno zabrinuti za mene. Ja ih toliko volim. Ja sam još jako mali. A hoće li se oni jako naljutiti na mene što sam se izgubio?
- VRANA: Neće...,mama i tata znaju divno praštati ukoliko budeš dobro mače, a ne tvrdoglavo. Spavaj sada. Laku noć!
- MAČE: Laku noć. I tebi ježiću laku noć!
- JEŽ: Laku noć!

Poslušnosti i poštivanja svojih roditelja je divna osobina koja je osim toga i veoma korisna. Zar bi mače zalutalo i doživilo sve one neugodnosti da je reklo svojim roditeljima što je naumilo. Možda nam se ponekad čini da je glupo svašta i sve reći roditeljima, a da je to ipak veoma važno vidimo na primjeru o tvrdoglavom mačiću. Jer roditelji su stariji i znaju gdje nas očekuju opasnosti pa nas od takvih mjesta čuvaju. Ponekad mislimo da smo i mi sami dovoljno pametni i iskusni da ocjenimo što da činimo, međutim sve te odlučnosti i hrabrosti brzo ponestane čim se nađemo u prvoj nevolji. No, poslušnost prema svojim roditeljima ne treba biti samo izraz želje da nam bude dobro i da budemo sigurni, već bi to trebalo da bude izraz naše ljubavi prema njima. Jer, što osim te naše dječije ljubavi prema svojim roditeljima možemo njima još dati. Ništa drugo, samo ljubav, to je najljepše i za njih najvrednije.

KRIST JE POBJEDIO U MENI

Igrao sam se sa svojim vršnjacima iz komšiluka. Upravo nam je Željko pokazivao svoj novi revolver, kad se začuo glas moje majke: 'Tomislave, molim te pođi u pekaru i kupi mi tri vekne kruha!'

Tog trenutka sam se strahovito ljutio na mamu što nam je prekinula igru. Nevoljno sam uzeo torbu i novac. Do pekare sam trčao da se što prije vratim i ponovo uronim u igru.

Još s praga sam uzviknuo: 'Tetka Marta, tri komada!' Tetka Marta je bila starija, troma žena. Kao i sve žene, volila je znati sve jutarnje novosti. Tog dana društvo joj je pravila starica tetka Marija. Nešto su ozbiljnih lica pričale. Još jednom sam ponovio: 'tri komada, tetka Marta!'...Ona mi je mehanički dala tri vekne. Ja sam ih brzo stavio u torbu, zahvalio se i krenuo. Požurkivao se kući. Torba mi je bila teška, oteгла se do zemlje. Drugu ruku sam zavukao u džep i gle! Znao što sam tu napipao? *Novčanicu* koju mi je mama dala da platim kruh. Sad sam se našao u velikoj nevolji. Kad odem kući, mami treba vratiti kusur, ali kako da joj dam, kad mi je u džepu stajala čitava novčanica. Znam, reći ću joj da sam kusur slučajno stavio u onaj pocijepani džep. Da, to će biti najbolje i ostat će mi novčanica pa ću moći kupiti možda isti revolver kao što je Željkov. Pa uostalom nisam ja kriv što tetka Marta nije pazila.

Bio sam već na polovici puta, više nisam tako sigurno žurio kući. Kolebao sam se. Onda sam odjednom jasno čuo odjek riječi našeg župnika s jučerašnjeg vjeronauka: 'Sedma Božja zapovijed glasi - NE UKRADI!' Bože, pa ovo bi bila krađa, a ja sam već velik. Slijedećeg tjedna ću na Prvu ispovijed.

Okrenuo sam se i pošao nazad u pekaru. Tetka Marta je začuđeno gledala što mi treba. Bilo me je stid. Poniženo sam joj rekao: 'Oprostite, jako mi se žurilo kući, zaboravio sam platiti!'

Onda se i ona sjetila da nisam platio. Dok mi je naplaćivala, gledala me je ljubazno i rekla: 'Znaš, nisu ovo velike pare, ali je veliko ono što si ti sad učinio.'

Onda sam shvatio da novac nema nikakvu vrijednost ako se s njime poslužim da uprljam svoju najveću vrijednost, dušu!

Izlazeći iz pekare, pozdravio sam tetka Martu i tetka Mariju, koja je još bila tu. One su me samo pratile pogledom.

Kući sam se vraćao radostan i miran. Torba mi nije bila teška. Nije mi se žurilo u igru. Shvatio sam da sam uradio nešto veliko.

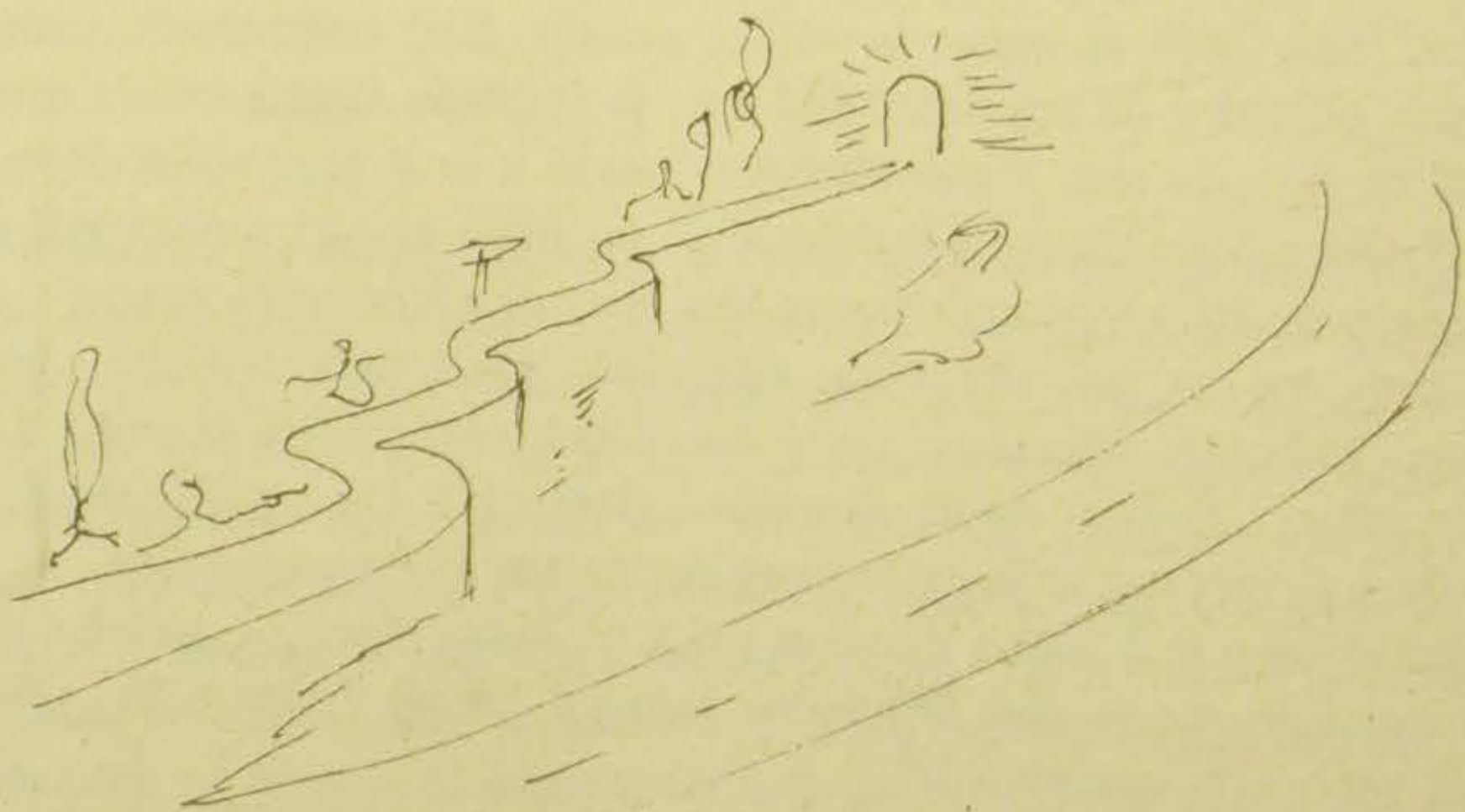
Kad sam otišao kući, zatvorio sam se u sobu i ponizno gledao Raspetoga. Sad mi je postalo jasnije ono što je župnik govorio da je Bog svuda oko nas i u nama i da nas nikad ne ostavlja. Da, Bog mi je pomogao da se uputim na pravi put. Bilo me je stid što sam se uopće i dvoumio, ali s tim mi je moja pobjeda bila slađa.

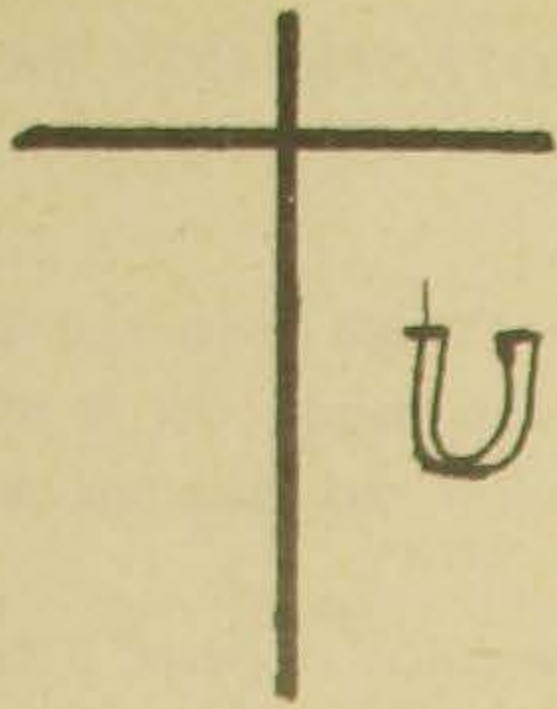
Za ovu moju tajnu nitko nije znao. Vi, djeco, bit ćete prvi.

D. B.

Imati blago nepropadljivo na nebu koje neizmjereno vrijedi, ili imati malu trenutnu korist, koja još svim i svačim može uroditi da nam zagorča život, to je osnovno pitanje koje nam se postavlja dok čitamo redove divne priče: "Krist je pobijedio u meni".

Pričica je vrijednija utoliko što je ona zapravo opis jednog zbiljskog događaja. Kako je uska staza pravednosti i dobrote! Kako bi se mnogo isprika moglo pronaći da se opravda zadržavanje novca, ali rješenje je samo jedno pravedno, a to je da se novac da za ono za čega je i namijenjen. Tom stazom je tim teže ići što više ima stranputica, ali za onog tko želi činiti dobro, tko želi biti čista srca i duše - za onoga tko želi biti Božji, ipak je dovoljno jasno uočljiva ta mala i uska stazica pravednosti i dobrote.

U KRIŽU JE SPAS

Isuse, dobri moj Otkupitelju, hvala ti što si me otkupio svojim križem. Teško ti je bilo, ali rado si to učinio. Ljubav je tvoja velika pa te i ja ljubim.

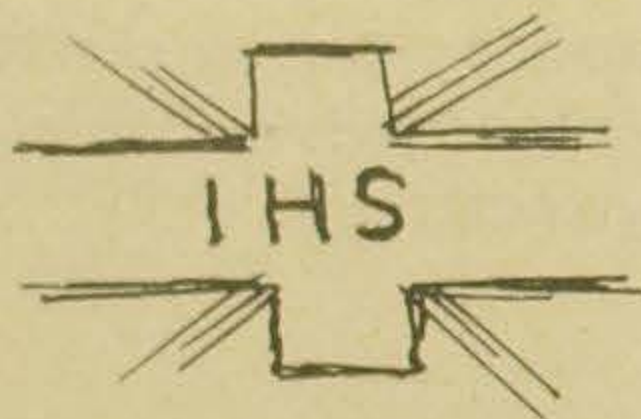
L. D. 3. razred osnovne šk.

Za mene otkupljenje znači jedan put u nebo, spas i utjehu.

NN. 4. razred osnovne šk.

Imao si veliku krunu na glavi koja ti je mnogo smetala. Bilo ti je teško, ali da znaš da i meni nije lako. Pomozi mi, Otkupitelju moj, da i ja ustrajem do kraja života da nosim svoj križ.

V.D. 4. razred osnovne šk.

Isuse, dobri moj Otkupitelju, hvala ti što si me otkupio svojim križem. Otkupljenje je za mene velik znak. Hvala ti što si mi pomogao u nevoljama. U znak zahvalnosti poklanjam ti ovo cvijeće.

G.D. 2. razred osnovne šk.

Zahvalna sam tom nebeskom svemogućem Biću koje je dopustilo da unište i probodu njegovo velikodušno srce grijesima nevjernih ljudi. Hvala mu, jer je sad svim ljudima ljepše. Hvala, jer ja mogu drugaricu voliti bez trunka mržnje, jer On mi daje snage na mojem putu. On mi širi ruke da što prije stignem do svog cilja. Hvala mu za sve ono što mi imamo, hvala mu za moju majku, tatu i čvrstu vjeru u meni.

Z.J. 8. razred osnov. šk.

ŠTO ZA MENE ZNAČI DA JE ISUS USKRSNUO I DA JE OTKUPIO ČOVJEKA

Mi kršćani svake godine u proljeće slavimo uskrsnuće našega Spasitelja Isusa Krista. On je trpio i mučio se za nas i umro na križu raspet. On je morao trpjeti sva poniženja. Mi smo očekivali da će po navještenju naš Spasitelj doći odnekud, ali on se rodio od Marije Djevice.

Isus Krist je mnogo bolesnika ozdravio, mnoge mrtve vratio u život, a kad su ga htjeli propeti na križ, rugali su mu se i govorili ako je kralj židovski, nek sam sebi pomogne. Što su ga više grdili i okrivljivali, on je smjerno Oca molio "Oče, oprostite im, jer ne znaju što čine". Umro je i bio pokopan i trećeg dana je uskrsnuo te uzišao na nebo.

Zato ću se i ja truditi da u životu što manje griješim i ne ranjavam svojim grijesima presveto Srce Isusovo i Marijino. Gledat ću da što više činim dobrih djela i da mi tijelo bude izmučeno dobrim djelima da bih bila slična Isusu i njegovoj Majci Mariji.

S.M. 5. razr. osn. šk.

Uskrs me podsjeća na dan kad je Isus pobijedio smrt. Svake godine vjernici na taj dan slave Uskrsnuće. Među svim ljudima vlada svečana atmosfera.

Otkupljenje znači - Isus nas je otkupio od grijeha, time je svakom od nas omogućio vječni život na nebu, duhovno i tjelesno uskrsnuće. Za uzvrat od nas je tražio čvrstu vjeru i dobrotu.

V.I. 8. razr. osn. šk.

Kruh i vino kao znak nas samih zamjena su za naše tjelesno žrtvovanje. Puno predanje Bogu, pristanak uz Božju Riječ i naš beskrajni duh. Kad svećenik diže kalež, mi se sjetimo Isusove smrti i uskrsnuća.

S.S. 2. razr. osn. škole

Svojom smrću i uskrsnućem Isus Krist je uradio najveće humano djelo što me je otkupio, a otkupio me je jer me je ljubio. On je nama u svemu sličan osim po grijesima. Sve nevolje u životu ne možemo izbjeći: smrt, bolest... Ali, Isus je uvijek s nama i u nevolji nas ohrabruje, tješi, a u sreći se raduje s nama.

U Euharistiji Isus ostaje s nama, a u Pričesti se susreće s nama i jača nas i pomaže nam u školi.

R.J. 6. razred osnovne šk.

Otkupitelju cijelog svijeta, ti si nevin išao na križ. Tvoja ljubav je velika i zato je ostavila veliki znak.

V. V. I. razred osnovne škole

POĐIMO NA PUT ŽIVOTA

*Brate daj mi ruku!
Ne boj se, ja ću te odvesti
do puta koji vodi u život.
Vidim drhtiš, strah te je,
neodlučno gledaš oko sebe.
Zbog čega?
Ta, svi smo mi grešnici.
Ne boj se, Bog je tvoj prijatelj
i moj i svih ljudi na svijetu,
samo što ga mnogi odbacuju,
ne priznaju.
BOG JE LJUBAVI
Čista, iskrena, prava ljubav!
Odbacili su te prijatelji,
a Bog je ostao uza te.
Svi su ti okrenuli leđa i
napustili te, a Bog ti pruža ruku.
On ti daje ljubav, zove te...
Hajdemo brate, pođimo zajedno!*

K. K.

*Uskrsnuće je za mene početak
novoga života.*

D.P. 8. razred osn. šk.

*Uskrsnuće nam poručuje da vje-
rujemo u uskrsnuće mrtvih i ži-
vot vječni. Uskrsnuće je pečat
kojim je Bog potvrdio život i
poruku.*

M.S. 8. razr. osn. šk.

*Otkupljenje je za mene veliki
znak. Dobri Otac moj Otkupi-
telj otkupio me svojom krvlju.
Uh, koliko nas je puno ljubio-
to se ne može opisati. Ali, Otku-
pitelj moj želi da i ja idem njego-
vim putem.*

L. R. 2. razr. os. šk.

*Kad svećenik pije iz kaleža, sje-
tim se tvojih muka. Hvala ti Isu-
se što si mi pomogao u velikim
nevoljama.*

S.S. 2. razr. os. šk.

*Ako se nečega odrećemo i to
posvetimo Bogu, činimo žrtvu.
Isusova smrt na križu bila je
najveća žrtva na svijetu. Ovo
posadašnjujemo u svetoj Misi.*

R. K. 3. raz. os. šk.

*Kod nas i u cijelom svijetu se
slavi Uskrs. Ali ima još ljudi koji
nisu čuli za Isusa, ni za njegovo
uskrsnuće. Takvim ljudima bi
trebalo lijepo objasniti da i oni
vjeruju. Ako vidimo da nemaju
povjerenja i to im se čini bezna-
čajno, ne treba ih odbaciti.*

M.A. 6. raz. osn. šk.

Otkupljenje znači poći za Kristom pa makar se morali razapeti na križ za otkup-
ljenje grijeha. Otkupljenje znači poći putem istine i života.

A.A. 6. razr. osnovne škole

CRKVA

Ta crkva stara, starija od svijeta
u sebi, s vitim crvenim zvonikom,
gdje duše baka smrznute su grijehu,
a goštabovi dozivlju se klikom,

ta crkva bješe utjeha i nada
tivot majke koja je već stara.
Tu ona često pod teretom jada
našla je lijeka s Božjeg oltara.

Tu ona svakog prikrala se dana
sa brojanicom u mršavoj ruci
i kao nekim svjetlom obasjana
u svetoj mirno počivaše luci.

Koliko samo podnijela je patnje
zbog ljudske zlobe i njihovih čina,
koliko puta došla je bez patnje
da ovdje moli za svojega sina!

O, dobra majko iz djetinje bajke,
na čehu koje nije povez skupi,
sva si mi slična liku Božje Majke
sa svojim bolom pognuta u klupi.

I sklapam ove svoje slabe ruke
sa molbom, koja svijetu je gluva:
O Bože, koji slušaš ljepše zvuke,
neka tvoja pravda milosno je čuva!

Ne slušaj kletve i pogrde tuđe,
već primaj njene molbe pune žara,
dok jednom tiho i skromno ne uđe
u Tvoje carstvo pognuta i stara.

Ante Jakić

USKRSNO BDIJENJE

Ostanimo noćas sami
Ispod križa
Na klecalu
Otvorimo dušu svoju

Srce lahor nek nam nosi
Pokoj sreći
Pokoj bolu
Vjerom biće nek nam živi

Upalimo krsnu svijeću
Da na gori
Da nam tinja
Svjetlo njeno ko svetinja

Branimir

HVALA TI,

Hvala ti, Gospodine,
što si poljanama dao sunce
da se pred njegovim licem žita zarumene.
Hvala što si lastavicama dao
da pod strehom grade gnijezda
i što u dobroti svojoj
nisi zaboravio na mene.

Hvala ti, Gospodine,
što sam često pod tuđim noćio krovom
i gorak zalogaj jeo
i gorke slušao riječi;
hvala ti
što si me nadom uvijek tješio novom
i što zaborav tugu
za vedrim satima liječi.

Hvala ti, Gospodine,
što sam kao neznanac išao svijetom
i nisam pružao ruku ljudskoj varljivoj sreći,
i što su boli ulje za svjetiljku u duši,
i što u većoj patnji čovjek postaje veći.

I zato hvala ti
što si poljanama dao sunce
da se pred njegovim licem žita zarumene,
hvala ti što si lastavicama dao
da pod strehom grade gnijezda
i što si radošću bolnom
i moje ozario zjene.

Ante Jakić

ZBORNIK

Subotičke Danice

za 1984. god.

ODNOS CRKVE I KULTURE

Sve se češće postavlja pitanje odnosa Crkve i kulture, osobito od kako je papa Ivan Pavao II preuzeo službu Petrova nasljednika i koji čini sve da bi se Crkva što više otvorila svijetu kulture. U tom smislu je poduzeo mnogo konkretnih koraka, osobito svojim značajnim govorima pred svijetom kulture, bilo pojedinih naroda ili na međunarodnom planu, a sva ta svoja nastojanja okrunio je time što je 20. svibnja 1982. godine osnovao u upravi Crkve posebno Papinsko vijeće za kulturu. Zato o toj tematici ozbiljni vjernici moraju razmišljati i poduzimati konkretne korake, kako bi bili katolici i na djelu, a ne samo na riječima.

Premda je Crkva rođena u okvirima židovske kulture, ona je već svojim rođendanom — Duhovima, daleko prešla te granice i prihvatila grčko—rimsku kulturu, a kasnije i kulture ostalih naroda kojima je donijela evanđeosku veselu vijest. Tako da se područje Crkve i kulture velikim svojim dijelom poklapaju. Crkva se od samih svojih početaka koristila svim onim pozitivnim što je u jednoj kulturi našla, nastojeći da sve plemenito još više oplemeni, a ono što je u određenoj kulturi manje vrijedno ili čak negativno da poboljša ili ispravi.

Od svojih početaka Crkva u svoju liturgiju unosi pokraj povijesnih i poučnih tekstova, na kojima bazira svoje navještenje, i pjesnički nadahnute tekstove (npr. psalme i hvalospjeve) da njima oplemeni svoj izražaj zahvalnosti, klanjanja, kajanja ili prošnje Bogu. Veoma brzo ti se tekstovi počinju pjevati i tako bogoslužje postaje bogatije i doživljajnije. Takovo sudjelovanje nadahnjuje nove talente i tako se liturgija obogaćuje novim sadržajima. u kasnijim stoljećima ta se pjesma prenosi i u obični (tzv. profani) život, tzv. "skazanja" iz kojih se je razvilo današnje kazalište. Već u prvim stoljećima rimska je liturgija uvela glazbu, što je bilo novo obogaćenje liturgije, a na glazbenom polju otvorene su neslućene mogućnosti, osobito na orguljama, koje će svoju kulminaciju i zlatno doba, po mišljenju mnogih, nenadkriljivo doživjeti u doba velikih orguljskih majstora kao što su Bach, Bethowen, Telemann, Palestrina itd.

Već u katakombama nalazimo prve pokušaje da čovjek one prostore, u kojima doživljava svoje susrete s Bogom, ukrasi kistom, a kasnije i dlijetom. Iz toga nastojanja nastaju cijeli stilovi u graditeljstvu koji imaju izrazito religiozni karakter, kao npr. gotika. No, svi dosadašnji pravci i stilovi umjetnosti od romanike, gotike, renesanse, baroka, rokoko-a pa sve do najnovijih umjetničkih pravaca svi su oni našli široko otvorena vrata Crkve sa svim onim što je vrijedno, pozitivno i nadasve duhovno. Od žive i nadahnute riječi, pjesme, glazbe, ukrašavanja prostora, odjevnih predmeta, posuđa i slika pa do velebnih umjetničkih zdanja, sve je to područje gdje je Crkva obilato koristila darove kultura pojedinih naroda sa kojima je došla u susret. Tako ona nastavlja svoje poslanje sve do naših dana, tako da će papa Ivan Pa-

vao II poručiti biskupima jedne male afričke Crkve (nigerijanske): "Navještajte Evandjelje poštujući kulturu svakog pojedinog naroda". O ovoj djelatnosti i odnosu Crkve i kulture II Vatikanski Sabor se ovako izražava.

"Između poruke spasenja i kulture postoje mnogostruke veze. Bog je objavljujući se svome narodu sve do punog očitovanja u utjelovljenom Sinu, govorio na način koji je odgovarao kulturama različitih vremena. Isto tako je i Crkva, živeći tokom stoljeća u različitim prilikama, koristila tekovine različitih kultura, da bi svojim propovjedanjem pružila i izložila Kristovu poruku svim narodima da bi je istražila i dublje shvatila te izrazila u liturgijskom životu kao i u raznolikosti života zajednice vjernika" (GS 58). Tumačeći ova i slična mjesta u koncilskim dokumentima posljednje pape, a osobito Ivan Pavao II govore i ovoj vezi ovako: "Organska i konstruktivna veza između kršćanstva i kulture je čovjek u svoj svojoj čovječnosti. Ova veza Evandjelja sa čovjekom je ustvari ono što stvara kulturu u njezinim temeljima" (Papim govor Katoličkom institutu u Parizu 2.VI.1980.). Ili na drugom mjestu učesnicima Talijanskog nacionalnog kongresa crkvenog gibanja za kulturu: "Sinteza između kulture i vjere nije samo zahtjev kulture, nego i vjere... Vjera koja ne postane kulturom je vjera koja nije potpuno prihvaćena, nije sasvim domišljena i nije vjerno shvaćena." (16.1.1982.). Kolika zadaća za čovjeka izbija iz ovih Papinih riječi? U veljači 1981. u Hiroshimi papa nastavlja ovu misao: "Sve postaje jasnije da je kulturni napredak najtješnje vezan uz stvaranje jednoga pravednijega i bratskijega svijeta."

Možda je još veći utjecaj koje je Evandjelje na poseban način izvelo na razvitak naše evropske kulture. Zato Crkva na II Vat. koncilu definira svoj odnos prema razvoju kultura. "Crkva poslana svim narodima svih vremena i svih zemalja, nije navezana isključivo i nerazduživo ni za koju rasu ili narodnost, ni uz kakav posebni način života, ni uz kakav stari ili noviji običaj. Vjerna svojoj vlastitoj predaji i ujedno svijesna svoga univerzalnog poslanja može uspostaviti zajedništvo sa različitim oblicima kulture. Time služi obogaćenju i same Crkve i različitih kultura. Kristovo Evandjelje stalno obnavlja život i kulturu paloga čovjeka, a suzbija i uklanja zablude i zla koja proizlaze iz trajne prijeteće zavodljivosti grijeha. Ono neprestano pročišćava i uzdiže moral naroda. Ono nadzemaljskim darovima iznutra oplođuje, učvršćuje, usavršava i u Kristu obnavlja vrline i talente svakoga naroda i svakoga doba. Crkva time što ispunja svoje poslanje unapređuje i doprinosi kulturi i civilizaciji, a svojim djelovanjem pa i liturgijskim, odgaja čovjeka za unutarnju slobodu." (GS 58).

Samo jedan letimičan pogled dovoljno je da se vidi kako je Crkva ovu svoju zadaću u potpunosti izvršila. Koliki je utjecaj na literaturu izvršila Božja Riječ na svjetskom planu i na planu pojedinih naroda. Što bi ostalo od glazbenog opusa cjelovite svjetske kulture kada bi iz nje brisali sva ona djela koja su nikla bližom ili daljnjom inspiracijom Evandjelja i Crkve? Građevinarstvo bi ostalo siromašnije za cijele etape i stilove umjetnosti, kada bi se iz njega istisla misao i nadahnuće Evandjelja. Što bi evropska kultura bila bez Chatre-a, Ulma, Milana, Monserata, Krarowa, Carigrada i vječnoga Rima sa njihovim bisernim monumentima? Koliki bi muzeji ostali prazni ili poluprazni kada bi se iz njih povadila djela koje je nadahnula religiozna misao čovjekova?

Da, to je svijetla prošlost, ali nas više zanima sutra! Čujmo ponovno papu Ivana Pavla II. "U naše dane, Crkva, bez da bi se odrekla svoje tradicije, svjesna svoga univerzalnog poslanja, traži dijalog sa različitim oblicima kulture. Ona je zauzeta da otkrije kako da ujedini veličanstvenu baštinu ljudskoga duha, usprkos harmonije između kulture i vjere, što se često ne ostvaruje bez poteškoća, Crkva ne prestaje raditi na približavanju svih kultura, i svih ideoloških shvaćanja svih ljudi dobre volje." Ali papa nije ostao samo na lijepoj izjavi danoj na susretu sa inteligencijom sveučilišta u Coimbri (Portugal – 15.VI.1982. L'Os.Rom. od 16.VI.1982.) nego je poduzeo i konkretne korake kako bi stvar dijaloga sa kulturom postala život. Zato izdaje 20. svibnja 1982. godine dokumenat kojim stavlja u život novo tijelo pri Apostolskoj Stolici koja ima provesti brigu, da se uspostavi dijalog sa svijetom kulture na svim nivoima. Nas posebno zanima ona tačka u kojoj papa traži da spomenuto tijelo – Vijeće uspostavi kontakt sa pojedinim biskupskim konferencijama kako bi pomogli da dođe do dijaloga sa kulturom na nivoima svih naroda. Dakle, ovo je za katolike zapovijed. I zato želeći ispuniti ovu Papinu želju, želimo zapravo nastaviti životni tok i dijalog koji je u ovoj našoj maloj Grani uvijek bio živ.

Od vremena kada su nas franjevci doveli u ove krajeve, sve do naših dana Crkva i kultura našega naroda se upotpunjuju i uzajamno obogaćuju. Od vremena kada se je trebalo boriti za goli život i narodnu svijest preko osnivanja tiska, pučkih čitaonica i širenja školstva. Kada kasnije razvojem društva, neke od tih funkcija preuzimaju druge ustanove. Crkva nastavlja svoj dijalog sa kulturom, osobito onim njezinim dijelom koji je nastao pod njezinim utjecajem ili čak i u njezinu krilu. To danas zovemo kulturom, književnošću, glazbom, umjetnošću religiozne inspiracije ili nadahnuća sa druge strane. Crkva je pozvana da sve ove elemente zapazi i da im da mogućnosti da oni dođu do punog izražaja.

A današnje književno veče ili popodne pokazat će do koje je mjere Evandjelje nadahnulo ove naše pjesnike, da svoju zahvalnost i ljubav prema Bogu, Isusu Kristu, presvetoj Bogorodici, Majci Crkvi, prema našem klasju, "bilim salašima", prema bratu čovjeku i prema ovoj pitomoj zemlji Bačkoj pretoče u stihove i daruju ih nama svima na pobudu. Iako smo ovom književnom večeri sabrali samo dio ovoga duhovnog blaga koje se je poput biserja taložilo u dušama tolike naše braće i sestara, Crkva time izražava svoju dužnost da sakupi sve duhovne plodove koji su narasli u njezinu krilu, ne samo da ih sačuva da se ne izgube, nego da ih kao dobra majka stavi na raspolaganje svoj svojoj djeci da bi i njoj i svima nama ovo bilo na duhovnu izgradnju i obostranu korist. Kad ne bi tako činila ne bi bila Majkom!

Lazar Ivan Krmpotić

USPOMENI BISKUPA LAJČE BUDANOVIĆA

Živio je s nama u ovom našem gradu
Otac, biskup, pastir Božjem stadu.
No, smrt je došla i morao je ići...
Umro je naš biskup Lajčo Budanović.

Zbilo se to prije dvadeset pet godina
Kad priđe u radost Krista Gospodina,
A pod zaštitom Josipa svetoga
Koga je štovao sveg života svoga.

Viran biše Bogu u životu dugom,
Čast mu je davao, i nikom drugom,
Ni vihor ratni nije ga slomio,
Za stado svoje s Kristom je trpio.

Ne recimo da sada s nama nije,
Časne mu kosti katedrala krije.
A duša? Vično u Bogu uživa,
Molitvom svoje stado blagosliva.

Odnjihale su ga bačke ravnice,
Imao je dobro, plemenito srce,
U njega patnje sveg stada su stale,
Sve nas je ljubio, velike i male.

Veliki biskupe, mi te se sićamo,
Mi stariji što te pamtimo i znamo.
I svi mladi naši za tebe znaju,
Nećeš bit nepoznat novom naraštaju.

Dragi naš biskupe, hvala ti bila
Za tvoja sva plemenita dila.
Sada je Gospodin baština tvoja,
U Njemu imaš vičnog pokoja.

16. ožujka 1983..

Kata Ivanković

LJUDEVIT (LAJČO) BUDANOVIĆ

(1873 - 1958.)

(povodom 25. obljetnice smrti)

SIMPOZIJ (ZNANSTVENI SKUP) O DJELU BISKUPA BUDANOVIĆA
7 - 12. listopada 1983. godine u Subotici, u sjemeništu " Paulinum "

PETAK, 7. listopada

17.00 sati: OTVARANJE IZLOŽBE O ŽIVOTU I DJELU LAJČE
BUDANOVIĆA

SUBOTA, 8. listopada

18,30 sati: MEDITATIVNA VEČER u katedrali-bazilici sv. Terezije.
Voditelj Andrija Kopilović. – Glazbene točke 'Katedralni zbor

NEDJELJA, 9. listopada

18,00 sati: BISKUPSKA SVETA MISA ZADUŠNICA
Predvodi subotički biskup Matija Zvekanović.

PONEDJELJAK, 10. listopada

9,30 sati: OTVARANJE SIMPOZIJA
Ivica Prčić, član Odbora:
BIO-BIBLIOGRAFSKI PODACI LAJČE BUDANOVIĆA.

11,00 sati: Ivica Prčić: PASTORALNI RAD LAJČE BUDANOVIĆA
od 1898. do 1923. g.

16,00 sati: Biskup Matija Zvekanović: PASTORALNI RAD LAJČE BUDA-
NOVIĆA od 1923. do 1958. g.

17,30 sati: Dr Tomo Vereš, OP: SOCIJALNI RAD LAJČE BUDANOVIĆA

UTORAK, 11. listopada

9,30 sati: Dr Stanko Kos DI: PRAVNI DOPRINOS LAJČE
BUDANOVIĆA UREĐENJU APOSTOL. ADMINISTRATURE

11,00 sati: Péntzes János: LAJČO BUDANOVIĆ KAO GRADITELJ SAK-
RALNIH OBJEKATA

16,00 sati: Mr Lazar I. Krmpotić: KNJIŽEVNI RAD LAJČE BUDANO-
VIĆA NA SVJETOVNOM POLJU

17,30 sati: Dr Đuro Kokša, biskup: KNJIŽEVNI RAD LAJČE BUDANO-
VIĆA NA DUHOVNOM POLJU

UTORAK, 11. listopada (predavanja na mađarskom jeziku)

9,30 sati: Huzsvár László: PASTORALNI RAD LAJČE BUDANOVIĆA
od 1898. do 1923.g.

11,00 sati: Biskup Matija Zvekanović: PASTORALNI RAD LAJČE BU-
DANOVIĆA od 1923. do 1958. g.

16,00 sati: Dr Géczy Tibor: PRAVNI DOPRINOS LAJČE BUDANOVIĆA
UREĐENJU APOSTOL. ADMINISTRATURE

17,30 sati: Dr Tomo Vereš, OP: SOCIJALNI RAD LAJČE BUDANOVIĆA
Péntzes János: LAJČO BUDANOVIĆ KAO GRADITELJ SAK-
RALNIH OBJEKATA

SRIJEDA, 12. listopada

18,00 sati: SVEČANA AKADEMIJA
(Program na hrvatskom i mađarskom jeziku)

Glazbene točke Katedralni zbor ' Albe Vidaković ' pod ravna-
njem s. Mirjam Pandžić. " Schola cantorum " pod ravnanjem

Miocs Józsefa.

LJUDEVIT (LAJČO) BUDANOVIĆ

(1873 - 1958.)

(povodom 25. obljetnice smrti)

Najvažniji trenutak u životu svake osobe, svakog čovjeka je njegovo rođenje. Rođenjem čovjek prima mogućnosti da ostvari svoje sposobnosti i život učini korisnim za sebe i za druge, ili da svoj život proživi nekorsino i bez rezultata.

Rođenje je ishodišna točka koja otvara vrata života i uvodi čovjeka u ostvarenje novih i nepredvidivih mogućnosti. Kakvo će biti ostvarenje tih mogućnosti, najviše ovisi o samom čovjeku i koliko se uspije snaći u sklopu općih okolnosti svoga života i u uvjetima određenog vremena.

Sve ideologije ovoga svijeta nude svoje putove u život kako bi mlado ljudsko biće ostvarilo u punini svoje mogućnosti i sposobnosti. No, sud o tome koliko je tko ostvario svoje mogućnosti i sposobnosti u pojedinim fazama života, moguće je donijeti samo nakon prestanka ovozemaljskog života čovjeka. Ono što nije učinjeno za vrijeme života, treba učiniti poslije smrti. Treba napraviti račun i donijeti sud i vrednovati cjelokupni rad i djelo pojedinoga čovjeka. To je zadatak novih generacija. Osobito je to potrebno učiniti o ljudima, koji su po svom položaju stajali na vidnom mjestu, na vodećem mjestu među svojim narodom. To je potrebno učiniti da se dade priznanje za cjelokupni rad i da se pokaže primjer, koji je putokaz mladim generacijama.

Nažalost, zbog raznih okolnosti, može se dogoditi da neki naši veliki ljudi ostanu nepriznati i nepoznati mladim generacijama našega vremena.

O pokojnom biskupu Lajči Budanoviću u novije vrijeme relativno je malo pisano. On nije dobio ono mjesto u crkvenoj ili društvenoj povijesti, koje je svojim životom i svetranim djelovanjem zaslužio.

Ovo nekoliko redova želi bar donekle umanjiti tu veliku nepravdu, koju smo nanijeli ovom velikom čovjeku.

Ljudevit Felix Budanović je rođen 27. ožujka 1873. g. u Bajmoku, varošici nešto više od dvadeset kilometara udaljenoj od Subotice u kući br. 580. koja je bila preko puta župne crkve. Istoga dana krstio ga je tadašnji župnik u Bajmoku Bartul Petrič.

Otac mu se zvao Albert, a majka Julijana Dulić, kći prvoga predsjednika " Pučke kasine ". Drugo ime Ljudevita Budanovića je Felix, ali to ime se nigdje ne javlja u zvaničnim dokumentima, ni u školskim svjedodžbama, ni u dokumentima koje su izdale državne ili crkvene vlasti, a odnose se na njega. Ni danas nije poznat razlog zašto se ovo njegovo drugo ime - Felix - izgubilo iz službenih dokumenata. To ime stoji samo u krsnom listu.

Mali Lajčo proveo je djetinjstvo u rodnom mjestu u Bajmoku, koji je u to vrijeme bio tronacionalna župa, naseljena Hrvatima, Mađarima i Njemcima.

Roditelji su mu bili iz uglednih bunjevačkih obitelji, a bili su i dobrog imovnog stanja. U kući se ekonomski dobro poslovalo, no budući da mu je otac umro relativno mlad, sav teret ekonomskog poslovanja pao je na majku. Od tada se u kući pazilo na svaki novčić, jer osim Lajče, trebalo je brinuti se i školovati još petoro djece.

Rast i odgoj u tronacionalnoj sredini ostavili su dubok trag u formiranju ličnosti maloga Lajče. Tu je on stjecao smisao za gospodarstvu osnovicu svoga života. Isto tako, živeći u društvu, u kojem su zajednički živjela tri naroda, vidio je da se jednom narodu ne smije davati prednost na štetu drugoga naroda ako se želi da u župi vlada red i mir, ljubav i sloga.

Osnovnu školu je pohađao i završio u rodnom mjestu. Školske godine 1885. - 1886. mali Lajčo dolazi u Suboticu, gdje u jesen 1885. g. počinje pohađati prvi razred gimnazije. Na kraju školske godine 30. lipnja 1886. g. dobiva svjedodžbu pod rednim brojem 7. u kojoj stoji da je s odličnim uspjehom završio prvi razred gimnazije.

Takve ocjene dobivao je kroz cijelo svoje školovanje, kako u gimnaziji tako i na studiju teologije.

Školske godine 1887 - 1888. 30. lipnja završava u Subotici treći razred gimnazije. U jesen 1888. g. prelazi u Kaloču, tj. odlazi u sjemenište, gdje u četvrtom razredu gimnazije nastavlja svoje gimnazijske dane.

Školske godine 1892. - 1893. 15. svibnja Lajčo Budanović završava gimnaziju, a 19. lipnja te godine dobiva svjedodžbu pod rednim brojem 31. da je s odličnim uspjehom položio ispit zrelosti.

U jesen 1893. g. počinje svoj studij teologije u Kaloči.

Godine 1897. L. Budanović završava studij teologije u Kaloči. Te iste godine nadbiskup kaločko - bački, Đuro Časka zaređio ga je za svećenika, a mladu Misu je imao 27. lipnja te iste godine u svom rodnom mjestu, u Bajmoku. I od toga dana započinje njegov neumorni rad u službi povjerenog mu stada, a još više u službi sveopće Crkve. Taj rad će prekinuti tek duboka starost i smrt.

Kao mladomisnik L. Budanović je poslan za kapelana u Hercegszánto ili Santovo, ali već u jesen te godine L. Budanović dobiva dekret o premještanju u Kaćmar, gdje je obavljao službu kapelana. Pisanih podataka o njegovom društvenom i pastoralnom radu u Santovu i Kaćmaru praktično nemamo. Ali, jedan autor pišući kratku Budanovićevu biografiju 1924. g. ovako je ocijenio njegov rad u Santovu i Kaćmaru: "... On je u oba mjesta učinio više, nego što se od njega očekivalo."

U Kaćmaru pastoralno djeluje godinu dana i u jesen 1898. g. crkvene vlasti ga šalju u Suboticu, u župu sv. Jurja za kapelana. Župa sv. Jurja je uglavnom bila naseljena ljudima slabog imovnog stanja, sirotinjom, kako Hrvatima - Bunjevcima, tako i Mađarima, a ni vjerski život nije bio baš na zavidnoj visini. L. Budanović, vidjevši takvu situaciju, nije se razočarao, nego pun vjere u Boga u Božju pomoć dao se na posao svom mladenačkom energijom.

Na prvo mjesto stavlja brigu za duhovno zdravlje povjerenog mu stada. Po riječima nepoznatog autora 1902. g. "... propovjedaonica, ispovjedaonica i bolesničke odaje bila su ona mjesta u koja je najradije zalazio."

Kao što je svim snagama širio Božju riječ kao ispovjednik i propovjednik, isto takvom snagom je djelovao na karitativnom i socijalnom području, brineći se za ljude koji su bili slabog materijalnog stanja. Brinuo se za one koji su bili na rubu društva, brinuo se za taj društveni sloj od kojeg su svi digli ruke. Za siromašnu i napuštenu djecu osniva neku vrstu dječjeg vrtića, gdje se takva djeca hrane i borave cijeli dan.

Usporedo s radom na pastoralnom, karitativnom i socijalnom području radi na narodnom prosvjećivanju Hrvata-Bunjevaca. Osim molitvenika i članaka duhovnog sadržaja piše i povijesno-zabavno-poučne članke i rasprave.

Značajnija djela iz tog vremena su: "O društvu sv. Krunice, što se zove Živa Ružica" (1898.); "Slava Božja u molitvama i pismama" (1902.); "Sveta Pričest po knjižici M. Segura" (1899.); "Naučne pripovitke" (1900.); "Poučne pripovitke o životinjama" (1900.) itd.

Njegov rad na prosvjetiteljskom napretku Hrvata-Bunjevaca nije nanosio štetu drugim narodima. Svoje je volio, a tuđe je cijenio. Nije ni mogao drugčije, jer da nije tako radio, iznevjerio bi svoje principe i ideale. U svom radu vodio se načelima Evandjelja i primjerom svog Učitelja, Isusa Krista. Nije pristajao ni uz koju političku stranku. Njegova stranka bila je Crkva, ali ne mjesna, nego sveopća.

Nakon četvorogodišnjeg rada u župi sv. Jurja u Subotici, godine 1902. u jesen L. Budanović je poslan u Novi Sad u župu "Ime Marijino". Novi Sad je u to vrijeme bio višenacionalna i višekonfesionalna sredina. Baš ta sredina bila je često puta kamen smutnje i razdora među građanima.

Spretni političari time su se često koristili. L. Budanović, vidjevši te razmjere, znao je do čega mogu dovesti i zato počinje djelovati ekumenski, uspješno smirujući zavađene stranke.

Također bori se za prava radnika i u njihovo ime pregovara s poslodavcima. Osvovao je kršćansko-socijalno udruženje kojem je bio zadatak zastupati i pomagati radnike kad dođe do nesporazuma s poslodavcima, ili kad je kojem od njih potrebna materijalna pomoć.

U zajednici sa sveučilišnom omladinom osnovao je "Kršćanski liceum društvenih nauka." A da bi se glas kršćanske poruke čuo što dalje, pokrenuo je novine "Délvideki Ujság" (Novine Južne krajine). Međutim, nakon njegova odlaska iz Novog Sada 1910. godine, ugasilo se udruženje kršćanskih socijalista i prestaju izlaziti novine.

Uz sav pastoralni i društveni rad, L. Budanović stiže obavljati i druge poslove. Objavljivao je i u drugim publikacijama različite članke, od zabavno-poučnih sastava do rasprava i molitvenika. Najznačajnija njegova djela iz toga perioda rada su: "O starim Bunjevcima u Lici i Krbavi", "Zašto nas Bunjevce stari dokumenti nazivaju Vlasima?", "Priče o malom Isusu", "Svetotajstvo, molitvenik za klanjanje prisvetom Sakramentu" (1903.); "Šest nedilja u čast sv. Alojzija" (1903.); "Slava Božja u molitvama i pismama" (1907.); "Velika slava Božja" (1908.) itd.

Analizirajući Budanovićev rad u Novom Sadu, možemo reći da otpada prigovor, da mu je glavni motiv rada bila briga za Hrvate - Bunjevce. Taj prigovor su mu upućivali oni kojima njegovo potpuno predanje svećeničkom pozivu nije odgovaralo. To svakako nije točno, jer su se Bunjevci - Hrvati u Novom Sadu u to vrijeme

mogli prebrojati na prste dvije ruke. Rad u Novom Sadu pokazuje i upućuje na to da mu je na prvom mjestu bila briga za širenje Kraljevstva Božjega, bez obzira na to gdje se nalazi i kakav je nacionalni sastav župe.

U srpnju 1910. g. L. Budanović je premješten u Sombor za kapelana. Dužnost mu je bila brinuti se za vjernike koji govore njemačkim jezikom. U Somboru ostaje samo do rujna iste godine i premješten je u Baju za kapelana.

U Baji L. Budanović je stalno u pokretu, katehizira, propovijeda, ispovijeda, posjećuje bolesnike, piše članke i osnovao je čitaonicu čija je svrha bila da podiže narodnu svijest Hrvata-Bunjevaca i Šokaca. Priređivao je razne zabave, koje su imale kršćansko-društveno obilježje, a mogli su sudjelovati svi stanovnici Baje i okolice, bez obzira koje su narodnosti. Jedna od najpoznatijih zabava je tzv. 'Veliko prelo'. Međutim, ovakav rad L. Budanovića nije se sviđao nekim stanovnicima pa su tražili od kaločko-bačkog nadbiskupa da ga premjesti, ali nadbiskup je odgovorio da o premještanju L. Budanovića nema ni govora, jer prema općoj ocjeni " L. Budanović je uzoran svećenik, u čijoj prošlosti se ne može naći ni jedna pogreška".

Kao kapelan u Baji L. Budanović zadnji put svoju funkciju svećenika-kapelana obavlja 9. srpnja 1912. g.

Nakon smrti Valentina Bedžule župnika u Bačkom Bregu, L. Budanović je iz Baje u srpnju 1912. god. postavljen za administratora, a u rujnu te godine imenovan je za župnika u toj župi. Tako je započeo svoj svećeničko-pastoralni rad u ovom lijepom mjestu. Taj rad je trajao kako za vrijeme prvog svjetskog rata, tako i kratko poslije rata.

Kako smo vidjeli, L. Budanović je započeo svoj svećenički život i rad kao kapelan. Razdoblje toga njegovog rada je obuhvatilo petnaest godina života. Za današnje pojmove to je bilo malo predugo, no, bile su to godine u kojima se L. Budanović kalio i rastao u vjeri, znanju i ljubavi prema stadi, koje mu je bilo povjereno. Iz te petnaestogodišnje škole kapelanske službe izišao kao iskusan, požrtvovan i u načelima neslomljiv pastoralni radnik za Božju stvar.

Za vrijeme svoje kapelanske službe on se tri puta kandidirao za župnička mjesta. Prvi put u proljeće 1906. g. za župnika u njegovo rodno mjesto, u Bajmok, ali na izborima koji su održani 22. ožujka 1906. g. izgubio je. Drugi put se kandidirao 1909. g. za župnika u župi sv. Roka u Subotici, a treći put 1911. g. također za župnika u župi sv. Roka, ali je oba puta na izborima izgubio.

Komentirajući Budanovićevo postavljanje za župnika u Bačkom Bregu, uz kratak životopis jedan autor neposredno iza toga događaja ovako vidi L. Budanovića kao čovjeka i svećenika: " On je bio blaga srca, narod mu se radovao kud god je išao, bio to Bunjevac ili Mađžar. On se drži pravde. On je karakter, on je učen, primjeren svećenik..."

Posebnu pozornost L. Budanović posvećuje katehiziranju djece. Sam je držao satove vjeronauka u svim razredima osnovne škole. Da bi djeci bila što shvatljivija otajstva vjere, pisao je igrokaze kako bi što jednostavnije i zornije objasnio što ta sveta otajstva naše vjere znače za naš konkretni život.

Uz pastoralni rad, L. Budanović stiče se uključiti u društveni život svoje župe. Osnovao je posebnu školu pri Župnom uredu u Bačkom Bregu. Pisao je ras-

prave i članke zabavnog i poučnog karaktera. Spremao je novo izdanje molitvenika "Slava Božja". Osnovao je kulturno društvo "Kultura" itd.

Godine 1918. ratni vihor je prestao na svjetkoj pozornici, ostavivši na mnogima svoj pečat i donijevši mnoge promjene u društvenom životu svih zemalja, koje su bile zahvaćene strahotama toga rata.

Početakom 1919. god. crkvene vlasti premještaju L. Budanovića u Baju za župnika. Unatoč mnogih političkih nejasnoća oko statusa Baje i cijeloga Bajskog trokuta, tj. još nisu bile povučene granice između novih država, L. Budanović se kao i na svim dosadašnjim dužnostima, srcem punim žarom latio posla oko naviještanja Božjega Kraljevstva župljanima župe sv. Petra i Pavla u Baji.

Nakon nepunih godinu dana provedenih u Baji L. Budanović 12. siječnja 1920. godine preuzeo je dužnost župnika u Subotici, u jednoj od najčasnijih crkava u dotadašnjoj Kaločko-bačkoj nadbiskupiji, u crkvi sv. Terezije.

(Župničku dužnost u ovoj župi obavljao je i kasnije kao biskup sve do svoje smrti.)

U Subotici počinje Budanovićev uspjeh do najodgovornije službe u Katoličkoj crkvi u Bačkoj. U periodu 1920-1923. god. L. Budanović se apostolskim žarom bacio na preuređenje svoje nove župe. Zajedno sa svojim kapelanima obilazi vjernike, bolesnike, drži kateheze, osniva razna društva čiji je cilj promicanje različitih pobožnosti.

Na tom poslu zatekla ga je 1923. godina kad je 10. veljače imenovan za administratora nove Bačke Apostolske administrature. Sveta Stolica, 18. veljače 1927. godine imenovala je L. Budanovića naslovnim biskupom cizamskim. Za biskupa je posvećen 1. svibnja 1927. godine u crkvi sv. Terezije u Subotici.

Kao administrator i kasnije kao biskup L. Budanović pristupa velikom reorganiziranju mlade Bačke Apostolske administrature. Osniva nove župe, gradi bogomolje, crkve, župne stanove. Uređuje groblja i osamostaljuje Družbu časnih sestara "Naše Gospe". Osniva sjemenište i saziva Sinodu Bačke Apostolske administrature. Plod te Sinode je glasoviti "Bački kodeks" koji je jedinstven te vrste u našoj Domovini.

L. Budanović se brine za siromahe, organizira kuhinje, gdje se oni besplatno hrane. Osniva i potpomaže različite kulturne ustanove kao što su na pr.: Subotička matica, pjevačko društvo Neven, Momačko kolo, Dobrotvorna zajednica Bunjevaka. Pomaže izdavanje pojedinih publikacija, na pr.: Klasje naših ravni, Subotičke novine, Kolo mladeži i dr.

Godine 1939. Sveta Stolica mu je dala prava rezidencijalnog biskupa. U travnju 1941. g. drugi svjetski rat stigao je i u Suboticu.

Nova vojna uprava pozvala je biskupa L. Budanovića da podnese ostavku na svojoj dužnosti, ali on je to odbio.

Već 26. svibnja 1941. godine Papinska nuncijatura u Budimpešti prema posebnom ovlaštenju Secretariae Status br. 3748 - 1941. od 15. svibnja iste godine donijela je rješenje br. 5450 - 1941. kojim se kaločki nadbiskup grof Julije Zichy imenuje apostolskim administratorom Bačke. I tim rješenjem prestao je biskup L. Budanović vršiti dužnost administratora, 1. lipnja 1941. odveden je iz Subotice i interniran u dominikanskom samostanu u Budimpešti.

Kasnije je iz Budimpešte interniran u franjevački samostan u Matroverebely. Tu je L. Budanović ostao sve do 1943. godine, a tada se zbog bolesti sestre posredništvom kaločkog nadbiskupa dr. Josipa Grösz vratio u Suboticu na kraće vrijeme, ali je ostao sve do oslobođenja.

Međutim, iako je bio u Subotici, upravu Bačke administrature nije vršio L. Budanović, nego nadbiskupski povjerenik dr. József Ijjas.

10. listopada 1944. godine oslobođena je Subotica, a nešto kasnije i cijela Bačka. U prosincu te iste godine kaločki nadbiskup dr. Josip Grösz imenovao je L. Budanovića generalnim vikarom " Za onaj dio nadbiskupije kojim je upravljao kao Apostolskom administraturom ".

13. lipnja 1946. godine odlukom Papinske nuncijature u Beogradu, broj 17 - 3 - 46. na osnovu ovlaštenja tajništva Sv. Kongregacije za izvanredne crkvene poslove od 7. svibnja 1946. g. br. 3259 - 46 biskup L. Budanović imenovan je ponovo administratorom Bačke Apostolske Administrature s pravima, ovlastima i dužnostima koje pripadaju rezidencijalnom biskupu.

Istrošen radom za svoje ideale na Božjoj njivi, umro je 16. ožujka 1958. g. poslije podne u tri sata u osamdeset i petoj godini života, šezdeset i prvoj godini svećeništva i trideset i prvoj godini biskupske službe. Sahranjen je u subotičkoj katedrali sv. Terezije kod oltara Marijina Uznesenja.

Još ukratko ću se osvrnuti na njegov književni rad, ne da bih dao ocjenu njegovog književnog opusa, nego pokušat ću rasvijetliti kad je prvi puta u javnosti objavljen njegov prvi pismeni sastav, kojim se pseudonimima služio, koliko je napisao pismenih radova i koliko je o njemu pisano.

Većina autora, koji su pisali ili pokušali pisati biografiju L. Budanovića, ne slažu se u podacima kad je prvi put objavljen njegov prvi pismeni sastav. Po nekima to je 1895. godina, po drugima 1896. godina, a po trećima 1898. godina. Međutim, prvi njegov pismeni sastav objavljen je u Subotičkim novinama br. 10 od 4. ožujka 1894. godine na str. 1 - 2. Članak je objavio pod pseudonimom Veco Labudić, a naslov članka je " Miroљjub ".

Ukupan broj pismenih sastava, objavljenih te godine, je tri.

Inače, do sada je registrirano oko 160 njegovih zasebnih pismenih sastava, koje je napisao na hrvatskom, mađarskom i njemačkom jeziku. Zatim ima preko trideset propovijedi u rukopisu na gore spomenutim jezicima.

Za brošuru ' Novovjerci - krivovjerci ', koju je on napisao, a objavljena je u Subotici u štampariji Horvat Josipa, nije poznata godina izdanja, jer na brošuri nije označeno kad je ta brošura objavljena. Ali, po tematici, koju ta brošura obrađuje, može se zaključiti da je objavljena krajem 1929. ili najkasnije do polovice 1930. godine.

Svoje pismene radove L. Budanović je objavljivao u listovima ' Subotičke novine ', ' Neven ', ' Szabadka es Vidéke ', ' Hrvatske novine ', ' Književni sever ', u bunjevačko - šokačkom kalendaru ' Subotička Danica ', ili kao samostalna izdanja.

U tim časopisima i listovima uglavnom su tiskane njegove pripovijesti i crtiće iz prošlosti Bunjavaca i Šokaca. Često se javlja i raspravama, koje se mogu podijeliti na duhovne, većinom asketskog sadržaja, i povijesne. Uz obradu tih tema čes-

to se javlja prijevodima s mađarskog na hrvatski jezik. Pisao je putopise i pučke pripovijesti, uglavnom s rodoljubnom i čudorednom tendencijom, a nekoliko puta je objavio pjesme rodoljubnog karaktera.

L. Budanović je mnogo pisao, a s druge strane u ono vrijeme i o njemu je relativno mnogo pisano. Tako već 1894. g. u listu 'Neven' u br. 4. od 1. travnja na stranicama 51 - 52. nailazimo na članak koji govori o njemu. Naslov članka je 'Tuže mi se prijatelji...', a autor se potpisao Miroljub. Ovdje se Lajčo Budanović ne spominje punim imenom i prezimenom nego samo Veco Labudić. Tim imenom on se često služio u svojem spisateljskom radu.

(Naime, osim pod svojim punim imenom i prezimenom L. Budanović je objavljivao i pod pseudonimima. Njegovi pseudonimi su slijedeći: Veco Labudić, L (ošo) Ratanski i Ano-Nimka.)

Posljednji rad , koji obrađuje životni put L. Budanovića, objavljen je u obiteljsko-kršćanskoj reviji " Kana ", koja izlazi u Zagrebu, u br. 9.1983. na str. 22-23. a autor je potpisan inicijalima A. S.

Sve u svemu, o njemu je napisano oko 800 bibliografskih jedinica.

Kratku ocjenu Budanovćevog pastoralnog društvenog rada za početak riječima inozemnog pisca Salacsa za kojega ne možemo reći da je tako pisao zbog poznanstva ili prijateljstva. On u svojoj knjizi " A magyar katolikus egyház a szomszédos államok uralma alatt ", koja je objavljena u Munchenu, 1975. god. na strani 112. kaže: "Lajčo Budanović bio je revan, čestit svećenik, primjer drugima. U materijalnim stvarima nisu ga vodili osobni interesi, nego samo interesi ustanova...L. Budanović se pokazao kao odličan organizator."

Iz dosada rečenog može se na osnovu bio-bibliografskih podataka vidjeti da je L. Budanović imao široko polje rada i svugdje je ostavljao svoj pečat.

L. Budanović je bio pun energije i stvaralačke volje te je cijeloga sebe unosio u posao, koji je poduzimao. Shvatio je što njegov Učitelj Isus Krist traži od njega. Uz propovijedanje Božje riječi i dijeljenje Sakramenata posebnu brigu posvećivao je starima, nemoćnima i bolesnima. Provodi i radi ono što enciklika Catechesi tradendae traži od današnjih svećenika. L. Budanović, kako nam mnogi primjeri pokazuju, nije u prvom redu gledao i dijelio ljude po nacionalnoj pripadnosti, nego svoje je cijenio i volio, a tuđe je poštivao.

Svugdje je ostavio dubok trag svog stvaralačkog duha. Uzornim svećeničkim životom privlačio je ljude i gorljivom revnošću i nesebičnošću ih oduševljavao. Mnogima je bio primjer kako čovjek kršćanin treba živjeti i raditi, tj. kako treba ostvariti one mogućnosti, koje su mu dane prilikom rođenja i sebe ostvariti kao čovjeka da odgovori na Božje poticaje i pozive, te tako što uspješnije sudjeluje u povijesti spasenja.

S velikim entuzijazmom i hrabrošću navještao je svima Radosnu vijest- Isusovo spasenje. To je bio prvi poticaj, bitni sadržaj i konačni rezultat svekolikog rada L. Budanovića.

Ivica Prčić

BLAŠKO RAJIĆ

(1878 - 1951.)

(povodom 30. obljetnice smrti)

DRUŠTVENI RAD BLAŠKA RAJIĆA

Ako hoćemo objektivno govoriti o društvenoj djelatnosti jednog ovakvog društvenog djelatnika, kakav je bio Blaško Rajić, u jednom vremenu i društvenom sistemu koji je prošao, moramo posegnuti za Evandjeljem i prvim stranicama povijesti Crkve apostolskog vremena.

Kakav je bio stav Isusa i prve Crkve prema društvenoj i karitativnoj djelatnosti?

Evo II Vatikanski koncil odgovara na ovaj upit: " Svako vršenje apostolata mora izvirati iz ljubavi te odatle crpsti svoju snagu. Krist je sam htio da ti čini postanu znakovi njegova mesijanskog poslanja."

Najveća je zapovijed u Zakonu ljubiti Boga svim srcem, a bližnjega kao samoga sebe. (Mt 22, 37) ; Krist je tu zapovijed učinio vlastitom i obogatio je novim značenjem, želeći da on sam bude isti predmet ljubavi kao i braća kad je rekao: " Meni ste učinili koliko ste učinili jednom od ove moje najmanje braće". (Mt 25, 40). On je uzevši ljudsku narav, nekom vrhunaravnom solidarnošću sebi u obitelj povezo sav ljudski rod i ljubav postavio da bude znakom njegovih učenika po ovim riječima: " Ako imadnete ljubavi jedan prema drugome, po tom će svi upoznati da ste moji učenici." (Iv 13, 35). (A.A.- 4)

U Djelima apostolskim vidimo kako je prva Crkva doslovno shvaćala ove Isusove riječi i provodila ih u praksu, tako da je i samu Euharistiju - Misu slavila u okviru agape - gozbe ljubavi i zajedništva.

Neka mjesta u Djelima apostolskim jasno pokazuju koliko je vjera prve Crkve duboko zahvaćala u osobni, obiteljski i društveni život prvih vjernika. Navode se i konkretni primjeri.

Prvi problem, sa kojim se apostolska Crkva susrela, bijaše društvene i karitativne naravi. Kad se Crkva toliko umnožila da apostoli više nisu mogli svladati karitativni rad, oni ustanovljuju zbor đakona, koji će se brinuti za udovice i uopće za potrebne.

I od tada pa do naših dana, u svim vremenskim razdobljima i društvenim uređenjima, vidljiv i prepoznatljiv znak Crkve Kristove bijaše upravo ta preobrazna ljubav koju je Crkva nastojala unijeti u sve strukture društva i zato na II Vatikanskom koncilu izjavljuje: " Dok se Crkva raduje tuđim pothvatima, prisvaja djela ljubavi kao svoju službu i neotuđivo pravo. Zato drži u velikoj časti milosrđe prema siromasima i bolesnima, karitativna djela i djela uzajamne pomoći da se ublaže svakovrsne ljudske nevolje".(A.A.-4)

U istom smislu Crkva govori i o koncilskoj izjavi o vjerskoj slobodi: "... da vjerske zajednice ne budu sprečavane da slobodno pokazuju posebnu snagu svoje nauke u uređivanju ljudskog društva i oživljavanju svake ljudske djelatnosti." (D H - 4)

Imajući to pred očima, možemo pokušati prići konkretnom zadatku da prikažemo i osvjetlimo društvenu djelatnost ne samo jednog čovjeka, makar je on bio njezin inicijator i nadahnitelj, nego cijele jedne mjesne Crkve, tj. Crkve Božje u Subotici i njezinoj bližoj okolini.

1. Čovjek koji uočava probleme

Zaljubljen u Crkvu u svom narodu, Blaško Rajić veoma rano postaje jedna od vodećih osoba u njoj. Imao je samo 33 godine kad je postao župnikom crkve sv. Roka u Subotici, 1911. godine.

Suton je to stare Austro-Ugarske Monarhije. U sklopu opće društvene i političke situacije uočava neke pojave koje su mogle ugroziti život Crkve i naroda. Mladež, osobito seljačka i salašarska, prepuštena je sama sebi. Zabavlja se uglavnom najprije po tzv. 'divanima'. To su susreti mladih u iznajmljenim sobama kod osoba koje su u tu svrhu izdavale kuće. A kada to postane preusko, mladež se seli u krčme i tu se zabavlja. Koliki je ljudski, kulturni i moralni nivo tih zabava, nije teško dočarati. Teško narodu čija se mladež odgaja u krčmama. Blaško Rajić uočava sve više probleme u društvu. Mladež se počinje više školovati. Tu su i početci zapošljavanja žena, bilo u kućanstvima bogatijih građana, bilo u manufakturi ili trgovini u tada velikom gradu. Poratne godine donijele su novi val bijede, kako materijalne tako i moralne.

U novoj državnoj zajednici poslije prvoj svetskog rata bila je ljubav pružiti pomoć vlastitom narodu da se kulturno razvija u duhu i tradicijama vlastite kulture i uljudbe. Zato Blaško Rajić organizira izdavačku djelatnost, razvija kulturnu djelatnost kršćanske inspiracije. Sve to pokušava objediniti i organizirati. Djeca radnika također postaju problem, pa tolika ratna siročad. I u tom smislu treba nešto poduzeti. Kao najbliži suradnik biskupa novoosnovane Bačke apostolske administrature, Lajče Budanovića, veoma mnogo radi B. Rajić u organizaciji života ove Crkve i uz to je redoviti pastoralni rad u jednoj velikoj gradskoj župi, u crkvi sv. Roke.

2. Osnivač " Katoličkog divojačkog društva "

Uočivši problematiku mladeži, koja je bila prepuštena sebi i utjecaju krčme i ulice, B. Rajić je pozoran na znakove vremena. Justika Skenderova - Lešina, djevojka 'jake prirodene inteligencije i pothvatno odlučnog duha' vidi

također ovo stanje i osjeća se potaknuta da svoj problem iznese mladom župniku B. Rajiću. Ona ima nakanu nešto osnovati za žensku mladež. Ideja se sviđala pop Blašku (tako ga je svijet najradije zvao od milja). Potiče Justiku i njezinu drugaricu Đulu Kujundžićevu da osnuju " Katoličko divojačko društvo". Što su one tokom 1912. godine i učinile. Problem nije bio jednostavan. Društvo je trebalo organizirati i prijaviti crkvenim i državnim vlastima Austro-Ugarske Monarhije. Postojala je Marijina kongregacija, ali B. Rajić je htio nešto izvorno, što će niknuti iz tkiva bunjevačke grane i živjeti samostalno izvan tadašnjih struktura koje su imale odnarođivačke želje i namjere. Prigodom krizme nadbiskup Černoh, po rodu Slovak, dao je B. Rajiću usmeno priznanje društva u smislu da ga nitko ne će smetati u radu. A da bi zadovoljili zahtjevima civilnih vlasti, poslužio se intervencijom p. Butykay-a koji je bio generalni duhovnik Zemaljskog saveza katoličkih djevojaka u Budimpešti. Tako je " Katoličko divojačko društvo" bilo primijeno kao samostalno društvo u taj Savez. Na osnivačkoj skupštini bilo je prisutno 156 članica. Kroničar kaže da su gosti iz Budimpešte bili " zadovoljni pojavom i prirodnom elegancijom" naših djevojaka. Godinu dana kasnije 1. svibnja 1913. g. posvećen je barjak Društva a Društvo je ubrzo izradilo i svoj Statut - svoja Pravila.

U 3. paragrafu govori se o cilju Kat. divojačkog društva: " Obrazovanje djevojaka u kršćanskom duhu, prosvjećivanje ženske omladine poučnim predavanjima i predstavama; gajiti ljubav među omladinom za narodnu nošnju i narodne običaje; poučavati djevojke za dobre domaćice, dobre majke i štedljive kućanice. Pomaganje sirotinje mjesečnom potporom, pred velike svece dijeljenjem potpore bijednima, davanjem stipendije i pomoći siromašnim učenicima, te gradnja društvenog doma i organiziranje filijala u okolici Subotice."

Kad se sada iz perspektive od 40 godina od kako je Kat. divojačko društvo prestalo djelovati, pogleda, može se ustanoviti da je " Katoličko divojačko društvo" ispunilo svoju svrhu u svom vremenu. Jedna od prvih vidljivih akcija Društva bila je organizacija ' Dužijance', koja je prvi puta održana 6. kolovoza 1911. g. u crkvi sv. Roke u Subotici.

Kat. divojačko društvo imalo je na brizi organizaciju Dužijance sve do 1922. g., a od tada je bilo u zajednici s Momačkim društvom sve do prestanka rada oba Društva.

Blaško Rajić je uveo zahvalnu svečanost i za berbu grožđa, po uzoru na Dužijancu. Pudar i pudaruša u pratnji djece obučene u bjelinu ili u narodnu nošnju, svečano ulaze u crkvu na Misu zahvalnicu, noseći u košaricama grožđe, a i kola ili fijaker je bio okićen lozinim lišćem i grozdovima. Istoga dana Društvo je priredilo tzv. ' Berba - bal' ili kako je to Blaško Rajić zvao " vinoberska zabava". No, ova svečanost nije uhvatila tolikoga maha među vjernicima kao Dužijanca te je nekako pred II svjetski rat sama i prestala.

Već 1922. g. Blaško Rajić osjeća da Kat. divojačko društvo neće moći odigrati svoju ulogu ako ostane centralizirana ustanova, pa zbog toga osniva podružnice. Još te godine osniva Prvu podružnicu Kat. divojačkog društva u svojoj župi sv. Roka, da bi nakon nekoliko godina osnovao i Drugu podružnicu u župi sv. Jurja u Subotici. Pred sam rat ozbiljno se radilo na osnivanju podruž-

nice na Žedniku. Ove su podružnice imale ista pravila kao i matično društvo, a u praksi su se prilagođavale prema konkretnim mogućnostima. Duša cijeloga Društva bio je Blaško Rajić, koji je prisustvovao gotovo na svim sjednicama Društva, držeći duhovne nagovore, a vodstvu je davao konkretne i praktične upute za rad. Velikih sjednica bilo je godišnje šest. Održavane su u početku u Katoličkom krugu, a kasnije u Domu katoličkih udruženja (Harambašićeva 5). Te su sjednice bile za sve članice, a Upravni odbor se sastajao mjesečno ili po potrebi. Članice su na sve Marijine blagdane zajednički pristupale sv. Pričesti.

Organizirajući zabave, prela i predstave, nastojale su unositi u omladinske zabave kršćanski duh i tako djevojke u tom duhu odgajati.

Pored drugih brojnih učesnika, Kat. divojačko društvo dalo je svoj veliki dio u velikoj narodnoj proslavi 250. obljetnice doseljenja jedne veće grupe Bunjevaca Hrvata u ove krajeve. Proslava je održana u Subotici 14 - 16. kolovoza 1936. godine.

Posebno je spomena vrijedna karitativna djelatnost Kat. divojačkog društva u razdoblju poslije prvog svjetskog rata. Društvo je kupilo 24 kreveta za potrebe vojne bolnice u gradu i sakupilo je velike količine živežnih namirnica, kako za bolesne vojnike tako i za siromahe, a uz to je bila pomoć u novcu. Djevojke su pohađale bolesnike i pomagale siromahe, osobito o velikim blagdanima. Redovito je to bila pomoć u brašnu i drugim potrebštinama. Možda je najznačajnija pomoć bila u vidu stipendija siromašnim đacima i studentima, tako da ima još i danas živih naših intelektualaca koji su pomoć primali i zahvaljujući toj pomoći, postali su ono što jesu.

Tako je Kat. divojačko društvo zadužilo Crkvu u ovom narodu u svom tridesetgodišnjem radnom vijeku do 1941.g., a koliko je to imalo odjeka u dušama ljudi i koliko duhovne koristi, o tome samo Bog može donijeti definitivni sud.

Osim osnivanja Prve podružnice Kat. divojačkog društva u župi sv. Roka treba istaći da je Blaško Rajić također osnovao u župi sv. Roka podružnicu Momačkog društva. Naime, od ranije je u Subotici postojalo Momačko društvo i zato je Blaško Rajić želio da u svojoj župi osnuje podružnicu toga Društva, kako bi okupio mladiće svoje župe i sa njima razvijao raznovrsni kulturni i odgojni rad.

Sve sastanke s Upravom podružnice Divojačkog ili Momačkog društva održavao je u svom župnom stanu, jer nisu imali posebne društvene prostorije

Prva podružnica Momačkog društva osnovana je u župi sv. Jurja u Subotici, a druga je osnovana u župi sv. Roke u Subotici.

3. Utemeljitelj " Dobrotvorne zajednice Bunjevaka "

Ratne i poratne godine još su više zaoštrile ekonomsku krizu. Broj siromašnih i ugroženih ratom silno je narastao i zato Blaško Rajić želi doskočiti i u toj nevolji svome narodu. Sa uglednim i imućnim gospođama osnovao je 1919. g. ' Dobrotvornu zajednicu Bunjevaka'. Među prvim suradnicama svakako valja spomenuti Katu Prčić, Mandu Dulić, suprugu dr Franje Sudarevića i dugogodišnju Rajićevu suradnicu i predsjednicu Dobrotvorne zajednice Bunjevaka, Mandu Šarčević.

Ovo Društvo je sebi postavilo za cilj: 'Materijalno pomagati siromahe, razvijati žensku djelatnost, širiti uljudnost u kršćanskom duhu, starati se o bunjevačkoj djeci, osobito ženskoj, koja idu u školu. Širenjem naobrazbe, iz naroda istrijebiti pogreške i zle navike.'(Pravilo Dobrotvorne zajednice Bunjevaka, paragraf 2)

Prihodi društva su redovna članarina članova, a članovi utemeljitelji su onovremeno dali znatnije uloge kao materijalnu osnovu za rad. Pored toga, Društvo je organiziralo priredbe, izlete, igrokaze, igranke, tombolu i svake jeseni u Dudovoj šumi poznatu čajanku.. Čist prihod od svih priredaba išao je u korist siromašne djece u prvom redu, a zatim u korist siromaha uopće.

Društvo je imalo svoje stalne abonente: osamljene starice ili udovice s brojnom djecom.

Za vrijeme II svjetskog rata Dobrotvorna zajednica Bunjevaka posebno se brinula za one nesretne ljude, koji su morali ići na prisilni rad. Članice su šivale košulje i hlače od grubljeg materijala da bi im to poslužilo i za rad i za zaštitu od zime. Posebnu pažnju su pokazale prema kolonistima 'dobrovoljcima' koji su bili u logoru u zgradi preko puta od stare bolnice u Subotici. Među njima je bilo mnogo pravoslavniha. Pomoć se nosila i dijelila uz suradnju katoličkih i pravoslavniha svećenika.

4. I " patronaža " je djelo Blaška Rajića

U okviru Dobrotvorne zajednice Bunjevaka Blaško Rajić je uz podršku Mande Šarčević razvio posebni apostolat u korist ženske mladeži, koja je dolazila u grad na školovanje i rad, a tu je akciju nazvao "Patronaža".

U nedjeljna popodneva, kad su mlade radnice i učenice, a osobito služavke, a nije ih bio mali broj, imale malo slobodnog vremena, ali istovremeno bile u opasnosti da im to vrijeme bude na moralnu propast. Članice iz Dobrotvorne zajednice Bunjevaka, osobito njezina predsjednica Manda Šarčević sakupile bi djevojke, poslije euharistijskog blagoslova u tri sata, u zgradi kasnijeg zabavišta preko puta od crkve sv.Roke i govorila bi im o praktičnim stvarima iz života i kršćanskog odgoja. Kasnije bi dolazio Blaško Rajić te bi održao duhovni nago-

vor, a poslije toga bi djevojke igrale i zabavljale se do 7 sati navečer. Ova je udruga osnovana 1922. g. i bila je pod zaštitom Majke Božje i sv. Janje.

Kasnije, oko 1930.g. brigu oko tih djevojaka preuzele su Časne sestre Kćeri milosrđa i vodile su je sve do rata.

5. Blaško Rajić dovodi časne sestre mlade hrvatske Družbe " Kćeri milosrđa "

Velik broj siročadi, osobito poslije rata, ponukao je Blaška Rajića da i na tom polju nešto učini.

Godine 1919. Marija Propetog Isukrsta Petković osnovala je na otoku Korčuli u Blatu novu redovničku Družbu " Kćeri milosrđa ".

Blaško Rajić se brzo povezuje s utemeljiteljicom nove Družbe, tako da već 1923.g. časne sestre preuzimaju u Subotici državno sirotište ' Kolevka' s oko 100 djece.

Nekoliko godina kasnije, kad lijep broj ovdašnjih hrvatskih djevojaka stupa u novu Družbu, a osobito kad je Jelisava Dulić stupila među redovnice, tada Blaško Rajić nastoji da se u njegovoj župi izgradi samostan časnih sestara, gdje bi bilo obdanište za djecu i katolička pučka škola.

Poziv je s radošću prihvaćen i 1930. g. posvećen je novi samostan č. sestara nove Družbe iza crkve sv. Roka u čast sv. Tereziji od Malog Isusa.

U samostanu je smješteno obdanište za oko 70 djece. Sadašnji samostan je samo polovica planirane zgrade. U drugoj polovici zgrade Blaško Rajić je planirao otvoriti katoličku pučku školu. Međutim, zbog ratnih i poratnih prilika nije moglo doći do ostvarenja toga plana. Pred II svjetski rat časne sestre su otvorile sirotište sv. Ante u Zagrebačkoj ulici u Subotici.

Tako se Crkva u ovim potrebama poslužila rukama časnih sestara i mudrom inicijativom Blaška Rajića.

6. Još neke inicijative Blaška Rajića

Osim gore spomenutih inicijativa i ostvarenih djela, Blaško Rajić se bavi kulturnom, izdavačkom i spisateljskom djelatnošću. Još kao kapelan objavio je velik molitvenik: " Velika duhovna manna"(1908), koji je imao nekoliko izdanja.

Pred I svjetski rat uređivao je tjedne novine pod naslovom " Naše novine". Pisao je igrokaze i pripovijetke. Od igrokaza je najpoznatiji ' Betlehem', koji je više puta uspješno izvođen.

O književnom radu Blaška Rajića je na ovoj književnoj večeri posebno govorio Josip Temunović.

Kao generalni vikar pomaže biskupu Budanoviću u organizaciji

života u novoj Apostolskoj administraturi Bačke. U svojoj velikoj župi, osim svakidašnjeg pastoralnog rada, on uvodi neke pobožnosti, koje su ostale sve do danas, na pr. devetnica sv. Josipa.

Blaško Rajić se prima i drugih zadataka, tako je 1936. g. bio predsjednik organizacionog odbora velike proslave 250. godišnjice dolaska veće grupe Hrvata u Bačku.

Kako su se društva i inicijative množile, sve se više osjećala potreba jedinstva i koordinacije cjelokupnog rada na kulturnom i društvenom polju i zato Blaško Rajić zajedno s drugim istaknutim hrvatskim kulturnim javnim radnicima osniva "Hrvatsku kulturnu zajednicu". To je savez hrvatskih kulturnih radnika i društava u Subotici. Tom savezu pristupila su sva društva, koja je Blaško Rajić osnovao, i ostala: Katoličko divojačko društvo, Momačko društvo, Hrvatsko pjevačko društvo 'Neven', Subotička matica, uredništva "Subotičkih novina", "Klasja Naših ravni" i druge ustanove radi bolje koordinacije posla. O ciljevima ove zajednice čitamo u Pravilima: 'Širenje prosvjete utemeljene na kršćanskoj religioznoj i moralnoj osnovi među ovdje živućim hrvatskim pukom'.

Onda su nastupile drugčije političke prilike.

Kako je uvijek imao živi osjećaj za potrebe Crkve i naroda, Blaško Rajić poslije povratka iz internacije u franjevačkom samostanu u Budimpešti, aktivno se uključio u Narodnooslobodilački pokret. Tako je u njegovom stanu održana ilegalna sjednica Gradskog narodno-oslobodilačkog odbora. O tome svjedoči spomenploča koja je na župnom stanu postavljena 1971. godine.

Sutradan iza oslobođenja, 11. oktobra 1944. g. u velikoj vijećnici u Gradskoj kući u 18 sati održana je prva legalna sjednica Gradskog narodno-oslobodilačkog odbora, a predsjedavao je Blaško Rajić i održao je prvi pozdravni govor u čast oslobođenja. Tada je izabran za predsjednika Gradskog narodno-oslobodilačkog odbora. Polije je bio član Okružnog odbora i član Izvršnog vijeća AP Vojvodine.

Za sve ove zasluge bio je odlikovan od maršala Tita ordenom bratstva i jedinstva.

Još smo preblizu svim tim zbivanjima da bismo o njima donijeli povijesni sud, a to nije naša zadaća.

Naša je zadaća da se ovom komemoracijom Blašku Rajiću zahvalimo za sav trud koji je učinio i za sve dobro koje je iz toga proizašlo. Vjerujemo da je sve to činio s ljubavlju i zato sve to ima neprolaznu vrijednost pred Bogom i pred poviješću. Njega je ta ljubav neumorno vodila do okova, a nama iz zahvalnosti ostaje dug da nam ta ljubav bude n a d a h n u ć e kako bismo i mi potražili sve moguće načine da Kristovu ljubav i utjehu ponese našim suvremenicima, osobito onim najpotrebnijima, tih, po riječi Isusovoj, imamo vazda pored nas.

Lazar Ivan Krmpotić

Ovaj referat pročitao je Lazar Ivan Krmpotić na književnoj večeri dne 14. kolovoza 1981. godine povodom proslave 30. obljetnice smrti Blaška Rajića u dvorani župnog ureda sv. Roke u Subotici.

U SPOMEN BLAŠKA RAJIĆA

CIGLJAR i sin cigljar
sa zemljom u ruci i zemljom u srcu
snagom djedovskom ponesen iz kamenjara
vjeran smislu Božjeg poslanja.

Potomak onih što nisu bježali niti osvajali
nego slobodni zbog slobode došli u zemlju
kojom jedni htjedoše proći
drugi vladati
htio je slobodno živjeti
i živio je ne velik
ne mali
ali svoj
izvorni i narodni
i velik
i mali
jednostavan i uzvišen
ljudski život.

Pažnjom vinogradara njegovao je život naroda
u njemu prisutan i pred njim za korak
otkrivao je iskre radosti
i skupljao ih u plamen svetkovine.

Pastir sa smislom u očima i vjerom u srcu
nepobijeđen ni pobjedničkim slavljem
triježan u porazima,
poštenjem izdignut nad kockanje svijeta
nije poznavao zadovoljstvo bogatstva.
Živio je zajedništvo siromaha,
pretvarajući trenutke obilja
u blagdane strpljenja.

Privržen bogatstvu plemenita srca,
kom vedri duh jedini je čuvar,
pružao je ruku prijateljstva
i utkao svoj govor u pjesmu i šutnju naroda.

Snagom duha izrastao do vladara
ostao je na strani golorukih,
koji gladuju i žedaju pravednosti
a nasuprot njemu našli se
mudri ovoga svijeta, željni dijeliti pravdu
i pravda je podijeljena
a nada u pravednost je raspeta u dugu vječnosti
nad putem kojim prođe i prolazi
SIN ČOVJEČJI.

Marko Vukov

BLAŠKO RAJIĆ KAO SAKUPLJAČ BUNJEVAČKIH NARODNIH PJESAMA

Zanimanje za narodno pjesništvo počelo je već u srednjem vijeku. Kasnije, u XVII stoljeću, imamo niz pisaca koji su zabilježili po koju narodnu pjesmu. Andrija Kačić - Miošić, dalmatinski franjevac, u XVIII stoljeću, po uzoru na narodnu poeziju, piše svoje znamenito djelo "Razgovor ugodni naroda slovinskoga". (1756). Slavonski pisac Matija Antun Reljković u svom djelu "Satir iliti divlji čovjek". (1779) upotrijebio je narodni deseterac i zabilježio epsku pjesmu 'Jakšići kušaju ljube'.

Pravo oduševljenje za narodnu poeziju nastaje u XIX stoljeću, kad sve više jača novi književni i umjetnički pravac - romantizam. On je bio odlučan i nepomirljivi protivnik starih književnih pravaca, za koje su govorili da su bez života i bez osjećaja. Teoretičari romantizma tražili su od pjesnika da budu neposredni i prirodni, a u djelima da iznose što više osjećaja. Sve to mogu naći u djelima narodne književnosti pa je pojačan interes za narodno pjesništvo i sve više ga počinju proučavati i skupljati.

Kao u evropskim zemljama, tako se i kod nas javljaju ljudi koji pokušavaju nešto učiniti za upoznavanje naše narodne poezije. U Hrvatskoj biskup Maksimilijan Vrhovec, kod Srba Vuk St. Karadžić, koji je sakupio više zbirke narodnih pjesama koje su tiskane u izdanju devet knjiga u Beogradu od 1887. do 1902. g. pod naslovom 'Srpske narodne pjesme'. Najveću zbirku narodnih pjesama izdala je Matica Hrvatska u Zagrebu u deset knjiga pod naslovom 'Hrvatske narodne pjesme'. U desetoj knjizi nalaze se i narodne pjesme Hrvata iz Bačke.

Takvo se zanimanje za narodnu književnost javlja i među Hrvatima u Bačkoj. Na početku ovoga stoljeća na sakupljanju bunjevačkih narodnih pjesama najviše je učinio BLAŠKO RAJIĆ. I pored raznolikog i obimnog svećeničkog rada, društvene zauzetosti, političke aktivnosti, Blaško Rajić nalazi vremena i načina da skuplja, kako on sam kaže, 'narodno blago'. Koji je bio neposredan motiv sakupljanja narodnih pjesama, napisao je u predgovoru svojoj prvoj knjizi 'Narodnog blaga': 'Naumio sam sakupiti pjesme i ostale umotvorine, koje se med Bunjevcima i Šokcima jošte nalaze. Imao sam pred očima to, da ovim sakupljanjem spasim te davne al i sada jasno zboreće svjedoke pjesničkoga, darovitoga, dosjetljivoga i duboko pobožnog i pravednoga duha naroda našega'.

'Mnoge i mnoge od pjesama ovih, mogu se pravo uporediti sa najljepšima škotskima i britanskima baladama, druge sa najdivnijim španjolskim romancima'.

'Malo u kojoj ne ćeš naći, ako je balada, čistu baladsku pravednost, gdje grijeh pokaran biva i dobrota naplaćena. U jednostavnosti ovih pjesama nalazi čovjek tolike nježnosti, finoće, iz njih čuje živi jauk duše naroda, u njima zvuči

srebrni glas narodnog ponosa, u njima bujaju čelik - mišice narodne snage, u njima nalazi čovjek pravi kroj milih naših narodnih običaja, tako, da su one po komad narodne povijesti i slike narodne kulture otaca naših.'

' Još i to me nukuje, da skupim ovo blago, što kod nas žali Bože, već tako stoji da će se ovo zrnje biserja osuti i navijeke se izgubiti, jer mladi naraštaj novu tuđu, neobičnu kulturu osvaja, a svoje zaboravlja.'

' Napokon, što me najvećma poticalo, jest to, što vidim u zbirci Hrvatske Matice iste naše pjesme, pa mi raste nada, da će učni ljudi pomoću ovih pjesama tačno znati kazati staru domovinu Bačvanskih Bunjevaca i Šokaca i mnoge druge tajne, povijesti naše razjasniti.'

'Daj Bože, tebi na slavu, a narodu mojem na korist.'

Tako piše Blaško Rajić, a tko su bili kazivači narodnih pjesama? Sakupljač je zabilježio njihova imena i vidimo da su to bili jednostavni, jedva pismeni ljudi iz Subotice, i sa subotičkih salaša, a ima ih iz sela Bajskog trokuta i iz Baje. Neki su mu dolazili u kancelariju, a iz pripovijedanja moga pradjeda Ivana Gabrića znam da je Blaško Rajić dolazio i kućama. Najvažniji suradnik Bl. Rajića bio je Ive Prčić, koji mu je dao mnogo pjesama, a on je također kasnije nastavio sa sakupljanjem i objavio je 1939. g. knjigu ' Bunjevačke narodne pisme '. Te bunjevačke narodne pjesme, koje je sakupio Blaško Rajić, objavljujane su povremeno u ' Subotičkim novinama ' i u ' Subotičkoj Danici '. Knjigu je izdao 1910. g. u tiskari sv. Antuna u Subotici pod naslovom ' Narodno blago - narodne pjesme i poslovice '. Godine 1923. objavljena je i druga knjiga pod naslovom ' Narodno blago ', zbirka narodnih pjesama i poslovice, tiskano u umjetnom zavodu Etelke Rajčić u Subotici, Zagrebačka 2.

Sada, kad govorimo o Blašku Rajiću kao sakupljaču bunjevačkih narodnih pjesama, treba da iskoristimo priliku, da te pjesme malo pobliže upoznamo. Vratit ćemo se u povijest, da vidimo kako su nastale bunjevačke narodne pjesme, kako ih možemo podijeliti i kakav je njihov sadržaj.

U davno vrijeme, u doba stalne i teške borbe, naši su pretci došli u ove bačke ravnice. Ostavili su svoje kršne gore i krenuli na daleki put. Na polasku svakom se steglo srce u grču bola, kad je bacio zadnji pogled na rodno ognjište, ali nesreća ih je tjerala i oni su pošli. Pratilo ih je oštro oko neprijatelja, a oni su žurili prema novoj domovini, prema zemlji nade i sreće. Dočekala ih je šutljiva, nepregledna ravan u svoj širok zagrljaj. Oni su bili željni mira i sreće, a u novoj domovini čekali su ih ponovo burni dani nemira i patnje, ratnih razaranja i pustošenja, bolesti i smrti. Kad bi ova šutljiva i nepregledna ravnica počela pričati o svim onim patnjama našega naroda, o junačkim bojevima, o skrivanju u Luduškim ritovima, o zbjegovima u Jankovačkoj šumi, ostali bi duboko ganuti u duši nad tragičnom sudbinom našega naroda. Jedan od rijetkih svjedoka takvog života jestu narodne pjesme. U njima su opjevane ne samo narodna stradanja, nego i junačka djela i sve ono što prati povijest jednoga naroda. Zato s dubokim poštovanjem čitamo ove pjesme u kojima se razotkriva narodna duša.

Narodne pjesme Hrvata u Bačkoj nastale su kao rezultat sveukupnog narodnog života, u uvjetima tadanjih kulturnih i društvenih prilika. Po vremenu nastanka naše bunjevačke narodne pjesme mogu se podijeliti na one koje su nastale u staroj

domovini i one koje su nastale u novoj postojbini, u novim uvjetima i utjecajima. Tako se u onim pjesmama koje su nastale u staroj domovini spominju Bunić grad, brdo Malovan, Senj i Jadransko more. Također su prisutni mnogi turcizmi: mladluk, pendžeri, srnajli marama, terazija, barjak, kaurin. U ovim novijim već se spominje Budim - grad, Bijelo Krakovo, rijeka Dunav, i novije specifične bunjevačke riječi, kao: utoliti, užinati, mijana. Osobna imena iz stare domovine su vezana za Turke: Fata, Merima i Omer, ali ima više biblijskih imena: Ivan, zapravo Ivo, Stipan, Pere, a također i lijepih narodnih imena: Ranko i Milanko.

Po sadržaju narodne pjesme se uglavnom dijele na lirske, koje su ljubavne, obiteljske, prigodne, i epske, među kojima su balade.

Narodni život često je bio ispunjen patnjama i bolima čestih borbi i progona, ali ipak sve to nije moglo zatamiti želju i čežnju za srećom. U časovima zatišja mladost je čeznula za srećom, za svojim najbližim i najdražim. Ta svoje čežnja i maštanja sve generacije su izražavale u lirskim pjesmama. Ovih pjesama ima mnogo, a osnovni sadržaj im je ljubav. Ljubav je opće ljudski motiv, star koliko je star i ljudski rod. Na bezbroj načina narod je izrazio svoje najljepše i najiskrenije osjećaje.

U tim pjesmama najčešće se govori o ljubavi između momka i djevojke, a pjesme su pune lijepih slika i alegorija, sve je puno biserja i dragog kamenja, svile i kadife. Sve to izraženo je u lirskim pjesmama.

Glavna karakteristika epskih pjesmama je da opisuju događaje, ali i u njima ima više ili manje osjećaja. Događaji opisani u epskim pjesmama, mogu biti u vezi s historijom ili su iz običnog narodnog života. U Rajičevoj zbirci narodnih pjesama je veći broj onih ne historijskih. To nije teško protumačiti kad se zna da je Karlovačkim mirom 1699. g. Bačka oslobođena od Turaka, pa se život više orjentirao na mirnodobska zbivanja. Međutim, i u novim prilikama ne historijske epske pjesme nisu izgubile svoj značaj zbog aktuelnih tema iz običnog narodnog života, pa su se pjesme čuvale i sačuvale dok ih sakupljači nisu zabilježili.

Epske pjesme među Hrvatima u Bačkoj nazivaju se 'groktalice' ili 'groktuše'. Taj naziv dolazi od glagola groktiti a to znači lijepo pjevati. I danas se za onoga koji lijepo pjeva, kaže u narodu: 'piva sve grokti', a to znači da lijepo pjeva, a glas mu trepti. Pjesme 'groktalice' većinom su pjevale žene, a neke pjesme, više junačkog sadržaja, pjevali su stariji muškarci. Melodija pjesama je dosta jednostavna s prilično monotonom intonacijom i s malim intervalima. Pjesme su se pjevale bez pratnje ili uz pratnju gajda ili frule. 'Groktalice' su pjevali u svatovima, na prelu, divanu, berbi ili sličnim zgodama.

U vrijeme nastanka ovih pjesama, Bunjevci su živjeli u patrijarhalnoj zemljoradničkoj zadruzi, i interes te obitelji bio je najviši moralni zakon, kojemu je sve bilo podređeno. Tko je radio za sreću te zajednice bio je poštovan i cijenjen, a onaj koji bi učinio nešto protiv obiteljske sreće, bio je prezren, odbačen, proklet i na kraju ga stizala kazna. Sve ovo vidimo u narodnim pjesmama iz obiteljskog života. Te pjesme su sastavili pojedinci iz naroda, koji su promatranjem života došli do tih zaključaka i iskustva. To iskustvo oni su željeli prenijeti na ostale, pa su ga izrazili u obliku narodne pjesme, a one su prenošene iz generacije u generaciju i služile kao uzor i opomena mladim pokoljenjima kako treba i kako ne treba živjeti.

Motiv bezgranične i požrtvovne ljubavi majke najčešće je obrađen u obiteljskim narodnim pjesmama. Majka je duša obitelji. Ona je svojom ljubavlju grije i održava, a njena bezgranična ljubav spremna je na sve žrtve i jača je od svakog zla i nepravde. Svaki korak majke usmjeren je k sreći djece. Narodna pjesma prikazuje majčinu ljubav kao najveću i najljepšu, ali nije prešutjela i negativne pojave kad je majka zaboravila svoje najsvetije dužnosti.

Majčina bol zbog smrti sina opisana je u pjesmi ' Smrt bolanoga Ive '. U gori leži Ive bolestan i šalje majci konja, da se ona dosjeti. Majka odmah pođe tražiti sina.

*" Rano rani Ivanova majka
Ona spravlja Ivanu ponude:
S mora smokve, a iz Bosne alve,
Žute tunje u medu kuvane .*

Majka je našla Ivu na mjestu gdje su se jele svile da zaštite bolesnika, ali je Iva umro.

Da vidimo kako narod gleda na život. Vrlo je zanimljiv svršetak ove pjesme:

*Cvili plače Ivanova majka,
Tišile je po gorici jele:
' Muč ne plači Ivanova majko!
Kada dunu lađani vetrovi,
Kada planu jesenji mrazovi,
I s nas majko sve opane lišće,
Opet majko žive ostanemo.'*

Majci je žao sina, njena bol je velika, ali i pored svih udaraca nesreće ona mora živjeti. Vjetrovi i mrazevi biju jele, ali one ipak žive, a tako je i u ljudskom životu. Ova bezgranična ljubav majke još je snažnije prikazana u pjesmi ' Jedinak Lazar '. Kad je majka oženila jedinka Lazara, snaha traži da sin pogubi majku ili će se ona sama ubiti. Sin poslušna ženu, odvede majku u šumu, ubije je i srce majčino izvadi pa ga zamota u svilenu maramu i stavi sebi u njedra, ali:

*Sida Lazo na svoga konjika
Al pod Lazom konjic poklecava,
Pada Lazo na zemljicu crnu.
Iz nidara ništo progovara:
- Alaj Lazo moje dite drago,
Nisam li ti lipo govorila,
Kud god hodiš da se Bogu moliš,
Jesil mi se udario sine? -
To je Lazu u srce diralo.*

Tada je sin uvidio što je učinio i ljut ode kući, ubija ženu za kaznu što ga je natjerala na najveći zločin. Ova pjesma na simboličan način prikazuje majčinu ljubav. Srce majčino ne može prestati da voli svoje dijete i nema toga zla, koje majčinu ljubav može pokolebati.

Često se u životu događalo i događa, da majka zbog raznih razloga mora ostaviti svoje dijete i od njega se rastati. U narodnim pjesmama opisano je više takvih primjera.

U vrijeme stalnih borbi i prodiranja turskih osvajača u naše krajeve, događalo se da je naš narod odvođen u ropstvo. Uspomenu na te davne tužne događaje sačuvala je pjesma 'Janjina sirotica'. Turci su zarobili udovicu Janju, a iza nje je ostala mala sirotica. Poslije tri godine Janja pita dva vrana gavrana:

Jestel vidili moju siroticu

Je li bosa, je li raspojasa?

Je li gola, je li gologlava?

Gavrani joj odgovaraju da je njena sirotica živa, nije gola, nije raspojasana i da sa ujakom čuva ovce, i s ovcom se razgovara o svojoj majci koja je ostavila svoje dijete. To je jedna od najljepših bunjevačkih narodnih pjesama o majčinoj ljubavi i zato ćemo je donosimo u cjelini:

JANJINA SIROTICA

Žito želi primudri Latini,
Žetelice primudre Latinke.
Kose su im od srebra skovane,
A vondiri od suvoga zlata,
Gladalice od dragog kamena.
Iza gore Turci udarili,
Svaki ' vaća po lipu divojku.
Zatrča se Ture momče mlado
Pa uvati udovicu Janju,
Pa on biži u goru zelenu.
Al' besidi udovica Janja:
" Puštaj mene Ture, momče mlado!
Puštaj mene da se natrag vratim,
Ostala mi mala sirotica
Pod otkosom u zelenoj travi
Još malena od sedam nedilja."
Al' besidi Ture momče mlado:
" Ne budali, udovice Janjo!
Što mi nisi prije kazivala,
Pa ja ne bi ni nju ostavio."

To je malo vrime postojalo,
Malo vrime tri godine dana,
Iđe Janja prid dvor na sunašce
Ne bi li je ogrijalo sunce.
Naletiše dva vrana gavrana,
Al' besidi udovica Janja:
"Boga vama, dva vrana gavrana,

Kud letite,otkud dolazite,
Ne letite l' iz latinske zemlje?
Jeste l' vid'li moju siroticu,
Je li bosa, je li raspojasa?
Je li gola, je li gologlava?"
Beside joj dva vrana gavrana,
Krilim' lete, a kljunom beside:
"Mi letimo iz latinske zemlje,
Vidili smo tvoju siroticu:
Nije bosa, nije raspojasa,
Nije gola, nije gologlava,
Sa ujakom čuva mala ovce,
Ujak Dašo lipo zapovida:
'Vrati ovce mala sirotice,
Koju te je ostavila majka
Pod otkosom na zelenoj travi
Još malenu od sedam nedilja.'
Ovce vraća mala sirotica,
Ovce vraća pa s ovcom divani:
' Hilja, ovco, nemoj budaliti,
Nemoj svoje jagnje ostaviti
Ko što mene ostavila majka
Još malenu od sedam nedilja
Pod otkosom u zelenoj travi,
Ostavila i zaboravila,
Nikad do nje sunce ne doprlo!"
Kad je Janja riči razumila,
Od tereta dušu ispustila.

Majci je bilo teško bez svoga djeteta, ali nije mogla podnijeti da se sumnja, da je ona dijete sama napustila. Opet jedan dirljiv primjer iz narodnog života. Majka može podnijeti najteže udarce, samo ne da se sumnja u njezinu ljubav.

U obiteljskim pjesmama ima motiva o djetetu bez majke. Siroče je zbog svog teškog položaja uvijek pobuđivalo sućut kod naroda i zato ga narodne pjesme opisuju s najvećom simpatijom. Nesreća djeteta počinje tim časom kad izgubi majku, a često je njegova tuga još veća kad dobije zlu maćehu. Narodna pjesma ne pozna dobru maćehu premda u životu nije tako. Uvijek je bilo plemenitih duša, koje su razumjele tuđu nesreću i s najvećom ljubavlju pomogle nesretnom djetetu, ostavljenom siročetu. Takav primjer plemenite požrtvovnosti opisan je u narodnoj pjesmi 'Sirotan Mirko'.

Majka je s teškom mukom odhranila dva sina i lijepo ih poženila. Jetrove imaju po jednog sina, ali iza tri godine razboli se i umre jetrova Vinka i ostavi svoga sina jetrovici Koviljki. Zbog lijepih opisa i zbog potresnog sadržaja donosimo ovu pjesmu u cjelini.

SIROTAN MIRKO

'Rani majka dva sina nejaka
Uz preslicu i desnicu ruku,
U zle dane u godine glada
Kad je bila ponajskuplja rana:
'Ranila jih i odranila jih.
Kad su dica ženidbi dorasla,
Obadva jih oženila majka,
Dovela jim dvj lipa divojke:
Vidu Vinku, Davidu Koviljku.
Kad je prošla godinica dana,
Svaka rodi po jednoga sina:
Vinka Mirka, Koviljka Marinka.
Tako snaje lipo živovale,
Živovale tri godine dana.
Kad nastala četrvta godina,
Razboli se nevistica Vinka,
Razboli se i hoće umriti
Pa doziva svoju jetrvicu:
" Oj Koviljko mila jtrvice,
Ja bolujem i moram umriti,
Ostavljam ti sirotana moga,
Pazi, sejo, sirotana moga.
Kad Marinku bila kruva daješ,
Podaj seko, i mojemu Mirku,
Njemu podaj od kruva korice,
Nek se znade da je sirotica

I da Mirko svoje majke nema.
Oj Koviljko mila jetrvice,
Kad Marinku skrojiš košuljicu,
Momu Mirku zakrpaj traljice,
Nek se znade da je sirotica
I da Mirko svoje majke nema.
Oj Koviljko, mila jetrvice,
Kada vama slavni Uskrs dođe,
Kad na dicu ruvo pokrojite,
Vašem krojte kako vama drago,
Mojem Mirku čisto ruvo crno,
Nek se znade da je sirotica
I da Mirko svoje majke nema.
Oj Koviljko, mila jetrvice,
Kada sveta nediljica dođe,
Kada sidneš na sokak med druge,
Tvog Marinka na krilo posadi,
Moga Mirka do sebe na zemlju,
Nek se znade da je sirotica
I da Mirko svoje majke nema.
Oj Koviljko, mila jetrvice,
Kad na Božić u crkvu prošećeš,
Tvog Marinka ponesi na ruku,
Moga Mirka povedi za ruku,
Nek se znade da je sirotica
I da Mirko svoje majke nema."

To isusti nevistica Vinka,
 To izusti, a dušicu pusti.
 Sam ostade sirotica Mirko.
 Koviljka je strina milostiva,
 Od maloće sirotica bila,
 Ona znade što je sirotinstvo.
 Prije Mirku bila kruva daje,
 Prije Mirku nego svom Marinku.
 Prije Mirku skroji košuljicu,
 Prije Mirku nego svom Marinku.
 Nitko ne zna da je sirotica
 I da Mirko svoje majke nema.
 A kada im slavni Uskrs dođe,
 Kad na dicu ruvo pokrojiše,
 Kako Mirku, onako Marinku:
 Čisti skerlet i zelenu svilu.
 Nitko ne zna da je sirotica
 I da Mirko svoje majke nema.
 Kada sveta nediljica dođe,
 Kad Koviljka med druge iziđe,
 Ona Mirka na krilo posadi,
 Svog Marinka do sebe na zemlju.
 Nitko ne zna da je sirotica
 I da Mirko svoje majke nema.
 A kada im blagdan Božić dođe,
 Kad Koviljka u crkvu prošeće,
 Obojicu vodi za ručicu,
 Kako Mirka onako Marinka.
 Nitko ne zna da je sirotica
 I da Mirko svoje majke nema.
 I sav narod strinu blagosiva
 I Bog dragi s nebeskoga dvora:

“ Oj Koviljka kolino adamsko,
 Prosta duša tvojih roditelja,
 Koji su te odranili mudru,
 Pa ti znadeš što je sirotinstvo.”
 ’Rani majka dvoje dice male,
 Ranila ih do sedamnaest lita.
 Kad nastalo lito osamnaesto,
 Pođu pisat carevi veziri,
 Pođu pisat po svoj zemlji carskoj,
 Oni kupe na carevu vojsku.
 Di u kući četiri muške glave,
 Od četiri uzimlju trojicu.
 Di trojica, uzimlju dvojicu,
 Di dvojica, ondi obojicu
 A di jedan, i onog jednoga.
 Dođe reda Koviljkinom dvoru,
 Da joj iđe Mirko i Marinko.
 Majka jih je lipo opremila
 I za njima gorke suze lila.
 Kad nastala prva vatra bojna,
 Puče puška iz te vatre prve,
 Puče puška i ubi Marinka,
 Sam ostade sirotica Mirko.
 Vojevao za devet godina.
 Kad nastala godina deseta,
 Prikida se sva careva vojska,
 Svaki vojnik ide dvoru svomu.
 Dođe dvoru sirotica Mirko,
 Staru strinu kod dvora zateko.
 ’Ranio je i saranio je
 Kao što bi i rođenu majku,
 Kako valja i Bog zapovida.

Po snazi osjećaja i po ljepoti karaktera ova pjesma spada među najljepše epske pjesme kod Bunjevaca, a zabilježena je još 1873.g. u Vancagi kod Baje. U ovoj pjesmi vrlo snažnim slikama prikazan je život siročeta. Vinka pred smrt govori o budućoj nesreći svoga djeteta. Ona strahuje da će siročće dobiti samo koricu kruha, nositi zakrpanu košulju. Ta žalosna vizija bila je pred Koviljkom na samrti. Ali, Mirko nije morao osjetiti takvu nesretnu sudbinu, jer je imao dobru strinu, pravu majku. Mirko je ima novu majku i brata, ali se opet javlja nesreća. U mnogim narodnim pjesmama odlazak u vojsku je uzrok velikih nesreća. Tako je i u ovoj pjesmi prikazana jezovita slika kupljenja naših mladića u carsku vojsku. Svaka kuća je pogođena tom nesrećom. Ova pjesma je nastala kao svjedočanstvo o teškom narodnom životu, a s druge strane ovo je jedna od najljepših

pohvala plemenitim dušama, koje svojom dobrotom ublažuju nesreću nesretnika na ovom svijetu.

Ima još motiva u porodičnim epskim pjesmama, kao što je motiv o snahi i svekrvi, o ljubavi brata i sestre. Ove pjesme služe nam kao svjedočanstvo o životu koji je živio naš narod. Pjesnik je iznio svoje ideale o životu i svoje misli o moralnim zakonima. Narodni pjevači stvarali su plemenite uzore da pokažu mladim generacijama, kako moraju živjeti, da čitava obiteljska zajednica bude sretna, a u sretnoj zajednici sretan je i svaki pojedinac.

I sam Blaško Rajić je u predgovoru u svojoj pjesmarici 'Narodno blago' napisao, da se neke od narodnih pjesama - balade mogu uporediti s najljepšim baladama iz Škotske i Britanije.

Koje narodne pjesme nazivamo baladama?

Epske narodne pjesme ili povijesnice opisuju historijski ili nehistorijski događaj. Balade su pjesme koje opisuju događaj, ali s veoma mnogo osjećaja. Događaj je opisan samo toliko da se osjećaji mogu izraziti i naglasiti. Glavna oznaka balada je u tome što je na svršetku pjesme osobito naglašen tragičan momenat i glavna lica završavaju nesretno. U baladama ima mnogo motiva, najčešći su motivi o nesretnoj majci i o nesretnoj ljubavi. Posebno su poznate narodne balade o nesretnoj ljubavi momka i djevojke. Zato dolazi do nesreće. Mladi to ne mogu podnijeti i od žalosti umiru.

U baladama je opisan i nesretan sukob između članova obitelji. Također je opisana nesreća koja nastaje zbog kobnih okolnosti koje su izvan moći pojedinaca i zato oni nastradaju.

Često je teško ili nemoguće balade razlikovati i odvojiti od ostalih epskih pjesama, povijesnica, jer i u njima ima mnogo elemenata balada i naglašena su osjećanja.

Narodne pjesme 'Janjina sirotica' i 'Sirotan Mirko' spadaju među bunjevačke balade i možemo reći da ih ima jako mnogo. I to su najljepše bunjevačke narodne pjesme.

Između mnogo divnih balada navest ćemo još kao primjer pjesmu 'Ranko i Milanko'. Među Hrvatima u Bačkoj u to doba nije bilo hajduka protiv Turaka, jer je turska granica bila daleko na Dunavu, ali nastala je nova nevolja. Trebalo je ići u carsku vojsku, najprije u Vojnu krajinu, a poslije u daleke carske gradove. Zato narodni pjevač u Bačkoj mijenja poznatu pjesmu o hajduku koji iz neznanja ubija brata, a zatim iz očaja i samog sebe. U ovoj bunjevačkoj narodnoj baladi 'Ranko i Milanko' braća nisu otišla među hajduke, nego u carsku vojsku i dolazi do kobnog nesporazuma i oni nastradaju.

Naše narodne balade snažno djeluju na nas, a nesreća glavnih junaka pobuđuje nas na razmišljanje. Upoznavajući njihovu plemenitost, mi postajemo duševno bogatiji, jer su nas ti snažni karakteri svojom plemenitošću oplemenili.

Blaško Rajić u 'popratnoj riječi' sam završava: 'Pjesme ove uvijek ističu zakon čiste, nepokvarene prirode i ujedno zakon Božji. U njima se dobro hvali i nagrađuje, a zlo kara i kažnjava.'

Ovo 'Narodno blago' je sin ovoga naroda, Blaško Rajić sa svojim suradnicima s toliko truda i ljubavi skupio, a na ovom našem mladom naraštaju

je zadatak i dužnost da ovo narodno blago prihvati i čuva i na njemu se napaja divnim i plemenitim likovima naše slavne prošlosti.

Antun Gabrić

Ovaj referat pročitao je Antun Gabrić na 'Književnoj večeri' 14. kolovoza 1981. g. u Subotici povodom 30. obljetnice smrti Blaška Rajića.

RANKO I MILANKO

'Rani majka dva ranka nejaka,
Jedno Ranko, a drugi Milanko.
Kada ih je odranila majka,
Milanko je otišo u vojsku
I postao Miloš kapetane,
A Ranko je na domu ostao.
Kad je Ranko za konja odrasto,
On je 'vako besidio majki:
'Što si majko i mene rodila
Kad mi nisi roda prirodila
Nit mladega, niti starijega.'
Al' se majka tiho odgovara:
'Ja sam tebi roda prirodila,
Nije mladeg, veće starijega,
I davno je otišo na vojsku
I postao Miloš kapetane'.
Al' besidi mladi Ranko majki
'Daj mi majko babino oružje
I daj meni konja najboljega,
Pa ću ići bratu na izminu,
Na izminu, a da ga izminem.'
Rado ga je opravila majka.
Dala mu je babino oružje
I dala mu konja najboljega.
Opravlja ga štogod lipše može,
Pa on ide bratu na izminu.
Kad je došo u zelenu goru,
Al' besidi Miloš kapetane:
'Oj družino, draga braćo moja,
Kakav zulum kroz goricu jezdi?
Svi striljajte koji strilu ima.'
Svi striljaše, al' ne pogodiše,
Pusti strilu Miloš kapetane
Pa ustrili deliju neznana,
U deliji brata rođenoga.
Al' besidi Miloš kapetane:

'Oj družino, draga braćo moja,
Svi stanite pa me dočekajte,
Da ja idem da zaminim riči,
Da upitam deliju neznanog
Čijeg roda, čijeg je plemena.
Nije li ko od roda mojega,
Plavo me je zabolila glava,
Desna mi je ruka utrnula.'
Ide Miloš u zelenu goru,
Leži Ranko na zelenoj travi.
Al' besidi Miloš kapetane:
'Boga tebi, delijo neznana,
kog si roda, kojeg si plemena?'
Ranko njemu tiho odgovara:
'Ja od roda nigdi nikog nemam,
već na dvoru staru milu majku,
I u vojski brata rođenoga,
To je junak Miloš kapetane.
Ja sam htio bratu na izminu,
Na izminu, a da ga izminim.
Ljuto me je ustrilila strila,
Izmeđ puca, gdi mi srce kuca.'
To izusti pa dušu ispusti.
Kad je Miloš razumio riči
Da j' ubio brata rođenoga,
Trže nože od svilen pojasa
Pa udari sebe u srdašce.
'Nek se čuje, nek se pripovida
Da j' ubio brat brata rođena,
Jedno Ranko, a drugo Milanko,
Dva imena, obadva rođena.
Obadva ih poželila majka.'
To izusti i dušu ispusti.

(Iz knjige: Blaž Rajić, Narodno blago,
Subotica, 1910. str. 54 - 56.)

ZAPITO SIN NANU

(Kraljička pisma) -

(Spomen Blašku Rajiću)

Zapito sin nanu	Blaška nam Rajića
Zapito sin nanu - Ljeljo	Blaška nam Rajića - Ljeljo
Zašto zvona nane	Dragog nam župnika
Zašto zvona nane - Ljeljo	Dragog nam župnika - Ljeljo
Tako tužno zvone	Župe svetog Roke
Tako tužno zvone - Ljeljo	Župe svetog Roke - Ljeljo
Ko da suze rone	Nek se suze moje
Ko da suze rone - Ljeljo	Nek se suze moje - Ljeljo
Kroz plač zbori nana	I moje i tvoje
Kroz plač zbori nana - Ljeljo	I moje i tvoje - Ljeljo
Zvona suze rone	S plačom zvona spoje
Zvona suze rone - Ljeljo	S plačom zvona spoje - Ljeljo
Jer u grob sad prate	Da čuvaju spomen
Jer u grob sad prate - Ljeljo	Da čuvaju spomen - Ljeljo
Najdičnijeg sina	Njegova imena
Najdičnijeg sina - Ljeljo	Njegova imena - Ljeljo
Bunjevačke nane	U beskraj vrimena
Bunjevačke nane - Ljeljo	U beskraj vrimena - Ljeljo
Roda našeg cviće	
Roda našeg cviće - Ljeljo	

Ivan Prčić

Tavankut

(Za komemorativne dane Blaška Rajića
u Subotici, 14. - 16. VIII 1981. godine.)

ŽIVOTNI PUT BLAŠKA RAJIĆA

Za upoznavanje životnog puta Blaška Rajića potrebno je uočiti neke datume, baciti barem općenit pogled na drštvene i crkvene prilike i pokušati razumjeti motive, koji su ga pokretali, i ciljeve kojima je težio.

Blaško Rajić je rođen u Subotici, kraju koji se zove Gat, 7. siječnja 1878.g. od roditelja Ilije Rajića i Marije Perčić. Od njih je primio vedru narav i širinu duha, svojstvenu ljudima radničke sredine, gdje mnoštvo potreba pogoduje srdačnoj susretljivosti. Iz autobiografskih crtica saznajemo da je kao dječak uživao u prirodnim ljepotama i zadovoljstvima salašarskog i pastirskog života. Upio je tada širinu bačkih polja, koju je kasnije tražio, jedva nalazio, a više stvarao u društvenom i crkvenom vidu.

Decenija, u kojoj je Blaško Rajić rođen, nije mu pružila baš mnogo širine, jer to je vrijeme kada se u Subotici i u drugim mjestima dokidaju hrvatske škole, tako da u vrijeme njegova školovanja, svećenik Pavao Kujundžić mora voditi zakonsku borbu, zapravo borbu utemeljenu na naravnom i pozitivnom pravu da se Hrvatima omogući nastava na materinjem jeziku (zakon od 1868. g.). Zbog dvolične politike, peštanska vlada uljuđenom svijetu je nastojala pokazati slobodu svojih državljana, a unutarnjim mehanizmima podmićivanja i zastrašivanja sprovodila je suprotnu praksu odnarođivanja nacionalnih manjina.

Ta borba za škole na materinjem jeziku nije donijela ploda, tako da je Blaško Rajić učio škole na mađarskom jeziku. Unatoč toj skučenosti, raspoloženje Bunjevaca i Šokaca nije bilo beznadno. Još su narodom strujale riječi proglašenja Ivana Antunovića iz 1869.godine.

Uskoro su se kraj Antunovićevih Bunjevačko-šokačkih novina javile i druge knjige i novine. Karlo Milodanović izdaje u Subotici ' Mesečnu kroniku'. Ivan Mihalović piše čitanku za pučke škole i Gramatiku ilirskoga jezika. Ivan Probojčević izdaje mali, a Ivan Palić srednji katekizam.

1878. godine, dakle u godini kad je rođen Blaško Rajić, u Subotici, nakon devetogodišnjeg zauzimanja hrvatskih rodoljuba, osnovana je Pučka kasina. Ona ne nosi ni hrvatsko, ni bunjevačko ime, ali u njoj živi hrvatski i bunjevački duh. Sve su to bili znakovi vitalnosti, ali koliko je bilo i tjeskobe, svjedoči Antunovićevo upozorenje starješinama Kasine da čuvaju Kasinu od politike, jer se inače kasinska vrata mogu zatvoriti. Bilo je u to vrijeme paničnog distanciranja i odmetničkog revnovanja protiv Antunovićevog rodoljubnog pokreta.

Zbog povezanosti državnih vlasti sa crkvenim životom, a i zbog isprepletenosti crkvenog odgoja sa školskim sistemom, nerijetko su u Crkvi provedene metode odnarođivanja, tako da su se rodoljubi hrvatski svećenici našli u veoma teškom položaju. Bili su aktivni službenici Božje institucije, koja se jednim dijelom stavila u službu države kao ljudske tvorevine. Bila je to borba na dvije strane: i u Crkvi i u širem društvu. Trebalo je biti moralno veoma čvrst, misaono pronicav i osjećajno krajnje pošten da se u tu borbu uđe i da se u njoj ustraje.

Sklon sam misliti da je baš to bio poticaj mladom Blašku Rajiću da se odluči za svećenički poziv i da se nakon šestog razreda gimnazije, koji je završio u Subotici, upiše na dalje školovanje u Kaloči, gdje je poslije gimnazije završio teologiju. Kad je 1903. god. zaređen za svećenika, služio je kratko vrijeme kao kapelan u Dušnoku, zatim u Santovu do 1906. god. pa u Subotici do 1911. god. kada je izabran za župnika župe sv. Roka. Položaj župnika omogućio mu je da kulturne vrijednosti svoga naroda njeguje i vidimo da je već iste godine uveo u liturgiju Dužijancu kao žetvenu zahvalnost.

U tome poslu oko njegovanja opće kulture svoga naroda zatiče ga i I svjetski rat koji donosi velike promjene u čitavoj Evropi pa i u našim krajevima. Poput svih srarijih rodoljuba, oduševljen jugoslavenskom idejom, kao delegat Bunjevaca sudjeluje u radu Narodnog vijeće u Zagrebu, 29. oktobra 1918. godine, gdje se udaraju temelji budućoj zajedničkoj jugoslavenskoj državi.

Iz kasnijih zapisa o tome vremenu i radu vidi se da je uočio kobnost nesloge hrvatskih i srpskih političkih partija oko uređenja buduće zajedničke države i načina ujedinjenja sa Kraljevinom Srbijom. Unatoč svemu, vraća se u Suboticu i radi na uključivanju Bačke u sustav nove jugoslavenske države i pokazuje sigurnost u takvo rješenje političkog života i hrabrost dok su u Subotici još tri regimente mađarske vojske.

Kao što je 29. oktobra 1918.g. Hrvatska prekinula svoje državnopravne odnose sa Austro-Ugarskom, tako su učinili Česi, Slovaci i Rumuni.

Ponešeni idejom o narodnom samoopredjeljenju i osjećajući da je došao povijesni čas koji omogućuje ujedinjenje Južnih Slavena, bunjevački rodoljubi i starješine Pučke Kasine sazovu narodni zbor u kavanu 'hungariju' (danas bioskop Lifka) u Subotici.

Iza vatrenih govora više govornika prihvaćena je rezolucija o tome da se ujedinjeni Bunjevci i Srbi izjavljuju pozvanima rješavati svoju vlastitu sudbinu, a za očuvanje javnoga mira i poretka bira se "Bunjavčko - srpsko narodno vijeće" čiji predsjednik je Šimun Milodanović, a potpredsjednici su bili Blaško Rajić i dr. Jovan Manojlović.

Tako se Blaško Rajić aktivno uključio u povijesne dane stvaranja nove jugoslavenske države.

Od 1919.g. do 1921.g. kao svjedok daje svoj doprinos radu mirovne konferencije u Parizu i njegova je velika zasluga da je Subotica sa svojom okolicom oslobođena i došla u sastav nove Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Vjeran svome narodu, pritješnjen zatrovanom političkom situacijom u novoj državi, traži oblik društvenog djelovanja i utjecaja da svoj narod sačuva i da razvija svoj nacionalni i vjerski identitet. U tu svrhu vodi Bunjavčko - šokač-

ku stranku, čiji je zastupnik u Narodnoj skupštini u Beogradu do 1924. g. kada se stranka raspada. Program i metode stranke bile su dostojne njegova moralna lika i sasvim je logično da u tadašnjoj političkoj situaciji, koja je bila krajnje zatrovana, nije mogla preživjeti. Metoda njegove politike bila je metoda uvjeravanja, bilo da želi pridobiti pristasaše, bilo da razgovara sa političkim suparnicima. Osnova mu je bio ustav i proklamirani zakoni, a cilj dobro naroda i Crkve, koju je izvanredno cijenio i držao da je okvir u kojem svi narodi mogu imati dovoljno duhovnog prostora da razvijaju svoje vrijednosti i da mogu naći oblik suživota u stvarnoj zajednici.

Kada se njegova stranka raspala, pokazao je da nije sklon praviti kompromise ni sa svojom savješću, niti sa svojim idealima. Posvetio se još više njegovanju kulturnog i crkvenog života svoga naroda.

Od 1923.g. vrši službu Generalnog vikara Bačke apostolske administrature. Godine 1925. postaje papinski prelat, a 1927. god. apostolski protonotar.

Od 1929. g. do 1941. je odgovorni urednik Subotičkih novina.

Kao što se oluja u pravoj snazi zapaža u krošnji hrasta, tako se oluje II svjetskog rata vidjela u Subotici na Blašku Rajiću. Doživio je svoju Kalvariju od 12.IV do 15. V 1941. g. na ulicama svoga grada i u vojnom logoru. Zatim je dvije godine proživio u franjevačkom samostanu u Budimpešti (u Budimu), a u travnju 1943.g. vratio se u svoju župu u Subotici bez mržnje i osvete, ali sa starim idealizmom otvoren novim mogućnostima. Bio je prekaljen borac i očinski mudar. I kao takav ulazi u suradnju sa Narodnooslobodilačkim pokretom za koji je dobro znao da ga vode komunisti, kao što su i oni znali da se okupljaju kod čvrstog vjernika i visokog dostojanstvenika Katoličke Crkve. Mislim da se osjećao kao i u dane svoje mladosti kada su društvene prilike bile skučene, ali ne bez nade za pošteno nastojanje za dobro svoga naroda u Crkvi i u širem društvu.

Unatoč snazi duha, tijelo je malaksalo i njegov je životni put prekinut 3. siječnja 1951. godine, ali kao da i dalje živi sa svojim narodom.

Marko Vukov

Ovaj referat pročitao je Marko Vukov na komemorativnim danima 16. kolovoza 1981.g. povodom proslave 30. obljetnice smrti Blaška Rajića. Komemorativna akademija i književna večer održane su u župi sv.Roke u Subotici 14. - 16. kolovoza 1981. godine.

+ + +

Tišina života
u ranjenoj ptici
skriva prsten zlatan,
Zašto ga traže razdragane
žene
i raspliću vijenac u kosi?

Vijenac u jesen
suho je lišće.
Đerdan na srcu.
Svibnju se daje.

Prsten
 i vijenac,
zlatno
 i život...
i ranjena ptica u krilu.
A srca nema
u kući puža.

+ + +

Tišina...
Jedno oko bola
sklopilo se na san.

Pčela zlatnih želja,
radilica snova
u saće je svoje
naniжела nade.

Žedno oko bolno
zrake sunca krade.
Kamen srca grudi.

Oblaci se jate.
Svi su opet budni:
i ptice,
i ljudi.

Ivan Gat

+ + +

U nebeskom staklu
ugledamo sebe
varljivo.

Sunce svibanjsko...

Venjenje jenjava
evenke sutoni.

Snagom mjeseca
mlado srce jeca.

Proplanci oblaka
optočili zapad.
Romoni zvonik
kao kalpak zlatan.
Zvoni, zvoni...

+ + +

Okićeno nebo
ružama jutra.
Dan, veliki Mudrac
javit će se nekom.

Staze ukrašene.

A sami neznanci
kao izgubljene
nade ugašene.

Život je kremen
za tebe, za mene.

Ivan Gat

+ + +

Noć u meni,
u prostorima,
u okovima.

Plovila
u snovima.

Noć jeseni.

Sve smo tajne
dali mjesečini.
Mjesečina cvjeta
do zore.

Rastu zlatne laste.
Jutro je za njih jesen.

+ + +

Ozarene ruže ljubavlju sunca
plaču misire poljem.

Rumeni obrazi zore.

Boli me rana cvijetova.

Ljudi smo dobre volje
sa pjesmom prvih pijetlova.

Ivan Gat

+ + +

Ruže tuge
vazama putuju.

Jedrenjaci
mirisni
u lukama.

Uspomene
vode životne

Gase se cvjetanja
u nama
sablasno pod lunama.

Zloglasnih voda pirati.

+ + +

Zaveslaj u beskraj
ljubavlju sunca.

Ljubav su zvijezde
s nama na valu.

Ljudima poklanjam srce.
Jedino sunce života.

Ivan Gat

ALEKSANDAR KOKIĆ:

SALAŠ SRED ZELENIH NJIVA

U duhu i sad te vidim, željo djetinjstva cijelog,
ko sreću minulih dana u srcu nosih te svuda,
salašu bijeli i tihi uresu, zelenih polja,
što ležiš kraj duga puta u sjeni krošnjata duda.

Kraj tebe derma je stara, a do nje jablan visoki,
ko dijete penjah se često na granu, sjeo bih gore
gledajuć tornjeve vitke, nebo, ptice i ljude,
ogromne njive što leže ko beskrajno zeleno more.

Za kućom voćnjak je malen, pun je i prepun svega,
sa vrha granata stabla trešnje se smiju rane,
čokoti stoje u redu, okopan svaki je pomno,
na njih se spuštaju redom plodova prepune grane.

O Bože, gdje su mi sada djetinjstva presretni dani,
ko ptica nemirna kad sam po ovom ljetao domu,
tražeći zabave dječje u vrtu, na njivi rodnoj,
da težnje ispunim mnoge mladanom srce svomu.

Koliko puta sam ljeti za žarkih sunčanih dana
slušao glasne nam pjesme veselih, mladih risara,
kada su mahali kosom i sjekli sazrelo žito,
dok nam je u sjeni zove pričala baka stara.

I danas kad te se sjetim, salašu bijeli i tihi,
što ležiš kraj duga puta u sjeni krošnjata duda,
tada bih letio k tebi kroz duga zelena polja,
jer utjeha ti si mi bio i čežnja srcu mom svuda.

MAMINE OČI

Dva jezera blaga
gdje se dobrote vali
i ljubavi prelijevaju,
u kojima tihe luči
odanosti, žrtve
sagorijevaju.

Dvije goruće zvijezde
da životne staze
djetetu kazuju.
Dva zrcala sjajna,
gdje se dani sunca
i oblakom skriti
odrazuju.

Dva izvora bistra
utjehom svijetle,
kad trn se u mlado
srce zarine;
dva biserna zrna,
dvije zrake tople,
dva svoda nebeska:
drage oči mamine!

ALEKSA KOKIĆ

LJUBAV ANTE JAKŠIĆA PREMA RODNOM KRAJU

Svaki je čovjek u svome životu usmjeren prema dva kraja. Bolje rečeno, prema početku i kraju života. Uz početak života veže nas djetinjstvo i mladost. Prema kraju vuče nas prirodni zakon događanja i smrti.

Ljudski život neprestano se nalazi u tome rascjepu i što mu je fizički kraj bliži, to mu početak života biva draži. Sjetimo se samo starijih kako se rado sjećaju djetinjstva i mladosti: kako je to nekad lijepo bilo! Kad smo bili mladi, kad smo bili u punoj snazi! Premda idemo prirodnim tokovima događanja i stvaranja, a konačno i smrti, sjećanja na mladost nas ozare i daju nam nove snage u podnošenju novih događanja i teškoća.

I u doba naše mladosti bilo je isto kao i sada. Bili su isti prirodni zakoni: sunce je izlazilo i zalazilo, mjesec je izlazio i zalazio, zvijezde su sjale na noćnom nebu, bila su godišnja doba ista: proljeće, ljeto, jesen i zima. I kiša je padala, vjetar je puhao i snijeg je padao. I u ono je doba bilo rađanja, bolesti i smrti - baš kao i danas. Bilo je ljubavi, mržnje, svađe i zavisti. Bilo je dobrih, a i loših ljudi. No, jedno je bilo što danas nije - bili smo mladi. Došli smo na svijet u zavjetrini ljubavi naših roditelja i najbližih, odnosno - ljubili smo i bili smo ljubljeni. Djetinjstvo je proljeće ljudskog života. A u proljeće je sve nježno: i sunce i vjetar i kiša. Mladost nije bila vani, kako nam se obično čini, nego u nama. Mladost je bila u našem tijelu, u našim mislima, u našim željama - u našoj duši. Ona je iz nas zračila za naše roditelje, braću i sestre, na čitav rodni kraj. I u tome svjetlu ljubavi, kada smo grijali druge i bili grijani od drugih - rodilo se naše ljudsko biće. To naše ljudsko biće u svjetlu ljubavi imalo je prva iskustva života, koje se prvenstveno odvijalo u igri, a kasnije u školi.

Što smo životom bili iskusniji, s time smo bili dalje od one iskonske ljubavi obiteljskog gnjezda. Dok konačno nije došla stvarnost ljudskog života i otrgla nas iz toga ozračja ljubavi, a tada su u nama ostala samo sjećanja na rodnu kuću, dvorište, na staze i bostane, na dječje igre i radosne časove. "Blagoslovljeni su oni časovi kada sam mislio da nema života ljepšega izvan ovoga kruga i kada sam na rastanku prvi put osjetio što su boli i što je tuga." (Na rastanku)

Tako svakom čovjeku ostaju vedre i svijetle uspomene na njegovo djetinjstvo i mladost. S pravom možemo reći da mladost u nama neprestano traje u sjećanjima i uspomenama. I to sjećanje u nama budi životnu energiju, daje nam novu snagu da se možemo hvatati u koštac sa svakidašnjicom i mirno gledati na naš drugi kraj - na konac života.

Važno mjesto u djelima Ante Jakšića zauzimaju Bačka, Bački Breg, rodna kuća, majka, otac, sestra, baka i djed. To su za njega najdraže svetinje koje su se usadile od ranog djetinjstva u njegovu dušu i on ih ne može obići ni u svojim pjes-

mama, pripovjetkama i romanima. Veliki dio njegovih djela je posvećen tim svijetlim likovima, te dragoj Bačkoj i Bačkom Bregu.

Proći ćemo u glavnim crtama sve ono što ga posebno veže s rodnim krajem, a što se nalazi u njegovim djelima.

U svom romanu "Šana se udaje" daje izvanrednu panoramu Bačkog Brega, kakvu još nitko do sada nije dao. Opisano je selo i njegova okolica, no, još više njegovi žitelji sa svojim običajima, mentalitetom, poslovima, brigama i nadama. Lijepo je opisana žetva i mjesni ženidbeni običaji. Oko mu je palo na kićenje i odijevanje djevojaka i mladića, napose kićenje zaručnice kod navješćivanja i kod vjenčanja. Opisano je život mladića i djevojaka, njihova sastajanja, nedjeljni plesovi, radosti i tuge, ljubavi i razočaranja. Čitava radnja romana se odvija u Bregu (u Bačkom Bregu). Dobro su uočene dobre i loše strane nekadašnjih stanovnika Brega. Svaki-danjski težački poslovi, brige, porezi i nameti, te vjera i nada da će sutra biti bolje. Borba za svoja nacionalna obilježja i prava, borba protiv pridošlica vladajućeg režima. Uljezi su dobro plaćeni i žive zavidnim životom, šireći ideje svojih pretpostavljenih, osobito u romanu "Pod teretom ljubavi". Ti isti mještani imaju i svojih mana i pogrešaka, doduše ne svi u istoj mjeri. Zavidni su i pakosni jedni drugima. Bolje stojeći ucjenjuju i omalovažavaju siromašnije. Žele se dodvoriti vladajućem režimu da bi na taj način osigurali ili povećali svoje materijalno stanje i ugled na teret i propast ostalih. Zemlja i novac postali su kod mnogih mjerilo ne samo moći i časti, već i pameti. Tako u romanu "Šana se udaje" to postaje glavnim razlogom katastrofe Mikine i Šanine obitelji. Pisac uočava da se već u ono vrijeme, a to je bilo prije rata, ne rađa u obiteljima mnogo djece, jedno, a najviše dvoje, kako bi se na taj način osiguralo više lanaca zemlje i da bi mogli biti bogatiji i sretniji.

Još jedna krupna mana je bila u nekadašnjem Bregu: pijanstvo i razbacivanje novca. Na taj način su neke imućne obitelji ostajale bez zemlje, jer su ih prodavali susjednim Njemcima u Kolutu. Posljedica ovih mana je izražena u pjesmi "Vino-grad":

"Ta ravna polja, salaši i vode,
i Bogom dane obilate paše,
taj narod, koji o svom trudu živi,
sve je to nekad bilo samo naše."

A onda glas mu polako se snizi
ko da mu tuga u misao uđe,
dok ja ga upitah: "A danas, kako je?"
A on mi reče: "Sve je skoro tuđe."

I glavu pogne... samo vrapci kriče
i djela svoja izvode junačka,
a grožđe zori o suncu i mirno
pred okom mojim leži pusta Bačka.

Roman "Šana se udaje" sadrži u sebi mnogo narodnog blaga i ljubavnih pjesama. One su pune nade i čežnje prema voljenoj djevojci ili mladiću, ali ima ih koje su pune razočaranja i gorčine zbog neuzvraćenih ili promašenih ljubavi.

Zanimljivi su dijalozi u romanima, odnosno pripovijetkama, koji su puni izraza rodnog kraja, osobito u romanima "Šana se udaje", "Pod teretom ljubavi" i u zbirci pripovjedaka "Povratak u djetinjstvo."

Pogrebni običaji ne samo da se razlikuju među narodima, nego često i u istom narodu, u njegovim pojedinim krajevima, pa čak i u mjestima. U pjesmi "Žalost za djedom" opisan je običaj kada netko umre u Bregu. Mrtvaca stavljaju u prednju sobu "pod slime", ogledalo se prekriva tkaninom, zaustavlja se sat koji pokazuje vrijeme pokojnikove smrti. Kraj uzglavlja pokojnika se pale svijeće voštanice, svijet dolazi da se moli i da oda poštovanje preminulome.

Vjera zauzima vidno mjesto u djelima A. Jakšića, napose kad se u svojim mislima navraća u zavičaj. Veoma zorno je opisana vjera njegove majke, osobito u romanu "Maturant" te u pjesmama: "Majka", "Starice moja", "Imam jednu dušu". Majka vjeruje u Boga, no ona vjeruje i u svoga sina, vjeruje u bolje sutra. Vjera, ljubav i nada spojene su u pjesmi "Majka". Opisi majke i njezine vjere imaju svoje gradacije. Da li to zavisi od životne dobi majke i sina? Vjerojatno da zavisi. U prvim opisima majčine vjere u pjesmi "Imam jednu dušu" opis vjere je bez naročite vertikale, jednostavna vjera u sina kojega voli. U romanu "Maturant" je prisutna horizontalna, a i vertikalna vjera u dobrotu i Providnost Božju i u svoga sina i u bolesnu kćer da će ozdraviti. Osobito u pjesmi "Majka" vjera i ljubav rastu preko patnje. Mistično-transcendentalna vjera njegove majke u pjesmi "Starice moja" prerasta u svijest da je tijelo istrošeno i život doživljen. On kaže: "Sve tiši tvoj je hod po zemlji obasjanoj suncem... Sve tanje su zlatne niti koje te za nju vežu" te završava: "Sa bijelim oblakom pričaš i lasti blago se smiješiš kao da osjećaš njega na svojim leđima krila". U pjesmi "Mama" majke više nema, ali postoji sinovljeva vjera u nadnarav i uskrsnuće. Vjera rodnoga sela nije tako opisana kao vjera majke, pa čak ni vjera oca, djeda i bake. Jedva ih se djelomično dotiče. Vjera u selu je više opisana iz "ptičje perspektive". Išlo se u crkvu, slušala se misa, napose propovijed. U romanu "Šana se udaje" interpretirana je gotovo polovina župnikove propovijedi, vjerojatno sastavljena od samoga pisca da bi mogao lakše opisati Šaninu nutarnju borbu za istinu i pravdu. Šana i Marin su likovi koji vjeruju i u Boga i u ljude. Drugi likovi u romanu, kao otac Joza i muž Mika, te majka Marta i baka Manda ne vjeruju ni u Boga, ni u čovjeka, nego u bogatstvo i ugodnost. Nakon tragičnog raspleta, majci se vraća vjera u Boga i u ljude.

Panorama rodnog kraja osobito se ističe u romanu "Šana se udaje", a djelomično u romanima "Pod teretom ljubavi" i "Maturant" te gotovo u svim pripovjetcima i u nekim pjesmama. Opisi pejzaža seoske okoline su osobito lijepi: šume, nji-ve, kanal, bašče i polja sa zrelim klasovima žita. Opisana je žetva kakva je bila prije 50 - 60 godina kada se još ručno kosilo, ručicalo, vozilo snoplje na gumno. Žetva je opisana, ako ne čitava, u djelima "Šana se udaje", "Pod teretom ljubavi", "Maturant", "Žetva u dolini" i u pjesmi "Kosac". Opis žetve je sasvim razumljiv, jer je pisac mnogo puta sve to doživio. Kao i danas, za ovaj žitorodni kraj žetva je najvažniji dio godine. Berba kukuruza i vinograda samo se nuzgredno spominje u romanu "Šana se udaje". Sličan je slučaj sa sjetvom. Opisana je u pjesmi "Sijač".

U tim opisima pejzaža važne su i prirodne pojave: izlazak i zalazak sunca, mjesec, zvijezde, jesenje magle i kiše. Opis zime u ravnici nalazi se samo u romanu "Maturant". Opis ljetne oluje u ravnici nalazi se u romanu "Šana se udaje", u pripovjetcima "Žetva u dolini" i "Strah". Svakako najljepši opis od svih godišnjih doba je opis proljeća, buđenja zemlje s novim životnim snagama.

Pisac čitavo selo vidi kao skupinu bijelih kućica s trščanim krovovima, a okupljene su oko crkve s vitkim crvenim zvonikom. To je česti prizor u njegovim djelima kada promatra svoje selo, a u stvari to je pogled na selo sa kanala iz polja, ili s drumu kod Koluta.

Crkva – kameniti križ pred crkvom, drveće pored župnikova vrta, zvono s vitkog zvonika, križ na zvoniku se jasno isticao, kupola ispod križa je svjetlucala, sat na tornju otkucava vrijeme, na crkvi veliki prozori kroz koje prolazi svjetlo, kameni pod u crkvi, sakristijska vrata, visoki mladi svećenik, brujanje orgulja i pjesme. U crkvi se znalo gdje tko sjedi ili stoji: djeca, djevojke, mlade snaše i starije žene. Zbog toga su djevojke i mlade žene nosile ponjavku da je mogu staviti na kameni pod i na nju kleknuti ili sjesti. Djevojke i žene su prije mise odmah ulazile u crkvu dok su se muškarci do trećega zvona zadržavali pred crkvom u razgovoru. Majka odlazi u crkvu s krunicom u ruci da traži utjehu i snagu, te da moli za svojega sina.

Sokaci i kuće – veliki sokak od crkve do groblja je bio posut kamenjem, ostali sokaci su bili puni jama i blata s jeseni i zimi, a ljeti prašnjavi. Kućice su bile male i bijele, uglavnom trskom pokrivena. Po sokacima su bili dudovi sa obadvije strane.

Groblje – gledano iz sela groblje se nalazi na istoku na pješčanom brežuljku, tako da se iznad križeva rađaju sunce i mjesec. “Djeda više nema da široko razmahuje kosom i da hambare puni žitom. Jednog zimskog dana odnijeli su ga na groblje i položili u zemlju. Sada je već i baka tamo, i njene mi ruke ne mogu više praviti lepinju, niti se mogu iz njene kante napiti hladne vode sa Letina bunara”. Mama odlazi na groblje svake nedjelje i blagdana da posveti grobove djeda i bake. A sada i mati na groblju spava.

Željeznička postaja – nalazi se na kraju sela do groblja. Ona je puna svijeta, osobito kad je vašar u Bezdanu. Ona je bila svjedok tolikih đaćkih odlazaka i dolazaka. Željeznička pruga vodi preko polja, vinograda i voćnjaka te kroz šumu.

Kanal – je obrastao vrbama i trskom, a s druge strane dizala se šuma. Kanal izgleda kao zmija i nad njim su prolijetale lastavice. To je bilo omiljeno mjesto za kupanje, za vožnju čamcem, za hvatanje ribe i skupljanje pačjih jaja.

Literarni portreti iz rodnog kraja su brojni u djelima A. Jakšića, ali spomenut ću samo one koji su mu bili najbliži i najmiliji.

Majka – osobito u romanu “Maturant”, osim opisane njezine vjere, ona posjeduje i veliku životnu energiju, životni optimizam. Vjeruje i onda kad više nema nade zbog teške bolesti kćeri i zbog teške materijalne situacije. Majka je duša kuće. Veoma požrtvovna. Uredna kućanica. Lojalna je prema svome mužu, ali ne i potčinjena. Voli pravdu i istinu. Kod toga ne preza spočitnuti ni svojoj rođenoj majci. Cijela njezina životna egzistencija počiva na žrtvi i ljubavi, a sve obuhvaća vjera u Boga i u one koje najviše voli, napose vjera u sina i vjera u bolju budućnost.

Otac – nosi teret života za sebe i ženu, a ponajviše za svoju djecu. Kao i većina muškaraca, on je nespretan i nije sentimentaln, no zato u duši zna voliti. Tu ljubav ne pokazuje riječima i osjećajima koliko djelima. Bavi se s onim u životu što je pošteno kako bi prehranio svoju obitelj i podigao svoju djecu. Dosta je nepravde i bijede iskusio kroz život, ali unatoč svega toga u njemu ostaje dosta optimizma i vjere u pobjedu dobra i pravde. Njegov lik je ocrtan u djelima: “Maturant”, “Mlin”, “Očev odlazak”, “Molitva za moga oca”.

Baka – u njoj prevladava pravda i dobro, ali na svoj način. Ona voli svoje unuke kao svaka baka. Pisac se rado sjeća onih trenutaka kada mu je baka pekla lep-nje, kada se grijao kraj njezine peći i pio mlijeka iz njezine muslice. Njezin lik je ocr-tan u djelima: “Maturant”, “U vrtu”, “Večera”, “Žetva u dolini”, “Molitva za ba-ku”, “Samo još jednom”.

Djed – rado ga se sjeća. On je pravi zemljoradnik, koji u znoju lica svoga jede kruh svoj. Voli svog unuka onako kako znaju voliti muškarci, bez naročite nježno-sti. Opisan je u djelima: “Žetva u dolini”, “Večera”, “Žalost za djedom”, a nazire se njegov lik u “Sijaču” i “Koscu”.

U nekoliko poteza želio sam prikazati ljubav A. Jakšića prema rodnom kraju i to u objavljenim i neobjavljenim njegovim djelima. Želio sam iznijeti na svjetlo da-na ono što čitaocima njegovih pjesama, pripovjedaka i romana ostaje uglavnom skri-veno, jer ne poznaju Breg (Bački Breg), njegovu okolinu, ljude, njihove običaje, lo-še i dobre strane, njihove nade i razočaranja, te vjeru u bolju budućnost.

Iz čitavog tog skrivenog spleta nikao je lik A. Jakšića, nikle su njegove pjesme, pripovjetke i romani. Od prvih dana svog postojanja njegova osoba je upijala u sebe sve ono što ga je okruživalo: roditelji, sestra, djed, baka, crkva, sokak, selo, kanal, polje i šuma. Upijao je sve u sebe što mu je takva okolina mogla pružiti dobrog, lije-pog i istinitog. Svi su se ti osjećaji i dojmovi skupljali u njegovu biću, dok sve to ko-načno nije bilo prenešeno na papir i ostavljeno nama ne samo da se divimo i pravi-mo ponekad svečane skupove, nego da imamo primjer vjere u Boga i ljude, da zna-mo ljubiti svoje, a poštivati tuđe, da se nadamo u pobjedu istine i pravde. Sve te is-konske čežnje su u nama, a čitajući djela A. Jakšića, bude se u nama novim poletom i snagom kao što se svakog proljeća pod toplim suncem budi ova nepregledna bačka ravnica na život da bi dala svoj plod. Tako slično i naša duša, oplemenjena čitanjem njegovih djela daje poticaj na dobro da bi konačno donijela svoj plod u ustrajnosti.

Ivan Sabadkai

Napomena:

Ovaj referat je pročitao Ivan Sabadkai u Bačkom Bregu 9. svibnja 1982. god. na proslavi 70. obljetnice rođenja i 50. obljetnice književnog rada književnika Ante Jakšića.

S I J A Č

I sad ga vidim. Pod crnim šeširom,
koji su mnoga već vidjela ljeta,
on kroči vođen ljubavlju i mirom
i sluša kako dugi bič pucketa.

Na vlažno čelo pada kosa bijela,
a sunce grli đeram i salaše.
I dok široko djed rukom maše
uz lijeću zrna ko rojevi pčela.

On gleda nebo i sve brže kroči,
sve više mu je svaka brazda draga.
Jutarnjeg sunca pune su mu oči

i vraća mu se pritajena snaga.
I on ugleda već ovoga časa
gdje mlado klasje poljem se talasa.

K O S I D B A

Razliva sunce zlato na salaše
i dan se budi i otvara oči.
Nagnut nad kosom djed široko maše,
a znoj mu prsa i košulju moči.

Kao da čuje da ga klasje zove
sve jače maše i kosa sijeva.
Oblaci bijeli u visini plove,
proleti vrabac ili laka ševa.

I djed maše. Znoj mu prsa kvasi.
Na rezu kose sunce jače blista.
Nižu se vedri, uzvišeni časi,

budi se radost velika i čista.
I djed maše. Briga je sve manja.
Klas svaki pred njim njiše se i klanja.

Ante Jakšić

NE DOPUSTI GOSPODINE

Ne dopusti Gospodine,
da tugujem za boičnim stvarima
na koje vrijeme stavlja
ruku prolaznosti.

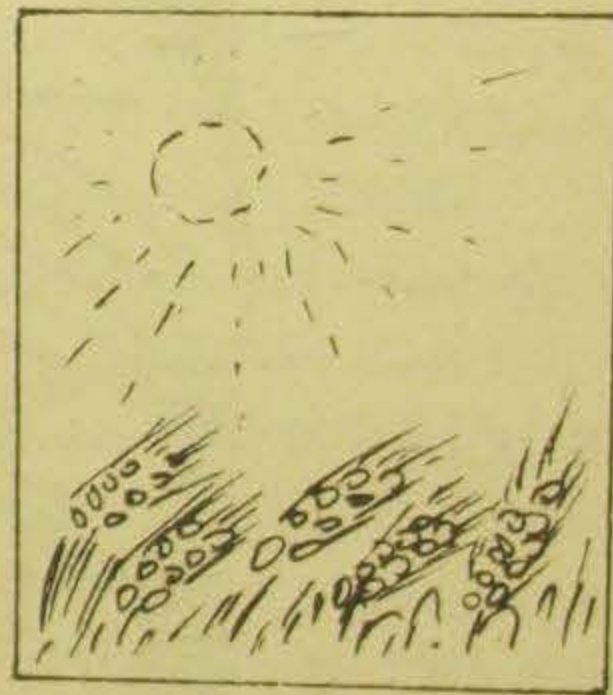
Ne dopusti da me tuga za njima
od Tebe udaljuje
i da zaboravim da si prolaznošću
neprolaznost svoju osvijetlio
i u joj meni
neprolazne darove usadio.

Kao krcate brodove
niz vrijeme otiskuješ godine
i za njima tek nestalan trag
ostaje.

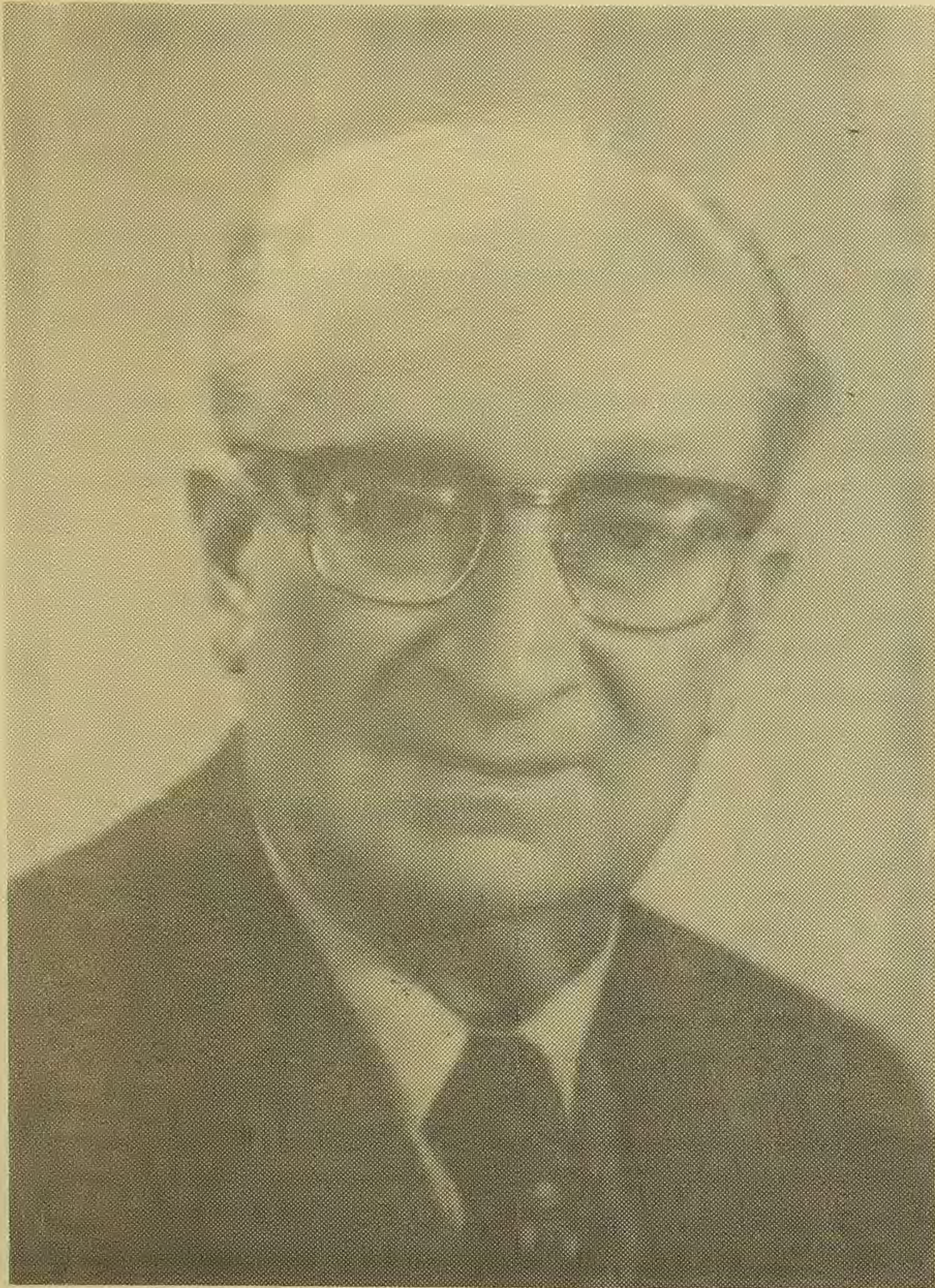
Ti si Grad moj, Gospodine,
i nema ruke koja bi ga mogla
razoriti.

Ne veži srce moje za prolazne stvari
i ne daj da tugujem za onim
od čega si
lice svoje okrenuo!

Ante Jakšić

KNJIŽEVNI RAD ANTE JAKŠIĆA

Ante Jakšić se rodio u Bačkom Bregu 22.IV.1912. god. i poslije završene osnovne škole u svom rodnom selu, učio je gimnaziju u Subotici, Travniku i Somboru. Diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (1937.), a zatim je radio kao profesor hrvatskog jezika i književnosti, ili u nekoj drugoj službi u više naših gradova. U mirovinu je otišao 1970. god. u Zagrebu, gdje i sada živi.

Od svoje mladosti pa sve do sada bavi se književnim radom. Prvu pjesmu je objavio 1930. godine. To je bio početak dugog stvaralačkog rada, tako da je Ante Jakšić najplodniji hrvatski književnik u Bačkoj i jedan od najplodnijih hrvatskih književnika uopće. Pisao je pjesme, pripovjetke, romane i kritike.

Objavio je zbirke pjesama: Biserni đerdan (Sombor 1931.); U dolini zaborava (Zagreb, 1936.); Zov proljeća i mladosti (Travnik, 1938.); Pod sapetim krilima (Tuzla, 1941.); Elegije (Subotica, 1954.); Hod pod zvijezdama (Subotica, 1955.); Osmiljeni mostovi (Zagreb, 1962.); Pred vratima tišine (Zagreb, 1963.); Pjesme o Sinu Čovječjem (Zagreb, 1965.); Pod pješčanim satom (Zagreb, 1975.); Molitve pod zvijezdama (Zagreb, 1979.).

Knjige pripovjedaka: Marija (Zagreb, 1937.); Povratak u djetinjstvo (Zagreb, 1968.).

Romani: Šana se udaje (Zagreb, 1943. i 1980.); Maturant (Osijek, 1944.); Pod teretom ljubavi (Osijek, 1944.); Neugasivi plamen (Zagreb, 1969.).

A. Jakšić je živio u raznim gradovima naše zemlje i tamo je objavljivao svoja umjetnička djela.

Pored objavljenih knjiga treba spomenuti da je on surađivao i objavljivao svoje pjesme, pripovjetke i kritike u mnogim časopisima i kalendarima od 1930. god. pa sve do naših dana.

A. Jakšić je paralelno pisao i objavljivao pjesme religioznog sadržaja zajedno sa pjesmama drugih motiva. Na taj način on je stalno dokazivao i dokazuje sve do danas da duhovna poezija ima svoju opravdanost i umjetničku vrijednost. On je duhovnoj lirici davao posebnu važnost i uvijek joj je ostao vjeran. Smatrao je da religiozne pjesme čine sastavni dio njegove sveukupne poezije.

Objavio je jedanaest zbirki pjesama, manjeg ili većeg obima, većinom u vlastitoj nakladi, a da je imao više sreće sa izdavačima, moglo je biti objavljeno više knjiga, jer ima još veoma mnogo neobjavljenih pjesama i proznih djela.

Jakšićeva poezija je slika njegovog života i njegovog proživljavanja svih neprilika i udaraca, koje je od ljudi primao. Iz tih pjesama izbija nesavladivi duševni mir i ljudska snaga da se sve, što čovjeka zadesi, prima hrabro i nepokolebivo. Svoje nevolje, svoje nesreće, svoje radosti, svoje misli pretočio je u poeziju kao izraz ljudske dobrote i ljubavi. U njemu nikada nije pobijeđen pjesnik i čovjek, a to se vidi iz cjelokupnog njegovog pjesničkog stvaralaštva.

Kao vrhunac Jakšićevog duhovnog razvitka i njegove duhovne poezije smatram posljednju zbirku pjesama "Molitve pod zvijezdama", koju je u Zagrebu 1979. god. objavilo Hrvatsko književno Društvo sv. Ćirila i Metoda. Ta knjiga je najbolja zbirka duhovnih pjesama, koja je kod nas objavljena posljednjih nekoliko decenija. Tu knjigu ne treba samo jedanput pročitati, nego treba joj se vraćati više puta i što češće, jer uvijek ćemo u njima naći nove misli i duhovne hrane. Iskrena ljudska jednostavnost i toplina najpozitivnije su osobine Jakšićeve poezije.

Zbirka pjesama "Molitve pod zvijezdama" može poslužiti kao duhovno štivo i zato je velika šteta što nije tako shvaćena i prihvaćena, nego dočekana je šutnjom. Meni nije poznato da je do sada netko u nekom katoličkom listu ili časopisu pisao o ovoj knjizi duhovnih pjesama A. Jakšića. Nitko nije knjigu prikazao javnosti i ukazao na njene vrijednosti.

Ljudi, koji su po svom znanju zaduženi da vode brigu o duhovnom životu povjerenog puka, nisu uočili i iskoristili mogućnosti ove knjige za duhovno obogaćenje svih nas.

DRUŽBA " KĆERI MILOSRĐA " U SUBOTIČKOJ BISKUPIJI

SUBOTIČANKE U OVOJ DRUŽBI DJELUJU U ZEMLJAMA JUŽNE AMERIKE I DILJEM NAŠE DOMOVINE

Domorodna Družba " Kćeri milosrđa " koja je nikla 25. ožujka 1919 godine u Blatu na otoku Korčuli i za čiji osnutak se Bog poslužio domaćom kćerkom iz Blata Marijom Petković Kovač, po Božjem promislu brzo je raširila svoje korijenje u Subotičkoj biskupiji. Godine 1983. navršava se 60 godina da su u Subotici došle prve sestre ' Kćeri milosrđa '. One su danas prisutne u Bačkoj na pet mjesta: u Subotici, Aleksandrovu, Đurđinu, Somboru i Novom Sadu.

Kako je redovnički život potpuno darivanje Bogu i ljudima, to je on uvijek imao svoj smisao, ljepotu i korist za sv. Crkvu i čovječanstvo, pa to ima i u današnjoj materijalističkoj eri. U ovom članku želimo upoznati čitatelje kako i gdje je osnovana Družba " Kćeri milosrđa ", kakvi su njihovi prvi počeci i kako su se djevojke iz ravne Bačke oduševljavale za njih, te postale njihove članice i kako se one žrtvuju za Božje stvari ne samo u svojoj domovini Jugoslaviji, nego i na širokom području Južne Amerike.

KAKO JE NASTALA OVA DOMORODNA DRUŽBA?

Rekli smo da je Družba ' Kćeri milosrđa ' nikla u Blatu na otoku Korčuli. Samo Blato ima karakteristike dalmatinskog naselja: kamene kuće, vesele i snalažljive ljude, mnogo kamenitih brda i brežuljaka između kojih se nalaze plodna polja zasađena vinogradima, maslinicima i smokvama koje obrađuju vrijedne ruke blatskih ratara.

Družba ' Kćeri milosrđa ' je nikla neposredno poslije I svjetskog rata kao odgovor na poratnu bijedu i nevolju. Prvi svjetski rat ostavio je materijalne i moralne ruševine diljem cijele naše domovine. I u Blatu su se mnoge obitelji zavile u crninu i u tugu jer im u ratu nestadoše očevi, sinovi i braća, a kod kuće ostadoše nesbrinute žene i nejak siročad, a polja neobrađena. Glad se nadvila nad Blatom kao zastrašujuća neman.

Bog izabire tada Mariju Petković Kovač, dvadesetsedam godišnju djevojku, da u poratnoj nevolji pomogne svojim mještanima. Ona je izabrana Božja posuda od rođenja. Gospodin ju polako priprema za ' veliko djelo '. Ona je posve Bogu odana duša koja voli molitvu i razmatranje. Članica je Matijine Kongregacije i Trećoredica sv. Franje. Rado posjećuje bolesne i siromašne i obavlja im razne usluge.

Poučava djecu u vjeri i pismenosti. Njezina obitelj je bogata, ali ona suosjeća sa siromasima i pomaže ih materijalno, nekada i protiv volje svoje majke.

Već u 14. godini u tajnosti svoje duše polaže zavjet vječnog djevičanstva i ljubavi za koji je znao samo dobri Bog i ona. Nju privlači samo Bog i Božje stvari. Očito je dakle da ima redovničko zvanje. Misli da bi ga najbolje mogla u zatvorenom samostanu ostvariti. Kako su njezini domaći bili protivni toj nakani, ona (1914.g.) bježi u klauzuru u Split, ali braća ju brzo vraćaju natrag u Blato. Gospodin je imao druge nakane s Marijom. To će se očitovati kasnije preko dubrovačkog biskupa dr Josipa Marčelića pod čiju jurisdikciju je spadalo i Blato. Biskup Marčelić je češće dolazio u Blato. Tako je upoznao i G-đicu Mariju Petković. Svojom pronicavošću otkrio je da je Marija izvanredna duša pa ju je neprestano imao u vidu za eventualne Božje nakane. Zato ju je upućivao i savjetovao pismeno i usmeno. Kada je Marija imala dvadeset sedam godina, društveno političke prilike u Blatu stvorile su povoljne uvjete za osnivanje jedne nove domorodne Družbe i biskup Marčelić poziva Mariju Petković da ona bude njezina utemeljiteljica.

Od 1904. g. boravila je u Blatu mala zajednica talijanskih časnih sestara nazvanih 'Službenice milosrđa' ili 'Ančele'. One su u Blatu otvorile dječje zabavište i građansku školu, vodile su katolička društva, a od 1917 g. i 'Pučku kuhinju'.

Marija Petković, dozvolom svoje majke, 25. ožujka 1919. g. povlači se kod sestara Ančela u svrhu odmora i oporavka, ali zajedno s njima posvećuje se i djelima apostolata.

1918. godine završio je I svjetki rat i osnovana je Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca. Zbog nadošlih društveno političkih promjena, sestre Ančele se povlače 3. kolovoza 1919. u Brešiu u svoju kuću maticu. Biskup Marčelić tada piše Mariji Petković da je njegova želja da ona ostane u kući sestara Ančela kao starješica s drugim djevojkama koje su već s njom i da vode zavod naprijed kako najbolje znadu pod njegovom i gosp. župnika upravom. Marija je teškim srcem prihvatila taj teret. Ta prva zajednica budućih 'Kćeri milosrđa' počela je živjeti po Pravilu Trećeg Reda sv. Franje. Napisali su dnevni red i razdijelile dužnosti. Marija Petković vodila je samostan i školu za djevojčice. Jedna je šivala za mještane da priskrbi nešto za uzdržavanje zajednice, treća i četvrta uz pripomoć vojnika radile su u 'pučkoj kuhinji'. Ubrzo su im se priključile još dvije djevojke.

Ova nova mala zajednica nalazila se u fazi formiranja. Zato je Marija Petković kao odgovorna za istu bila u neprestanom dopisivanju s dubrovačkim biskupom dr Josipom Marčelićem, a putovala je i u Dubrovnik na usmeno savjetovanje.

Po njegovom nalogu Marija piše Ustanove (1920) za novu Družbu na osnovu Pravila Trećeg Redovničkog Reda sv. Franje, dajući smjernice za život nove redovničke zajednice te kaže: 'Prva svrha nove Družbe je slava Božja i posvećivanje i usavršavanje sestara, a druga je, da se iz ljubavi prema Kristu žrtvuju za bližnjega, prikazujući se Bogu kao žrtve za spasenje duša, čineći duhovna i tjelesna djela milosrđa'. Družbu je nazvala 'Kćeri milosrđa Trećeg Redovničkog Reda sv. Franje.'

Dosljedna svrsi Družbe, Marija otvara prvo sirotište u koje prima na potpunu opskrbu 30 sirotne djece iz Blata, u zabavište prima oko 150 djece i nastavlja voditi katolička društva.

Kako vidimo, prve kandidatice imale su pune ruke posla. Više od godinu dana one su obavljale svoj apostolat u civilnom odijelu.

Već dobro uhodane u poslove nove Družbe, trebale su se kandidatice zadjenuti u redovničko odijelo. Po želji biskupa Mrčelića prvo redovničko oblačenje bi upriličeno na blagdan sv. Franje 1920. g. Za obavljanje obreda došao je iz Dubrovnika sam biskup Marčelić i zaodjeo prvih šest kandidatica u redovničko odijelo, koje su same pripravile po nacrtu Marije Petković i dao im nova redovnička imena. Marija P. dobila je za redovničko ime Marija Propetog Isukrsta. Narod Blata muzikom, pjesmom i slavolucima izrazio je svoju radost i ponos što se nova redovnička Družba osnovala baš u njihovom Blatu. Par dana iza oblačenja održan je Prvi Generalni Kapitul Družbe na kojem je Marija Petković izabrana za prvu Generalnu Poglavaricu Družbe

ŠIRENJE DRUŽBE - DOLAZAK U SUBOTICU —

Osnivanjem nove družbe, za Majku Mariju Propetog Isukrsta Petković započeo je novi križni put po kojem se ona polako uzdizala prema Kalvariji i uskrsnuću. Trebalo je svađati ogromne poteškoće prvih početaka: dati duhovni i pravni oblik novoj Družbi, odgojiti nove članice koje su pridolazile, svađati veliko siromaštvo, brinuti se za odgoj i uzdržavanje sirotišta pa i drugo. To su bile velike poteškoće pred kojima bi obični smrtnik klonuo, ali Majka Marija Propetog Isukrsta ojačana milošću Božjom i potaknuta savjetima biskupa Marčelića i mjesnog župnika hrabro je išla naprijed, svađavajući zapreke. Njezina velika vjera, pouzdanje u Gospodina i jaka volja pomogla joj je nositi križ utemeljiteljice.

U novu Družbu pridolazile su nove članice iz samoga Blata i obližnjih mjesta. Pitanje stambenog prostora rješavaju tako da članice Družbe prelaze u župnu kuću gdje je bilo viša mjesta. S vremenom ta kuća će postati vlasništvo i ujedno matična kuća Družbe "Kćeri milosrđa". Nove članice trebalo je ne samo odgajati, nego i uzdržavati, a poratne godine nosile su sobom još uvijek oskudicu i neimaštinu. Uz to imale su na brizi oko 30 sirotica koje je također trebalo hraniti. Majci Mariji Propetog Isukrsta nije preostalo drugo nego da po primjeru Sv. Franje Asiškog - koga je izabrala za duhovnog oca svoje Družbe - pođe u milostinju. Uzela je sobom svoju zamjenicu S.M. Gabrijelu te je već 1922. godine odlazila u Slavoniju i skuplja pšenicu da može nahraniti one koje joj je Božja Providnost povjerila. Divimo se odvažnosti Majke Marije i njezinoj poniznosti kad za ljubav Božju obilazi tuđa vrata i moli kruha za svoje sirotice i svoje sestre. Pismenim i usmenim molbama obraća se crkvenim ustanovama u Vatikanu i civilnim vlastima u Beogradu, Zagrebu, Splitu i moli pomoć na raznim Ministarstvima i od dobrotvornih društava. Gospodin je nagrađivao njezinu poniznost: Majka Marija Propetog Isukrsta je dobivala pomoć.

Obavljajući milostinju, Majka Marija P.I. dolazila je u dodir s visoko odgovornim ljudima. Na taj način je došlo do ponude od 'Ministarstva za zaštitu dje-

ce' da prihvati rad u domu za dojenčad ' Kolevka' u Subotici..Nakon savjetovanja s biskupom Marčelićem odluči prihvatiti ponudu i 5. srpnja 1923. g. pošalje pet sestara i jednu kandidaticu u Suboticu u "Kolevku". Tako je po Božjem promislju prva filijala Družbe ' Kćeri milosrđa' bila u Subotici. Bit će to za sestre veliki skok s juga na krajnji sjever domovine koji će ih stajati mnogih žrtava. Prvi rastanak sestara s ljubljrenom kućom Maticom bio je zaista bolan i oplakan iskrenim suzama. Sestrama otočankama nije bilo lako svladati klimu i običaje sjevernih krajeva i nove dužnosti i obaveze u dječjem domu, ali uz pomoć Božju započele su svoje milosrdno djelovanje u ovoj novoj biskupiji, posvećujući se velikom ljubavlju odgoju napuštene dojenčadi. Ovo zaposlenje sestara bilo je od velike materijalne pomoći u prvim i teškim počecima Družbe. Sedam godina kasnije ' Kćeri milosrđa' su imale svoju vlastitu kuću u Subotici u župi sv. Roka. Evo kako to opisuje autor knjige u " Znak u ljubavi" poštovani o. Atanazije Matanić:"... Početkom srpnja 1929.g. Marija se uputi prema Subotici, da prije svega traži mjesto za možebitnu gradnju samostana i zavoda. Iako nije puno poznavala grada, razumijevala je da mora tražiti mjesto za svoju gradnju ' iza leđa crkve'. S tom mišlju uputi se prema župi i crkvi sv. Roka, gdje naiđe na mons. Blaška Rajića, koji je tu pastirski djelovao i već poznao ' Kćeri milosrđa', tako da je on upravo molio prošle godine Majku Mariju Propetog Isukrsta da bi dala tri svoje sestre i otvorila zavod u njegovoj prostranoj župi. Zajedno pođuše ' iza leđa crkve' i doista nađuše jednu kuću sa zemljištem na prodaju. Svladavši i ovom prigodom mnogo poteškoća, uz pomoć sv. Terezije od Malog Isusa, kako je Marija bila uvjerenjena, uspjelo joj je otkupiti kuću i dovoljno zemljišta uz nju.

Inžinjer Bolto Dulić izradio je nacrt prema zamisli časne Majke Utemeljiteljice i dobila se dozvola za gradnju. koja je otpočela u rujnu mjesecu. Mnogi su se čudili kako to sestre, bez novaca i usred opće gospodarske krize, počinju nešto slična poduzimati. Jedan crkveni dostojanstvenik, kad je čuo o tome pisao je Časnoj Majci, kako je nije strah početi graditi, kad nema novaca niti ga može na bankama dobiti. Ona mu je na to odgovorila: ' Kad bih imala novac u ruci, pouzdavala bi se u novac, a kad ga nemam, imam vjeru i pouzdanje samo u svetu Providnost Božju.'

Svečani blagoslov temeljnog kamena obavio je 29. rujna 1929. g. župnik msgr Rajić u prisutnosti mnoštva naroda i Časne Majke Marije Propetog Isukrsta, održavši ganutljiv govor o radu sestara i potrebi njihova zavoda u onoj župi. Između 1929. i 1930. g. doživjela je Majka Marija P.I. mnogo teških časova, tražeći potreban novac za započetu subotičku gradnju, ali ostaje činjenica, da je sve bilo nadvladano i točno godinu dana kasnije, 30. rujna 1930. g. zavod je bio svečano otvoren i blagoslovljen. Msgr Blaško Rajić imao je veliko zadovoljstvo obaviti blagoslov dovršene gradnje, a u sestrama ' Kćeri milosrđa' ostalo je uvjerenje da se kod njihove subotičke gradnje najjače pokazala Božja providnost prema njima'.

Družba 'Kćeri milosrđa' od 1925. g. počela se širiti i u drugim krajevima naše domovine: Smokvici, Kragujevcu, Opuzenu, Velesu, Preku itd. Danas u Pokrajini Jugoslavija - Njemačka sestre ' Kćeri milosrđa' rade na 41 mjestu s oko 210 sestara.

Družba 'Kćeri milosrđa' nije se ograničila samo na djelovanje u domovini, nego se proširila i preko Oceana u zemlje Južne Amerike.

U svojoj duši Majka Marija P.I. Petković živo je željela proširiti milosrdno djelovanje Družbe na misijske krajeve. Gospodinu se svidjela ta njezina želja te ju je na jedan izvanredan način uslišao. Godine 1936. preko pošt. o. Ruskovića, franjevca koji je bio misionar u Argentini, Časna Majka Utemeljiteljica je primila pismenu ponudu za rad u klinici 'Rivadavia' u Buenos Airesu. Tražilo se 20 sestara. Časna Majka je bila veoma zadovoljna tom ponudom i odmah je među sestrama tražila dobrovoljke. Javilo se 14 sestara od kojih je u prvoj grupi poslala sedam u spomenutu kliniku u Buenos Airesu. Ove sestre predhodno je intenzivno pripremala na rad u dalekoj zemlji sama Časna Majka, bodreći ih na vjernost i spremnost život dati za Krista. Između 1936. i 1938. g. poslala je u Argentinu 23 sestre.

Prvi počeci bili su sestrama veoma teški: novi kraj, klima, mentalitet ljudi, nepoznavanje jezika..., sve je to trebalo svladati. Uz pomoć Božju sestre su svladale sve ove poteškoće.

1940.g. Majka Marija P.I. putuje k njima da ih vidi, ohrabri i pouči. Na tom kontinentu ostat će 12 godina i proširiti Družbu u Paraguay, Čile i Peru. Danas u Južnoj Americi Družba ima 23 kuće u kojima djeluje 175 sestara pretežno u školama i bolnicama.

SUBOTIČANKE U DRUŽBI 'KĆERI MILOSRĐA' U MISIJSKIM KRAJEVIMA I U DOMOVINI

U Zavodu sv. Terezije od Malog Isusa' u župi sv. Roke u Subotici, koji je započeo svojim radom 1930. g., sestre 'Kćeri milosrđa' vodile su zabavište, sirotišta i katolička društva. Preko kat. društava mnoge djevojke dolazile su u dodir sa sestrama i neke od njih Gospodin je pozvao u redovnički život za isključivi rad u vinogradu Gospodnjem preko Družbe 'Kćeri milosrđa'. Prva djevojka iz ovih krajeva koja je svoj životni put upravela prema ovoj mladoj Družbi bila je S.M. Jelisava Dulić. Ona je 1923. g. pratila Časnu Majku Utemeljiteljicu u milostinju po subotičkim salašima, a slijedeće godine već se našla u kući matici u Blatu za svoju redovničku formaciju. Od 1929. g. do 1966.g. u Družbu Kćeri milosrđa iz Subotičke biskupije ušla je 41 djevojka od kojih je već 10 umrlo, a 6 ih je napustilo Družbu. Sada u ovoj Družbi ima 25 živih sestara iz Subotičke biskupije.

Svaka djevojka, koja je od Boga pozvana u Družbu 'Kćeri milosrđa', morala je poći u kuću Maticu u Blato za svoju redovničku pripravu. Kada znamo da postoje velike razlike između naših domovinskih sjevernih i južnih krajeva, onda možemo zamisliti da su djevojke iz Bačke morale u Dalmaciji svladati dosta 'novotarija'. Ali, kako je mladosti sve zanimljivo i lako, uz ispravnu nakanu i uzvi-

šeni ideal sve se dalo svladati bez većih poteškoća. Dapače, nova sredina ih je duhovno obogaćivala. Evanđeosko-ljudski način života u kući Matici, franjevačka jednostavnost i veselje, izmjena molitve i rada, sve je to upravo izgrađivalo njihovo redovničko zvanje, koje se kasnije kroz apostolsko djelovanje u raznim filijalnim kućama diljem naše domovine još više učvršćivalo.

Neke od sestara iz Bačke, Časna Majka Utemeljiteljica opredijelila je čak za misijsko polje rada u zemljama Južne Amerike. Tako 1937.g. u jednoj među prvim grupama naših sestara misionarki pošle su u Argentinu: S.M. Terezija Stantić, S.M. Irma Farkaš i S.M. Joanes Stražarković. Ova zadnja je 1970.g. preminula u svojoj 68. g. i sahranjena je u argentinskoj ravnici. Među živima ostavila je najljepšu uspomenu dobrote i ljubavi. Radila je kao bolničarka prvo u vojnoj bolnici u Campo de Mayo, zatim među umobolnima u Mechor Romero, a onda 28 g. u sljepačkom staračkom domu u Villa Zagala, kao ekonomica, nastojnica i direktorica. Do zadnjeg časa života mislila je na druge, dok ju nesmiljena bolest plućnog tumora nije potpuno skršila. Svojom evanđeoskom jednostavnošću, dobrotom srca i ljubavlju osvojila je srca sviju, a pogotovo jadnih slijepaca, koje je sve do smrti vjerno i velikom ljubavlju služila. Oni su bili sretni u njezinoj prisutnosti, a kod njezinog odra plakali su kao mala djeca, moleći je da ih ljubavlju prati kao i do sada i da ih u njihovoj nevolji zagovara kod nebeskog Oca. Njezin život po primjeru Blažene Djevice Marije bio je neprestani i tihi 'Evo me Gospodine'. Bolje i ljepše svjedočanstvo za jednu redovnicu ne može se ni poželjeti. Njezin život nam je na ponos i poziv na nasljedovanje. Vječna hvala joj na svemu!

S.M. Terezija Stantić u svojoj 20. godini života napušta tajništvo jedne kancelarije i stupa u samostan 'Kćeri milosrđa' uvjereni da ju dragi Bog poziva u redovnički život. Njemu se predaje djetinjim pouzdanjem i On će je voditi čudnovatim stazama svoje ljubavi.

Časna Majka P.I.P. šalje s. Tereziju u Južnu Ameriku 1937. godine. Ona se odaziva ovom putu žrtve dragovoljno i stavlja se Bogu i bližnjemu na raspolaganje svim svojim darovima. U Argentini iza kako je postigla svjedodžbu za obuku u školi, radi u zabavištu i osnovnoj školi koju su sestre otvorile dajući se djeci čistom i naivnom dušom kao što je i njihova te ubrzo uspjeva uspostaviti iskreni i ugodni saobraćaj s mališanima. Radi te njene odlike u svakoj sredini je dobro prihvaćena i voljena i dugo nošena u uspomeni sviju s kojima je živjela i radila.

1944. g. prelazi u Paraguay i tamo provede 24 godine u izravno misijskom radu. Njeno je sjedište mjesto Ybycui, gdje naše sestre odmah po dolasku otvaraju školu i S.M. Terezija u početku prihvaća rad u školi kao i prije te postizava vrlo lijepi uspjeh. Njenim nastojanjem jedan lijepi broj dječaka pošao je u sjemenište, a ne mali broj stigao je i do ređenja za svećenika, a jedan je došao čak i do biskupske časti.

Majka Utemeljiteljica osniva u Paraguayu kruničarsko društvo nazvano 'Vojna sv. Krunice' i S.M. Terezija brzo prihvaća taj rad po želji svojih starješica, i biva dugi niz godina voditeljica i srce te organizacije na nacionalnom nivou. Uz pomoć jedne domaće sestre koja govori jezik 'guarani' išle su po selima i zaselcima i u obiteljima širile pobožnost molenja sv. Krunice. Ta organizacija došla je do

vrlo visokog broja učlanjenih obitelji (35 - 40.000). Društvo je imalo svoje revnitelje po malim mjestima koji su podržavali vjerski život u okolici po napatku sestara. One su organizirale Marijanske kongrese u raznim pokrajinama kao i na nacionalnom nivou s mnogo žrtava, ali i velikih uspjeha na zadovoljstvo biskupa, svećenika i velikog broja vjernika sakupljenih na tim slavljinama. Pružale su one ne samo vjersku, nego i socijalnu i zdravstvenu pouku narodu koji je - uza sve svoje siromaštvo i jednostavnost - bio žedan Riječi Božje i rado primao i slušao svoje sestre. To je našim misionarkama davalo snagu da ne sustanu u požrtvovnom radu. Nastojanjem ovog društva, mnoge obitelji su sakramentom ženidbe uredile svoj bračni život, mnogim siromasima materijalno se pomoglo, crkvama i sjemeništarcima u litugijskim odijelima i za njihovo školovanje. Ako se ima u vidu da u ono doba Paraguay nije ima više od 80 km. slabo asfaltirane ceste, neke samo šljunkom posute, a najviše zemljanih izrovanih kišom i potocima i da su sretstva za kretanje bila konji, volovska kola ili kakav stari kamion, možemo si predstaviti da sav taj rad sestara nije bio lagan. Naša sestra M. Terezija ostala je u najljepšoj uspomeni među narodom, pa neki od njih šalju joj pozdrave i darove još i danas sve do Argentine.

1968.g. S.M. Terezija prelazi u Argentinu u Caseros, gdje u velikoj redovničkoj zajednici vrši dužnost ekonome na zadovoljstvo svih sestara. Kako je to središnja kuća pokrajine Argentine, tu svakodnevno dolaze sestre iz okolnih filijala. Ona svaku ljubezbo prima i ne štedi sebe da joj pruži sve potrebno kako bi se ista ugodno osjećala. Uza svoje poodmakle godine S.M. Terezija još uvijek je veoma pokretna i živi s zajednicom, veseleći se svakom njenom napretku i svakoj pojedinoj stvari. Voli Božju prirodu. Voli hodočašća u čast Majke Božje Lujanske (Luhanske). Ali najviše je veseli doći u svoju rodnu Suboticu. 1983. g. S.M. Terezija slavi 50. obljetnicu svojih svetih redovničkih zavjeta. Čestitamo joj od srca!

s. M. Irma Farkaš

s. M. Terezija Stantić

S.M. IRMA FARKAŠ je u dvadesetoj godini stupila u Družbu 'Kćeri milosrđa' koja je 1930. g. u Subotici otvorila 'Zavod sv. Terezije M.I.' u župi sv. Roke. Rodom je iz Subotice, a maternji jezik joj je mađarski, a ne dugo zatim i španjolski jezik, tako da danas dobro vlada i jednim i drugim jezikom. Godine 1937, pošla je u Južnu Ameriku, a sada živi u mjestu Caseros u Argentini. Nakon što je provela 40 godina neumornog rada u Družbi, Gospodin sada prihvaća njena trpljenja i bolest, molitvu i lakše radove, koje još uvijek nastoji obavljati u zajednici.

Osjetljiva i profinjena duša S.M. Irma bila je puna taktičnosti sa svima s kojima je dolazila u dodir kao redovnica, a još više prema svojim sestrama, vršeći službu nastojnice u raznim kućama Družbe u Paragvaju, Čileu i Argentini, najviše u Družbinim središtima za odgoj djece i mladeži. Naročito se očitovalo kod nje poštovanje starješina i prava redovnička poslušnost svojim pretpostavljenima. Po redovničkoj poslušnosti dobri Bog je izvodio svoja divna djela u našoj Družbi preko nje. Nju je zapala dužnost da na mlađe generacije prenaša duh Družbe, da ga čuva u redovničkim zajednicama gdje je bila odgovorna, da neprestano poučava, da bdije, da spašava, da unapređuje; sve je to ona vršila žrtvujući sebe Isusu i miloj Družbi za ljubav.

Morala je poduzimati razne gradnje, popravke i nadogradnje nad Družbinim kućama i zavodima. Sve je to znala tako razborito voditi, da se pitamo otkuda je imala toliko razumijevanja i stručnosti u svemu? Drugi odgovor ne bi mogao biti nego ovaj: vodio ju je Duh Sveti. I opet vidimo kako su putovi Božji i misli Gospodnje drugačije od naših. On uzvisuje ponizne. S.M. Irma kao i većina naših sestara otišla je u široki svijet puna poleta za rad sa dušama, za širenje Kraljevstva Božjega na zemlji. I kad se već jednom našla na misijskom terenu, morala je biti jaka žena i Gospodin je uvijek bio uz nju i pomagao joj. I tako je misijski rad S.M. Irme stalno pratio uspjeh.

Nakon toliko briga i rada zaslužila je da sada otpočine od svega. Ali, Gospodin sada traži njezin velikodušni 'Fiat' u bolesti i trpljenju. Operirana je od tumora na prsima. S.M. Irma Gospodinu ništa ne odbija, pa niti ovu bolest. Svakodnevno ponavlja: 'Da Gospodine, neka se vrši tvoja sveta volja nadamnom, samo Ti budi uz mene!'

S.M.MIRU BARAKOVIĆ u sedamnaestoj godini života Gospodin oduševi za ulaz u Družbu 'Kćeri milosrđa' i ona ju zavoli svim srcem, nesebično se žrtvujući za nju sve do danas. Kao novozavjetovanu sestru Majka Utemeljiteljica ju šalje u Zagreb, gdje s uspjehom završava za medicinsku sestru.

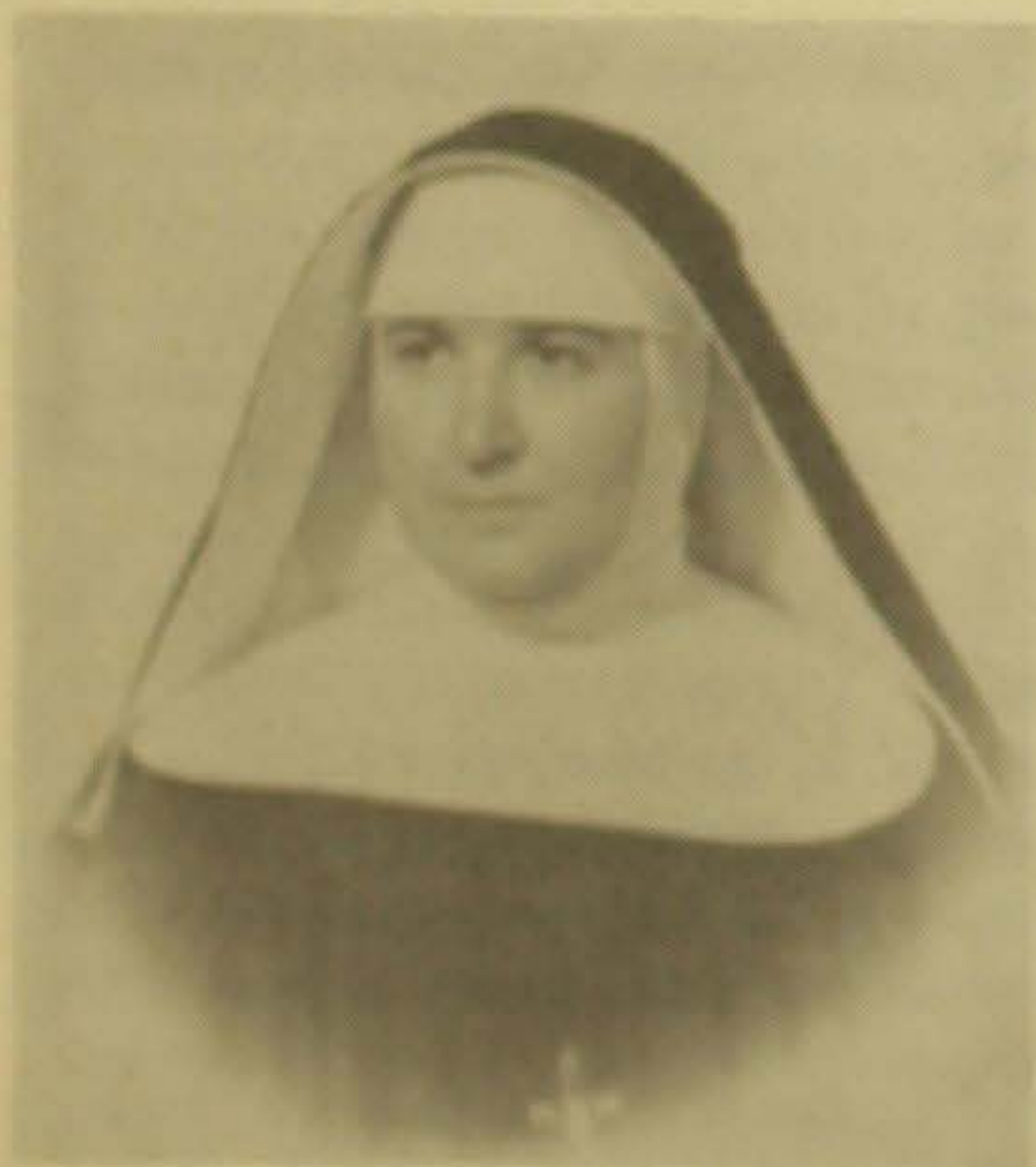
Na vanjštini veoma mirna i staložena, S.M. Mira posjeduje stvaralčki duh, koji će ju karakterizirati kroz cijeli njezin život. Rano se počela realizirati u upravnim službama, kao nastojnica i upraviteljica dječjeg doma, stičući nova bogata iskustva za budućnost.

1952.g. na poziv Majke Utemeljiteljice Marije P.I.P. napušta rad u domovini i preko Rima odlazi u Južnu Ameriku. Kratko vrijeme ostaje u Argentini kraj same Majke Utemeljiteljice na duhovnom i materijalnom polju apostolata, a zatim prelazi u Čile. U novoj sredini počinje temeljito učiti španjolski jezik uz neke

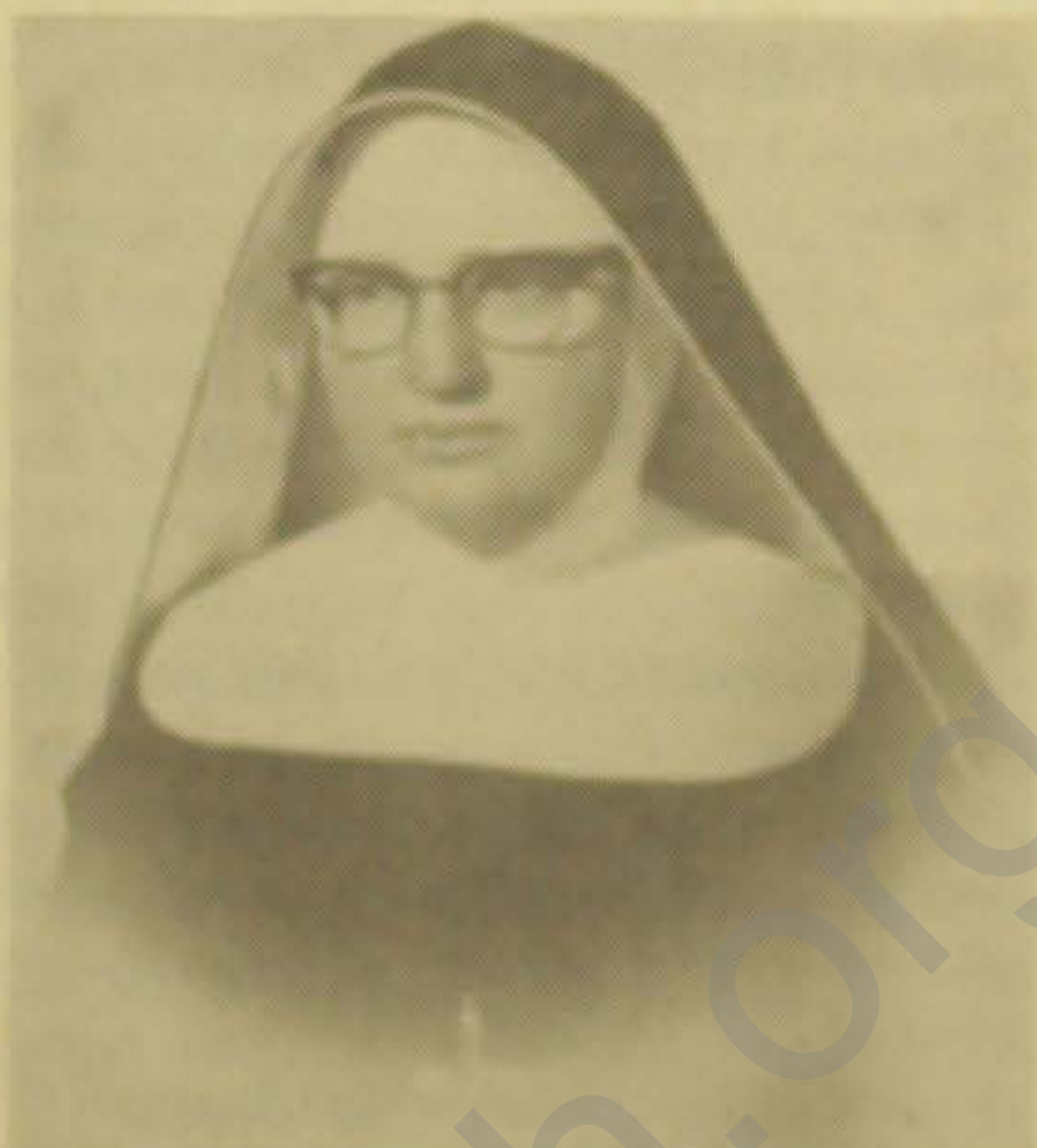
kućne poslove. Ubrzo ga svlada i odmah po želji svojih Starješica stavlja se u odgojni apostolat Družbe, prvo u Čileu, zatim u Paragwayu kroz lijepi niz godina, da poslije toga kroz devet godina vrši službu Pokrajinske Predstojnice za Argentinu i Paragway. Zahvaljujući darovima inteligencije, razboritosti i pronicavosti, Gospodi ju je milostivo vodio, a ona je unapređivala sestre, samostane i škole i time pokazala iskrenu ljubav prema svojoj Družbi. Njezinim nastojanjem gradilo se novo, staro adaptiralo i proširivalo, osobito u Paragwayu i Argentini... Imajući u vidu apostolat Družbe, promicala je školovanje sestara kako bi se što veći broj spremio za učiteljsku, bolničarsku i profesorsku službu.

Kao Pokrajinska Predstojnica, svojom pronicavošću znala je prodrijeti u duhove i razumjeti južnoamerički mentalitet. To joj je pomoglo da uspješno raspoređuje sestre na odgovarajuća mjesta i dužnosti u apostolatu. Posjeduje širinu duha, odvažnost i volju kao rijetko koja sestra, ali ipak u biti je ostala skromna i jednostavna duša, koja se u svemu oslanja na pomoć Božju, čije očinsko vodstvo stalno osjeća.

Dobri Bog je S.M. Miri dao mnogo svojih darova, majka Družba također joj je dala mnogo. Ona je s primljenim darovima surađivala i upotrebljavala ih na slavu Božju i dobrobit Družbe. Zahvaljujući svojoj Družbi, upoznala je veći dio svijeta, običaje i uz pomoć Božju, upoznala je ljude i jezike, običaje i uz pomoć Božju znala se dobro prilagoditi svim tim promjenama i svladati razlike kraja, nacija, mentaliteta. U Družbi je nosila brige i terete koji su ostavili tragove na njezinu zdravlju. Mnogobrojni napori duha i tijela oslabili su njezino srce, pa je po liječničkom nalogu u zadnje vrijeme smanjila svoju aktivnost. Ipak još uvijek vrši dužnost zamjenice i tajnice Pokrajinske predstojnice u Argentini. U njenom životu lijepo se obistinjuje Isusovo obećanje: Ostavila je sve i našla stotruko već na ovoj zemlji, a nada se u lijepoj vječnosti. 1983. g. slavi 50. obljetnicu svojih svetih zavjeta, od koji je dvadesetak provela u domovini, a ostalo u Južnoj Ameri-

s. M. Beata Kovačević

s. M. Mira Baraković

ci, s malim prekidom od tri godine u Njemačkoj. Skupa s njome zahvaljujemo Gospodinu na svim njegovim dobročinstvima i čestitamo!

S.M. BEATA KOVAČEVIĆ pošla je u Južnu Ameriku 1961.g. nakon 19 godina provedenih u Družbinim kućama u domovini. Potpuno predana Bogu i svcjem zvanju pošla je radosno i puna nade za budućnost. Od starješica bi određena za žarki Paraguay u 'Zavod sv. Franje' u Asuncionu, gdje je već tada postojalo zabavište, osnovna i srednja škola, internat i aspirantat i veliko gospodarstvo.

U domovini S.M. Beata velikodušno se žrtvovala na dužnostima domaćice i sakristanke a bila je odličan dugogodišnji suradnik u crkvenom zboru u Zadru u crkvi sv. Šime, slaveći tako Boga svojim požrtvovnim radom i lijepim glasom.

Tamo gdje ju postavi posluh, tamo se S.M. Beata nastoji uživiti u prilike i potrebe dušom i tijelom kao u nešto vlastito. Posjeduje izvanredni smisao za praktičnost i ekonomsko poslovanje. Njoj nije važno što radi, jer prihvaća svaki posao, osobito one ponizne u domaćinstvu i gospodarstvu i obavlja ih velikom ljubavlju. Dok radi jedan posao, sva je predana i nastoji ga što bolje obaviti. U samostanu gdje živi, ona na sve misli i sve spašava. Ona se pokazala da znade biti veoma vrsna domaćica, vrtlarica, sakristanka, ali i nastojnica, gospodarica i odgojiteljica. Uvijek se pokazala kao 'jaka i mudra žena'.

U Paraguay je pošla s 37 godina. U Asuncionu u 'Zavodu sv. Franje' bi joj dodijeljena briga za gospodarstvo uz učenje španjolskog jezika. Za pomoć dadoše joj pripravnice za redovnički život. Njih je trebala poučavati i odgajati preko raznovrsnih poslova u domaćinstvu, vrtlarstvu, peradarstvu, stočarstvu. Tu dužnost prihvatila je svim srcem i svom dušom. Male Paraguayke prihvatile su je, jer su osjetile njezinu dobrotu i ispravnu nakanu, a S.M. Beata sa svoje strane zavoljela ih je kao svoje prave sestre. Nakon par godina na toj dužnosti, ona je već mogla prihvatiti vodstvo ne samo materijalnog, nego i moralnog dijela ove velike zajednice u Asuncionu. Tu je trebalo koordinirati ogroman rad u školi, dužnosti sestara u školi i u zajednici, obavljati administrativne poslove i kontaktirati sa crkvenim i civilnim vlastima, nastaviti sa gradnjom školskih učionica. Istina, sestre su joj pomagale u svemu, ali glavnu odgovornost za sve imala je ona i časno ju je obavljala na zadovoljstvo sviju. Toliko se tamo osjetila realizirana, toliko je zavolila sestre i narod Paraguaya, da se nakon dvanaest godina boravka, s bolom u duši rastala s njima.

Koncem 1973. g. prešla je u Argentinu u glavnu kuću u Caseros, zatim za nastojnicu u Cortines, gdje se i sada nalazi. U ovoj velikoj Družbinoj kući s oko deset hektara zemlje, u kojoj je do 1981. g. bio smješten novicijat, a sada je tamo juniorat i penzionat za 60 starica i gospodarstvo, S.M. Beata je upravo učinila 'čudesu' u materijalnom pogledu. Njezinim nastojanjem izgrađane su vrlo praktične gospodarske zgrade, unapređeno je gospodarstvo i cijela kuća. Uz materijalni napredak puno važnosti daje i duhovnom životu sestara, kao i njihovoj školskoj izobrazbi.

Gdje je S.M. Beata prisutna, sve ide dobro, sve napreduje pod njezinom majčinskom i razboritom upravom. Nažalost, ona sve više osjeća da je fizičke

sile napuštaju. To su razne boljetice koje slabe organizam, a 60 godina je već na pomolu, pa nikakvo čudo da se tako osjeća.

S.M. Beata je revna za slavu Božju. Bdi je nad duhom drage Družbe, nad evanđeoskim životom zajednice, jer želi da Družba bude na korist čovječanstvu. U životu ništa joj nije bilo toliko važno, koliko vjernost svojem redovničkom zvanju i da njezina draga Družba napreduje duhovno, moralno i materijalno koliko u domovini toliko i u zemljama Južne Amerike. Ona je za taj ideal dala svoj 'veliki obol' - cijeli svoj život.

Ovo je najkraći prikaz života "Kćeri Milosrđa" misionarki iz Subotičke biskupije. One same bi znale mnogo više i još mnogo zanimljivih stvari reći. Ali za to bi trebalo ispisati čitave knjige.

Ipak, netko bi mogao zapitati, zašto su one morale ići u Južnu Ameriku, kad su sve to mogle raditi i kod nas u našoj domovini? To dobri Bog znade najbolje. To su Njegovi planovi i oni se moraju ispuniti. Znamo da On traži velikodušne i vesele darovatelje... On traži da se zaboravi dom oca svojega... da se sve ostavi... i slijedi Krista. Ove su bile te velike i hrabre duše i naša Družba kao i Subotička biskupija mogu biti samo ponosni na njih.

Osim ovih herojskih duša ima iz Subotičke biskupije još 20 sestara "Kćeri Milosrđa" koje nisu manji heroji od spomenutih misionarki. To su: S.M. Anastazija Erdeši, S.M. Benedikta Dulić, S.M. Alba Balaž Piri, S.M. Blaženka Vojnić, S.M. Ljiljana Cvijin, S.M. Regina Dulić, S.M. Fabija Bajić, S.M. Filomena Molnar, S.M. Konsolatis Faber, S.M. Sibila Temunović, S.M. Julija Crnković, S.M. Ignacija Skenderović, S.M. Imakulata Bajić, S.M. Maristela Miković, S.M. Božana Milodanović, S.M. Jasna Dulić, S.M. Trpimira Temunović, S.M. Lidija Stantić, S.M. Eleonora Marković, S.M. Ancila Vujković Lamić i S.M. Elvira Rogić.

One žive na sjeveru i na jugu domovine razmještene u Družbinim kućama, mole i rade različite poslove u domaćinstvu, u župama, u staračkim domovima, u katekizaciji. Mole i žrtvuju se za potrebe mjesta i biskupije u kojoj se nalaze. Tako pomažu i svojoj braći ljudima. Svaka od njih mogla bi ispisati vlastitu knjigu Božjih dobročinstava iz svoga života. I one su ostavile sve da slijede samo Isusa, a li su ostale u svojoj domovini, uz svoj narod.

Kako je svaki ljudski život označen križem, tako je i redovnički. Uz Isusov križ redovnički život je lijep. Bog je onaj koji najvećma usrećuje dušu. Nijedna od gore navedenih sestara ne kaje se što nije u svijetu, dapače, one mole za sve koji su u svijetu, da ne zataje svoj kršćanski poziv, da ne zataje Boga u svojoj duši. Sretan li je narod koji je prisutan u molitvama redovnica! Dobri Bog i Presveta Djevica neće ga ostaviti u njegovim potrebama.

Pokojne sestre "Kćeri Milosrđa": S.M. Jelisava Dulić, S.M. Tadeja Sudarević, S.M. Tihomira Iv. Ivandekić, S.M. Branimira Cvijin, S.M. Melita Cvijanov, S.M. Amalija Valter, S.M. Marta Tikvicki, S.M. Joanes Stražarković, S.M. Klementa Horvat.

DRUŽBA "KĆERI MILOSRĐA" U CRKVI je papinskog prava. To pravo dobila je nakon 37 godina života i rada. Sv. Crkva ništa ne prihvaća na laku ruku: ni objave, ni ukazanja, niti nove družbe. Ako se radi o kojoj novoj družbi, sv. Crkva strpljivo čeka da upozna njezine plodove. Ako su oni dobri za Crkvu i korisni za izgradnju Mističnog Tijela Kristova, onda je službenim spisima prizma-je i odobrava.

Naša Majka Utemeljiteljica Marija Propetog Isukrsta Petković oslanjajući se na savjete crkvenih osoba, nastojala je da sve što se odnosi na njezinu Družbu bude u skladu sa propisima crkvenog zakonika. U njezinom nastojanju dobri Bog ju je nagradio, tako da je još za života postigla sve potrebne dekrete, kako bi njezina Družba bila priznata u Crkvi kao korisna Ustanova. Konačno ustanovljenje Družbe je dobila 18. veljače 1928. godine Dekretom izdanim od biskupa Dr. Josipa Marčelića. Kanonsku pohvalu i priznanje (Decretum Laudis) 26. lipnja 1944. Konačno odobrenje Družbe, 6. prosinca 1956. Od tada je Družba "Kćeri Milosrđa" papinskog prava.

Nakon II. Vatikanskog Sabora sve redovničke Družbe bile su pozvane na obnovu i posadašnjenje Ustanova, to jest svoga života. Generalni Kapituli naše Družbe izvršili su želje sv. Crkve. Tako su naše obnovljene ustanove odobrene od sv. Kongregacije za redovnike i Svjetovne Institute 9. srpnja 1982.

Ustanove su za svaku Družbu zakonik u kojima se nalaze propisi po kojima njezine članice žive. Prema posljednjim obnovljenim Ustanovama evo glavnih propisa života "Kćeri Milosrđa": "Svrha naše Družbe je pronicanje slave i ljubavi Božje, posvećenje sestara i služba bližnjemu u duhu propisa Ustanova." (čl. 1 Ust)

"Sestre se posvećuju Bogu u potpunoj čistoći, evanđeoskom siromaštvu, otkupiteljskoj poslušnosti, molitvi, radu i žrtvi prema geslu naše Družbe: "Budi volja Tvoja!" (čl. 2 Ust.).

"Slijedimo Isusa po uzoru sv. Franje i naše Majke Utemeljiteljice. Evanđeoski duh, koji je prožimao sav njihov život, združuje i nas u ljubavi i ovom duhu nalazi se temelj našeg sestrinskog jedinstva." (čl. 3. Ust).

"U skladu sa potrebama Crkve i prema posebnoj svrsi, radi koje nas je Bog pozvao u Družbu, posvećujemo svoj život odgoju siročadi i napuštenih, poučavanju kršćanske vjere, školskom obrazovanju djece i mladeži, njezi bolesnika, staraca i trpećih, župskom apostolatu i misijama." (čl. 6 Ust.).

Obavljajući gore spomenuta djela milosrđa sestre "Kćeri Milosrđa" rade u Jugoslaviji, Njemačkoj, Italiji, Argentini, Paragvaju, Čileu, Peru, Kanadi i u 70 kuća sa 466 zavjetovanih sestara. U četiri novicijata imaju 19 novakinja i 24 kandidatice i lijepi broj aspirantica.

S.M. Imakulata Bajić

Napomone:

(O proslavi 50. obljetnice samostana sestara "Kćeri Milosrđa" u Subotici vidi članak u listu "Bačko klasje", 1980. II. br. str 9).

OSAMDESET GODIŠNJICA DOLASKA KARMELIĆANA U SOMBOR

Putniku koji s bilo koje strane, vlakom ili autom dolazi u Sombor, već iz daleka upadaju u oči dva velebna zvonika, koji kao dva velika orla lebde nad Somborom, gradom zelenila, cvijeća i još po kojeg starog fijakera što "ulicama luta". To je crkva i samostan OO. Karmelićana koji dođoše u Sombor bogat povijesnom prisutnošću redovnika. Povjesničari spominju prisutnost dominikanaca u Somboru 1479. godine, a 1677. g. Franjevci Bosne Srebrne dušobrižnici su istoga grada i okolice. Franjevci 1717. g. grade malu crkvicu i samostan, a 1771. g. podižu veliku crkvu i samostan koji je danas župni dvor župe Presvetog Trojstva. Odlukom Josipa II, 8. srpnja 1786. godine ukinut je Franjevački samostan u Somboru. Početkom našeg stoljeća Sombor ponovo dobiva redovnike i to Karmelićane. Karmelski je Red nastao u XII stoljeću na gori Karmelu u Palestini. Početci mu sežu u daleku prošlost. Pustinjaci koji su živjeli na gori Karmelu kod Ilijinog vrela, primili su Pravilo između 1206 i 1214. godine od jeruzalemskog patrijarha sv. Alberta. Pravilo propisuje pustinjački život u samoći i razmatranju. Papa Honorije III potvrdio je to Pravilo 3. siječnja 1226. g. Kada su Karmelićani došli u Evropu, morali su se prilagoditi novim prilikama života, pa se i Pravilo prilagodilo prema odluci Pape Inocencija IV. Tako Red od čisto pustinjačkog postaje kontemplativno - apostolski, odnosno prosjачkim Redom. U XVI stoljeću velika mističarka i crkvena naučiteljica sv. Terezija Avilska uz pomoć crkvenog naučitelja sv. O. Ivana od križa, daje novi pečat duhu Reda. Vraćaju Red na izvore početka tj. na molitveni život kao prijateljevanje s Bogom iz kojega se razvija bogati apostolski rad za Crkvu, za duše, za svećenike. Nakon II Vatikanskog koncila, Karmelićani slijedeći koncilске dokumente žele u Crkvi našeg vremena biti gorljivi molitelji i apostolski djelovati za procvat Crkve, unapređenje svećeničkih zvanja i duhovni napredak Božjega naroda.

I GRADNJA CRKVE

Prije nego su Karmelićani došli u Sombor, gradski i županijski oci su odlučili 1828. g. graditi novu i veliku crkvu. Kako su se svi županijski zborovi i skupštine započimali bogoslužjem, trebalo je izgraditi novu i lijepu crkvu bliže županijskoj zgradi, koja će biti ponos grada i županije. Dozvola i zemljišni prostor dobiveni su iste godine, no, gradnja iz različitih poteškoća nije odmah počela. Prošle su već 32 godine od dobivanja dozvole za gradnju, a tek 6. listopada 1860. godine velikom svečanošću bi položen kamen temeljac novoj crkvi. Gradnja je išla dosta sporo. Petnaest godina su se gradili samo zidovi crkve. Materijal se prevozio volovima, te se malo u šali, a malo iz zlobe govorilo, da su volovi zabunom nosili ciglu na salaš,

pa su se gradili salaši, a crkva je ostala stršiti golim zidovima. Radi pomanjkanja novca 19 godina se ništa nije zidalo. Crkva koja je trebala biti dika Sombora, postala je ruglo radi nedovršenosti, te se pomišljalo da je se potpuno sruši.

Ipak Somborci ne učiniše taj zahvat, već se obratiše kaločkom nadbiskupu Jurju Csaszki za novčanu pomoć u gradnji. Nadbiskup im je darovao 74 tisuće kruna, te je crkva s dva velebna zvonika dospjela pod krov. Kada je kaločki nadbiskup Juraj 1894. g. došao u Sombor podijeliti Sakramenat sv. Potvrde, Somborci ga zamoliše za daljnju novčanu pomoć. Nadbiskup im je opet darovao 40 tisuća kruna, te su 20. kolovoza 1902. g. postavljeni križevi na vrhove zvonika. Zanimljivo je ovdje spomenuti, da somborski gradonačelnik Imre Hauke u mjesecu ožujku 1904. g. ističe, da su 'Bunjevci većim dijelom sagradili crkvu'. (Bacska, br. 21. 11. ožujka 1904.) Dvije godine kasnije, 20. kolovoza 1904. crkva je posvećena. Kako je u to vrijeme umro nadbiskup Juraj, posvetu crkve je izvršio dr. Julije Varossy, biskup Szekesfehervara, rodom iz Sombora. To je bilo na blagdan sv. Stjepana kralja, kome je i crkva posvećena.

Nova i lijepa romanička crkva s dva zvonika duga je 54 m. široka 21 m. iznutra visoka 18 m. Zvonici su visoki 74 m. i imaju 4 milozvučna zvona. Malo zvono kako ga Somborci zovu 'cincilinci', darovala je karmelska trećoredica Julijana Parčetić - Sirotan. Teško je 77 kg., uz cijenu 2.000 din., na čast sv. Antunu Padovanskom. Veće zvono od 314 kg., darovali su uz cijenu od 9.000 din. na čast sv. Stjepana prvomučenika, Stipan Bošnjak i njegova supruga. Najveće zvono, teško 982 kg., na čast sv. Maloj Tereziji, kao piše u samostanskoj kronici 'darovali su Karmelićani i dobročinitelji'. To je zvono stajalo 11.414,25 din. U crkvi su prekrasni drveni oltari, rezbarija tirolske škole. Glavni oltar je izradio tirolski majstor Ferdinand Stuflesser. Stajao je 12 tisuća kruna. Nova crkva je trebala biti župna crkva. Kako su se javile nove teškoće oko preuzimanja crkve u posjed somborskog župnika, gradski su oci potražili prikladne redovnike.

II GRADNJA SAMOSTANA

Nakon diobe austrougarske Provincije bosonogih Karmelićana, ustanovljena je ugarska Semiprovincija s dva samostana: Győr i Budimpešta. U somborskoj samostanskoj kronici piše, da je na svetkovinu sv. Majke Terezije Avilske 1903. g. u budimpeštanskoj crkvi Karmelićana služio sv. Misu kaločki kanonik i titelski prepozit Petar Lund. Njemu se vrlo dopao Red Karmelićana te je slijedećeg dana u pratnji nadbiskupskog tajnika dr. Tiburcija Revaya, zamolio provincijala O. Stjepana od sv. Terezije (Šooš) da osnuje samostan u Somboru uz postojeću novosagrađenu crkvu.

O. Stjepan je 25. listopada 1903. g. pošao u Sombor i s velikim županom Pavlom Latinovićem i gradskim poglavarstvom razgovarao o uvjetima osnutka samostana. O. Stjepan je od njih tražio slijedeće: 1. da crkva bude vlasništvo Reda i da redovnici sačuvaju svoju neovisnost. 2. da se izgradi samostan s vrtom od tri tisuće kvadratnih metara. 3. da gradsko upraviteljstvo dade početni iznos za gradnju, deset tisuća forinti. Slijedećeg dana u Kaloči su rješena novčana pitanja. Dne 4. veljače o. Stjepan je ponovno u Somboru, a 10. ožujka

1904. g. potpisuje konačni ugovor u 6 točaka. Kamen temeljac novom samostanu bi postavljen 4. srpnja 1904.g. u 14 sati. Projektant je bio Antun Hofhauser, a glavni zidar Josip Kerzinger.

Prvi redovnici stigli su u Karmel - Sombor, 16. kolovoza 1904. g. To su : o. Apolinar od sv. Josipa iz Bavarske provincije, o. Grgo od sv. Josipa Stantić, fr. Petar od Gospe Karmelske. Ova dvojica su govorili hrvatski. Radovi su na samostanu dobro napredovali, pa je mala redovnička zajednica 6. siječnja 1905.g. proglašena vikarijatom. Blagoslov novog samostana postavljanje klauzure bijaše 14. svibnja 1905. g. Iste godine 17. listopada nastala je mala izmjena u osoblju samostana. Poglavnik je o. Stjepan Šooš, a članovi zajednice su: o. Grgo Stantić, fr. Matija od sv. Alberta i fr. Petar od Gospe Karmelske. Nakon par mjeseci zajednica se opet mijenja. Namjesto o. Stjepana, dolazi o. Nikola za kojega samostanska kronika piše, da mu je 'sermo natus illyricae', pa je trebalo da redovnici budu ovdje koji govore hrvatski, jer kako nastavlja kronika samostana ' Quia multi fideles hujus linguae sunt'.

Samostan je vrlo lijepa zgrada s dva kata koja može primiti trideset redovnika. Vrlo se lijepo uklapa uz crkvu i daje joj još ljepši izgled.

III DJELOVANJE KARMELIĆANA U SOMBORU

Nova karmelska zajednica se vrlo brzo i dobro uklopila u apostolski rad među Hrvatima, Mađarima i Nijemcima. Narod je vrlo cijenio redovnike, osobito radi njihova duboko molitvenog života i uzornog ponašanja. Somborci su hrlili u karmelsku crkvu na Mise i večernje pobožnosti. Osobito je Somborcima bila omiljena samostanska pobožnost ' Salve Regina', kada su redovnici u bijelim plaš-

Samostan karmelićana u Somboru

tevima i gorućim svijeća u rukama u crkvi pjevali ovaj omiljeni marijanski himan. Osobito se štovala svetkovina Škapularske Gospe 16. srpnja. Za tu zgodu dolazili su hodočasnici iz cijele Bačke. Ta je tradicija ostala sve do danas. Svojim dolaskom u Sombor, redovnici su osnovali svjetovni Karmelski Treći Red i Bratovštinu svetog Škapulara. Samostanska crkva nije župna crkva, ali su redovnici već od prvog dana svoga dolaska imali pune ruke posla u crkvi i u gradu. Neumorno su po Sakramentu sv. Ispovijedi braću ljude pomirivali s Bogom. Još je uvijek u sjećanju ljudi kako je hodnik gdje se nalaze ispovjedaonice bio prepun pokornika. Čak su i iz okolnih mjesta dolazili na ispovijed Karmelićanima. Nadalje, redovnici su vodili duhovnu brigu oko svih bolesnika u gradu i okolnih salaša. Često su ih noću pozivali bolesnicima. Samostan je bio kao uzavreli kotao dinamičnog duhovnog života, pa je Narod Božji hrlio Karmelićanima koji su mu lomili Kruh Riječi Božje i krijepili Sakramentima.

Tokom korizmenih nedjelja obavljao se križni put na hrvatskom jeziku, a onda je slijedila korizmena propovijed. Crkva je gotovo bila mala da primi nepregledno mnoštvo puka Božjega koji je pažljivo slušao vrsne i gorljive propovjednike. Ta je tradicija križnoga puta i korizmenih propovijedi i danas vrlo živa, te se korizmenim nedjeljama u 3 sata popodne sakupi 500 - 600 duša. Od prvog dana dolaska redovnika u Sombor, u crkvi je uvedena svaki dan Večernja sa Presvetim u znak zahvalnosti dobročiniteljima samostana. Uvedeni su i blagdani: sv. Antuna pustinjača, Svijećnica, sv. Josip, Duhovi, sv. Antun Padovanski, sv. Ilija, sv. Ana, Mala i Velika Terezija, sv. Ivan od križa. Sve se to svečano slavilo, a to i danas nastavljaju Karmelićani. Nakon II Vatikanskog koncila namjesto večernje uvedena je svaki dan večernja sv. Misa, pa se do stotinjak osoba znade naći u crkvi. Mjesec svibanj posvećen je Mariji, a mjesec lipanj posvećen je Srcu Isusovu.

Redovnici su vrlo rado pomagali propovijedati devetnice, trodennice po svim župama u Bačkoj. Bili su ispovjednici redovničkim zajednicama u Bačkoj kojima su vodili duhovne vježbe.

Bujni i mirni tok duhovnog rada Karmelićana u Somboru narušio je prvi svjetski rat. Promjenila se državna granica. Kada se sklapao mir u Parizu 1919. g. i Trianonski ugovor 1920. g., u Somboru je domaći sin fr. Ambrozije Bašić 13. srpnja 1920. g. zaređen za svećenika, a 16. srpnja slavio je svoju mladu Misu. Otac Ambrozije, o kome će još biti riječi, vrlo je zaslužna i providnosna osoba za razvitak mlade hrvatske karmelićanske provincije u novoj Kraljevini SHS i danas. Odlukom vrhovnog poglavara Karmelićana u Rimu, somborski je Karmel izuzet iz uprave Ugarske Semiprovincije i izravno je podvrgnut Generalu u Rimu. Priorom je postao o. Grgo Stantić od sv. Josipa, a kapitularni su oci: o. Benjamin od sv. Josipa Balaž, o. Ambrozije od Uznesenja Marijina Bašić, o. Marijan od sv. Josipa, o. Sebastijan iz Rumunjske, te Časna braća.

Redovnička zajednica u novom sastavu i u novoj Kraljevini nastavlja svoj apostolski rad među Somborcima. Odmah je 25. siječnja 1923. g. ustanovljen Novicijat u Somboru, a 3. svibnja iste godine u Rimu je izabran za Generala Reda o. Vilko od sv. Alberta, koji je svojim poticajima i odlukama bio začetnik hrvatskog Karmela. Isti je General Reda imenovao priorom o. Ambrozija Bašića. Mladi i pouzdan prior u mjesecu kolovozu 1923. g. osniva malo dječjačko

sjemenište u samostanu za 12 - 13 odgojnika. To su prvi koraci mlade hrvatske karmelićanske provincije. Isti o. Ambrozije priređuje svečano proslave sedamsto godišnjice prvotnoga Pravila Reda', a 15, 16, i 17. svibnja 1926. g. priređuje veličanstvenu proslavu proglašenja svetom Male Terezije. Na završnu svečanost došli su Apostolski nuncij Hermenegildo Pellegrinetti, domaći biskup Lajčo Budanović, beogradski nadbiskup Rafajel Rodić, brojni prelati i svećenstvo i Božji narod.

U samsotanu je gajen također i glazbeni život. Po svojoj strukturi Karmelićani trebaju uzveličati službu Božju glazbom i lijepim pjevanjem. Mladi prior o. Ambrozije Bašić, pokreće akciju sakupljanja milodara za gradnju novih orgulja u samostanskoj crkvi. On je skupa s o. Albertom Galovićem u 10 godina uspio sakupiti od Somboraca 600 tisuća dinara za nove orgulje. Nove pneumatske orgulje su Trvtke "Caeciliae Salzburg - Wien". Imaju tri manuala, 43 registra i 10 cungeni. Kolaudaciju je izvršio prof. Dugan i njegov sin 17. svibnja 1926. godine prigodom veličanstvene proslave proglašenja svetom Male Terezije. O. Ambrozije i o. Albert Galović bili su vrsni orguljaši. Šteta što su tako prerano umrli. Nakon njihove smrti, službu orguljaša u samsotanskoj crkvi preuzeo je o. Vilko Dorotić iz Sombora.

Koliko je samsotanska zajednica bila živa i domišljata, svjedoči i izdavačka djelatnost knjiga. O. Grgo Stantić, 30. rujna 1923. g. izdaje knjižicu 'Cviće Karmela', životopis onda još blažene Terezije od Djeteta Isusa. Ta je knjižica bila poticaj novih karmelskih zvanja. Sadašnji karmelićanski provincijal o. Antun Stantić govori da je on, čitajući tu knjižicu zavolio Karmelski Red i stupio u njega. Godine 1927. kada je o. Grgo slavio svoju 25. godišnjicu misništva, samostan izdaje molitvenik 'Radost duše'. Zalaganjem pokojnog O. Ambrozija Bašića i o. Alberta Galovića te o. Sebatijana Rumunja, godine 1933. dominikanska izdavačka kuća "Istina" tiska po prvi puta na hrvatskom jeziku djela sv. Terezije Avilske. O. Albert je često odlazio u Lički Osik prof. dr. Franu Biničkom koji je preveo sa španjolskog na hrvatski jezik djela sv. Terezije. Izdanjem djela sv. Terezije Avilske na hrvatskom jeziku, znatno je obogaćena u ono doba siromašna duhovna kultura našega naroda. Godine 1940. 8. veljače Karmelićani izdaju u Đakovu molitvenik 'Zvezda Karmela'. To je priručnik za svjetovni karmelski Treći red.

Kada se mala grupica redovnika predvođena o. Ivanom Keravin, fr. Pavlom Horvat i fr. Mirkom Poša otisnula u Hrvatsku u Zagreb, u Remete i ondje udarila temelje novom samsotanu u Hrvatskoj, ovaj zagrebački Karmel preuzima izdavačku djelatnost sve do naših dana.

Drugi svjetski rat ponovno je nakratko izmijenio granice države. Bačka se našla u sklopu Hortijeve Mađarske. Postavljalo se pitanje što će biti sa samostanom u Somboru. Ondašnji General Reda o. Petar Toma razboritim potezom pera piše 'mutationemque quamlibet inopportunam in praesens iudicavit', tj. da je bilo kakva pravna promjena somborskog samostana neuputna. General osobno dolazi u Sombor 28. studenoga 1941. g. u kanonski pohod da još jednom osobno potvrdi svoju odluku da samostan u Somboru ostaje neovisan od Ugarske Semiprovincije, već i dalje ostaje pripojen Generalnoj Kuriji u Rimu. Pri po-

vratku u Rim, o. General je pohodio zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca i s njime je razgovarao o osnutku samostana u Zagrebu. Tako piše u kronici samostana u Somboru.

U to žalosno vrijeme II svjetskog rata, somborski Karmel ima svoju uzdanicu bogoslova koji na raznim Učilištima u Poljskoj, Gori Karmelu i Rimu izvršavaju svoje teološke studije i spremaju se za povratak u svoju Domovinu. Nakon II svjetskog rata mladi oci : Vilko Dorotić, Terezije Hipich, Ilija Holo, Ladislav Marković, Fridrich Gillich, Antun Stantić, Ivan Keravin, uz vremešnog o. Grgu Stantića i još u dobroj kondiciji o. Benamina Balaž preuzeše sav teret oko osnutka samostana u Zagrebu i Splitu. Ne smijemo zaboraviti ni našu Časnu braću: Anđelka Pašalića, Lovru Nogradi, Pavla Horvat, Andriju Varga i Mirka Pošu, koji su skupa s ocima sve materijalne stvari savjesno obavljali da je od somborskog Karmela izrasla mala hrvatska karmelićanska provincija. O.Grgo u dubokoj starosti okružen mladom braćom i ocima, mogao je mirno usnuti u Gospodinu, jer su njegove oči vidjele spas Reda u mladima.

IV PROSLAVA 75. GODIŠNJICE DOLASKA KARMELIĆANA U SOMBOR

Godine 1979. kada je domovinska Crkva u sklopu 13. stoljeća kršćanstva u Hrvata slavila 'Branimirovu godinu', somborski su Karmelićani na svetkovinu Kraljice Karmela, 16. srpnja 1979. g. slavili 75. Obljetnici svoga dolaska i rada u Somboru. Velikoj proslavi predhodila je četvorodnevna duhovna priprava u samostanskoj crkvi. Prva dva dana, 12. i 13. srpnja braća Mađžari su imali svoju duhovnu obnovu koju je predvodio novosadski župnik mons. Laszlo Huzsvar. Druga dva dana, 14 i 15. srpnja bila je duhovna obnova za Hrvate koju je predvodio o. Jakov Mamić, karmelićanin iz Zagreba. Uz duhovni program Karmelićani su priredili i kulturno glazbeni program. Za ovu zgodu dr. Ante Sekulić je priredio znanstveno povijesni prikaz dolaska i rada Karmelićana u Somboru, kojega je pred punom dvoranom pročitao 14. srpnja o. Jakov Mamić. Nakon toga je slijedio duhovni koncert vokalno instrumentalnog sastava bogoslova 'ZORA' iz Zagreba. U predvečerje Karmelske Gospe, 15. srpnja slavila se svečana sv. Misa sa pjevanom Prvom Večernjom i pjevanom Salve Regina. Nakon Mise slijedio je svečani koncert kojega je izveo 'Collegium pro musica sacra' iz Zagreba pod ravnanjem s. Imakulate Malinke. Koncert je bio izvanredan, pa je publika svojim ovacijama i pljeskom uzvraćala vrsnim majstorima sviranja i pjevanja.

Na svetkovinu Kraljice Karmela, 16. srpnja bile su sv. Mise: u 6 sati na hrvatskom, u 7 na mađžarskom, u 8 na njemačkom, u 9 na slovačkom, a u 10 s. bila je svečana koncelebracija na mađžarskom jeziku, koju je predvodio pomoćni križevački biskup dr. Joakim Segedi. Uz njega su koncelebrirali, domaći biskup mons Matija Zvekanović, gen. vikar subotičke biskupije mons Josip Rehak, svećenici mađžarskog jezičnog područja, mladež u mađžarskim narodnim nošnjama te brojni vjernici. Nakon Mise slijedila je svečana škapularska procesija po crkvi.

Poslije podne u 17 sati počela je svečana koncelebracija na hrvatskom jeziku, koju je trebao predvoditi izaslanik zagrebačkog nadbiskupa, a sada kardinala dr Franje Kuharića, pomoćni zagrebački biskup dr Mijo Škvorc. Njemu je oko

podne naglo pozlilo pa je svečanost predvodio đakovački biskup mons Ćiril Kos, uz domaćeg biskupa mons Matiju Zvekanovića, pomoć. križevačkog biskupa dr. Joakima Segedija, brojnog svećenstva hrvatskog jezičnog područja. U Misi je sudjevalo 180 mladića, djevojaka i djece u hrvatskim narodnim nošnjama iz Bačke i nešto iz Baranje. Bilo je prisutno oko tri tisuće duša, koji nisu svi mogli stati u crkvu. Prisutni su bili i provincijali Redova ili njihovi izaslanici. Pravoslavno svećenstvo grada Sombora. Vrijedno je spomenuti da je pravoslavni vladika Nikanor uputio samostanu Karmelićana u Somboru posebno pismo - čestitku za ovaj jubilej.

Kako se istog dana u našoj crkvi slavila i "BRANIMIROVA GODINA", Karmelićani iz Zagreba su donijeli 'Sveti Pralik Gospe hrvatskog Zavjeta' iz zagrebačke katedrale. Taj je sveti Pralik blagoslovio sam sv. Otac Ivan Pavao II dne 30. travnja 1979. g. u Rimu, prigodom nacionalnog hodočašća. Sveti Pralik unijela su u crkvu četirir mladića odjevena u hrvatske narodne nošnje iz Bača, Sombora, Sonte i Đurđina (Subotica) uz pratnju 13 djevojaka također u narodnim nošnjama i gorućim svijećama u rukama koje su simbolizirale XIII stoljeća kršćanstva u Hrvata. Na ' svetom Praliku ' nalazio se veliki platneni škapular. Misa je bila veličanstvena. Birane su hrvatske Marijanske pučke popjevke koje su svi prisutni znali pjevati, pa se orilo crkvom i parkom. Đakovački biskup mons Ćiril Kos, u uvodnom govoru na Misi, vješto je spojio Goru Karmel s Presvetom Bogorodicom i Branimirovu godinu sa dolaskom Karmelićana u Sombor. Narod ga je otvorenih usta slušao. Umjesto propovijedi koju je trebao održati izaslanik kardinala Kuharića, biskup dr Mijo Škvorc, otac Antun Stantić, provincijal Karmelićana, pročitao je posebnu poruku samostanu i vjernicima grada Sombora, koju je uputio hrvatski Metropolita i kardinal Franjo Kuharić. Nakon Mise, govorio je domaći biskup mons Matija Zvekanović, koji je u kratkim crtama predstavio vjernicima 75. godišnji duhovni rad Karmelićana u Somboru, koji je našu domaću Crkvu obogatio samostanima u Zagrebu i Splitu. Nakon Mise slijedila je svečana Škapularska procesija po crkvi. Braća Karmelićani su u samostanskoj blagovaonici priredili svečanu večeru za sve uzvanike.

Kroz minulih 80 godina boravka Karmelićana u Somboru, Karmel je ostavio neizbrisive tragove duhovnog djelovanja kod vjernika i svih ljudi dobre volje. Karmelićani i danas žele u Crkvi na ovom prostoru i u ovom vremenu biti tom gradu i njegovim žiteljima izvor duhovnog života. Svaki čovjek dobre volje uvijek će naći redovnike Karmelićane spremne da mu u svaki čas priteknu u pomoć bilo to duhovno ili materijalno. A Crkvi u našoj biskupiji Karmel želi biti stup duhovnosti i bratskog pomaganja kada to iziskuje pastoralni rad i pomaganje.

O. Mato Miloš OCD

SOMBOR

Glomaznost tornjeva, blistanje trave rosne,
pramovi mraka u krošnjama sanjaju.
Vršci su kuća sitni i blijedi
i u pjenušavo rumenilo uranjaju.

Koraci krupni pločnikom odzvanjaju.
Zvrndaju kola i biju ure.
Kroz bakreno- zlatne talase sunca
Oblijeću laste zvonike sure.

Sjene se tanke u ništa rasplinule.
Odmoreni vrapci na prozore sjedaju.
S ulicama ljupkim, s gromovima i drvećem
Krovovi se teški u nedogled redaju.

Stipan Bešlin
Bački Monoštor

ČISTAC

Kad stignem na Čistac,
ni mjeseca kriška
neće se naći
tog časa, u bolu
da je ponesem
ko kolut u oku.

A ja ću nečujno
saći sa staze
da obučem kostim
na gole mi kosti
za blagdan Vječnosti.

Ivan Gat

SADRŽAJ "SUBOTIČKE DANICE" ZA 1984. godinu

ČLANCI

	stranica
Biskupi u našoj Domovini	18.
Državni praznici u SFRJ	20.
100 godina naše " Danice "	21.
Poslanica kardinala Franje Kuharića	23.
s.M.A. Kujundžić: Posveta begr. Srcu Marijinu	25.
Papa je imenovao za kardinala dr Franju Kuharića	28.
G: Štovanje Gospe u franjevačkom samsotanu u Subotici	29.
L.I. Krmpotić: U Bačkoj poslije 20 godina Koncila	31.
L.I. Krmpotić: Ekumenizam je kod nas počeo	41.
Andrija Kopilović: U svetoj godini Otkupljenja	45.
Andrija Kopilović: Marija, Majka Crkve	47.
Z.K. : Razvitak obiteljskog apostolata u našoj Crkvi	49.
Š - d - c: Što je čovjeku potrebno za život?	52.
Andrija Anišić: Naši stari mole za duhovna zvanja	53.
Ivan Prčić: Oče naš	56.
O. Mato Miloš: o. Ambrozije Bašić	57.
Stjepan Beretić: Dva somborska župnika	61.
Andrija Đaković: 20. godišnjica ' Paulinuma ' u Subotici	63.
Ivo Topalić: S pjesmom na Božić u Baču	67.
L.I. Krmpotić: 225 godina doseljenja Slovaka u Selenču	71.
Stjepan Beretić: Veliko otkriće u Baču	74.
s. M. Anđelina: Samostan ' Anunciata ' u Subotici	79.
V - - - r: Pet godina vjerskog lista ' Bačko klasje '	81.
V - - - r: Deset godina katedralnog zbora ' Albe Vidaković '	85.
Ivan Sabatkai: Stipan Bešlin	91.
o. Mato Miloš, karmelićanin	94.
o. Ladislav Tunjić, franjevac	95.
Ing Bolto Dulić (Sićanje njegove sestre Kriste)	97.
Al - Be: o. Dionizije Andrašec	98.
A.G. : Albe Šokčić:	99.

PRIPOVIJETKE

Antun Gabrić: Čudan jendek	101.
Ivan Prčić: Vermeš kraj u Tavankutu	107.
Blaško Rajić: Moje čobanovanje	109.
Josip Pašić: ' Platio bih stotinu misa '	111.
Ivanica: Električka na bunjevačkom salašu	113.
Ivan Prčić: Čudni konji	116.

P J E S M E	
Ivan Prčić: Pjesme	60.
Antun Dević: Recital o sv. Franji	75.
Fides: Tri pjesme	78.
Linka: Kuća na kraju parka	80.
Marko Vukov: Vinogradar	84.
Branimir: Uskrs, Pusti me da molim	88.
Marga Stipić: Krist na Golgoti	89.
Maja Bačlija: Gdje ste, gdje ste	90.
Mira Preisler: Uz božansko lice	93.
Kata Ivanković: Hvaljen budi, Gospodine	93.
M.D. : Omladini, Stari salaš	96.
Đula Milodanović: Umiranje salaša, Grob starog salaša	100.
Vjenceslav: Kameni križ, Pozdrav majci	104.
Zorka Miletić: Pružimo si ruke	104.
Vjenceslav: Samoća, Na putu	105.
Marko Vukov: Kuća	106.
Branimir: Pustare, Zaboravili smo	106.
Marga Stipić: Tavankute, moje zriilo grožđe	108.
Maja Bačlija: Idi u polja, Gnjezdo moje	115.
Š A L E	117.
P R I L O G Z A D J E C U	
Prilog ' Subotičke Danice ' za djecu	119.
Z B O R N I K " SUBOTIČKE DANICE "	
L.I. Krmpotić: Odnos Crkve i kulture	133.
K. Ivanković: Uspomeni biskupa Lajče Budanovića (Pjesma)	136.
Simpozij o djelu i radu biskupa Lajče Budanovića (Program)	138.
Ivica Prčić: Lajčo Budanović (1873 - 1958.)	139.
L. I. Krmpotić: Društveni rad Blaška Rajića	147.
Marko Vukov: U spomen Blaška Rajića (Pjesma)	154.
Antun Gabrić: Bl. Rajić kao sakupljač bunjevačkih nar. pjesama	155.
Ranko i Milanko (bunjevačka narodna pisma)	163.
Ivan Prčić: Zapito sin nanu (kraljička pisma)	164.
Marko Vukov: Životni put Blaška Rajića	165.
Ivan Gat: Pjesme	168.
Aleksa Kokić: Pjesme	170.
I. Sabatkai: Ljubav Ante Jakšića prema rodnom kraju	171.
Ante Jakšić: Pjesme	176.
Al - Be: Književni rad Ante Jakšića	177.
s. M. I. Bajić: Družba ' Kćeri milosrđa ' u Subotičkoj biskupiji	179.
o. M. Miloš: 80. godišnjica dolaska karmelićana u Sombor	191.
Stipan Bešlin: Sombor	
Ivan Gat: Čistac	198.

zkvh.org.rs